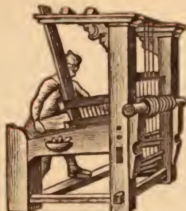

MANVALE QVALIFICATORVM S. INQVISITIONIS,

IN QVO OMNIA,
quę ad illud Tribunal,
ac hæresum censurã
pertinent, breui methodo adducuntur.

AVCTORE
Ad.R.P. F.IOANNE
Alberghini Panormitano, Tertij Ordinis S.Francisci Regularis obseruantię,
S. T. D.
ac S. Officij Regni Siciliæ Qualificatore.

MANVALE QVALIFICATORVM SANCTISS. INQVISITIONIS,

IN QVO OMNIA, QVÆ AD ILLVD TRIBVNAL, AC HÆreſum cenſuram pertinent, breui methodo adducuntur.

EPISCOPIS INQVISITORIBVS, EORVM Miniſtris, Theologis, Conſultoribus Cōfeſsarijs, & Iuris Conſultis perutile, & neceſſarium.

AVCTORE AD: R. PATRE FRATRE IOANNE Alberghini Panormitano, Tertij Ordinis Sancti Franciſci Regularis Obſeruantiæ S. T. Doctore, ac Sancti Officij Regni Siciliæ Qualificatore.

Cum duplici Indice, vno Capitum, altero rerum, & verborum copioſiſſimo.

PANORMI, Apud Decium Cyrillum. 1642.

Impr. Abbas Geloſius V. G. *Impr. de Denti P.*

Illuſtriß. & Reuerēdiſ. Dominis

D. IOANNI DE TORrezilla.

D. DIDACO GARCIA de Traſmiera.

D. CONSALVO BRAuo Graxera.

IN SICILIAE REGNO APOſtolicis Inquiſitoribus à Conſilijs Catholicæ Maieſtatis.

F. IOANNES ALBERGHINI. F. P.

E Q V I D indecentius ſit (Illuſtriſsimi, ac Reuerendiſsimi Domini quorum tria ſidera ad ſolem Iuſtitiæ aduigilantia, *S*anctiſsimæ Inquiſitionis radijs cunctam

illuſtrant Eccleſiam, eamquè omnimòda Hæreſis vmbra, ſi fortè inſurgeret, vſquè ad nihilum ſeueriſſimè purgant) huc apud vos accedere tam paruulum munus exiguo elaboratum ingenio. Etenim ſi à Gigantæis cultis ſinibus voluminum prodierit præſens hoc MANVALE, veluti Pigmæus, circa manus præ exiguitate verſandum, ingentem ſui virtutem non amiſit. Parua ſæpe grandia portendunt: à Tribus, quoniam ad vos tamquam ad Aſylum properat, Virtutum ſororibus erit cuſtoditum, nimirum à Fide, quæ Crucem bracchijs oſtentat, à Spe, quæ Oleæ ramulo uireſcit, à Charitate, que flammeo Diuini Amoris gladio accendit, quamùis ferreo Iuſtitiæ iudicat. Noſter ergò li-

bel-

bellus Crucem hanc, dum Christianam fidem prosequitur, exoptat; sub isto Olearum ramulo, dum signum sacrę Palladis habetur, sibi tutelam ominatur; is deniquè gladius, dum in Hęresim pugnat, expetitur. Non alitèr ista sub Cruce, quam sub Christo Duce merebit. Hunc ille ramulus libellum sub spe eliciendi fructus Ecclesię cultoribus, proteget, & hunc tandem gladius ille pro dignitate defendet, eumdem librum, quandò euenerit, contra Maledicos, & Hæreticos in gladium conuersurus. Vos ergò Dignissimi, atquè Illustrissimi Pręsules, qui à me operam totius, sicuti causa curandam iniunxistis, hoc munusculum capite, & pro affectus effectu vestra Pietatis Lance non quantitatem,

 4 sed

ſed qualitatem perpendite, quæ, pro eo, ac debui de officio, gratificantis animi propenſionem conſideretis.

Ap-

Approbatio Reuerendiſſ. Domini
Vicarij Generalis.

NOS D. IOANNES ANTONIVS
GELOSVS

S. T. ac V. I. D. Protonotarius Apoſtolicus, Abbas Commendatarius Eccleſię Sanctí Lucæ, Decanus, & Primus Canonicus Eccleſię Metropolitanę huius fel. Vrbis Panormi,

Et Eminentiſſimi, & Reuerendiſſ. D. Cardinalis Doria Archiepiſcopi Panormitani in ſpiritualibus, & temporalibus Vicarius Generalis, &c.

OPus iſtud Manuale Qualificatorum, &c. inſcriptum ab Adm. Reuerendo P. F. Ioanne Alberghini Panormitano, Tertij Ord.

San.

San. Fran. Reg. Obser. S. T. D. ac San. Officij Regni Siciliæ Qualificatore, Prædicatore eximio, & in Theologica Scientia celeberrimo; à multis Theologis de Speciali nostro mandato reuisum, vt typis mandetur concedimus, in illo enim quasi in lucidissimo speculo quæ euitanda, quæuè pede inoffenso percurrenda sunt circa hæresum Censuram prospiciuntur. Datum Panormi in Edibus nostræ solitæ habitationis Die 8. Februarij Anno Domini 1642.

Abbas Gelosus V.G.

Facul-

Facultas Reuerendiss. Patris Generalis Tertij Ordinis Sancti Francisci.

F. FRANCISCVS GVASTAMIlius a Bononia; Fratrum Tertij Ordinis S. P. nostri Francisci Regularis Obseruãtię, Generalis, & Seruus.

CVM opus, cuius inscriptio est, Manuale Qualificatorum Sanctissimę Inquisitionis, ab Admodum R. P. M. Ioanne Alberghini, in Regno Sicilię Prouinciale, eiusdemquè Sanctissimi Tribunalis Qualificatore, elaboratum; de nostro mandato ab Admodum Reuerendis Patribus Patre Magistro Cęlidonio de Maria Prouincię Sicilie Discreto Prouinciale, ac Patre Magistro Petro Marganà eiusdem Prouincię

stu-

ſtudiorum Regente, reuiſum, & iam approbatum fuerit; vt Prælo mandari poſsit, ſi ijs, ad quos ſpectat videatur, harum ſerie facultatem concedimus, & impartimur. In quorum fidem præſentes propria manu ſubſcriptas, & noſtri officij ſigillo munitas, emiſimus. Datum Panormi in noſtro Conuentu Sanctæ Mariæ Miſericordiæ. Die 23. Nouembris Anni 1641.

F. Franciſcus Guaſtamilius Gener.

Locus ✠ Sigilli,

F. Cęlidonius Maria Proſecretarius.

PRAE-

PRAEFATIO AD LECTOREM

NVsquam præ animo fuit, (Beneuole Lector) typis euulgare tractationes, ad Sanctæ Inquisitionis munus spectantes; cum satis multa perlegerem a Doctissimis viris, per eruditissimos, absolutissimosquè commentarios de huiusmodi materijs, iam in lucem edita. Sed quædam, quę in Sacro Tribunali scitu sunt digniora, pro meæ imbecillitatis studio, ad nefaria Hæreticorum dogmata censuranda, perniciososquè errores confutandos, collegi; vt quæ pluribus in voluminibus ab alijs disputata sunt, ita paucis constringerem, quod mihi ad manus essent. Indè verò crebris diuturnisquè amicorum suasionibus permotus excitatusquè, ac quibus ad strictus sum, eorum deuictus iussioni-

nibus, ea communi luci committo; vt non solum ijs, qui ad Sacrum Inquisitionis Officium operam impendunt, pro institutionibus inseruire possint, verùm etiam, vt omnes Confessarij eadem præmanibus habentes, facillimè casus ad Sacrum fidei Tribunal pertinentes, præuidere, ac discernere queant. Faxit Deus, vt ad tuum, publicumquè bonum id conducat, feratquè. Atquè nunc læto vultu, hilariquè animo excipias, rogo: ac ea, in quibus aliquid erroris inest, precor vt corrigas, dimittasquè. Deniquè cum plurima irrepserint errata: Typographorum incuriæ scias tribuenda. Vale.

SE-

SERIES ALPHABETICA Auctorum, qui in hoc opere recensentur.

A

Adrianus Papa.
Alciatus.
Alexander de Neuo.
Alexander Carrerius.
Alexander de Angelis
Aloysius Turrianus.
Aloysius Riccius.
Aloysius Bariola.
Alphonsus de Castro.
Alphonsus Villadiego.
Alphonsus Tostatus.
Ambrosius Vignate.
Andreas Molfesius.
Angelus.
Anterus Papa.
Antoninus Diana.
Antonius Augustinus Tarraconensis.
Antonius Sanctarellus
Antonius Gomez.
Antonius Nouarinus.
Antonius Sousa.
Antonius Naldus.
Antonius Fernandez
Antonius Ricciullus.
Antonius Lazarius.
Aragonius.
Archidiaconus.
Areualus.
Aristoteles.
Arnaldus Albertinus.
S. Augustinus.
Augustinus Barbosa.
Augustinus de Ancona.
Augustinus de Anzela
Azeuedus.

B.

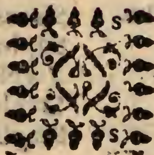
Baiardus.
Baldus.
Bartholomeus Spina.
Bartholom. Sybill.
Benedictus Pererius.
Bernardus Comensis.
Bernardus Diaz.
Berous.
Boerius.

S. Bo-

Fa-

✠ 5 Io-

Ni-

IN-

INDEX CAPITVM, Sectionum, & §§. quæ in hoc opere continentur.

De

stiam

An

D E

DE HAERESI
CAPVT PRIMVM.

1 ÆRESIS, græcè ab electione dicitur, vt authhor est Hieronymus in cap. 5. epist. ad Galat. & in c. 3. epist. ad Titum, Isidorus, lib. 8. Ethymolog. c. 3. D. Th. 2. 2. quæst. 11. art 1. & in cap. 1. epist. ad Titum, Alphonsus de Castro de iusta hereticorum punit. lib. 1. c. 1. Canus de locis Theologicis lib. 12. c. 8. Repertorium Inquisit: Verbo Hęresis; & hanc ob causam Philosophorum opiniones, aut placita hereses interdum dicta sunt: quia eam quę sibi magis placebant, eorum quisq; sententiam eligebat. Sic. n. Cicero in paradoxis ait; *Cato in ea est hæresi, quæ nullum sequitur orationis florem*, hęresim vsurpauit pro electione; quandoquidem talem dicendi stilum sibi Cato elegerat. Vide Farinacium de hęresi quæst. 178. n. 41.

2 Nomen etiam Hęresis interdum in sectam vertitur, vt colligitur ex quibusdam locis Noui testamenti ad Galat. 5. vbi Apostolus de operibus carnis loquens inter alia, recenset sectas dissentiones sectæ greca æditio, habet hereses, teste Cano, & Theophilactus in eum locum Pauli; ait: ponit & sectas, idest hereses Et Actorum.

28. Iudęi cum Paulo inquiunt: *Nam de secta hac, notum nobis est, quod vbiq; ei contradicitur:* Hæresim autem vertit Græcus *Codex*, vt dicunt, Canus loc. cit. & Ioannes Lorinus in Acta Apostolorum, cap. 28. secta igitur, & Hæresis idem sunt, sed quemadmodum secta, à sectando, sic Hęresis ab eligendo dicitur. Hinc est quod vsitato Ecclesię vocabulo, Hęresis, & secta semper in malam partem accipitur pro errore in fide, cum quis à communi Ecclesię fide sese iungit, priuatamq; opinionē eligens à Catholica Institutione discedit.

3 Sed quoniā Heresis, & secta, electionē, & priuatam disciplinam significat, ideo Christianorum fides, & Euangelica doctrina propriè neque Hęresis: neque secta vnquam est appellanda; siquidem eam non sequimur ex electione nostra nec enim commentum, aut inuentum nostrum est: sed Deo inspirante, & releuante ex traditione diuina accepimus, dicente Paulo prima ad Corint. 2. *Sermo meus, & prædicatio mea non in persuasibilibus humanæ sapientiæ verbis, sed in ostensione spiritus, & virtutis Dei*; Fides ergo Catholica, nec Hęresis, nec secta vocanda est, quod si aliquando, eam initio nascentis Ecclesię in uenimus sectam fuisse appellatam, hoc à Iudæis fidei Catholicæ odio stimulati, opprobrij causa dictum fuit.

4 Hæresis igitur in malam partem sic accepta, communiter definitur: Error voluntarius, & pertinax contra Doctrinam, & veritatem fidei Catholicæ in eum, qui fidem suscepit, ita Canus ib. 12. de locis Theolog. cap. 8. Thomas Sanchez

lib. 2.

lib. 2. Operis moralis cap. 7. num. 1. Suarez disp. 19. de fide, sect. 1. num. 5. & sect. 3. num. 8. Bonacina de censuris in particulari: tom. 3. disp. 1. q 2. punct: 1. numer. 1. Beccanus in summa par. 3. tract. 1. de fide, cap. 14. quæst. 1. n. 2. Farinacius de Heresi. quæst. 178. §. 1. Antonius Sousa in Aphoris. Inquisit. lib. 1. cap. 8. num. 1. Ferdinandus de Castro Palao. tom. 1. Operis moralis tract. 4. disp. 3. punct. 2 num. 1. Stephanus Fagundez, in precepta Decalogi, precepto 1. lib. 1. cap. 10. num. 2.

5 Singulas definitionis partes expendamus. prima pars, quæ loco generis ponitur, est error Intellectus, quia Heresis est assensus falsus intellectus: patet, quia cum Heresis fidei opponatur, ergo sicut assensus fidei consumatur in aliquo iudicio intellectus, ita Heresis in intellectu, item & in aliquo illius iudicio completur.

6 Dicitur, Secundo Voluntarius, quia de ratione Heresis est, vt voluntariè fiat, quod in confesso est apud omnes scholasticos; & ratio est, quia de ratione fidei est, vt sit voluntaria, ita Heresis ei opposita, etiam ex voluntatis electione perficitur.

7 Tertio dicitur pertinax, per quod significatur: Heresim de bene esse errorem pertinacem; quandoquidem, nemo est verè hereticus nisi in suo errore sit pertinax, vt est communis Theologorum sententia: probat Coninch. de fide, disp. 18. dub. 7. num. 76. ex multis locis D. Augustini, Traditur etiam expressè in Clementina de Summa Trinitate. §. Porro. *Ibi, quisquis defendere, seu tenere pertinaciter præsumpserit*, & Clementi-

na vnica de vsuris §. vltimo : *Ibi pertinaciter affirmare.*

8 Vt autem plenius intelligamus, in quo hęc pertinacia consistat; Animaduertendum est, quod huiusmodi pertinacia, non consistit in temporis diuturnitate, quo quis diù suæ adhæret opinioni, quia temporis momento potest Hęresis crimen consumari ad instar aliorum peccatorum; quare de pertinacia fori externi loqui videtur Syluester verbo Hęresis, quæst 1. num. 5. cum Archidiacono, in quo si quis subito ab errore resipiscat non censetur pertinax: pertinacia .n. non ita facile deponitur. Vide Sanchez loc. cit. & Fagundez loc. item cit. num. 17.

9 Dicendum verò est, ad pertinaciam, de qua loquimur, duo requiri, Vnum ex parte voluntatis, & est voluntas resistẽdi, seu non subdendi suum Iudicium authoritati Ecclesiæ, & in tali voluntate, formaliter ipsa pertinacia consistit. Alterum requisitum est ex parte intellectus, & est aliqualis notitia tum Ecclesiæ, tum definitionis Ecclesię, quandoquidem si quis iuuincibiliter ignoraret vel Ecclesiam, vel eius definitionem, nequaquam Hęreticus esset, etiam si contra talem Ecclesiæ definitioné erraret, ita Fagundez loc. cit. num. 18. & 19. Et probari potest ex D. Aug. lib. 4. de Baptismo, contra Donatistas. cap. 16. docet .n. ex errore credentem, idem cum Fotino, tum primum esse hęreticum, cum manifestata sibi, doctrina Catholicæ fidei, maluerit resistere, & illud, quod tenebat, elegerit. Requirit ergo S. Aug. cognitionem Catholicę fidei ex parte intellectus, &

prauum

prauum affectum resistendi, ex parte voluntatis.

10 Quarto dicitur, contra Doctrinam, & veritatem fidei Catholicæ ad ostendendum, quo modo hæresis ab alijs erroribus distinguatur; puta in materia Physica, seu Methaphysica, &c. Sanchez, & Fagundez loc. cit.

11 Vltimo tandem dicitur in eo, qui fidem suscepit, ad differentiam Infidelis, qui hæreticus dici nequit, quamuis pertinax esset in materia fidei. Sanch. loc. cit. num. 1. requiritur ergo quod quis professus fuerit Catholicam fidem, vt hęreticus censeatur. An verò sit necessarium fidem per baptismum suscipere infra dicemus, quod ad Hęresim punibilem in foro externo baptismi susceptio requiritur, sed in foro interno hæreticus etiā est censendus, qui in fidem Christi credidit, & Christianam Religionem suscepit, & postea contra aliquem, articulum fidei culpabiliter erret. Coninch. disput. 18. citata, dub. 7. num. 77. Filliuccius, tom. 2. tract. 22. cap. 6. quest. 2. n. 137. & Fagundez. loc. cit. num. 27. & 28.

QVOTVPLEX SIT HÆRETICVS.

CAP. II.

1 HÆreticus, definiri potest, credens in Christum, & pertinaciter errans in aliquo fidei articulo, plures alias defitiones vide apud Alnaldum Albertinum in rubrica de

hæreticis in 6. quæſt. 13. num. 48. Farinaciũ: de hæreſi. quæſt. 178. §. 1. num. 10. qui plures Doctores affert, & multas hæreſis deſcriptiones recenſet, quę quaſi in idem, quo ad rem, coincidunt.

2 Communiter autem Hæreticus alius eſt internus, & mentalis, alius externus: Hæreticus internus, & mentalis eſt, qui hæreſim nulla externa voce, vel actione ſufficienter ſignificante exprimit. Filliucius tract. 22. cit. cap. 6. num. 180. Externus Hæreticus eſt, qui hæreſim animo conceptam externa voce, aliaue actione, mortaliter mala, aſſerit, aut profitetur. Circa quam diuiſionem, tres conditiones requiruntur, ex Filliuccio, num. 184 & Fagundez in præcepta decalogi, lib. 1. cit. cap. 11. num. 8. vt Hæreticus ſit externus. Primo vt ſignum externum ſufficienter: Hæreſim manifeſtet internã ita quod, ſi aliquis adeſſet, cognoſceret eum qui talia ſigna edidit, in tali hęreſi eſſe; ſecus autem ſi per actus indifferentes, manifeſtet hęreſim; vnde non poteſt dici hæreticus, ſi quis dum mente aſſentitur huic hęreſi, Deus nõ eſt Trinus, exterius verba proferret, dicendo: non eſt: quia malitia eſt ſolum interna: Bannes, Ledeſma, Vaſquez, Sanchez, & alij apud Filliuccium num. 186.

3 Secundum requiſitum eſt, vt talis actus externus, ſit manifeſtatio internæ hæreſis præſentis; hinc non eſt hereticus externus, qui per ignorantiam, vel per Iocum fingit, vel dicit, ſe aliquando credidiſſe contra fidem. Ita Azorius, tom. 1. lib. 8. inſtitutionis moralis, cap. 10. Sanchez, & Vaſquez, apud Fagundez num. 15. Paulus Laymã

lib. 2.

lib.2. tract.1. cap.14 num.2. quia adhuc ea verba non significant heresim presentem;limitant aliqui nisi fiat animo confitendi eamdem heresim, seu in ea complacendi.

4 Tertio requiritur, vt actus externus sit ex se malus, & mortalis; ex quo infertur, quod si expressio heresis oriatur ex bono affectu, vt consilij capiendi à Doctore, vel Confessario: vel illam in confessione aperiendi, non dicetur hereticus externus, Filliuccius num. 193 Fagundez num. 18. & alij apup idsos.

5 Item Heretici alij occulti, & secreti per accidens, alij sunt manifesti, sic Canonistę in caput super quibusdam extra de verborum significatione, Albertinus de agnoscendis assertionibus Catholicis, quæst.29. Locatus in Iud. Verb. Hereticus. num 24. Franciscus Pegna ad *Directorium* cōm. 8. parte 2. Farinacius de Heresi, quæst. 185. num. 76. & sequentibus. Barbosa de potestate Episcopi, parte 2. Alleg. 40. num. 1. Manifesti heretici dicuntur, qui publicè contrà fidem Catholicā predicant, aut profitentur, seu defendunt eorum errores, vel qui coram Prelatis suis conuincti, vel confessi, vel ab eis iudicialiter condemnati super heretica prauitate, sic ad litteram respondit Summus *Pontifex* INNOCENTIVS III. cap. Ecclesię Tholosanę, in cap. super quibusdam de verborum significatione, & docuerunt. Albertinus, Locatus, *Pegna*, & Farinacius loc. cit. Heretici occulti, & Secreti pe accidēs dicūtur ij qui heresim ita occultè commiserunt, vt Nullus hominum, eius testis esse potuerit. Fagundez in primum præcep-

tum Decalogi, lib. 1. c. 11. n 5. Verſ. 2. quęſtio eſt.

6 Inſuper hæreticus alius eſt affirmatiuus, alius negatiuus, Hęreticus affirmatiuus ille eſt, qui errorem, quem habet in mente, verbo, aut opere oſtendit, & fatetur. Repertorium Inquiſitorũ in verbo hæreticus, num: 35. & verſiculo, hęreticus negatiuus. Farinacius plures referens de hęreſi quęſt. 178. §. 1. num. 19. Negatiuus verò hæreticus dicitur ille, qui legitimis teſtibus conuictus de hæreſi, conſtanter in negatiua perſiſtit, verboque Fidem Catholicam profitetur, pro teſtans ſe credere quod tenet, & credit Sancta Romana Eccleſia. Et hic hęreticus negatiuus tamquam impœnitens, & verus hęreticus pertinax Curię ſeculari tradendus eſt: cum ad Miſericordiam non admitattur, qui in ſua negatiua perſiſtit, extat deciſio Rotę Rom. deciſione 875. quam refert Simanchas, tit. 48. num. 25. de Catholicis Inſtitutionibus, & Pegna comm. 48. in 3. parte Directorij, num. 207. vbi teſtatur, hanc veram, & communem Doctorum ſententiam definitam, etiam in Concilio Bitterenſi, cap. 7. & 9. & in Concilio Nabonenſi cap. 26. nec non etiam in inſtructione Hyſpalenſi Anno Domini, 1484. cap. 14. quidquid in contrarium ſentiat Iulius Clarus in in prat. criminal. § hæreſis, n. 9 verſ. Et nota, in hoc propoſito, vbi dixit hanc opinionem ſemper ſibi viſam fuiſſe rigoroſam, & ante eum Boerius deciſ. 341. num. 4. in fine, Vide Suarium de fide diſputatione 23. ſect. 2 num 5. & 6. Fagundez in primum pręceptum decalogi, lib 1. cap. 25. n. 4.

7 Verum, tamen eſt, quod, vt aliquis dicatur verè

rè hęreticus negatiuus, & vt tamquam hęreticus condemnari poſſit plura requiruntur, ex Ioanne Royas de hęreſi par 1. num. 84. Primo quod quis ſit accuſatus, & conuictus de vera, & formali hę reſi, non autem de aſſertione ſcandoloſa, temeraria, aut blaſphema.

Secundo, quod verba, vel facta hęreticalia, ſint clara, & certa, & non dubia, vel ambigua.

Tertio, quod crimen hęreſis per teſtes conteſtes, & omni exceptione, maiores, & non ſingulares conuincatur.

Quarto quod accuſatus neget illud factum, vel verba hęreticalia geſſiſſe, aut dixiſſe, cum proteſtatione generali ſupradicta.

Quinto quod verba, ſeu facta, hęreticalia fuerint prolata, & geſta de recenti, non autem de antiquo tempore, ita vt reus veriſimiliter credatur, ſe non eſſe oblitum, illa hęreticalia dixiſſe, & credidiſſe, Vide Pegnam in Addictionibus ad Eymericum in Directorio. par. 2. qu. 34. comm. 59. verſ. ſed in hac quęſtione vbi diclarat quanto tempore pręſumatur obliuio.

8 Et hęc diſpoſitio locum etiam habet, non ſolum in negatiuo qui negat omnes errores, quos commiſit, ſed etiam in illo qui diminutus eſt, quoſdam confitendo, & aliquos tacendo dummodo de illis conuictus ſit. Immò etiam in eo locum habet, qui licet omnes, & ſingulos proprios errores confiteatur, negat tamen, & nequit ſuos complices detegere, ita expreſsè Suarez de fide diſput. 23. ſect. 5. n. 6. Fagundez. loc cit. nu 6.

9 Ad hoc caput trahi poteſt illa difficultas, an cen-

censendus sit hereticus, qui negaret propositionẽ sibi à *Deo* priuatim ita reuelatam, vt nõ possit prudenter dubitare, quin ea reuelatio sit à *Deo*. Et respondetur affirmatiuè, ita Ioannes Azorius, tom. 1. lib. 8 cap. 9 qu. 4. Suarez de fide disp. 19 sect. 5. num. 11. Conich. disp. 18. dub. 7. nu. 118. Sanchez lib. 2. cap 7. num. 32. alios referens, Sanctarellus de heresi, cap. 1. dub. 2. num. 9. & sequẽtibus contra Lorcam, qui contemnit, hunc fore temerarium, non hereticum, quandoquidem requirit ad hoc, vt aliquis dicatur hereticus, quod erret contra articulum fidei, quem Ecclesia docet siue, credit, sed esse illum hereticum; Ratio est, quia sic discredens, primam veritatem contemnit, & mendacem *Deum* facit. Verum tamen est, quod talis in *foro* tantum interno hereticus est, vt concludunt Suarez loc. cit. num. 10. Sanctarellus loc. cit. Layman lib. 2. tract. 1. cap. 13. num 6. Castrus Palaus, tom. 1. tract. 4 disput. 3. punct. 2. num. 14 vers. Ceterum credo, sed in externo non est ab Ecclesia punibilis, nec incidit in excomunicationem, quamuis Bonacina de censuris in particulari, tom. 3. disp. 1. qu. 2. punct. 1 n. 4. ex doctrina Sanchez opinetur, hunc affici pœnis hereticorum.

10 *Denique* hic animaduertendum est, quod in decretis Conciliorum, determinantibus pertinentia ad fidem, quando ponuntur hec verba: Anathema sit, important hereticum esse, contra eam determinationem sentire. Ita Sanchez. lib. 2. cap. 38. n. 91. multa exempla habes in Concilio Trid. maximè sess. 6. de iustificatione.

DE

DE APOSTATIS.

CAP. III.

1 QVoniã heresis vniuersim accepta vlterius diuiditur in Apostasiã, & heresim, magis presse sumptam, ideò de Apostasia, & Apostatis erit hic agendum. Apostata enim vox Greca est, latinè verò sonat defectio. Royas de hereticis, part. 1. num. 484. vnde Apostasia prout precisè fidei opponitur, de qua solum hic agimus, & vt ab heresi distinguitur, definitur ab eodem Royas loc. cit. & Sousa, in Aphoris. Inquis. lib. 1. cap. 8. num. 11. *Temerarius à statu fidei Catholicæ recessus, taliter quod à fide Orthodoxa in totum recedat*, & à Toleto in Summa lib. 4. cap. 6. *Est error hominis baptizati siue Christiani, fidei Catholicæ ex toto contrarius.*

2 Hinc est quod omnes Apostatæ sunt heretici, non autem omnes heretici, sunt Apostate; Preterea grauius est crimen Apostasie, quam heresis, quia qui plures articulos negat in fide, grauius peccat quam, qui pauciores, & qui omnes, cuiusmodi est Apostata, grauissimè peccabit, & plusquam hereticus presse sumptus, qui aliquos tantum articulos negat. Quamobrem Apostata à fide ille dicitur, qui à tota fide Christiana recedens, ad aliam sectam, puta Turcharum, vel Hebreorum, &c. se transfert, & in hoc differt ab heretico, qui licet neget aliquos articulos, tamen in reliquis, & fidem retinet, & Christiani nomen, Farinacius de hæresi, qu. 183. nu. 16.

Apo-

3 Apostata dicendus est sacrificans Demoni, vel Idolis, & se tradens Demoni. Ita S. Thomas 2.2. questione. 12. art.1. quantum ad Ecclesiam. Apostata dicitur etiam Christianus adorans sepulchrum Mahumeti. Farinacius de heresi loc. cit n. 17. Carena Consultor, & Auditor Fiscalis Sancti Offitij Cremone, de modo procedendi in causis Sancti Offitij tit.3. §. 1 n. 6. Ricciullus lib. 6.c.2.n.3.& alij. quo ad forum externum.

4 Apostata censendus preterea est, qui se tradit Demoni, vel cum eo paciscitur, sciens illum esse Diabolum, Dei Inimicissimum, prout sunt Necromantici, vel Malefici, Incantatores, ex D.Th.et Farinacio relato.

5 Apostata iudicatur reiterans baptismum, quoniam vt Abbas ait in rubrica de Apostatis, videtur à priore baptismate recedere, ita Doctores Canonistæ in rubrica de Apostatis & reiterantibus baptismum, & Iuriste in lege 1.cod.Ne Sanctum Baptisma iteretur.Pegna.1.p Direct.côm.1. & 13. Farinacius, quest. 183. cit. n. 18. qui alios laudat.

6 Apostata item dicitur proficiscens ad Saracenos, seu Turchas, ex desperatione, vel libidine, & ibi seruante ritus Saracenorum, quantum ad Ecclesiam, & in foro externo, etiam quod in animo haberet fidem catholicam,& non esset verè hereticus. Syluester verb.Apostata, n. 4. Farinacius, loc.cit.n 22.

7 Si quis verò captus à Saracenis, metu Mortis, vel tormentorum, fidem Christianam compellatur abnegare, & ad eorum ritus transire, sed cor-

corde, & animo fidem catholicam tenet, talis neque est hereticus, neque reconciliandus: sed in loco religioso; per aliquod tempus reponendus, & in fide orthodoxa instruendus; presertim si illo tempore, minor erat erat ętate quando captus à Saracenis fuit.

8 Apostata tandem existimatur, atque vt Apostata puniendus persuadens aliquem ad Apostãdum à fide l.. Eum, qui. C. de Apostatis, & idem dicendum est de eo, qui impediat Iudęum voletem se baptizari. Farinacius loc. cit. n. 21.

DE HAERESIARCHIS ET DOGMATISTIS. CAP. IV.

1 HÆresiarcha quis nam dicatur, & in quo ab heretico differat, tradit Repertorium Inquisit. in Verb. Hæresiarcha, per totum, & quo ad nominis Ethymologiam, Hęresiarcha dicitur ab Heresi, & Archi, quod est verbum Grecum, significans principem, siue principium; & sicut Patriarcha dicitur princeps latrum; sic heresiarcha dicitur princeps hereticorum. Vnde Hęresiarcha dicitur ille, qui gignit errorem. Item, qui docet errorem, quem ipse gignit, vel sequitur. Item, qui Publicè errorem defendit. Farinacius de heresi quęst. 178. §. 1. n. 15. alios referens. Eymericus in direct. Inquisit. p. 2. quęst. 39; & ibi. Pegna in Addict. Com. 64 & docet, quod Heresiarcha dicitur, non solum qui errores adinuenit

&con-

& confixit, sed etiam, qui ab alijs iam inuentos, & confictos, alios docet, & sequitur Ludouicus à Paramo de Origine Sanctę Inquisit. lib. 3. quęs. 9. n. 134. & Carena de modo procedendi in causis S. Offitij tit: 1:§.25.n.128.& alij apud ipsum.

2 Inter Hęresiarcham autem,&Dogmatistam est aliqua differentia; videlicet, quod hęresiarcha ille propriè dicitur, qui, & errores invenit, & alios docet. Dogmatista verò, seu Dogmatizans ille est, qui hęræses, & errores ab alijs inventos prædicat, & docet; quamquam Dogmatista dicatur etiam hęresiarcha, & eodem ferè modo cum vtroq; procedendum est, tamen hęresiarcha in primo gradu hęreticorum. Dogmatista verò in 2. collocatur. Ita Sousa in Aphoris. lib. 1. c. 9. n. 1. 2.& 3. ex cap. qui aliorum 24. quęs. 3.

3 Ad Heresiarcham, & Dogmatistam, tamen requiritur vt quasi ex officio, & consuetudine, publicè, vel occultè proprios, vel alienos errores doceat plures, siue simul, siue vnumquemq; in particulari, Ita Suarez de fide disp. 23. sect. 2. n. 11. apud Sousa, loc. cit. n. 4.

4 Hinc est quod heresiarcha vel Dogmatista censendus est, qui quasi ex officio, & consuetudine hęreticos in suis erroribus confirmat: quamuis non doceat eos, quod antea ignorabant, siue verbis id faciat, siue scriptis, aut libris traditis, in quibus prędicti errores defenduntur. Et item, qui hęreticorum doctrinam defendit Cap. qui aliorum. 24 quæs. 3.

5 Hæresiarcha, & Dogmatista ille quoq; censendus est, qui similiter quasi ex officio, & consuetu-

ſuetudine, errores ſiue a ſe confictos, ſiue ab alijs inuentos per alios prædicat, & diſſeminat, verbis, vel ſcriptis: & etiam, qui libros hereticos componit, & diuulgat; quia hęc ad Magiſtrum ſpectare videntur cap. qui aliorum. cit. plura apud eumdem Souſam loc. idem cit.

6 Circa hos Heręſiarchas magna eſt inter Doctores diſſentio, an ſcilicet abſq; miſericordia, etiam ſi conuerti velint, pro prima vice, tradendi ſint Curię Sęcolari, quandoquidem, tradendos latiſſimè probauit Simanchas de Catholicis Inſtitutionibus, tit.47. rubrica de pænitentibus, & conuerſis .n.50.& pluribus ſequentibus, & in Enchiridion violatę Religionis, tit. 59. rubrica de Dogmatiſtis, n. 1. & ſequentibus. Royas in tractatu de hæreticis. p.2. n. 339. et ſequentibus, aſſertione.43: At non eſſe Sæculari Curiæ tradendos contemnit Pegna in Additionibus ad Eymericum in Directorio Inquiſit. p. 2. quæſt. 39. Com. 64. Vbi nonullorum Conciliorum veterum loca ad hoc adducit. ſed pro vtraque ſententia concilianda plures diſtinctiones affert Farinacius de hæreſi, quæſt. 193. §. 1. n. 7. 8. 9 & 10. et ſequitur Carena tit. 1. de hæreſi §. 25. n. 129.

7 Et primo ſi Dogmatiſta, vel Hæreſiarcha ab Inquiſitoribus depræhenſus ſtatim pœnitens reſipiſcere, et abiurare cõſentiat, vtique recipiendus eſt ad miſericordiam. Si verò pertinaciter ab errore reſilire noluerit, et tandem ſortaſſis plus metu mortis, quam veritatis amore conuertatur non facile eſt recipiendus, Eymericus in Directorio p. 3. rubrica de 8. modo termandi proceſſum

fidei

fidei n. 9. 196. Farinacius n.8.cit. Sousa loc cit n. 14. Pater. Antoninus Diana meus Conciuis, & Consultor nostræ Siculæ Inquisitionis. 4. p. tract. 7. Resolut 23.

8 Secundo illi Hæresiarchæ, & Dogmatistæ, qui Regibus, Principibus, Reginis, aut eorum filijs, filiabusue, hæreses persuaserint, aut persuadere conati sunt nullo pacto ad misericordiam sunt recipiendi. Pegna in Addictionibus ad Eymericũ in Direct Inquisit.p.2.qu.39.Cõm.64 vers. postremo id mihi maximè probatur. Farinacius dicto. n. 9. Sousa n.15. Diana, loc. cit. Carena loc item cit.

9 Tertio si Hæresiarchæ, & Dogmatistæ eorum doctrinis nulli nocuerunt; & veræ pœnitentiæ signa ediderint, reconciliari possunt: secus verò si alios se duxerunt, Simanchas, loc.cit. n. 71. Pegna loc.cit.vers. Neque illis, Farinacius, n. 10. Sousa, n.16.& Carena, loc.cit.

DE DVBIO IN FIDE

CAP. V.

1 DVbius in fide ille est, qui circa res fidei per actum rationis in vtramq; partem contradictionis anxius existit, Dubitans autem in fide hæreticus reputatur, dummodò dubitet deliberatè & positiuè de illis credibilibus, quæ directè ad fidem spectant, & quæ quis explicitè scire tenetur: secus autem si dubitet de credibilibus indirectè ad fidem pertinentibus, & quæ explicitè credenda omnibus minimè proponuntur. Pegna in

in Addict: ad Eymericum in Direct: Inquisitorum. p 2. ad c. 1. extra de hereticis, apud Farinacium de heresi q. 178. §. 4. n. 105. nisi admonitus in dubitatione pertinax fuerit.

2 Dubium in fide dicendum est, esse hereticum, si positiuè, & deliberatè dubitet de rebus fidei sibi sufficienter propositis: est decisio Textus in cap. 1. de hereticis, vbi ad litteram dicitur dubius in fide infidelis est. Neq; intelligi potest de Infidelitate negatiua, quia hec solum est in eo, qui fidem non recipit: qui autem baptizatus est infidelitatem negatiuam habere non potest, sed positiuam; quia non potest amitti fides, nisi per actum fidei contrarium. Idem probari potest ex Concilio Viennesi relato in Clementina 1. de summa Trinitate, & fide Catholica §. porrò, vbi vertens in dubium, an Anima rationalis sit forma humani corporis, & in eo pertinaciter herens, hereticus censetur, eiusque doctrina inimica catholice Religioni. Idemq; traditur in Concilio Lateranensi à Leone X. sess. 8.

3 Neque valet dicere hec decreta loqui de presumptione fori externi, quia non solum de dubitante, sed etiam de ipsa doctrina loquntur supra dicta decreta, & dicunt esse contrariam catholice fidei: At in doctrina non potest admitti presumptio, sed veritas, ergo &c. sic Suarez de fide, disp. 19 sect. 4. n. 10. Coninch de fide disp. 19. dub. 7. Concl: 6: n 102: Farinacius de heresi quest. 178. §. 4. n. 90. innumeros referens, Barbosa de potestate Episc. p. 2 allegat. 40. n. 16. Layman, lib. 2 tract. 1. c. 13. n. 4. Castrus Palaus, tom. 1 operis Moralis,

tract. 4.disputat. 3. puncto 2. n.9.

4 Probatur etiam ratione,quia dubitans de fide, fidem destruit: hoc.n. necessario in homine fideli, firmitatem in credendo supponit,iuxta illud Athanasij in symbolo: Hęc est fides catholica, quam nisi quisque fideliter, firmiterque crediderit, saluus esse non potest, sed fides non destruitur, nisi per infidelitatem positiuam, ergo talis dubitatio hæresim continet Ita Castrus Palaus, loc.cit.

5 Hanc verò Assertionem, quod dubius in fide sit hęreticus, limitat Sanchez lib.2.c.7.n.12. dicens, quod vera non est quando intellectus talis dubitantis perpensis rationibus vtriusque partis, verè dubius & pendulus sit, nullumque iudicium formet: Quod si intellectus reflectat supra se suum actum dubitandi, iudicans illam rem fidei esse dubiam, aut esse sub opinione, tunc erit perfectè hęreticus,quia tunc ultra dubium iam datur consensus, & iudicium intellectus, affirmantis rem fidei non esse certam, quod iudicium erroneum est,ac proinde hęresis aperta. Portel in Dubijs Regularium verb.hęresis n. 5.vnde iste dicitur dubius volũtaria hæsitatione, vt notat Sousa in Aphor. Inquisit. lib.1.c.11.n.8.

6 Dubius in fide ad hoc vt hęreticus censeatur requiritur pertinacia, nec sit corrigi paratus, alias hęreticus non est. Farinacius de hęresi dicta quęst. 178.n.99.preterea vt dubius in fide hęreticus reputandus sit,non solum si dubitet de tota fide(tunc enim non solum hęreticus censendus est, sed & verius Apostata, iudicandus) verum etiam si dubitet in vno fidei articulo, vt puta, de Chri-

sti

ſti Diuinitate, de Sacramento Euchariſtiæ &c. quandoquidem tunc hæreticus reputari debet, quoniam diſcredens vnum articulum fidei, non habet fidē ſupernaturalem ex D Thom. 2.2. qu.5. art. 3. Ita Farinacius loc. cit. num. 94.

7 Dubitās voluntariè de aliquo articulo fidei ſufficienter, & ad credendum propoſito, eſt verus hæreticus. Coninch diſput. 18. cit. dub.7. num.102. probat ex varijs iuribus.

8 Hinc eſt, quod contra huiuſmodi de rebus fidei dubitantes procedit ſupremum Tribunal S. Romanæ Inquiſitionis, vt teſtatur Pegna in cōm. 26. ad cap. 1. de hæreticis part. 2. in Directorio verſiculo, cum itaque: vbi, ait, quod tales dubitantes abiurant, vt hæretici formales, idem refert Farinacius loc. cit. num. 107 Carena tit. 1. §. 3. num. 17.

9 Excipiendi tamen hic ſunt, qui inter hæreticos nati, & educati, ortodoxam Religionem ignorant, his enim dubitare interim licet, donec inſtruantur, & argumenta, ſiue credibilitatem noſtræ fidei rectè appræhendant, & colligitur ex D. Auguſtino Epiſt. 162. relato in cap. dixit Dominus. 24. qu. 3. & docet Valentia tom. 3. diſp. 1. qu. 10. part. 4. Sanchez. lib.2. cap. 1. nu. 8. Layman. lib.2. tract. 1. cap.13. num. 5. Ratio eſt quia dubitatio, & virtuale iudicium de incertitudine in talibus cum pertinacia iunctum non eſt.

DE POENIS CONTRA HÆRETICOS IN IVRE STATVTIS. CAP. VI.

HÆreticorum pœnę sunt in duplici differentia, quędam sunt spirituales, & sunt sex. Prima, Excomunicatio. Secũda, Inregularitas. Tertia Priuatio dignitatum, & Beneficiorum. Quarta Priuatio omnis iurisdictionis. Quinta, Priuatio dignitatum in personis Ecclesiasticis; quę ad preces hereticorum receperunt beneficia. Sexta, Priuatio Ecclesiasticę sepulturę. Alię sunt pœnę ciuiles, & quatuor numerantur, Prima, Confiscatio omnium bonorũ. Secunda, Liberatio subditorum à Iuramẽto fidelitatis. Tertia, Infamia. Quarta supliciũ capitis. Filliuccius t. 2. tract. 22. cap 7. q. de his pœnis fusè agit, & ex multis iuribus probat; à n. 199 vsque ad 242 Castrus Palaus, tom. 1. tract. 4. disp. 4. & 5. Fagundez nouissimè tom. 1. in precepta Decalogi, in 1. preceptum lib. 1. à cap. 12. vsque ad 26. Carena tit. 1. §. 21. à n. 95. vsque ad 119 Nos hic tantum de duabus primis pœnis spiritualibus, nempe de excomunicatione, & Irregularitate, summariè aliqua considerabimus.

1 Prima igitur pœna spiritualis, qua hęretici puniuntur, est excõmunicatio ipso facto, quę comprehendit omnes hęreticos extęrnos etiam per accidens, quamtumuis occultas, patet ex cap. cum Christianus, in princ. cap. ad abolendam, cap. excomunicamus 1. & 2. de hęreticis, cap. nouerit de sent. excomunicationis. Excomu-

communicatio autem lata in illis capitibus, non erat Pontifici reseruata. quę tamen in pręsenti ex constitutione Bullę Cęnę, clausula prima reseruata est.

2 Debet autem hęresis esse signo aliquo externo manifestata, non purè mentalis. Ita communiter Doctores. Farinacius de hęresi qu. 192. n. 6. Sanctarellus de hęresi, cap. 3. dub. 1. n. 5. & alij quos in magna serie laudat, & sequitur Fagundez loc. cit. cap. 11. n. contra Glossam, & multos Canonistas, quos latè refert Sanctarellus. n. 6. Hęc tamen excommunicatio non iure diuino, sed Ecclesiastico, hęreticis est inflicta, Castrus Palaus loco cit. disput. 4. punct. 1. n. 1. Fagundez loc. cit. cap. 12. n. 1. Sanctarellus loc. cit. n. 3. contra aliquos, quos ibidem recenset, sed circa hanc pœnam aliquę controuertuntur difficultates. Prima difficultas an fictè, & tantum exterius negans rem fidei, verbo, vel facto, interius retinens assensum, vt si Idola, vel Mahumectum adoret metu mortis, aut cruciatu, integram fidem tamen in corde retinens, in excomunicationem, contra hęreticos latam, incidat, & hęresim punibilem ab Ecclesia committat. Affirmant aliqui, quia Ecclesia non iudicat de occulta intentione, sed de exteriori actu, sic Caietanus 2.2. quęstione 12. art. 2. in fine.

3 Sed cōmunis, & probabilior sentētia amplectenda est, negans hunc esse hęreticum, pœnasque incurrere. Quod autem hęresim non committat, patet; quia hęresis est peccatum fidei oppositum: fides autem consistit in voluntario assen-

su intellectus diuinæ reuelationi; ergo hęresis debet necessario consistere in voluntario dissensu illius: ergo cessante dissensu intellectus, cessat peccatum hæresis formaliter. Quod autem cessare etiam debeant pœnæ heretici impositę, manifestum est, quia pœnę non sunt extendendę ad alia delicta, pręter ea quibus impositę sunt, ideo neq; verè est excommunicatus, qui tantum fictè negat fidem. Sanchez lib. 2. c. 7. n. 8. pluribus relatis. Barbosa de potestate Episcopi. p. 2 allegat. 40. n. 32. Suarez de fide disp. 14. sect. vlt. n. 3., Filliuccius loc cit. c. 6. n. 162. & 163. Castrus Palaus loc. cit. disp. 3. punct. 2. n. 16.

4 Verum tamen est, quod si quis exterius negaret fidem, vt hereticis faueret, etiam si non in curreret excõmunicationem latam contra hereticos: incideret tamen in latam contra fautores hereticorum. Filliuccius dicto num 162. alios referens.

5 Animaduertendum preterea est in foro externo, talem sic negantem verbo, vel facto fidem pręsumi tanquam hereticum, Apostatam, vel excõmunicatum, & punire posse pœnis heretici, & à censuris, in quas putat Ecclesia incurrisse, absolui. Ratio est, quia ex prolatione externa, vel alio facto exteriori pręsumi potest interior consensus; & sic non creditur in hoc casu alleganti se dixisse, vel fecisse illa dicta, vel facta hereticalia, absq; intentione: Alias, si excusatio hęc hereticis prodesset, omnes impuniti euaderent, quandoquidem facillimè hanc possent excusationem adducere. Filliuccius, n. 162. Barbosa, n. 33.

Ca

Castrus Palaus, n. 17. alios referens.

6 Secunda difficultas est, an Episcopi hodie ab heresi occulta absoluere possint virtute Concilij Tridentini, sess. 24. c. 6. de reformatione, vbi Concilium concedit Episcopis facultatem absoluendi in quibuscumque casibus occultis, etiam Sedi Apostolicę reseruatis, delinquetes quoscumque sibi subditos in *Diœcesi* sua per seipsos, aut per Vicarium ad id specialiter deputandum in foro conscientię. Item in heresis crimine in eodem foro conscientię; eis tamen, non eorum Vicarijs sit permissum.

7 Controuersia autem maxima est inter Doctores, an hęc facultas Episcopis concessa per Tridentinum absoluendi, sit reuocata per Bullam Cenę in illa vltima clausula. *Cæterum à prædictis sententijs, nullus per alium, quam per Romanum Pontificem, nisi in mortis articulo constitutus absolui potest, ex prætextu quarumuis facultatum & Indultorum quibuscumque personis Ecclesiasticis; Episcopali, vel alia maiori dignitate præditis.* sic Gregorius. xv. & Vrbanus viii. in suis Bullis.

8. In qua re quamuis non desint plures Doctores, non minoris nominis, qui affirmant, ex vi huius clausulæ non reuocari Episcopis facultatem absoluendi in Tridentino concessam Bannes. 2. 2. qu. 11. art. 4. dub. 2. post 2. conclusionem argum. 3. Fagundez de preceptis Ecclesię tract. 2 lib. 8. c. 8. n. 32. & 33. & nouissimè in precepta decalogi. tom. 1 precepto 1. lib. 1. cap. 15. n 7 alios etiam plurimos referens. Et licet probabilem hanc sententiam existiment Suarez de censuris disp. 21.

sect.3.n. 5.Sanchez, lib.2.decalogi,cap. 11.

9 Nihilominus amplectenda est vt longe probabilior contraria sententia; nempe facultatem illam absoluendi ab hæresi per clausulam Bullę Cęnę, Episcopis fuisse sublatam; sic Suarez de fide disp. 21 sect.4 num.12. Sanchez loc. cit. Pegna in Direct. 3.p.comm.141.post qu.92. versiculo penult. Vbi testatur iuxta hanc opinionem in Supremo Generalis Inquisitionis Pretorio sæpe pronunciatum esse; Marcus Antonius Genuensis in praxi Archiepiscopi Neapol. c. 67. n. 10. in prima editione, vbi testatur Gregorium XIII.& Clementem VIII. sic declarasse. Azorius tom.1.lib.8.c 19.& c. 20. qu. 10. affirmans se audiuisse à Religioso docto,& fide digno, sic declarasse Clementẽ VIII. pro hac etiam sententia, extant duę authenticę declarationes Cardinalium, testatur Nicolaus Garcias.1.1.par de beneficijs, c.10.n.122. Barbosa de potestate Episcopi p.2.alleg 40.n.25.& in remissione Concilij. verbo, & in heresis crimine, Sanctarellus de heresi, c. 5. dub.1. n. 1, cum alijs multis, quos ibi laudat, qui numero plusquam quinquaginta excedunt. Castrus Palaus loc. cit. tract. 4. disp. 4. punct. 3. §11.n 22. Diana p. 1 tract. 5. resolut. 2 & p.4. tract. 4 resolut. 239. & alij ferè innumeri, quorum authoritas in re morali magni extimanda est.

10 Deinde suaderi etiam potest ratione eo quod negari non potest priuilegium Episcopis à Concilio concessum, posse à Pontifice derogari, sed ex Bullę Cenę verbis colligitur apertè fuisse hodiè derogatũ, ergo &c. Minor probatur, eo quod

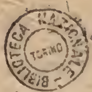
Pon-

Pontifex prohibet ne detur absolutio heresis, & reliquorum casuum in Bulla contemptorum prætestu priuilegiorum, quę Episcopis, Religiosis, Conuentibus &c. concessa sunt à sede Apostolica, etiā decreto alicuius Concilij; sed nullū Conciliū, nisi Tridentinum hanc facultatem absoluendi, ab heresi reliquisque casibus reseruatis concessit, ergo hanc facultatem, quę in hoc Concilio conceditur, intendit Pontifex reuocare, alias superflua essent verba illa: Alicuius Concilij decreta. Castrus Palaus loc. cit. dict. n. 22.

11 Neque dici potest Concilium reuocare facultatem absoluendi ab heresi, & casibus publicis, & pro foro externo pro vt respondet Facundez dict. c. 15. n. 7. Tum quia hec non est à Concilio concessa; tum quia non tam pro foro externo, quam pro foro conscientię facta est, reseruatio quandoquidem solum permittitur in mortis articulo absolutionem impendi, vt recte Castrus Palaus dict. n. 22.

12 Adde quod Episcopi in sua Diœcesi possunt in foro exteriori hereticos pęnitentes absoluere, & Ecclesię reconciliare, illisque pœnitentiā iniungere, quę absolutio, illis proderit in foro interno quo ad excōmunicationē probatus expresse ex Testu in cap. vt officiū in principio, versiculo si verò, de hereticis in 6. illis verbis: Absolutionis beneficium impendatis, & iniungatis eisdem, quod iniungi talibus consueuit, & ita tradit Archidiaconus ibi, n. 1. verb. impendatis vide Farinacium de heresi, quęst. 191. §. 4. n. 52. vbi aduertit quod licet Lelius Zecchius in summa

1. par.

1.par. tit.de fide rubrica de heresi cap. 11. n. 18. versu 4. dicat, quod hodie vigore Bulle Cene Domini nō Episcopis, sed tantum Inquisitoribus licet in foro exteriori pœnitētes, & abiurātes absoluere: & quod ita sepe in Senatu Supremo Inquisitionis pronunciatum est; non tamen à proposita doctrina recedendum est, quia est à Doctoribus communiter recepta & Iuri consona. Consentiunt, & ijs, Bonacina de censuris disp. 1. qu. 3. punct. 2. n. 11. Ricciullus de Iure persona extra Ecclesie gremium existentium, lib. 5. cap. 14. n 3. & 4. Carena tit. 1. §. 11. n. 97. Verum animaduertit Castrus Palaus dict. n. 23. in fine, quod in Hyspania predicta facultas est illis reuocata; quandoquidem nec Episcopi sine Inquisitore, nec Inquisitor sine Episcopo saltem requisito absoluere possunt hereticum, & Ecclesie reconciliare vt constat ex praxi.

13 Tertia difficultas est, an Domini Inquisitores facultatem habeant absoluendi hereticos ab heresi occulta, in foro conscientie: Nam de absolutione iuridica, & in foro externo constat ijs commissam esse iurisdictionē ad illos absoluendos ex textu in cap. vt officium, de hereticis in 6. & ex pluribus decretis Pontificum, dubium igitur est, an illis liceat in foro conscientie?

14 Non desunt authores, qui volunt Inquisitores posse in foro conscientie hereticos absoluere ob constitutionem quamdam CLEMENTIS VII. edita anno 1530. que incipit, sicut, §. vobis, & ad hoc allegari solet. Tum etiam ob congruentiam quia ad Ecclesiam pertinet prouidere fidelibus delinquentibus remedium facile, & suaue, vt à pec-

à peccatis liberentur; si autem pœnes Inquisitores non resideret huiusmodi facultas, heretici occulti carent remedio facili, & suaui, vt à peccato liberentur. Ita Nauarrus lib. 5. Concil. tit. de priuilegijs Concil. 11. Bannes 2.2. qu. 11. art. 4. dub. 2. post. 3. arg. contra 2. conclus. Diana 1. par. tract. 5. resolut. 3. & p. 4. tract 8. resolut. 35. plures alios referens.

15 Alia sententia negat Inquisitoribus, aut Tribunali datam esse facultatem absoluendi ab heresi in foro conscientiæ. Sanchez lib. 2. decalogi. c. 12. n. 3. Farinacius de hæresi qu. 192. n. 54. Suarez de fide disp. 21. sect, 4. n. 15. Garcia de beneficijs 11. par. c. 10. n. 121. Barbosa de potestate Episcopi allegat. 40. n. 28. Castrus Palaus tract. 4. disp. 4. puncto 3. §. 3. n. 3. Carena, tit. 1. §. 21. n. 103. qui alios referunt.

16 Probant quia Domini Inquisitores, neque ex vi Muneris, neque ex aliquo priuilegio, neque ex consuetudine habent potestatem pro solo conscientiæ foro absoluēdi, ergo &c. Antecedēs patet, quia Munus Inquisitionis, non est institutus pro foro conscientiæ, sed pro foro externo, vt rectè docet Eymericus, 3. p. n. 59. Vnde inquit non pertinere ad Inquisitores absoluere in foro sacramentali. Ex priuilegio autem non videtur illam facultatem habere: nullum etiā aliud refertur, nisi contentum in supra dicta Bulla CLEMENTIS VII. sed illud nec loquitur de omnibus Inquisitoribus, sed solum de Inquisitoribus Ord. Prædicatorum residentibus in Lombardia, & illo tempore præsentibus, & concesso etiam ad omnes extendi,

non

non loquitur de absolutione fori conscientiæ, sed externi, tum quia non committit facultatem absoluendi, nisi præstito iuramento, & abiurata hæresi: quæ conditiones pro foro interiori non videbantur necessariæ.

17 Deinde ibi eis tantum conceditur vt extra iudicialiter absoluere possint hæreticos occultos, sed vt testatur Barbosa n. 27. sæpe declaratum est in Supremo Inquisitionis Romanæ Tribunali, Verbum illud, extra Iudicialiter, non tollere formã iudicij scilicet depositionẽ corã Notario, & testibus, vel saltem coram Notario tantum, sed tollere sollemnitatem, & integram formam iudicij. Denique ex consuetudine contrarium omnino constare videtur: Nunquam enim Inquisitores, nisi coram Secretario pænitentem hæreticum audire volunt, vt ipsemet Bannes fatetur, & consulit Eymericus 3. par. *Directorij* n. 59.

18 Sed in hac re placet mihi sentẽtia Fagundez in 1. præceptum decalogi lib. 1. cap. 17. qui præcitatas sententias conciliat pluribus Conclusionibus; aitque non posse Inquisitores ab hæresi occulta pro foro tantum pœnitentiæ Sacramentali absoluere, ex ratione allata in secunda sententia. Possunt tamen *Domini* Inquisitores audire, & absoluere in foro conscientiæ hæreticos sibi confiteri volentes. Ita num. 20. & affert pro hac re Suarez loc. cit. n. 16, sed in eo casu inquit, non absoluunt per aliam Iurisdictionem nisi per eam, quam in foro externo, ac iudiciali habent, sic num. 21. Præmittendam etiam esse in tali casu abiurationem formalem, & iuridicam ante talem ab-

so-

solutionē, vt in Bulla Clementis VII. perscribitur; deniq; asserit ꝙ huiusmodi absolutio talis est, vt nō tantū in foro cōscientiæ sed etiam externo valeat cū à iurisdictione in illo foro procedat, ac proinde nō ita secreto accipienda est, quin de illa iuridicè possit constare ita vt saltē Notarius adsit qui fidem de illa dare possit vt postea de eadē cōstare possit in foro externo, & iudiciali atque in illo valere.

19 Denique concludit; facultatem hanc per se primo residere in toto Senatu, & Tribunali S. Inquisitionis, quandoquidem illi data est Iurisdictio illius muneris; posse tamen exerceri per vnum tant m Dominum Inquisitorem exconsensu alterius, vel aliorum. Hæc Fagundez a n. 20. vsque ad 24. referens pro sua sententia etiam Suarez, quæ omnia probat ex rationibus pro vtraq; sententia superius ralata.

20 Secunda pœna Spiritualis, quam incurrunt hæretici, est irregularitas, quæ est heresim annexa, & ideo hæretici externi, & Apostatæ, quantumuis per accidens occulti per hæresim irregulares fiunt: ita communior Doctorū sententia. Nauarrus in summa cap. 27. n. 205. Pegna in 3 p. Directorii cōm. 162. Azorius tom. 1. lib. 8. c. 11. qu. 13. Suarez tom. 5, de Censuris disp. 43. sect. 1. n. 4. & de fide disp. 21. sect. 5 n. 1. Filliuccius tom. 2. tract. 22. c. 7. n. 209. Castrus Palaus, tom. 1. tract. 4. disp. 4 punct. 4. n. 2. Fagūdez in præcepta decalogi precept. 1. lib. 1. c. 17. n. 2. multos alios referens Probatur ex cap. Saluberrimum 1. quæstione. 4. & cap. Conuenientibus 1. qu. 7.

21 Hæc autem irregularitas quoniam in dua-

bus

bus partibus consistit; Prima est Inhabilitas, quæ impedit hæreticum à susceptione ordinum. 2. est Inhabilitas ad ministrandum in ordine iam suscepto: quamobrem quo ad ordines suscipiendos cum tali hæretico solus Papa dispensare potest. Sanchez lib.2.c 25.n.13.Farinacius de hæresi, qu. 192. n.75. Sanctarellus de hæresi,c.25.n.5.& 6. qui alios referunt. Quo verò ad dispensationem vt possint hæretici pœnitentes in susceptis ordinibus ministrare ex communi sententia, docet Sanchez, n.14.posse ab Episcopo concedi. Sanctarellus n. 6. & Farinacius, n. 74.

22 Limitat autem hoc Suarez tom 5.in 3.par. disp.43.sect. 1. n.6.nisi quo ad vsum Sacerdotij in Sacrificio Altaris, quippe cum hoc sit res grauissima, videtur Pontifici reseruari eo vel maximè, quod Pegna in Directorio Inquisitorum 3. p. qu. 126. n.175. refert Pium.V. Anno 1567. inhibuisse Generali Inquisitori Hyspaniç, ne posset habiles reddere hereticos presbyteros vt in Altaris ministerio deseruirent.Sanchez loc.cit. Farinacius loc. cit. n. 78.

23 Dubitari autem solet an fictè negans fidem, siue spontè, siue metu, & timore id faciat, Irregularitatem incurrat? Et resp. eum fieri Irregularem siue spontè, siue metu graui fictè fidem neget, vel apostatet. Sed talis non fit irregula ris Irregularitate contracta ex heresis crimine: quia verè fit hereticus. At incurritur alia specialis, & propria huius criminis, ex cap. Presbyteros dist. 50. Ita docet Sanchez loc. cit.n.6. Suarez disp.43. de Censuris sect. 2. n. 2. Filliuccius, n. 210.

loc.

loc. cit. Fagundez loc. cit. c. 17. n. 5. alios etiam laudans.

24 Irregularitas autem contra hereticos lata extenditur quoque ad Receptatores, Fautores, &, Defensores hereticorum, eodem modo etiam si occulti. cap. 2. §. heretici, de hereticis in 6. vbi tam heretici, quã eorum receptatores &c. inhabiles dicuntur ad omne beneficium, & officium publicum: quo nomine etiam ordines veniunt. Ita Nauarrus, Ledesma, Maiolus, Suarius, & alij, cum Sanchez loc. cit. n. 10. Filliuccio, n. 211. & Fagundez n. 6.

25 Queres, An illi, qui tanquam suspecti de heresi coguntur per Inquisitores abiurare de vehementi Irregularitatem incurrant? Et Respondeo nequaquam esse Irregulares, ratione vehementis suspicionis, nec eorum beneficia vacare, virtute motus proprij Pij V. & ratio est, quia hi non sunt heretici; Et licet suspecti de heresi notorij ratione infamiæ incurrant, Irregularitatem, tamen per abiurationem eam purgant. Sanchez, loc. cit. n. 129. Farinacius de hæresi qu. 193. §, 5. n. 80. Filliuccius, n. 212. Garcia de beneficijs p. 1. c. 11. n. 88. vbi citat pro hac re Decisionem Rotæ, Diana. 4. p. tract. 2. resolut. 47 Fagundez loc. cit. n. 7. & 8.

26 Excipitur tamen hoc quo ad administrationem Sacramenti pœnitentiæ; quandoquidem qui de Vehementi compulsi sunt abiurare non amplius admittuntur ad audiendas Christi fidelium Confessiones, vt testatur Riccius in Decis. Curiæ Archiepiscopalis Neapolit. p. 2 decis. 217. vbi re-

refert, hac de re Decis. supremi Tribunalis Sancti Officij de Vrbe emanatam, die 6. Martij 1596. vide etiam *Diana* 4. p. in fine in *Dicretis*, & Constitutionibus spectantibus ad Tribunal Sancti Officij folio mihi 497. Vbi ad hoc refert aliud decretum sub die. 15. Nouembris 1565.

27 Quæres secundo, An ab Irregularitate contracta per hæresim occultam possit Episcopus virtute Concilij Tridentini dispensare? Et affirmatiuè dicendum est. Castrus Palaus tract. 4. disp. 4. punct. 4. n. 3. Carena tit. 1 §. 21 n. 150 aliosreferens. Farinacius de hæresi qu. 192. §. 5. n. 79. Ratio est, quia Concilium non limitauit in irregularitatibus potestatem, sed absolutè dixit; In omnibus licere Episcopis, dispensare; vnicam solum excipiens quæ ex homicidio voluntario nascitur, quæ exceptio firmat concessionem aliarum. Neq; ex negatione facultatis absoluendi ab hæresi arguitur negata facultas dispensandi in Irregularitate; quia sunt res omnino diuersæ, & à separatis non fit illatio, ex L. Papinian. exul ff de minorib. Castrus Palaus loc. cit. Fagundez loc. cit. c, 17 n. 3. Franciscus Bordonus meæ Relig. & Prou. Bononiẽsis Prouincialis, & Cõsultor Sãcti Officij Ciuit. Parmensis. in varijs Resolut Regular. resolut 11. qu. 10. Vbi id etiam probat de Prælatis Regularibus erga suos subditos.

28 Sed dubitari vlterius potest de Dominis Inquisitoribus an habeant facultatem dispensandi in hac Irregularitate hæresis occultæ ex Bulla CLEMENTIS VII. quæ incipit, Cum sicut, §. vobis etiam, quæ videtur id expresse illis concedere

pro

pro solo conscientię foro vnde tenent affirmatiuè, *Vmbertus Locatus in praxi Inquisitorum. Verb. Inregularitas. n.2. & Lelius Zecchius in summa tract. de fide c.11. in 12. pœna hæreticorum Enrichez lib. 14. de Irregularitate, c. 18. n. 2.* Sed probabilior est sententia negatiua, quę est. *Pegnæ in directorio 3. p. qu. 126. comm. 175. Suarez tom. 5. in 3. p. disp. 43. sect. 1. n. 5. Sanchez loc. cit. n. 19. Dianæ. 4 p. tract. 8. resolut.* 85. quia vel ea constitutio est reuocata, quo ad hoc, vt ait Pegna ibi, vel quod sit personalis, & non perpetua, nec vsu recepta.

AN HAERETICI SINT DE ECCLESIA, VEL PARS ECCLESIÆ. CAP. VII.

1 HÆC quęstio est potius de nomine, quã quo ad rem, & ideo hęreticos esse intra Ecclesiam affirmat Alphonsus de Castro lib. 2. de Iuxta hęreticorum punitione, c. 24. in fine.

Probat primo, quia hęreticus ab Ecclesia punitur, & varijs ab illa pœnis affligitur. Hoc autem ipsa non faceret, nisi intelligeret hęreticum esse intra illius gremium. Quandoquidem D. Paulus 1. Corint. 5. ait. *Quid mihi de ijs, qui foris sunt iudicare.*

2 Secundo quia hęreticus habet characterem baptismi, perquem primo factus est membrum Ecclesię, quo durante, semper membrum

illius erit.

3 Tertio probatur, quia Apoſtolus Paulus 2. ad Timotheum 2. ait. *In Magna autẽ domo non ſolum ſunt vaſa aurea, & argentea, ſed & lignea, & fictilia: & quædam quidem in honorem: quædam autem in contumeliam.* Circa quę verba *D.* Auguſtinus, lib. 4. da Baptiſmo, contra *Do*natiſtas c. 12. inquit, vaſa aurea, & argentea eſſe fideles, lignea verò, & fictilia eſſe hęreticos, ergo *D.* Auguſtinus ſentit hęreticos eſſe in domo, id eſt in Eccleſia.

4 Sed cõmunior ſententia eſt hęreticos partes Eccleſię non eſſe, ita *Canus*, *lib.* 4. *de loc. Theologicis c.* 2. qui teſtatur, Eſſe cõmunem Opinionem, tum veterum, tum recenſiorum Theologorum, & ſic etiam ſenſiſſe Cyprianum, Auguſtinum, Duoq: Concilia Lateranenſe, & Florentinum; Vnde Nicolaus Papa rectè definiuit Eccleſiam eſſe Catholicorum Collectionem, ergo Hęretici ſunt extra Eccleſiam Pro eadem ſententia eſt etiam *Diuus Hieronymus in epiſt. ad Oceanum* vt refert *Simanchas*, *tit.* 24 *de Eccleſia n.* 42 qui etiam recenſet loca, & aucthoritates Cypriani, & Auguſtini; Et quod Patres in Quarto Concilio Carthaginenſi definierunt dicentes: hęreticorum cętus, non Eccleſia, ſed Conciliabolum eſt. Eamdem ſententiam ſequuntur Bellarminius tom. 3. controuer. diſp. 4. li 3. c. 4. Valentia 2. 2. pun. 7 §. 14. Turrianus de fide diſp. 14. dub. 1. difficul. 2.

Probatur prętere à Simancha, quod hęretici non ſint partes Eccleſię, quia hęreſis diuiſionem ſigni-

significat, & ideo dicuntur heretici, quia diuisi sunt ab Ecclesia. Secundo in Ecclesia vt Apostolus ait. Ephesios c. 4. Vnus Dominus, Vna fides, vnum baptisma, sed hereticus non manet in vnitate fidei, ergo non est in Ecclesia Dei.

5 Tertio probatur, quia sicut Ecclesia, & Christiana Republica constituitur non solũ Baptismi exteriori Sacramento, sed etiam interiori fide, ergo pari ratione interior Infidelitas, & externi iudicij diuisio, ab Ecclesia separat.

6 Ad rationes in contrarium ad primã respõdeo, quod Ecclesia punit hereticum, quia ante ad illam pertinebat, & postea eum publico iudicio deijcit; Vnde Cornelius à Lapide in eum locum Pauli 1. ad Corint. asserit hereticos esse extra Ecclesiam, quia bonis Ecclesię sunt priuati, intus tamen sunt, quia eius iurisdictioni subsunt, hoc ipso quod characterem baptismi retinent, vnde sunt in Ecclesia, sicut mancipia in familia.

7 Ad secundam rationem respondet Canus, quod partes sunt Ecclesię, qui Christi characterem baptismalem habent, nisi post heresim exteriorem, publico Ecclesię Iudicio, fuerint excisi.

8 Ad tertiam respondeo, Sanctum Augustinum sentire eos esse in Ecclesia non propriè, sed secundum aliquid, scilicet quia retinent characterem baptismi, veramq; Ecclesię Sacramenta administrant, & ab eadem Ecclesia, quasi aliquo modo subditi puniri possunt.

6 Deinde respondet Canus loc. cit. quod

Apoſtolus Paulus ſi ad Hymenęum, & Phyletum, verba illa retulit, non ad id tempus ſpectauit, quo iam de domo fidelium communi per publicam ſeparationem, & obſtinationem ſe ſegregauerant; ſed ad illud potius, quo per ſuſceptam fidem ad baptiſmum in magna domo continebantur vide Cornelium à Lapide ad eumdem Pauli locum.

AN PROTESTATIO EXCVSET AB HÆRESI, ET ILLIVS SVSPICIONE PROTESTANTEM CAP. VIII.

1 PRoteſtatio, quę in rebus fidei fieri conſueuit, & de qua hic agimus, eſt profeſſio, ſeu Confeſſio fidei exterius facta, ad oſtendendum quid interius de fide ſentiat proteſtans. Sic Arnal. Albert. de agnoſcendis cathol. aſſert. qu. 12. n. 2. Alias etiam aliorum definitiones affert. *Farinacius de hæreſi quæſt.* 178 *§. 7. n.* 148. *quæ vt aduertit Pegna in p.* 1. *Directorij Cõm.* 26. licet verbis ſolum differant, re tamen ipſa cum hac conueniunt, caſus autẽ eſt cum quis aliquid hęreticale aſſereret dubitans in fide errare ſi proteſtatur, quod non intendit à fide recedere, ſed quod corrigere ſe paratum exhibet, & iudicio S. Matris Eccleſię ſubmittit; tunc talis proteſtatio ipſum excuſat. ſic Farinacius loc. c. pro ſolutione verò difficultatis.

2 Animaduertendum eſt, credibilia eſſe in

tiplici

triplici genere; alia n. ad fidem directè pertinẽt, vt sunt omnes articuli fidei, quę in symbolo Apostolorũ cõtinẽtur, & huiusmodi credibia quilibet Christianus scire explicitè, & credere debet ex necessitate pręcepti, saltem quo ad eorum substantiã, vt probant Theologi in materia de fide. *Coninch. disp.* 14. *dub.* 10. *concl.* 2. *n.* 188. *Castrus Palaus tom.* 1. *tract.* 4. *disp.* 1. *punct.* 10. *n.* 3. plures alios referens. Alia sunt credibilia, quę indirectè ad fidem spectant, quia scilicet principaliter credenda, sicut superiora non proponuntur; ad eorum tamen negationem sequitur hęresis. Huius generis sunt, quod Abraham duos habuerit filios, &c. & hęc credibiliã, nõ tenetur quilibet explicitè credere, sed sufficit si implicitè credantur; credendo scil. verum esse, quidquid in Sacra scriptura continetur. Nisi sit Episcopus, quandoquidem ex Carthaginensi 4. c. 1. Ordinandus Episcopus iubetur examinari, an sit litteratus, in lege Domini instructus, in scripturarum sensibus, cautus. &c. Et in Consecratione interrogatur Episcopus, an sciat vtrumq; testamentum, *Turrianus de Iustitia, & Iure disp.* 22 *dub.* 4. *n.* 10.

3 Alia denique sunt credibilia, quę expresse in Sacra Scriptura non habentur: sunt autem per Ecclesiam catholicam definita tanquam credenda, vt E. G. quod Spiritus Sanctus procedat à Patre, & Filio; hęc autem nullo modo communi populo necessarium est explicitè credere: quandoquidem hęc ipsi capere non possunt, sed sufficit vt implicitè credantur. *Coninch loc. cit. n.* 189. *Vide Eymericum in Directorio p.* 1.

quæst. 12.*n.* 1.*& sequentibus*. His animaduersis:

4 Dicendum est protestationem regulariter excusare protestantem si postea heresim committat, ne presumatur cõmisisse scientem, & cum pertinacia *ex test. in c. dixit Apostolus* 24. *quest.* 3. & ibi *Glossa verbo pertinaci*: *&* tradit *Albertinus loc. cit. n. 6. Simanchas de catholicis Institutionibus, tit.* 55. *rubrica de protectat. n.* 4. *Farinacius loc. cit. n.* 150 & alij ab eisdem relatis. Sed hoc intelligendum est, vt protestatio excuset in his, quę quis explicitè credere non tenetur, vt sunt credibilia. 2. & 3. generis Arnald. Albert. n. 4. vbi ponit exemplũ de laico rustico idiota, & ignorante. *Eymericus n.* 13. *& Pegna loc. cit. vers.* 2. *est. Farinacius n.* 154. Secus autem statuendum est in his, quę quis explicitè scire tenetur, vt sunt credibilia primi generis, vt puta in eo qui negaret Incarnationem, & Passionem Christi. *Albert. n. 9. Eymericus n.* 13. *Pegna ibi vers. prima est. Farinacius. n.* 155.

5 Considerandum etiam est, quod neque protestatio protestantem iuuat, quando facit contrarium eius, quod protestatur. *Glossa*, & communiter Doctores *in cap cum Magist. Ferrariensis extra de constit. Pegna loc. cit. vers. hactenus explicui*, vbi ponit exemplum in eo, qui protestatur generaliter se credere Messiam iam venisse, & tamen iuxtà ritum Iudęorum, paschalem agnum occidat, & manducet, Sabbathum colat, vel similia. Farinacius n. 153.

6 Secundo item protestatio non excusat, quando à Iudice, vel Inquisitore monitus, &

infor-

informatus, quod heresim dicit, ab ea tamen recedere nequit. *Pegna dict. Cōmen.26. & alij relati à Farinacio n.153.*

7 Considerandum denique est, quod protestatio, non solum prodest aliquid hereticale asserenti, cum verba sunt dubia, & materia, circa quam erratur, obscura; sed etiam illi, qui erroneum librum conscripsit: licet enim liber damnandus sit, non tamen damnandus auctor libri, prout est test: iũcta *Gloss. penult. in c. damnamus de summa Trinit. & fide catholica*, vbi scripta Abbatis Ioachim, tamquam heretica fuerunt damnata; ipse tamen non damnatur propter protestationem, quam fecit confitendo illam fidem, quam S. Romana Ecclesia tenet, & credit. *Farinacius loc. cit. n.151.*

DE INFIDELITATE

CAP. IX.

1 INfidelitas contraria fidei virtuti theologicę dupliciter contingere potest, primo si ex errore, vel malitia, aliquis dissentit, vel negat veritatem nostrę fidei, quando ad id tenetur. Secundo si propositę sufficienter veritati nō assentiatur, & primum peccatum dicitur Commissionis, secundum Omissionis.

2 Hęc autem Infidelitas triplex est, Paganismus, Iudaismus, & Heresis, sic *S.Th. 2.2.qu. 10.art.5. & ibi Bannes. Valentia disp. 1. qu. 10. punc.3. Bonacina, disp.3.qu.2.punct. 6. Suarez*

de fide disp. 16. *sect.* 4. *disp.* 18. *dub.* 6. vt refert, & sequitur *Castrus Palaus tom.* 1. *tract.* 4. *disp.* 2 *punct.* 1. *n.* 2. & nouissimè *Fagundez in praecepta decalogi praecepto.* 1. *lib.* 1. *c.* 9. *n.* 9.

3 Paganismus est quando nullius mysterij reuelati fides habetur. Iudaismus quando creditur veteri testamento, non autem nouo; heresis, quando alicui veritati siue ex nouo, siue ex veteri testamento fides negatur. Vel aliter dici potest Paganum esse, qui integrè à fide Christiana recedit, Iudęum, qui recedit à veritate, quam figurę ab ipso creditę denotabant. Hęreticum, qui fidem profitetur, at aliquos articulos illius negat. Ita Castrus Palaus loc. cit., qui ait ex obiecto desumi debere hanc distinctionem, ita vt integra negatio fidei sit Paganismus. Iudaismus negatio Christi. Hęresis negatio alicuius veritatis à Christo reuelatę. Turcismus, & Atheismus sub Paganismo comprehenduntur.

2 Animaduertendum est autem diuisionem pręfatam Infidelitatis in Paganismum, Iudaismum, & Hęresim per ordinem ad Christum Dominum, & nouum, & vetus testamentum, intelligi de Infidelitatibus, quę in pręsenti statu occurrere possunt, non de alijs, quę in lege naturę, & scriptę contingere poterant.

3 Pręterea hę species Infidelitatis non essentialiter, sed accidentaliter distinguuntur, pœnes magis, & minus: ratio est, quia omnes illæ sectę priuant eadem fide, habentque cum illa eamdem oppositionem. Suarez de fide disp. 16. sect. 4. n. 8. Coninch disp. 18. dub. 6. n. 64. Castrus

ſtrus Palaus loc. cit. n. 4. Turrianus diſp. 50. de fide dub. 6., contra Caietanum, Bannes, & Aragonium.

4 Dubitatio in fide non pertinet ad certam ſpeciem Infidelitatis, ſed potius ad inſtar generis, reſpectu omnium; nam ſi quis dubitat de tota noſtra fide, an ſit falſa, fit *P*aganus. Si dubitat, an Iudaiſmus verior ſit, Iudęus efficitur Qui verò de aliquibus articulis dubitat, fit hęreticus. Coninch loc. cit. n. 54.

5 De Cathecumeno fidem negante quamuis Sánchez lib. 2. operis moralis. c. 7. n. 34. exiſtimet non eſſe propriè hęreticum, attamen Suarez diſp. 19. ſect. 5. n. 3. & In defenſione catholicę fidei aduerſus Anglicanę ſectę errores, lib. 1. c. 24. Sanctarellus de hęreſi, cap. 1. dub 2. n. 3. Fagundez pręcepto 1. decalogi lib. 1. c. 10. n. 27. & alij. aſſerunt, Cathecumenum, ſic fidei articulum negantem eſſe hęreticum, probatur ex Concilio Niceno, Can. 19. vbi ſtatuitur eos, qui ab hęreſi *P*auli Samoſateni redirent ad Eccleſiam Baptizandos eſſe, exquo colligitur dari hęreticos ante baptiſmum, & ſolum Cathecumenos.

6 Ratione etiam patet, quia iſte cathecumenus ex quo iam in Chriſtum credidit infidelis eſt recedendo at non eſt Iudęus, nec Paganus, ergo eſt hęreticus, cum tres tantum ſint Infidelitatis ſpecies. Quæ ſententia in ſoro interiori veriſſima eſt, ſed in foro externo huiusmodi cathecumenus hereticus non iudicatur, nec ſubditur Eccleſię Iudicio, neque ab ea punitur Suarez, Sancta rellus, Fagundez loc. cit, Patet ex eo quia

Ianua,

Ianua, per quam intratur in Ecclesiam visibilem est baptismus, & character in eo impressus signum est subiectionis ad Ecclesiam.

7 De baptizatis tandem baptismo inualido, & nullo, ob aliquem essentialem defectum in materia, vel forma, dicendum etiam videtur quo ad forum interius, si à fide catholica deficiant, hęreticos esse; patet ex ratione pari de cathecumeno dicta. Tum etiam ex quo Diuus Augustinus *lib. vnico de baptismo contra Petilianum Donatistam, c. 3. & in præfatione ad lib. de hæres.* dixit, non nullos hęreticos esse denuo in Ecclesia recipiendos sine nouo baptismo, non nullos verò denuo baptizandos, & vtrosque esse veros hęreticos.

8 Quo ad forum autem externum Suarez de fide loc. cit. n 8. & Sanctarellus n. *6.* alios referentes contra Simancham. tit. 31. n. 5. asserunt hosce fictè baptizatos à fide recedentes, nullo modo posse ab Ecclesia puniri, nisi Ecclesia fictionem ignoraret; quandoquidem tunc ab Ecclesia punirentur, vt animaduertit Sanchez lib. 2. c. 7. n. 35. Vnde obseruat Castrus Palaus loc. cit. tract. 4. disp. 8. punct 1. §. *6.* n. 3. quod Cæsaraugustæ anno. 1619. quidam Maurus, qui aduersus nostram fidem deliquit, reconciliatus est, etiam si allegauerit baptizatum non esse, in cuius confirmationem in lib. suę Parochię non fuit inuentus scriptus.

9 Sed quęri potest, an saltem possit Ecclesia hæreticum nulliter baptizatum cogere ad suscipiendum verum baptismum. Affirmant Sanchez

lib.

lib.2.c.7.n.36.ad finem, Enriquez lib.2.de baptiſmo c.25.n.6& id probabile eſſe docēt Sayrus theſauro Caſuum tom. 1.lib.3.c.4.n.11. & Filliuccius tom 2.tract 22.c.6.n.158.

10 Sed Fagundez in 1. præceptum decalogi lib 1.c.10.n.31.diſtinctionē adhibet;vel n.inquit Baptiſmus ita fuit nullus, vt preſumptio ſit pro validitate ipſius, vt accidit E. G. quando defectus fuit ex intentioné baptizantis, vel ſuſcipientis baptiſmū.Vide Suarez t.3.in 3.p.diſp.24.ſec.1. & diſp.14.ſec.2. ad finē. Vel talis fuit defectus, vt conſtet de illius nullitate, nimirum quando conſtat non fuiſſe adhibita verba neceſſaria, vel aquam naturalē,aut quid ſimile; & in hoc ſecūdo caſu certum eſſe videtur non poſſe Eccleſiam cogere huiuſmodi nulliter baptizatos ad ſuſcipiendum verum baptiſmum: non enim apparet, ex quo capite id poſſit Eccleſia; etiam ſi habuerit animum tunc verè ſuſcipiendi baptiſmum, vt ait Filliuccius loc. cit. quia iam ex parte ſua recepit, ac proindè coram Deo eſſet hereticus; hoc .n ſolum vrget in foro interno, ſed in externo non ob hoc poterit cogi ad ſuſcipiendum verum baptiſmum.

In primo autem caſu bene poterit Eccleſia cogere nulliter baptizatos ad ſuſcipiendum verum baptiſmum, vel ſaltem vt ſe gerant, ac verè baptizatos, id tamen eſt per accidens, quatenus non conſtat de veritate, & ſtatur ex præſumptione.

AN

AN IGNORANTIA EXCVSET AB HÆRESI. CAP. X.

1 QVoniam ex S. Thom. 2. 2 qu 10. art. 1. Infidelitas generaliter duplex est, Vna materialis, & secundum puram negationem, quę peccatum non est, sed magis pœna peccati, & hęc Infidelitas materialis est, Inuincibilis, & ex ignorãtia inuĩcibili oritur; quãdoq; dẽ nulla adhibita diligẽtia morali vĩci, aut tolli potest, vel certe non debet; aut quia nimirum de fide Christiana nihil vnquam aliquis audierit; aut etiam si audierit, tamen post diligentem considerationem non deprehenderit sufficientia argumenta, quibus ad fidei acceptationem, & assensum prudenter moueatur. Est igitur hęc materialis Infidelitas pœna peccati ex S Th. quia talis ignorantia diuinorum ex peccato primi parentis consecuta est: Vnde qui sic sunt Infideles, damnantur quidem, sed propter alia peccata, quę sine fide remitti non possunt; non autem damnantur propter Infidelitatis peccatum.

Altera est Infidelitas formalis, & secundum contrarietatem adeoq; peccatum formaliter, ac contrariè fidei diuinę oppositum, cuius tres sunt species supradictę, nempe Paganismus, Iudaismus, & Heresis.

2 Pręterea inter Infidelitatem merè negatiuam

uã,ac õnino inculpabilem, & Infidelitatẽ formalẽ ac propriè dictã,poteſt dari media quædam infidelitas, quæ dicatur priuatiuè fidei oppoſita, vt philoſophatur, Paulus Layman, tom. 1. lib. 2. tract. 1. c. 12. n. 3. quę Infidelitas non eſt aliud, quam ignorantia, vel error in rebus fidei culpabilis quidem, ſed ſine pertinacia, puta ſi Catholicus quidam ex vincibili ignorantia opinionem aliquam rectę fidei contrariam teneat, paratus tamen eam mutare, ſi contra Eccleſię ſenſum, aut definitionem eſſe ſciret. His ita animaduerſis, quęri poteſt, an Ignorãtia, ſeu Infidelitas purè negatiua, vel priuatiua excuſet ab hęreſi.

3 *D*icendum eſt primo Ingnorantia inuincibilem, quę eſt Infidelitas negatiua, & materialis, excuſare ab hęreſi, ita S. Th. 2. 2. quęſt. 10. art. 1. *D*urandus in 3. diſtin. 25 quæſtion. 1. ad. 1. Vegha 6. in Tridentinum c. 18. Simanchas de catholicis Inſtitution. tit. 26. rubrica de errore, & Ignorantia, n. 6. Pegna in Additionibus ad *D*irectorium p. 1. qu 7. cõm. 22. folio mihi 64. in 5. regula. Farinacius de hęreſi, qu. 179. §. 3. n. 26. & alij communiter.

4 Hinc ſequitur poſſe haberi ignorantiam inuincibilem myſteriorum ſuper naturalium, Incarnationis, Trinitatis &c. ac fidei ſupernaturalis circa quodlibet myſterium lumine naturæ notum. Item circa Deum, eiuſque omnipotentiam, Iuſtitiam, & bonitatem, quatenus ſunt à Deo reuelata. Ratio eſt, quia hęc myſteria eſſe à *D*eo reuelata, eſt obiectum ſuper naturale ſed obiectum hoc ſuper naturale viribus naturæ cognoſci

non

non poteſt. Ergo opus eſt aliquo, qui per diuinam fidem hoc proponat: propoſitio autem ſępe deficere poteſt, ergo poteſt aliquis inuincibiliter carere cognitione Dei, & myſteriorum ſupernaturalium, quatenus per fidem ſuper naturalem reuelata ſunt. Ita Suarez de fide diſp. 17. ſect. 2. à n. 3. Conich diſp. 18. de fide, dub. 2. concl. 3. n. 19. Filliuccius tract. 22. c 4. n. 109. Caſtrus Palaus tract. 4. diſp. 1. punct. 2. n. 1. & 2.

5 Neque dicas nemini negari à Deo media ad ſalutem neceſſaria, quia hoc verum eſt ſi diuinę gratię obex non opponantur. At poteſt Infidelis impedimentum pręſtare, multiplicando peccata, & quia non bene fungitur auxilio gratię, ipſa tamen ignorantia non eſt culpa, quia rerum noſtrę fidei homo ille non habuit cognitionem, vel notitiam aliquam, neque cognoſcit huiuſmodi ignorans, quod ſuis peccatis impedimento eſt, quod illam ingnorantiam non expellat.

6 Sed ſi queramus quid de facto in pręſenti accidere poſſit, quamuis Pegna loc. cit. aſſerat quod hodie poſt tam apertam Chriſtianę Religionis notitiam. & tam latè patentem Euangelij promulgationem, & tot Conciliorum, & Sacrorum Doctorum lucem, vix in his, quę fidei ſunt, dari ingnorantia inuincibilis poſſit.

7 Nihilominus contingere poteſt, vt fidelis in Infantia baptizatus poſtea inter Infideles, vel hereticos nutriatur, apud quos de fide, & Religione Romana Catholica, vel omnino nihil, vel non niſi obſcura quędam, vel nefaria, & abominanda audiet, in tali caſu fieri poteſt, & inter-

dum

dum solet, vt talis fidelis hanc Ignorantiam inuincibilem fidei supernaturalis habeat, & insuper poterit culpabiliter pluribus erroribus aduersus Deum inuolui. Non tamen obinde fit infusum fidei habitum in baptismo amittere, si ignorat inuincibiliter illos errores fidei diuinę contrariari. Ita Suarez, Coninch locis cit. Sanchez lib. 2. c. 1. n. 8. Layman, & Castrus Palaus loc. item cit. & ratio est, quia fides supernaturalis amitti non potest, nisi per peccatum infidelitatis vt definit Concilium Tridentinum sess 6 Can. 2. sed ille fidelis erroribus illis assentiens nō peccat peccato infidelitatis formaliter; quandoquidem infidelitas est dissensus à prima veritate reuelante. At ille Infidelis ignorat inuincilibiliter primam veritatem tale mysterium, cui ille dissentit reuelasse; ergo non amittit fidem illo peccato, Vnde concludit etiam Layman talem hominem saluari nihil prohibet, cum fidei veritates, quas nobiscum communes retinet, E. G. de S. Trinitate, verbi Incarnatione, fide diuina, & super naturali credere possit, ex Dei auxilio, & extrinsecorum motiuorum adminculo.

8 Dicendum secūdo. Ignoranti etiam crassam, & vincibilem excusare ab hæresi eum, qui falsum opinatur, credens sic teneri ab Ecclesia. Sic Azorius tom. 1. lib. 1. c. 14. qu. 9. & lib. 8. c. 9. qu. 7. Turrianus 2. 2. de fide, disp. 55. dub. 2. Fagundez in 1. præceptum decalogi lib. 1. c. 10. n. 20. Et ratio est, quia qui contradicit veritati quam tradit Ecclesia, si ipse ignorat quid sentiat Ecclesia, non infert iniuriam aucthoritati Ecclesiæ,

siæ, neque poteſt dici, rectè non credere Eccle ſiæ, & licet propter Ignorantiam vincibilem peccet; tamen non peccat peccato hæreſi: hoc .n.peccatũnõ eſt peccatũ ignorãtiæ,ſed reqrit ſci entiã Eccleſiæ proponẽtis,& docentis contrariũ.

Præterea dum paratus eſt corrigi vincibiliter ignorans, non poteſt dici habere pertinaciam, quæ ad hęreſim neceſſaria eſt, vt potè ſi quis quadam ratione naturali motus, dixerit, quod Pater ſit maior, vel prior Filio: vel quod tres perſonę ſunt tres re, ſubſtantia, aut eſſentia: dummodo hunc ſuum errorem non defendat, ſuamque opinionem fidei Eccleſię ſupponat. Sic Farinacius de hæreſi, qu. 179. §. 1. n, 4 Vbi ex Summa Angelica verb. fides n. 6. ponit exemplum de quadam vetula credente Trinitatem eſſe Vnam fœminam, ſic credens ab Eccleſia teneri.

9 Hinc eſt e contra quod ſiquis verã opinionem tenens falſo putans eſſe contra Eccleſiam catholicam, eſt verus hęreticus formalis Argumento eſt, quia tum formaliter à fidei ratione recedit, credens non in vniuerſum eſſe vera ea, quæ ab Eccleſia definita ſunt, vt docet Sanchez lib.2.c.7.n.30. Farinacius qu.cit. n.2. Ludouicus à Paramo de Origine Sanctę Inquiſitionis lib.3.q.3. vbi ait, quod tenens aliquam opinionem veram, credens eam eſſe contra Eccleſiam catholicam, & ortodoxam veritatem, ille eſſet formaliter hęreticus, licet, non materialiter.

10 Non punit autem Eccleſia hos hereticos nec excomunicationis gladio ferit, niſi forte id

ipſum explicent, nimirum ſe exiſtimare talem propoſitionem eſſe definitam, & nihilominus oppoſitum ſentire. Ratio eſt, quia hi hæretici niſi ſe explicent ſunt purè mentales, & per ſe occulti, de quibus Eccleſia non iudicat. Tum etiam quia Eccleſia ſolum punire intendit eos hęreticos, qui aliquid à ſe verè definitum negant, quales hi non ſunt, quandoquidem ſolum negant, quod exiſtimant definitum, cum re vera tale non ſit.

AN INFIDELES COGI POSSINT AD SVSCIPIENDAM FIDEM, ET CONTRA EAM DELINQVENTES AB INQVISITORIBVS PVNIRI QVEANT.

CAP. XI.

1 QVOAD primum dicendum eſt Paganos, & Infideles ſubditos principibus Chriſtianis, qui baptizati non ſunt, cogi non poſſe ad fidem ſibi ſufficienter propoſitam ſuſcipiendam. Conſtat ex cap. ſicut Iudęi de Iudęis, & Saracenis. Cap. qui ſincera, cap. de Iudæis diſt. 45. & eſt communis ſententia Doctorum *cum S. Th.*

2. 2. *qu.* 10. *art.* 8. *Turriani disp.* 51. *dub.* 1. *Suarez disp.* 18. *sect.* 3. *n.* 4. *Filliuccij tract.* 22. *c.* 4. *n.* 14. ratio est, quia actus credendi debet esse liber, vnde nec suscipi debet aliquo metu suppliciorum, aut Mortis; multo magis Infideles nõ subiecti compelli non possunt ad fidem, immo nec in eos animaduerti, aut bellum suscipi, ex eo quod Infideles sint. Azorius lib. 8. c. 24. qu. 1. Filliuccius, num. 116. Castrus Palaus tract. 4. disp. 2. punct. 6. n. 3.

2 Dicendum secundo Infideles cogi posse à Prælatis Ecclesiasticis ad retinendam fidem, quam semel susceperunt, etiam si primo, & à principio vi coacti, & necessitate compulsi, illam susceperunt, quando coactio fuit conditionata, idest non susciperent baptismum, nec consensũ præberent in illius susceptionem, nisi cogerentur; modo tamen in actu suscipiendi voluntariè baptismum susceperint. Secus autem si coactio fuit absoluta, & nunquam huiusmodi consensus fuit adhibitus; in tali enim casu, caracter non imprimitur, vt docet *Suarez, tom.* 3. *in* 3. *partem disp.* 24. *sect.* 1. *concl.* 1. & alij. Patet expresse conclusio, ex cap. de *Iudęis dist.* 45. & deductum fuit hoc caput ex Concilio Toletano, 4. c. 56. & habetur eodem cap. *de Iudęis eadem dist.* 45. ibi: *Qui autem iam pridem ad Christianitatem coacti sunt venire, oportet, vt fidem quam etiam, vi, vel necessitate, susceperunt, tenere cogantur; ne nomen Domini blasphemet ur, & fides, quam susceperunt, vilis, & contemptibilis habeatur.* Ita Fagundez l. 1. in primũ præceptũ decal. c. 33. n. 10.

Di-

3 Dicendum tertio Infideles, si subiecti sint Principi Christiano probabile est compelli posse ad audiendam fidem, sic Bannes 2. 2. qu. 10. ar. 10. dub. 4. concl. 4. Suarez disp. 18. sect. 2. nu. 3. Filliuccius loc. cit. num. 117. Castrus Palaus loc. cit. pūct 5. n. 4. Ratio est, quia ex hac obligatione solum compelluntur Infideles solum audire prædicationem, non tamen eam sequi, ac proinde non est compellere ad fidem.

Confirmatur exemplo Iudęorum Romæ, qui certo die compelluntur audire Euangelium per Doctorem Christianum, vt iussit Gregorius 13. Sancta Mater Ecclesia.

4 Nihilominus Castrus Palaus, & alij cum Bannes, putant probabilius, non posse subditos Infideles cogi à Christiano Principe ad audiendam fidem. Et ad Consuetudinem Romanam respondent, quod multa imposita Iudęis nolentibus audire Euangelium, non est pœna, sed quoddam tributum, quod Romanus Pontifex ab illis exigere potest.

5 Certum tamen est, posse Ecclesiam per se, vel medijs Christianis Principibus, compellere quoscumque Infideles, ne prædicationem legis Euangelicæ, & propagationem fidei impediant. Quare si Infidelis aliquis Princeps, blasphemijs, & Irrisione in fidem, iniqua persuasione, vel persecutione prædicationem impedit, potest Ecclesia cum vi, & armis comprimere huiusmodi Infideles, & bello punire; sic cōmuniter Doctores, quos citat Filliuccius n. 118. & constat ex pluribus decretis relatis 23. qu. 8. Ratio est ma-

nifesta, quia iure naturæ cuilibet est concessum iura sua defendendi, & ea, quæ sibi contraria sunt, propulsandi; Sed Christiana Respublica habet ius à Christo Domino, Marci vltimo *prædicandi Euangelium omni creaturæ*, ergo habet ius defendendi hanc prædicationem, & propulsandi sibi contraria. Vide Fagundez in primum præceptum decalogi lib. 1. cap. 33. nn. 20.

6 Quo ad secundum dicendum est Infideles subiectos temporaliter Christiano Principi, vel Ecclesiæ, cogi posse, vt deponant errores rationi naturali contrarios, & remoueri à falso cultu, & superstitione Deorum, & nihil audeant perpetrare in contemptum, vel iniuriam Christianæ Religionis, sic S. *Th.* 2. 2. *qu.* 10. *art.* 10. *&* 11. & ibi expositores, *Bannes dubio* 2. *Suarez disp.* 18. *sect.* 4. *num.* 9. *Coninch. disp.* 18. *dub.* 12. *concl.* 2. *Filliuccius loc. cit. nu.* 19. *Castrus Palaus loco cit. punct.* 7. *nu* 11. sic etiam *Eymericus in Directorio Inquisit. par.* 2. *qu.* 46. per totam, & ibi *Pegna Comm.* 71 qui multos alios refert.

7 Et ad maiorem declarationem Sãctissimus Dominus Greg. 13. in quadam Bulla, quæ incipit. *Antiqua Iudæorum improbitas*, relata per Pegnam in fine Directorij pagina mihi 139. aliquos casus particulares explicat, in quibus fidei Inquisitores procedere possunt contra Iudæos, & Infideles non baptizatos.

8 Primus casus in Bulla est, *Si quis Iudæus, aut Infidelis, ex ijs, quæ circa fidem cum illis nobis sunt cõmunia, veluti Deum Vnum, & Aeternum, Omeipotentem, Creatorem omnium visibilium,*

lium, & inuisibilium, & similia, non esse asseruerit, prædicauerit, vel priuatim alicui insinuauerit. Et hic casus iuri communi etiam innititur. Vide Pegnam, & Eymericum loc. cit. qu. 46. nu. 4. & Com. 71.

9 Secundus casus, *si Dæmones inuocauerit, consulueritue, aut eorum responsa acceperit, ad illos, vel sacrificia, aut preces ob diuinationem, aliamuè causam direxerit, aut quid eis immolauerit, vel thuris, alteriusque rei, fumigationes obtulerit, aut alia quæuis impietatis obsequia præstiterit.* Et de hac re affert casum decisum Eymericus loc. cit. per Gregorium 11. contra quemdam Iudæum, qui dęmonem inuocauerat, quod per Episcopum Barcinonensem, & Inquisitorem in Aragonia puniretur.

10 Tertius casus, *si Christianos, verbo, facto, vel exemplo, aut quouis alio modo nefaria huiusmodi docuerit, vel ad ea perpetranda perduxerit, vel perducere attentauerit.*

11 Quartus casus, *si Saluatorem Dominum nostrum Iesum Christum purum hominem, vel etiam peccatorem fuisse, Matremuè Dei non esse Virginem, & alias huiusmodi blasphemias, quæ per se hæreticæ dici solent, in Christianæ fidei ignominiam, contemptum, aut corruptionem impiè protulerint.*

12 Quintus Casus. *Si cuiusuis eorum opera, auxilio, consilio, vel fauore aliquis Christianus à fide desciuerit, quamquè semel susceperat abnegauerit, vel ad Iudæorum, seù aliorum Infidelium ritus, cæremonias, superstitiones, vel im-*

pias sectas transierit, vel redierit, seu in hæresim aliquam inciderit; aut Christi fidem abneget. seu in hæresim incidat, opem, consilium, fauoremuè, quomodocumque præstiterit.

13 Sextus Casus, *Si quis Cathecumenum, vel quemcumque ex Iudæis, aut Infidelibus, Deo inspirante, ad fidem Christi venire volentem, post declaratam, nutu, verbo, facto, aut quocumque alio mō, à fide, vel fidei instructione, aut sacri baptismi susceptione retrahere, auertere, vel dehortari, aut nè ad fidem veniat, neuè regenerationis lauacro abluatur; quòuis modo impedierit.*

14 Septimus casus, *Si quis Apostatas, seu hæreticos scienter domi acceptauerit, aluerit, occultauerit, chomeatu iuuerit; aut de loco ad locum eos deduxerit, vel associauerit. Vel eis quomodolibet opem, auxilium, vel fauorem præstiterit.*

15 Octauus casus, *Si libros hæreticos, vel Thalmudicos, aut alios Iudaicos damnatos, vel aliàs probibitos retinuerit diuulgauerit, vel in quæcumque loca detulerit, aut ad eam rem opem suam accomodauerit.*

16 De duplici Thalmud Hæbreorum Hierosolimitano, & Babilonico, vbi Rabini scripturas Sacras corruperunt extat Decretum Cardinalium Generalium Inquisitorum tempore Iulij Tertij Pontificis Maximi, relatum à Pegna *in fine Directorij, folio mihi* 119. quod comburendi sint omnes libri Thalmudici, & *Innocentius* 4. *in Bulla Impia Iudæorum perfidia* relata per Pegnā *loc. cit. pagina mihi* 4. & *Gregorius* 9. iusserunt

Thal-

Thalmudicos libros igne comburi.

17. Nonus casus, *Si Christianos deriserit, Redemptionisque nostræ hostiam salutarem in Ara Crucis Immolatam Christum Dominum, ludibrio habens quandocumque, maximè verò in Sacro Parasceues die, Agnum, seù Ouem, vel quid aliud Cruci affixerit, aut appenderit, in eamuè conspuerit, seù quomodocumque contra eam fecerit.* Et circa hunc casum *in cap. quia super his, de Iudæis*, generaliter Iudei inter Christianos habitantes prohibentur ostia, & fenestras in die Parasceues apertas habere; imò tota die clausas tenere coguntur, nè eodem die in contumeliam Christi Domini, & Redemptoris nostri Christianos derideant, & *in cap. verò in nonnullis de Iudæis*, precipitur Iudæis nè in diebus lamentationis, & Dominicæ Passionis in publicum prodeant: solebant enìm in contemptum, & odium Christianorum, hisce diebus cultiores in publicum prodire, & letiores, ac hilariores procedere. Vide *Azorium tom. 1. lib. 8. cap. 22. qu.* 10.

18. Decimus casus, *Si nutrices Christianas contra Sacrorum Canonum statuta, diuersorumquè Romanorum Pontificum Sanctiones adhuc retinuerit, aut eas retinens die, qua Sanctissimum Eucharistię Sacramentum sumpserint lac vno, vel pluribus diebus, in Latrinas, Cloachas, & alia loca effundere coegerit: Vide Carenam de modo procedendi in causis Sancti Officij tit. 14. de Iudæis per totum*, qui fusè de his casibus tractat.

19. Tandem queri hoc loco solet num Iudeus ad Saracenorum Sectam transiens possit ab

Inquisitoribus puniri. Et negatiuè existimat Oldradus *consilio* 51. *Si Iudæus*, *Albertinus in rubrica*, *Cod. de Iudæis*, *col.* 1. *vers. quæro circa hãc*, *Ioannes Andreas in Addit. ad speculum in rubrica de Iudæis circa finem*, *Ioannes de Anania in cap. ex speciali in fine de Iudæis*, & *Romanus in singular.* 687. *Sousa in Aphoris. Inquisit. lib.* 1. *ca.* 37. *nu.* 27.

20 Sed probabilior sententia est amplectenda, quod talis Iudęus ab Inquisitoribus puniri possit, & coercendus sit; sic docuerunt *Campegius ad Zachin. de hæreticis cap.* 36. *littera B. in fine*, & *Decianus tract. crimin. lib.* 5. *cap.* 12. *nu.* 34. & sequuti sunt *Diana p.* 4. *tract.* 7. *resolut.* 2. & *Carena loc. cit.* §. 5. *num.* 13. & hęc sententia nullam habere videtur dubitationem post Bullam Gregorij 13. cum enim Secta Saracenorum multa contineat discrepantia à rebus, quas cõmuniter credunt Iudæi nobiscum, vt videre est ex *Eymerico in Directorio p.* 2. *qu.* 46. *num.* 12. *vers. respondetur quod Iudæi*, si Iudęi ad Saracenorum Sectam transeunt per consequens necessariò in aliquibus cõmunibus Iudęis, cum Christianis discrepant, & ita formaliter sub verbis Bullæ in primo casu comprehenduntur.

21 Animaduertendum est autem pro hac materia, quod hodie in Vrbe, atque in aliquibus Italię partibus, quẽadmodum olim etiam in Hispania antè prohibitionem Religiosissimi Principis Ferdinandi, Iudęi habitare, & suos ritus festiuitatesque celebrare permittuntur; secus autem Saraceni, vel alij Infideles, *vt in cap. Iu-*

dæi

dæi de Ciuit. & cap. consuluit de Iudæis; probant enim Veteres Sinagogas Iudęos posse habere, *& cap. sicut Iudæi eo titulo* quod Iudęi in festiuitatum suarum celebratione à Christianis minimè molestentur, & alia iura quę refert *Royas de hæreticis p. 1. n. 568.*

22 Non sic est de Saracenis, & alijs Infidelibus, *l. 2. cod. de Paganis. l. 2. cod. de Summa Trinitate, & fide catholica. l. Conuenticula, cod. de Episcopis, & Clericis. Clementina vnica de Iudæis*, vbi *Cardinalis n. 3. & Ioannes de Imola* referunt rationem discriminis; quia Iudęi colunt Deum Vnum, & Verum, Saraceni verò Mahomettum hominem facinorosum, & nefandum. *Et Ioannes Ananias, & Abbas in dicto capitulo consuluit de Iudæis*, asserunt, quod ex eo Iudęi sustinentur, quia est spes de eorum conuersione, atque, vt facilius ad fidem trahantur. *Baldus denique in dicta l. 2. Cod. de Summa Trinitate, n. 4.* Inquit quod Iudęi non sunt adeo detestabiles sicut hęretici; fides enim Iudęorum habuit principium veritatis. Latè *Petrus de Carcasona in l. quoniam, in fine, Cod. de hæreticis.*

DE

DE VARIIS PROPOSITIONVM CENSVRIS, SEV Qualificationibus.

CAP. XII.

1 DE hac materia disputant Theologi in tractatu de fide, *Alphonsus de Castro lib. 1. de iusta hæreticorum punitione cap. 3. Canus lib. 12. de locis Theologicis cap. 18.* & Interpetres D. Thomę 2. 2. *qu.* 11. *art.* 2. & alij quam plures. Sciendum vero est assignari à Doctoribus varios gradus propositionum, quos ipsi desumpsisse videntur ex *Concilio Costantiensi sess.* 8. & 15 Vbi damnantur propositiones Ioannis Vuicleph, & Ioannis Hus, & dicit Concilium quasdam propositiones esse hęreticas, quasdam erroneas, quasdam piarum aurium offensiuas, alias scandalosas, alias temerarias.

2 Propositio hęretica est illa, quę habet omnimodam contrarietatem cum obiecto fidei, illa autem dici debet habere omnimodam contrarietatem, quę negat quod in se, & expresse est à Deo reuelatum; sic *Castrus Palaus tom.* 1. *tract.* 4 *disp.* 3. *punt.* 1. *n.* 3 Vel propositio hęretica dicitur, quę apertè alicui catholicę veritati de fide definitę, contraria est. *Simanchas de catholicis Institutionibus tit.* 54. *n.* 3. *Albertinus de*

cogno-

agnoscendis assertionibus qu.6. n. 1. Suarez de fide disp. 19 sect. 2. n 2.

3 Quidam autem putant non sufficere hanc directam contradictionem fidei, aut cattholicę veritati, vt propositio hęretica dicatur, nisi accedat pertinacia in proferente, seù ab hęretico prolata sit; quod si ab alio dicta fuerit dicetur propositio contraria fidei, sed hęretica propriè non erit: eo quod contradicere quis potest obiecto fidei ignoranter, sic *Caietanus 2. 2. qu. 11. art. 1. & ibi Bannes art. 2.*

4 Sed melior, & cōmunior sentētia est, quod omnis propositio contraria fidei hęretica propriè est. Neque enim pendet ex proferente, an hęretica dici debeat nec ne, *sic Alphonsus de Castro loco cit. lib. 1 cap. 1. Simanchas loc. cit. nu. 4. Castrus Palaus loc. cit. n. 1.* Vnde distinguendum potius est: quod aliud est loqui de propositione hęretica formali; aliud de obiectiua, & materiali; concedimus enim ad propositionem hęreticam formalem, quę idem est, ac hęresis, requiri pertinacia; At ad propositionem hęreticam obięctiuam, seù ad obiectum hęresis pertinacia non requiritur, qui hoc obiectum in sola contradictione cum obiecto fidei consistit.

5 De erronea propositione, in quo ab hęretica differat, quamuis certent Theologi, vt inquit *Simanchas in Encheridion tit. 24. n. 5. apud Royas de hæreticis p. 1. n. 476.* nihilominus magis communiter propositio erronea dicenda est illa, quę contradicit obiecto fidei non immediatè, sed mediatè; quia non negat obiectum, quod

est

est in se reuelatum, negat tamen obiectum, quod est reuelatum in sua causa, vt si negetur: Christũ esse visibilem, sic *Castrus Palaus loc. cit.* vel vt alij dicunt: Erronea propositio dicitur, quę directè contradicit non ipsi fidei, sed conclusioni euidenter ex principijs fidei deductę, Sic *Malderus*; 2.2. *qu.* 11. *art.* 2. *membro.* 5. *ad tertium Turrianus de fide disp.* 55. *dub.* 3.

6 Sed valdè etiam probabiliter multi alij asserunt; propositionem erroneam eam esse, quę est contra veritatem aliquam ab Ecclesia non definitam, vel non omnibus manifestam: exemplum dat *Suarez de fide disp.* 19. *sect.* 2. *num.* 13. huiusmodi propositionis erroneę, videlicet: Beata Virgo peccauit venialiter aliquando, ante Concilium Tridentinum hęc propositio fuit erronea tantum, quia non erat tunc definita; licet contraria assertio semper fuerit cattholica. *Simanchas tit.* 54. *cit. n.* 8. *Albertinus qu.* 6. *nu.* 8. *Ludouicus à Paramo de origine Sanctæ Inquisitionis lib.* 3. *qu.* 3. *num.* 105. *Bariola in floribus directorij tit. de varijs propositionum gradibus. Carena loco cit nu.* 5.

7 Neque admittendum puto, quod ait *Royas de hæreticis p.* 1. *n.* 475. quod erronea propositio est assertio contraria aliquibus, quę in Sacra Pagina proponuntur credenda non principaliter propter se, sed propter aliud, & de re non graui, & ponderosa; veluti si quis errore etiam cum credulitate ductus dixisset: Isaac non fuisse filiũ Abrahę; vel quod Tobias non habuerit Canem; vel Aaron quod Barbam non habuerit, Sed con-

tra communiter Doctores existimant qualemcũque assertionem contra Sacram Scripturam esse hęreticam. *Ricciullus de iure personarum extra Ecclesiæ grembium existentium, lib.* 5. *cap.* 8. *nu.* 4. *Albertinus qu.* 30. *n.* 15 *de Agnoscendis assertionibus. Carena loc. cit* §. 1. *n.* 4.

8 Propositio Hęresim sapiens, quatenus ab hęretica, & erronea distinguitur, dicitur ea, quę non per euidentem consequentiam, sed per cõsequẽtias probabilissimas, & moraliter certas obiecto fidei contradicit; sic *Lorca* 2. 2. *disput* 40. *nu.* 10. *Coninch de fide disp.* 18. *nu.* 131. *Suarez de fide disp.* 19. *cit. sect.* 2. *n.* 15. & ratio est, quia proferens propositionem sic obiecto fidei contradicentem suspectus redditur hęresis, & efficitur sanè hęresim sapere.

9 Hęc item propositio hęresim sapiens à Bariola *in floribus Directorij tit. de varijs propositionum gradibus, §. quid propositio hæresim sapiens*, ea dicitur, ex qua cum Notorio vero, quod negari non potest sequitur hęresis; vt si quis diceret; omnis homo existens Romæ est in peccato mortali: nam ex hac propositione, iuncta alia notiore vera; Infantes Romæ existentes sunt homines; sequitur hæresis, nimirum Infantes nouiter baptizatos esse in peccato mortali.. Et hic modus explicandi huius propositionis placet etiam *Suario disp cit. sect.* 2. *n.* 17.

10 Propositio malè sonans, vt distinguatur à supradictis, dicitur ea, quæ duplicem sensum proprium habet, alium cattholicum, alium hæreticum; sed quia frequentius secundum sensum hære-

hæreticum accipitur, absolutè prolata, malè sonat; sic *Lorca*, *Coninch n.* 133. *Suarez cit. num.* 18. qui benè aduertit aliquando propositionem esse malè sonantem non ex se, sed ex conditione personæ proferentis, eo quod proferens suspectus sit, E. G. fides iustificat; nam nunc, attentis heresibus recensioribus, dicitur malè sonare, ita *Ludouicus à Paramo de origine Sanctæ Inquisitionis, lib.* 3. *qu.* 3. *n.* 107.

11 Temeraria propositio est illa, quæ in rebus ad fidem, vel bonos mores pertinentibus sine regula rationis procedit, & omni prorsus caret autthoritate; sicut est propositio asserens, quod Mundus finietur infra centum annos; Christus mansit per quadraginta dies à Resurrectione vsque ad Ascensionem in Arca fœderis. Discipuli Ioannis Baptistæ fuerunt illi, qui in Passione Christi clamauerunt tolle, tolle crucifige eũ. Ita *Alphonsus de Castro loc. cit. & Albertinus de Agnoscendis assertionibus* Catholicis *quæst.* 6.

12 Scandalosa, aut Piarum Aurium offensiua dicitur quælibet ex supradictis, aut alia, si occasio sit alteri errandi, vel malè de fide sentiẽdi, E. G. Hæretici sunt tollerandi, & non occidẽdi. Ieiunare impertinens est perfectioni Christianæ. Maioris meriti est Elemosinam pauperi elargiri, quam pro Miss Sacrificio offerre. Ineptum est pro oratione offerre salutationem Virginis *Ita Alphonsus de Castro loc. cit.*

13 Propositio Scismaticha, siue Seditiosa est, quæ vnionem membrorum Ecclesiæ, aut vniuersaliter, aut particulariter quomodolibet tollit;

E. G.

E. G. possunt dari in Ecclesia duo Pontifices. Episcopus non est simplici Sacerdoti Superior. Papa non est Superior cæteris Episcopis, malo Prælato non est obediendum. *Sic Alphonsus de Castro, & Albertinus cit. Simanchas de catholicis Institut. tit. 54. n. 14.*

14 Propositio impia ea est, quæ contra pietatem cattholicam asseritur, vt si quis negaret esse orandum pro animabus existentibus in Purgatorio, vel Indulgentias Papæ pro illis concessas non prodesse; Idem est dicendum si assertio esset contra præcepta Dei. *Albertinus cit. num.* 12.

15 Propositio iniuriosa est ea, quæ alicui fidelium statui, vel alicui illustri personæ detrahit, huiusmodi sunt, multæ assertiones Vuicleph, & Ioannis Hus, quæ in Concilio Costansiensi dãnatæ sunt *sess.* 8. & 15. vt asserere quod, qui Religionem ingreditur, ineptior redditur ad osseruantiam mandatorum Dei; Religiosi viuentes in Religionibus priuatis non sunt de Religione Christiana. Ecclesia Romana est Sathanæ Sinagoga. *Ita Alphonsus de Castro loc. cit.*

16 Propositio, quæ dicitur Blasphema à Blasphemia denominatur, quæ propriè, est irrogatio iniuriæ Deo factæ, cum illi attribuitur, quod ei non conuenit; quod est contra misericordiam, aut cũ ab eo remouetur, quod ei conuenit; quod est contra Iustitiam. Aut cum creaturæ tribuitur quod est proprium Dei, quod est contra Maiestatem. *Ita Albertinus loc. cit. n.* 13. & 14.

Ani-

17 Animaduertendum est autem circa huiusmodi propositionum censuras ex *Alphonso de Castro lib. 1. de iusta hæreticorum punitione c. 3.* quod huiuscemodi propositionum gradus non sunt ita ad inuicem distincti, & separati, vt vni, & eidem assertioni conuenire non possint; immò sæpè aduenire solet, vt vni soli propositioni plures notæ, & censuræ ex supradictis conueniant. Sic etiam *Simanchas tit. 54. n. 19. Albertinus qu. 6. n. 27. Suarez de fide disp. 19. sect. 2. n. 2.* Probat Alphonsus de Castro; quia vna ex pestiferis propositionibus Vuicleph hæc est: Religiosi viuentes in Religionibus priuatis non sunt de Religione Christiana; Est simul hæretica, scandalosa, temeraria, scismatica, & iniuriosa. Hæretica est; quia contra vniuersalis Ecclesię definitionem sentit. Scandalosa, quia homines ab ingressu Religionum auertit, & professis, vt vota, quę Domino vouerunt non reddant, suadet. Temeraria dicetur; quia nulla prorsus ratione, aut authoritate fulcitur: sed omnium Sanctorum virorum turbę contradicit. Schismatica ideò merito censenda est, quia Ecclesiæ vnitatem diuidit, cum Religiosos ab illa separat. Iniuriosa denique, quia omnibus Religionibus, & illarum Religiosis est iniuriosa, vt patet.

18 Animaduertendum secundo cum *Suario loc. cit. n. 21.* quod non solum quis potest errare circa propositionem, sed etiam circa illius censuram: quare si propositionem de fide, vel theologicam, vel à Doctoribus receptam, dicat esse erroneam, vel falsam, vel scandalosam, vel temera-

merariam; errorem committit, vel heresim ſapit, vel temerarius exiſtit, ac ſi de facto propoſitionem negaret, quia virtualiter illam negat; & inſuper contra rationem nota Infami illam inurit. *Caſtrus Palaus loc.cit.n 9.*

19 Sed queres an Eccleſia errare poſſit in aſſignandis propoſitionum cenſuris.

Certum eſt autem de fide, Eccleſiam errare non poſſe in qualificatione harum propoſitionum, & in aſſignandis earum cenſuris, docet *Bannes 2.2.qn.11. art. 2. in fine,* eſſe errorem, vel errori proximum aſſerere Eccleſiam poſſe errare in his cenſuris aſſignandis. *Turrianus diſp. 55. dub. 3.* dicit eſſe valdè certum eam non poſſe in ea definitione errare. Sed ſtatuendum eſt cum *Maldero 2.2.qu.1.art. 2. membro 5. in fine. & Coninch diſp. 18.dub.8.n.134.* Eſſe de fide eam non poſſe errare: Ratio eſt, quia Eccleſia 1. *ad Timotheum 3.* dicitur columna & firmamentum veritatis. *Et Ioannis 14. & 16.* promittitur ei Spiritus veritatis, ſiuè perpetua aſſiſtentia Spiritus Sancti, qui doceat eam omnem veritatem, quod videtur intelligendum, non ſolũ in definiendis ſidei veritatibus; ſed etiam de his, quæ aliquo modo ad fidem pertinent, quales Sunt harum propoſitionum qualificationes. Et explicatur, quia cum Eccleſia declarat aliquam propoſitionem eſſe erroneam, planè definitio pertinet proximè ad fidei veritates; quia propoſitio erronea eſt contraria concluſioni deductę euidenter ex principijs fidei, ergò non poteſt Eccleſia in hac cenſura errare, niſi er-

rans aliquo modo circà fidei veritates.

20 Præterea nec potest Pontifex errare cum iudicat aliquam propositionem esse probabilem vt olìm definiuit Clemens *in clementina vnica de summa Trinitate*, in qua approbat vt probabiliorem opinionem asserentium in baptismo infundi paruulis habitus virtutum theologarum; si n. in hoc Pontifex errare posset, vergeret in detrimentum fidei, quia opinionem, quam Pontifex approbat, vt probabilem, vel probabiliorem, tota Ecclesia debet, vt talem, amplecti, & ex illa ad alia discurrere. vndè posset contingere circa res fidei grauis error. *Turrianus loc. cit.*

21 Quæres 2. an Inquisitores possint procedere contra proferentes propositiones scandalosas, temerarias, & similes catholicę fidei minimè conformes.

Et respondeo, quod Concionatores, & quicumque exempti asserētes propositiones suspectas, scandalosas, periculosas, errores continentes, & alias catholicę fidei minus consonas, Christianæque pietati, ac bonis moribus minimè conformes, ex constitutione *Pauli tertij*, *quæ incipit in Apostolici culminis specula*, quæ habetur *inter Bullas Apostolicas post Directorium Inquisitorum, folio mihi* 109. ab Inquisitoribus puniuntur, Et etiam ab Episcopis tamquam sedis Apostolicæ delegatis vigore *Concilij Tridentini sess. 5. c. 2.* Vnde Episcopus, & Inquisitor cũ contra Concionatores tales propositiones in publicis concionibus asserentes procedunt, sunt æqualis authoritatis, cum ambo, [illegible] sedis Apostolicæ

ſtolicę delegatis, procedant: ſecùs verò cum contrà laicos, eaſdem propoſitiones priuatìm aſſerentes procedunt; quandòquidem tunc Inquiſitor procedit utì ſedis Apoſtolicę delegatus; Epiſcopus verò vt ordinarius ordinaria facultate ſibi de iure communi competente. vide *Carenam de modo procedendi in cauſis Sancti Officij tit. 16. §. 4. n. 15. 16. & 17.*

DE VARIIS MODIS, ET GRADIBVS HAERETICAE Propoſitionis.

CAP. XIII.

1 HÆretica propoſitio, quia ea eſt, quæ alicui catholicæ veritati opponitur, & quoniam ex pluribus capitibus oriri ſolet iuxtà varios modos, quibus catholicæ veritati opponitur, hinc difficillimum eſt in hac materia hæreticas cognoſcere propoſitiones, ideò conſiderandi ſunt gradus, ſeu genera Catholicarum veritatum, vt hæreticę propoſitiones eis aduerſantes dignoſcãtur; de hac re agit *Eymericus in Directorio p. 2. qu. 2.* & ex Doctrina *Sancti Thomæ 1. par. qu. 32. art. 4. & 22. 3. qu. 11. art. 2.* ait, quod propoſitio aliqua, ſeu articulus hęreſis eſt, & hęreticalis habendus eſt ex triplici capite; Vel quia eſt prim[illegible] contra aliquem fidei articulum

in Symbolo fidei cōtemptum, vt quod Dei filius nō fuit Incarnatus; Vel ſecūdò, quia eſt cōtra Eccleſię determinationem. Vel tertió, quia eſt cōtra Sacram Scripturam per Eccleſiam approbatam. Et vt animaduertit *Pegna ibidem Com.*27. ex hoc non negat Eymericus, quin, & alijs quibusdam modis propoſitiones hęreticę eſſe poſſint: quāobrem varij gradus à *Doctoribus* numerantur, quibus propoſitio dicatur aut fiat heretica, vt videre eſt ex *Ioanne Gerſone*, *& Turrecremata apud. Albertinum de Agnoscendis aſſertionibus qu.* 5. *& eumdem Pegnam*, Qui tamen ex *Melchiori Cano lib.*12. *cap.* 6 *ad Octò* regulas, & gradus redigit omnem catholicam veritatem, vt indè hęretica dogmata dignoſcantur.

2 Primus gradus catholicarum veritatum eſt earum, quę in Canone Sacrę Scripturę veteris, aut noui teſtamenti in propia verborum forma continentur, vt eſt iſta, In principio creauit Deus Cœlum, & terram; In homine inſpirauit animam viuentem. *Albertinus de Agnoſcendis Catholicis aſſertionibus dicta qu.* 5.*n.*3. *Pegna loc. cit. verſ. ſit ergò prima regula* Hinc eſt quod aſſertio, quęhuic veritati contrairet eſſet hęretica.

3 Secundus gradus catholicę veritatis, eſt quidquid Eccleſia vniuerſalis in Concilio Generali legitimè congregato tamquam ad fidem Chriſtianę Religionis pertinens definitum eſt, id pro catholica veritate accipiendum eſt. & Ratio eſt manifeſta; qnandoquidem de fide eſt Concilium Generale à Pontifice confirmatum errare non poſſe in his, quę fidei ſint, vt benè

ſcribit

ſcribit *Cardinalis de Turre Cremata de poteſtate Eccleſiæ lib. 3 c. 58.* traditur *in c. Significaſti de electione*; quia quod fit à Concilio videtur factum reuelatione diuina *Cap.fruſtrà 8.diſt.*& optimè probat Cardinalis Bellarminus *tom.1.lib.2.de Conciliorum authoritate c. 2. 3.& 4.* Vide *Turrianum diſp.18.dub.3. & Caſtrum Palaum tract. 4.diſp.1.punct.5.§.7.n. 3.* Hinc Sanctus Gregorius *in c.ſicut diſt.15.*ait: Sicut Sancti Euangelij quatuor libros, ſic quatuor Cōcilia ſuſcipere,& venerari me fateor: vnde ſecunda ſpecies heręſis eſt, veritati huius ſecundi gradus catholicæ veritatis quę cōtradiceret; vt ſi diceretur:Spiritū Sanctū non procedere à Patre, & Filio, vt eſt deciſum in *Concilio Lugdunenſi, & habetur in c.de Spiritu Sancto de conſecrat. diſt. vlt. & in c. 4. de ſumma Trinitate lib.6. Albertinus n.7. 8. & 9.Pegna loc. cit ver. 2.regula.*

4 Tertius gradus catholicæ veritatis eſt, ſi ſedes Apoſtolica, Summuſque Pontifex, maturo conſilio, quippiam tamquam ad fidem ſpectans definiat, id pro catholica veritate cenſendum eſt, Ratio eſt,quia de fide eſt Romanum Pontificem errare non poſſe in rebus fidei proponendis,vt cōmuniter probant omnes cattholici Doctores:*Vualdenſis lib.2. de doctrina antiquæ fidei c. 47.& 48.Turrecremata lib.2. Summæ à c.107.vſq. ad c.112 Turrianus diſp.16.dub.1.Caſtrus Palaus loc.cit.punct. 5.§. 2.n. 6. alios referens.*Patet *ex cap.omnes diſt.19.*vbi ſic dicitur:*Omnes Apoſtolicæ ſedis ſanctiones, ſic accipiendæ ſunt tamquam Ipſius diuinæ voce firmatæ*. Hinc tertia Species

hæresis est ea, quę veritati determinatę, & definitę ab Apostolica sede, contrariatur; *vt cum Benedictus* XII. *definijt, Animas corpore exutas si nihil purgandum habuerint visione diuinæ essentię frui. Albertinus n.*12.*Pegna verʃ.ʃit* 3.*regula*.

5 Quartus gradus catholicę veritatis est consentiens Sanctorum omnium sententia, aut scripturarum Interpetratio, siuè intelligentia, in docendo aliquid ad rectam fidem spectare pro catholica veritate, idest accipiendum, & osseruandum; & contraria interpetratio hęretica est censenda, vndè *Sanctus Hieronymus ad Galatas* 5. *Quicumque aliter scripturam intelligit, quam sensus Spiritus Sancti efflagitat, à quo scripta est, licet ab Ecclesia non recesserit, tamèn hæreticus appellari potest*; Et ob hanc rationem Origeniani sunt *in 6. Sinodo generali* damnati, quod nouas scripturarum expositiones contra Maiorum Traditiones inuenerint; Ait n. *Sofronius de Origenianis loquens: multa alia extra Apostolicam, atquè paternam traditionem asseruerunt, Paradisi plantationem proijcientes, in carne Adam formatum fuisse nolentes, ex eo Euam formatam fuisse vituperantes, serpentis sonitum vituperantes. Pegna loc. cit. verʃ. ʃit* 4.*regula*.

6 Quintus gradus catholicarum veritatum est, si ex Apostolorum traditione, communis Ecclesiæ vsus aliquam scripturæ Interpetrationem acceperit, aùt aliud quippiam circà Sacramentorum ritus, aut res alias Ecclesiasticas ad cultum diuinum spectantes ad fideles deuenerit; sanè cum Christus viueret in carne mor-

tali

tali, & Apoſtolos multa docuerit, & fecerit, quę in Sacro Canone non habentur ſecundum illud *Ioannis vlt. multa alia fecit Ieſus, quæ non ſunt ſcripta in libro hoc*. multaſque alias virtutes catholicas Chriſtus Apoſtolis pręcepit docendas, quę in ſcriptura non habentur. Hinc 2. *ad Theſſalonicen.* 2. *Tenete traditiones, quas accepiſtis, ſiuè per ſermonem, ſiue per Epiſtolam*. Vide *Bellarminium tom.* 1 *de verb. Dei non ſcripto: c: 3: vndè Auguſtinus in c. Eccleſt.* 11. *diſt. & dicit textus, in cap. Cum martha de celebrat. miſſarum*, ait: *Sanè multa tam de verbis, quam de factis dominicis, inueniuntur ab Euangeliſtis omiſſa, quæ etiam Apoſtoli, vel ſuppleuiſſe verbo, vel facto expoſuiſſe leguntur*, vt eſt, quod vſus ſigni Crucis ſit in Eccleſia, & quod fideles tali ſigno debeant inſigniri, vnde eſſet hęretica aſſertio, quę opponeretur huius quinti generis catholicę veritati, quā Eccleſia ex Apoſtolica traditione credit. *Albertinus loc. cit. n. 6. Pegna loc. cit. verſ. ſit 5. regula.*

7 Sextus gradus, Quodcumque fidei dogma, quod vel Eccleſia habuerit, vel Concilium authoritate Papę roboratum ediderit, vel ſummus Pontifex Romanus fidelibus præſcripſerit, proindè nobis id ꝓ catholica Veritate habendū eſt, vt contraria Sentētia hęretica cēſeatur. Hic gradus apertiſſimè ex ſuperioribus patet. *Pegna verſ. ſit 6. regula*.

8 Septimus gradus catholicę veritatis: Si Ec-Eccleſia, Concilium, aùt ſedes Apoſtolica, vel etiam Sancti Patres vna voce, & conſenſu aliquam Theologię concluſionem conſecerint, &

fidelibus pręscripserint, hęc veritas catholica putanda est, & qui ei aduersatur hæreticus censendus est: Vocatur autem Theologiæ conclusio ea, quæ ex ptincipijs scientiæ Theologicę certa, & firma consequutione deducitur. E. G. 6. *Generalis Synodus actione 4. & actione 16.* duas in Christo voluntates statuit, item duas operationes, Diuinam vnam, humanam alteram, ex eo, quod Christus Deus est, & homo perfectus. eodem quoque modo *Innocentius tertius in Concilio Lateranensi cap. 1. & refertur in C. firmiter extrà de summa Trinitate, & fide catholica*, Sillogismo theologico, conclusit adversus Abbatem Ioachimum, Essentiam diuinam nec genitam esse nec generare. Ergò quidquid ratione theologica ex principijs theologię bona consecutione collectum fuerit eo modo, quo dictum est, id prò catholica veritate habendum, & contrarium hęreticum existimandum est. *Pegna vers. sit septima regula*.

9 Octauum alium gradum addit Canus loc. cit. nempè si Scholastici theologi aliquam itidem conclusionem firmam, & stabilem vno ore statuerint, atquè vt certum theologię decretum, fidelibus amplectendum, constanter, & perpetuò docuerint, illam vt catholicam veritatem fideles sanè amplectuntur. Sed reuerà non videntur Theologi scholostici tantam habere authoritatem, vt cōmunis eorum sententia ita statuat cattholicas veritates, quod sint infallibilis veritatis. Ratio est quia cōmunis Doctorum consensus antè approbationem Pontificis non est regula infalli-

fallibilis veritatis, docet *Castrus Palaus tract.* 4. *disp.* 1. *punct.* 6. §. 8. *n.* 1. vide *Pegnam dict. Com.* 27. *vers. sit iam tamdem.*

AN AD QVALIFICATORES THEOLOGOS PERTINEAT IVDICIVM, ET Censura propositionum HAERETICALIVM, AC DE FIDE SVSPECTARVM

CAP. XIV.

AD ferendum Iudicium de qualitate, vel censura propositionum necessaria est maxima notitia non solum propositionis, de qua agitur, sed etiam authorum, qui de ea, vel cursim, vel ex instituto disputationem susceperunt, vt benè animaduertit *Turrianus de fide disp.* 55. *dub.* 3. ideò ad Theologorum, seu Qualificatorum munus pertinet suo Iure in Sacro fidei Tribunali de qualitate propositionum, quę ab hę-
re-

reticis, vel de heresi suspectis prolatę sunt, cognoscere, & iudicare. *Simanchas tit.* 54. *rubrica de proposit. qualit. n.* 1. Hinc est, quod qualificatorum nomine Theologi vocantur in Sanctę Inquisitionis officio à qualitate propositionum, de quibus iudicare debent. seu ex qualificandis huiusmodi propositionibus.

1 Horum qualificatorum responsa, quibus propositionum qualitates continentur actis iudiciarijs processus, ab eisdem subscripta inserenda sunt, perindè, ac dicta testimoniaque aliarum rerum peritorum. *Simanchas ibidem, n.2.& Royas de hæreticis, p.1.n.* 402. qui affert Instructionem Madritichain dicens: *cuiusuis propositionis declaratio ad Theologos attinet, & spectat, & ab eorum assertionibus in causis fidei iudicandis minimè est recedendum, vt in Instructione de Madrid anno* 1561.*c.*1 *Quod etiam per prudentissimos Consiliarios supremi Concilij Generalis Inquisitionis plenius decretum* est. Idem refert *Diana p.* 4.*tract.*8.*resolut.*84.*& Martinus del Rio lib.*5. *disquisitionum magicarum sect.*15. *in fine* 1.*axiomatis*, vbì ostendit, quod quandò dubium est, sint ne sortilegia heresim sapientia, vel non, hoc iudicare, vel cognoscere, non ad Inquisitores pertinere, sed ad Theologos Qualificatores.

2 Hinc est, quod Albertinus *de agnoscendis Catholicis assertionibus qu.* 10. *n.*8.9.*& sequētibus* asserit, quod in qualificandis propositionibus, & factis hereticalibus Theologi sunt consulendi, exemplo illius, quod agebat Sceuola Iuris Ciuilis oraculum, qui quoties de Iure prętorio consule-

ſulebatur, ad Furnium, & Caſelium, qui huic ſcientię dediti erant Conſultores remittebat. Et Plato philoſophię decus Conſultores Sacræ Aræ ad Euclidem ire iuſſit eius ſententiæ, & profeſſionis.

3 Et Ratio eſt, quia cuilibet experto, & perito in arte ſua credēdū eſt. *Barthol. in proem. ff. vet. §. 1. n. 8. planè. Angi. in l ſi. Vacãtia, C. de bon. vacant. li 10. Ias. in rep. l. admonendi n. 195. cum ſequentibus. ff. de. Iure iurando*

4 Et confirmatur per illud, quod voluit Oſtienſis *in c. 1. de conſang. & affinit. quem Abbas poſt alios ſequitur*, quod ſi eligendus ſit Epiſcopus in loco vbi plures ſunt hæretici, debet præferri Theologus; ſi verò cauſarum ventilatio ibi frequens ſit, Canoniſta præferendus erit; & in electione Pontificis præferendus eſt Theologus iuriſtæ. ſic *Albertinus loc. cit. n. 14. & ſequentibus.*

5 Ex hoc colligitur, Votum Qualificatorum in Sacro fidei Tribunali eſſe deciſiuum, & non Conſultiuum, ſic expreſsè *Royas loc. cit. n.* 384. his verbis; *In exponēdis verò Verbis, dubijs agnoſcēdis què factis, vel catholicis dictis, aut ſuſpectis, vel hæreticis, periti Sacræ Theologiæ profeſſores ſunt vocandi, qui Vulgò Qualificatores nuncupantur, quorum aſſertionibus omnimodam Inquiſitores adhibeant fidem, l. 7. merſe, vbi Bald. ff. de ſtat homi: l. 1. in principio ff. de vent. Inſp. l. ſemel. C. de re milit. lib. 12. c. cauſam Matrimo. c. propoſuiſti, de probat. c. fraternitatis c. fin. de frigidis, & maleſic. c. ſignificaſti, 2. de hom* Secus verò eſt de voto Conſultorum, eorum n. Votum eſt ſolum

Con-

Consultiuum, & non decisiuum, ac proindè huiusmodi Consilium Domini Inquisitores sequi non tenentur. *Royas loc.cit.n.*409. *&* 423. *Diana Consultor Sancti Officij* 4.*p.tract.*7.*resolutione* 38.qui ad hoc affert. *dictam Instructionem Toletanam anno* 1561. *n.* 66.multos alios Doctores referens.

DE SVSPECTIS DE HAERESI.

CAP. XV.

SVspicio est Opinio mali alicuius ex signis, ex quibus ad presumptionem venitur. *Pegna* 2. *p.Directorij Com.* 80. *Sousa in Aphoris Inquisit. lib.* 1.*c.* 10. Suspicio autem de heresi triplex est, videlicet, Leuis, Vehemens, & Violenta, siuè Modica, Magna, & Maxima, *Farinacius de Inditijs, & Tortura qu.* 36. *n.* 110. *Sousa in Aphoris. lib.* 1.*cap.* 10. *Eymer.* 2.*p.Direct. q.*55.*n.*1.

1 Suspicio leuis, seu Præsumptio prouenit ex signis exterioribus operum, aut verborum, ex quibus capitur coniectura, qua concludi potest, non quidem frequenter, sed raró, seu casu, quod talia dicens, vel faciens hereticus sit. Ita *Directorium Inquisitorum p.*2.*qu.* 55. *Com.* 80. Vel dici-

dici poteſt quod leuis Suſpicio eſt, quę ex leuibus Inditiis, & coniecturis oritur; *Sic Caſtrus Palaus tom.1.tract.4.diſp.7.pun.1.n.1.*

2 Vehemens ſuſpicio hęreſis, ſiuè magna, eſt illa, quę ex verbis, vel factis efficaciter frequenterque hęreſim concludentibus deſumitur. Hęc autem ſuſpicio dicitur pręſumptio Iuriſtantum. *Souſa loc. cit. n.6. Caſtrus Palaus loc. cit. n.2.* Quę autem ſint facta, vel verba, ex quibus vehemens ſuſpicio diſumitur. videri poſſunt apud *Eymericum 2. p. Directorii. qu.56. & ibi Pegna Com.81.*

3 Suſpicio violenta, ſeu maxima hęreſis eſt, quæ ex verbis, aut factis oritur, ex quibus ferè ſemper colligitur, ſic facientem, vel dicentem hęreticum eſſe, vt ſi hęreticos adorauerit, vel more ſuo reuerentiam exhibuerit, conſolationem, vel cõmunionem ab eis receperit. *C.accuſatus de hęreticis in 6. & c. quicumquè eodem tit. & lib. Caſtrus Palaus n.3. Souſa. n.7. Farinacius, qu. 187. de hæreſi §.4 n.45.*

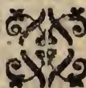
4 Dicitur hæc ſuſpicio Iuris, & de Iure, in contrarium probationem directam non admittens; & cõſtat ex *C.contra Chriſtianos cap.quicũq; c.cum contumacia* tradunt ferè omnes Doctores, vt videre eſt apud *Eymericum loc. cit. n.10. & ibi Pegna Com.80. verſ. violenta Suſpicio. Farinacius n.46. Caſtrus Palaus, n.12.*

5 Suſpectus leuiter de hæreſi abiurat etiam de leui *Repertorium Inquiſit. in verbo abiuratio, verſ. ſed abiurationis*, & in verbo *ſuſpectus, verſ. nota, ꝙ quãd. Eymericus loc.cit.n.9. & 10.ex c.accuſa-*

cusatus, & ibi Pegna, Farinacius n. 31. & 32. alios etiam referens, Castrus Palaus loc. cit. n. 8. Etsi talis, qui sic abiurauit reincidat, non punitur vt relapsus.

6 Vehemens suspicio etiam si non sufficiat ad condemnandum aliquem tamquam hæreticum, benè tamen sufficit ad faciendum illum abiurare; *Vmbertus Locatus in iudicia. Inquisit in verbo suspicio n. 7. Farinacius n 40. alios cumulans.* Et, si in crimen abiuratum incidat, habetur vt relapsus, & mortis pœnę obnonius. *Eymericus n. 13. & dicto c. accusatus, Castrus Palaus dict. t. disp. 6. punct. 2. n. 8.*

7 Animaduertendum est ex *Simancha de Catholicis Institutionibus tit. 50. rubrica de præsumptionibus, n. 31.* quod suspectus quoquè in fide meritò censeri potest, qui nouas, & singulares opiniones asserit in materia morali, easque pertinaciter tuetur contrà communes, & receptas sententias: indè enim ad hæreses facilis admòdum ũia est. Hanc etiam sententiam alii sequuntur apud *Farinacium de hæresi dict. quæst. 178. n. 77.* & refert etiam *ex Decio, & Carrerio,* quod persistens in crimine notorio, & recusans correptionem de hæresi suspectus redditur.

DE

DE BLASPHEMIS, ET HÆRETICALITER BLASPHEMANTIBVS.

CAP. XVI.

BLasphemia cõmuniter, & principaliter diuiditur in hęreticalẽ & nõ hęreticalẽ. Hæreticalis eſt, quę expreſſè hæreſim cõtinet: Non hæreticalis, quę nõ cõtinet; vt cũ aliquid vituperbile nõ fidei contrarium, optando etiam, aut imprecando contrà Deum, & Sanctos dicitur.

1 Hæreticalis blaſphemia, de qua hìc eſt ſermo illa eſt, quę eſt enunciatiua ſiuè affirmando, ſiuè negando aliquid de Deo, quod fides docet, vel etiam tribuendo creaturæ, quod ſecundum fidem ſoli Deo conuenit, vel de his etiam dubitationem oſtendendo. *Suarez tom. 1. de Religione trac. 3. de Irreligioſitate lib. 1. c. 5.*

2 Ad Blaſphemiam hæreticalem pertinent nomina quędam Conuitii Deo attributa, vt ſi quis eum nominat, Impium, Iniuſtum, Crudelem, Ignorantem, Inuidum, Mendacem, vel quid ſimile: nam licet expreſsè id non affirmetur enunciando; nihilominus virtute ſatis affirmatur, quod ita profertur *Suarez loc. cit.*

3 Ad Blasphemiam item hęreticam spectat, quandò creaturæ tribuitur quod est propium Dei, vt dictum est; vt si voces Omnipotentem, summè Sapientem, summè Pulcram, qualiter solent lasciui, vocare Amasias suas, & Idolatrę Idolum adoratum, ex quo etiam fit blasphemiam hęreticalem esse, *Renego Deum*, *Christum*; quia denegas Deo existentjam, ipsumquè de medio tollis.

4 Item Blasphemia hęreticalis est, denego Crucem, Sacramenta, Chrisma, Euangelia, vel aliam fidei veritatem, quia denegas Deo veritatem infallibilem, quæ in his, qualiter ab Ecclesia proposita sunt, relucet, Ad idem est, si per falsos Deos, aut per creaturas, sistendo in ipsis, iures; quia Infallibilem veritatem Dei propiam Creaturę tribuis, ac consequenter hęreticalem blasphemiam committis. *Ita Castrus Palaus tom.3.Operis Moralis tract.17 dis.2.punct. 2.§.3.n.2.*

5 Blasphemia hæreticalis Item est, dicere: *nec Deus ipse, si descenderet de Cœlo, amoueret frumentum de area hac. viuius decis.* 275. *n.* 18. *Lazar.de blasph. apud Carenam de modo procedendi in causis Sancti Officij §.8.n.43.tit.7.*

6 Item pro hęreticali blasphemia qualificatur, dicere. *Puttana di Dio*; quandoquidem hæc verba sunt contrà puritatem Dei. Ita *Homobonus de bonis de casibus reseruatis p.* 2. *casu* 1: *vers. contrà verò colligitur. Belochius de casibus reseruatis p.2.quæst.1.n.241. & Carena loc. cit. §. 2.n.* 9. qui testatur in Sancto Officio Cremone ad

esse

esse consuetudinem eam blasphemiam puniendi tamquam hęreticalem.

7 Blasphemiam hęraticalem non esse, asserere: *al Dispetto di Dio*, ait *Suarius de Religione lib.1.cit.c.5.n.8.* ita etiam *Sanchez, & Castrus Palaus tract.17. cit.disp.2.punct.2. §.3.n.6.* & alij *apud Dianam p.4.tract.7.resolut.8.* Sed *Floronius, Naldus, & Filliuccius ab eodem Diana citati* esse hæreticalem blasphemiam contendunt; idquè porbant, quia sensus talis blasphemiæ est quod omnino debeat fieri, quod blasphemus imprecatur, etiam si Deus sua omnipotentia id nolit. Vide etiam *Carenam loc. cit. n.8. alios referentem.*

8 Blasphemia hęreticalis sub conditione prolata, videlicet: *Non credo in Deum, nisi te percutiam aut veritatem dico*, ab Inquisitoribus fidei punienda est; quia sub hac forma, non allegat Deum in testem, sed potius eius nomen blasphematur; vel quia hęc hlasphemia conditionalis habet in se puram implicitatem affirmatiuam, videlicit quod si ad occidendum illum, opus fuerit in Deum non credere, paratus est, dilibenter facere. *Ita Royas p.2.de hæreticis, assertione.12.n.173.*

9 Blasphemiam hęreticalem non esse quandò de Sanctis renegatur, vt *renego Diuum Petrum*, nequè de illo cognoscere fidei Inquisitores; quia non negatur de illis aliqua veritas pertinens ad fidem, sed tantum esse verbum quoddam contumeliosum in Sanctos inquit *Sanchez lib.2.operis Moralis c.32.n.36.*

F Sed

Sed Castrus Palaus loc. cit. n. 5. econtra asserit esse hereticalem blasphemiam, maximè si negatio esset de D. Petro, alijsquè Apostolis; & Sanctis, de quibus per Sacram Scripturam constat Sanctos esse, & cum Christo regnare; & ratio, quam adducit est, quia hos denegans, denegat esse, esseque Beatos, quod est negare quamdam fidei veritatem: cum de fide sit D. Petrum existere, essequè Beatum. Sed si hęc ratio conuincit, idem dici proportionaliter potest de alijs Sanctis: quia defide est secundum ipsummet Castrum Palaum, alios Sanctos esse in Cœlis Beatos, vt affirmat, *tom. 1. tract. 4. disp. 1. punct. 5.* § 4.

10 Blasphemia hereticalis est ex se Sanctum appellare Diabolum, tamen in Regno Siciliȩ, propter communem vsum, illud proferre ex iracundia non tenetur pro blasphemia hereticali; sed habet tantum rationem simplicis blasphemiæ. Sic seruatur in praxi nostrȩ Siculȩ Inquisitionis, & docet etiam *P. Ioseph de Augustino virplanè Doctissimus, meus Conciuis, & Sancti Officij Qualificator, & Consultor, in breui notitia in* 1. *præceptum decalogi tit. de blasphemia. folio mihi* 185. *n.* 14. Sicuti etiam *Albertinus de Agnoscendis Catholicis assertionibus qu.* 6. *n.* 2. excusat à specie hæresis Perusinos iurantes per pudibunda Christi, quia non animo indurato, sed per lasciuiam id faciunt, vt scribit *Baldus in L. 2. C. ad L. Iuliæ Maiestatis*. Verumtamen est quod quando à Maleficis in suis Maleficiis Dæmon Sanctus appellatur, qualificatur pro blasphemia hæreticali, quia verè malefici sancti-

ta-

tatem Dæmoni tribuere intendunt.

Blasphemia hæreticalis est dicere: *Potta di Dio*, vel pudibunda Deo tribuere. Viui. decis. 388. apud *Campanil. in diuers. iur. canon. rubrica.* 11. *cap.* 16. *n.* 88. *& Carena loc. cit. tit.* 7. *§.* 2. *n.* 9.

11 Blasphemia item hæreticalis est: asserere ex feruore iracundiæ, etiam absquè errore intellectus: *Non est Deus, quod si Deus esset, talia non pateretur*: quia denegatur Deo existentia, ipseque de medio aufertur.

12 Iocosè dicere hæreticalia, & contra fidem catholicam ab Inquisitoribus puniendum est; non enim licet cum Deo, aut Sanctis, seu rebus diuinis iocari, *ita* Cardinalis *in Clementina §. Hos igitur in fine de summa Trinitate*, dicens, quod si aliquis dixerit: *si non habeo vxorem in hoc mundo, habebo in alio*, etiam si iocosè dicat, ab Inquisitoribus puniendus est, Verumtamen talis vt hæreticus non est mulctandus, nisi in dicto persistat, sed potest imponi mulcta pecuniaria. *Ita Royas singular.* 103. *Vndè* est quidam versus ex Gersone *non patitur Iocum, fama, fides, oculus*.

13 Blasphemiæ hæreticales ad Iudicium Inquisitorum spectant priuatiuè, quia ex eis magna hæresis suspicio oritur; aliæ verò non hæreticales ad Iudicem Ordinarium pertinent. *Albertinus quæst.* 22. *n.* 63. *Simanchas tit.* 8. *n.* 6. *Royas de hæreticis p.* 2. *assertione.* 12. *n.* 168. *&* 179. vbi affert, *Instructionem de Madrid.* 1561. *c.* 65.

14 Qualiter autem blasphemus hæreticalis

sit suspectus de hæresi statuendum est, quod blasphemãs pluries, & ex consuetudine tam in ludo, & Ira, quam extrà, ad omnemquè animi motum, in hoc casu blàsphemus est de heresi vehementer suspectus. *Eymericus in Directorio Inquisitorum*; *qu.* 41. *n.* 5. *p.* 2. & ibi *Pegna in Comen. Locatus in Iudicial. verbo blasphemia. n.* 5, *Zanardus in summa diuinorum p.* 2. *c.* 64. *versu: Si verò id faciat*, *Genuensis in praxi Archiepiscopali Neapolitana*, *c.* 18. *n.* 11. *Carena loc. cit*, *tit.* 7. *§.* 4. *n.* 19. Si verò blasphemus non peieret: ex habitu, sed raró, & in ludo tantum, vel in Ira solum: tunc redditur tantummodo de leui suspectus de hæresi. Ita *Fymericus*, *Fegna*, *Locatus*, & *alij locis sup. cit.*

15 Hinc est quod Blaspemi, qui inueniuntur frequenter, & quasi per consuetudinem in ludo, vel extrà ludum ad leuem turbationis motum in hæreticales blasphemas prorupisse abiurare debent vehementem hæresis suspicionem attenta vita, & condititione personæ. *Eymericus in Directorio det. qu.* 41. *n.* 3. & 4. *Albertinus de agnoscendis Catholicis assertionibus, quæst.* 27. *n.* 6. & 18. *Genuensis in prazi Archiepiscopali Neapolitana c.* 68. *n.* 8. *versu, Si verò uliquis*; Vt quis verò dicatur habere in consuetudine blasphemare, requiruntur plures reiterationes, quam très. *Albertinus qu.* 6. *n* 20.

16 An autem gaudeant Immunitate Ecclesiæ Blasphemi hereticaliter. Respondetur negatiuè; quandòquidem tales sunt de fide suspecti; de fide verò suspecti Immunitate Ecclesiæ ne-

qua-

quaq̃ gaudẽt. *Sic Ricci⁹ variarũResolutionũ to.2. resolutione nona. Peregrin. de Immunitate Ecclesiæ. c. 12. n. 12. Diana p. p. resolut. 38. tract. 1. alios referens. Farinacius de Immunitate Ecclesiæ. c. 13. n. 175.*

DE VTENTIBVS. VERBIS SACRÆ SCRIPTVRÆ AD RES TVRPES

CAP. XVII.

1 SCripturam Sacram peruertere ad confirmandos errores, grauissimum Sacrilegium est; immò etiam illa abuti ad res turpes, & obscenas grauissimum peccatum est. *Suarez lib. 3. de Sacrilegio. c. 7. n. 1.*

Qui Sacram Scripturam malè, & erroneè intelligit, seù interpretatur, scilicèt alìter, quam Spiritus Sancti sensus flagitat, impropriè, & largo modo, seu illata significatione hæreticus dicitur 24. *qu.* 1. *hæreticus, vt ait Eymericus in Directorio Inquisitorum p. 2. quæst. 31. n. 4.*

2 Hinc est, quod, qui scripturæ sacræ verba profanis, & obscœnis immiscent, & applicant aut ex his paschinos componunt, *ex Decreto Concilij Tridentini sessione* 4. Iuris, & arbitrij pœnis per Dominos Episcopos: coerceri iubentur;

ſic etiam Inquiſitores procedere poſſunt contrà huiuſmodi Reos. *Pegna. 3. p. Directorij. Com.* 17. *verſ. postremo*. Vnde *Vmbertus Locatus post ſuas quæſtiones, concil.* 1. teſtatur, quod quidam Rocchus Religioſus profeſſus, quia ſecerat turpi ludo hymnum: *Iam lucis orto ſydere &c.* & immiſcuiſſet nonnulla verba impudica, & actus inhoneſtos addidiſſet; deciſum fuit, quod fuſtigatus in palatio S. Offitij, omnibus actibus legitimis, ac voce actiua, & paſſiua per decennium priuaretur, ac per triennium omni ſexta feria Ieiunio affligeretur. Id etiam refert *Farinacius de hæreſi qu.* 178. *n.* 52.

3 Non rarò etiam viſum eſt diuinum Iudiciũ cõtra vſurpantes Sacræ ſcripturę verba in profanos ſenſus, vt refert *Simanchas de catholicis Inſtitutionibus, tit.* 59. *rubrica de ſcripturis diuinis, n.* 17. vt de Theodota Poeta; qui cum in quadam tragedia vellet aliquid ex ſacris libris admiſcere, ei oculos glaucomate ſuffuſos caligaſſe; & cum erratum cognouiſſet, exorato Deo, redditam aciem. ſimiliter de Garcia Sancio Pacenſi, Idiomate Hiſpano celeberrimo, qui dum furori poetico nimium indulgeret, ac ſacras Iobi lectiones profanis amoribus accomodare tentaret, iuſtiſſimo Dei Iudicio, mente lapſus eſt.

DE

DE SVPERSTITIOSIS, ET SORTILEGIS.

CAP. XVIII.

SOrtilegij nomen apud Iuriſtas generale eſt, ſub quo continentur Diuinatores, Incantatores, Sortilegi, Idolatræ, Magi, Arioli, Aruſpices, & alij. *Ita Farinacius de hæresi qu.* 181. *n.* 3. *Souſa in Aphoris. Inquiſitorum, lib.* 1. *c.* 18. Cum autem Sortilegium, & Diuinatio Species ſint Superſtitionis ex *D Tho.* 2. 2. *qu.* 91. *art.* 2. Ideò Theologi Supſtitionem conſiderant tamquam genus plures ſub ſe ſpecies continens.

1 Superſtitio dicta eſt ſecundum *Circeronem lib.* 2. *de natura a Deorum*, vel eo, quod homines aſſidui erant in immolando dijs, & precando, vt liberos relinquerent ſibi ſuperſtites; vel quod relictis veteribus Dijs, colerent loco illorum Superſtitem memoriam ſuorum Maiorum. Vide *Caſtrũ Palaũ tom.* 3. *tract.* 17. *diſp.* 1. *pũc.* 1. *n.* 1. *Filliucium tract.* 24. *c:* 1: *n:* 1. *Fagundez. in primum Præceptum Decalogi c:* 34. *lib.* . *n:* 1.

2 Definitur autem ſuperſtitio *Indebitus cultus, ſeu Vana Religio, qua nimirum exhibetur cultus Diuinus falſo numini, ſeu creaturæ, cui non debetur, vel Deo vero, cui debetur, at mo-*

do indebito, quo exhiberi non debet. Ita deducitur ex *S. Thoma, 2. 2. qu. 92 art.* 1. & docet *Lessius lib. 2. de Iustitia. c. 43. dub. 1. n. 2. Sanchez tom. 1. operis moralis. lib. 2. c. 37. num.* 1. Sed ex eodem S. Thoma dicta qu. 92. art. 2. tres numerantur Superstionis species, videlicet, Idolatria, Diuinatio, & Vana obseruantia, de quibus singillatim est considerandum.

SECTIO. I.

DE IDOLATRIA.

1 IDolatria propriè dicta ex *Idolo*, & *Latria*, nomen sortitur, idest Idolorum Latria, & definitur; *Diuinus Cultus ergà falsum Deum exhibitum.* sic *Toletus lib. 4. summæ c. 14. n. 2 Anzorius to. 1. lib. 9. c. 11.* ex *Sãc. Thoma. 2. 2. qu. 94. art. 2. & 3.* vnde cum Latria propriè loquendo, si cultus vero Deo debitus; Idolatria nihil aliud erit, quam cultus Dei Idolo attributus; Est autem Idolatria prima, & præcipua species superstitionis, & generaliter, quilibet honor diuinus creaturæ attributus Idolatria est.

2 Tripliciter autem hic cultus creaturæ tribui potest ex *Suario de Religione lib. 2. de Superstitione. c. 6.* Primò, quando ex Infidelitate mentis procedit, & est error circà Deorum multitudinem, credendo in creatura diuinitatem

resi-

residere, ob quam *Diuino* honore digna sit; & Idolatria hæreticalis tunc est, seu mixta hæresi, vel cum hæresi.

3 Secundò Idolatria potest esse sine propria mentis Infidelitate, cum affectu tamen, & voluntate tribuendi creaturæ honorem Deo debitum; vt si quis, credens Dæmonem non esse Deum, velit illi exhibere Sacrificium, aut aliquid simile, animo ipsum honorandi, vt eum sibi propritium habeat; & hic cultus reddit operantem vehementer de hæresi suspectum.

4 Tertio Idolatria committi potest sine errore Intellectus, & sine affectu colendi creaturam; sed solum exhibetur signum externum adorationis Deo debitæ cum exteriori significatione adorandi creaturam, sine intentione cultus, & hoc accidere solet, cum ad uitandam mortem, adoratur Idolum, quod grauissimum est peccatum, nequè vllo metu, vel timore excusari potest; quia est res intrinsecè mala, & in his omnes conueniunt; quandoquidem non sola fides est de necessitate salutis, sed etiam fidei confessio, concurrentibus circumstantijs. Vnde fuit heresis Helchesitarum, qui asserebãt nullam contrahi culpam Christi fidem negando solum ore, si corde non negatur. Contrà quam hæresim Fabianus Papa Concilium coegit. 40. Episcoporum & totidem Presbyterorum, vbi ea hæresis damnata est. *Platina in Fabianum, & Gregorius Turonensis, lib. 5. historiæ. c.* 43. eam etiamdamnat.

5 Præterea ex eodem Suario loc. cit. n. 17.

cau-

causaliter, seu cooperando aliqualiter ad Idolatriam, potest etiam eius malitia participari ex illo principio, quod exhibens causam, vel cooperationem alicui peccato, particeps est illius malitię. Sic ergo Tirannus, qui se ipsum, vt Deum adorare facit; quia alios ad Idolatriã inducit, & quia Diuinos honores affectat, Idolatrię maculam contrahit. Item qui alteri consulit Idolatriam, etiamsi ipse Idolum non colat. Idemque est de quocumq; cooperante ad Idolatriam; atquè de hoc genere peccati loquitur *S. Thomas* 2. 2. *qu.* 169. *art.* 2. *ad* 4. cum ait, peccare artificem fabricantem Idola, vel aliqua ad cultum Idolatrię pertinentia.

6 Item Hostiam non consecratam adorandam exponere, vel prebere sumendam, qui talia exhibet reus est Idolatrię ex *Sancto Thoma* 3. *p. qu.* 80. *art.* 6. *ad.* 3. Item Sacerdos qui Missam celebrando hostiam non consecrat, sed illam non consecratam sumit, de quo est casus *in cap. de homine, de celebratione missarum*, & est de heresi suspectus, possetquè ab Inquisitioribus interrogari quid sentiat de Sacramento Altaris, & etiam puniri. Ita *Lucerna Inquisitorum Verbo Sacerdos celebrans. Vbi Pegna in Annotationibus. Decianus ic tract crimal. lib.* 5. *c.* 16. *n.* 43. *Locatus in Iudiciali, verbo Sacerdos*, & alij. Et Ratio potest esse, quia talis Sacerdos abutitur Sacramento Altaris, sacrarissimoquè Missæ Sacrificio, estquè etiam in causa, vt Christi fideles Hostiam non consecratam adorantes in Idolatriam saltem materialiter incidant. *Graffius in*

suis

ſuis aureis deciſionibus. p. 2. lib. 3. c. is. *de celebrat. miſſarum n. 6. 7. & ſequentibus, Carena tit.* 17. §. 4. *nu.* 17.

7. Queres, an ſit actus Idolatrię, ſi quis *Diabolum* per Crucifixum alloquentem, putans eſſe Chriſtum, adoret. Reſpondeo negatiuè cum *Fagundez in* 1. *præceptum Decalogi. lib.* 1. *c.* 33. *n.* 3. quia in tali caſu ille cultus, quo Crucifixus adoraretur, reuerà non ſolum ex intentione ſua, ſed etiam ex natura ſua eſſet actus licitus: tenderet. n. in Chriſtum Redemptorem Cruci affixum, & in perſonam increatam, qualis eſt Chriſtus, non in Diabolum ibi latentem, atquè loquentem.

8. An autem Idolatria maximum ſit peccatum; Et dicendum eſt cum *Suario loc. cit. c.* 6. *n.* 15. *& Caſtro Palao tom.* 3. *tract.* 17. *diſp.* 1. *punc.* 2. *n.* 2. & alijs, quod eſt peccatum maximum inter ea, quæ virtutibus moralibus opponuntur; At eſt Inferius vitiis, quæ theologicis virtutibus aduerſantur.

SECTIO II.

DE

DIVINATIONE.

1 SEcunda ſpecies ſuperſtitionis eſt Diuinatio: Diuinatio verò dæmoniaca, quæ ſortilegium dicitur, & de qua hic agimus, eſt *Prænuncia-*

ciatio futurorum, seu occultorum euentuum in debitis modis minimè à Diuina prouidentia constitutis. Ita definit *D. Thomas 2. 2. qu. 95. art. 1.*, *& Sanchez tom. 1. decalogi, lib. 2. c. 38. n. 1. Sousa in Aphcris. Inquisitorum lib. 1. c. 38. n 6.*

Diuinationum autē, seu Sortilégiorum precipua, & receptissima distinctio est, quod alia sunt hereticalia, alia autem non hereticalia. Ita *Pegna in Directorio p. 2. Comen. 67. Farinacius de hæresi, quæst. 181. §. 1. n. 2. Scaccia de Iudic. Ciuil.*, *Criminal. & Hæretical. lib. 1. c. 12. Delrius disquisit. magicarum lib. 5. sect. 15 per totum. Carena de modo procedendi in causis S. Officii p. 2. tit. 12. §. 4. n. 25. & alij communiter.*

2 Primo, Sortilegium hereticale est, quod exercetur cum abusu Sacramentorum, vel Sacramentalium, vel cum in eo adhibetur Euangelium, symbolum, Pater noster, vel aliquis Psalmus Dauid, seu aliæ orationes, vel verba Scripturæ Sacræ. *Ita Doctores citati.*

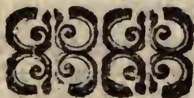
3. Sortilegium hæreticale, vel Diuinatio hærecalis committi dicitur secundo quotiescumque Demon inuocatur ad reuelandum, vel faciendum ea, que ipse facere, & scire non potest; sed soli Deo sunt reseruata. *Farinacius loc. cit. n. 5. Delrius loc. item. cit.*

4 Diuinatio, seu sortilegium hæreticale tertio committitur, quando fit à sortilegis, & Maleficis habentibus pactum expressum cum Demone; quia respectu operantis est hæreticale, etiam si tale non esset, ratione operis, vt quia à Demone peteretur res suam facultatem naturalem

ralem non excedens. *Ita Delrius loc. cit. sect.* 15. *axioma* 2.

5 Sortilegium non hęreticale eſt, in quo nulla ex ſupradictis interueniunt. In praxi autem à Doctoribus plura aſſignantur exempla ſortilegiorum hæreticalium, vt infrà.

6 Sortilegiorum item hæreticalium, alia ſapiunt manifeſtam hęreſim; alia autem non. *Eymericus* 2.*p*, *Directorij qu* 43.& ibi *Peg na Comen.* 67. *Delrius loc. cit' Azorius in Summa to* 1. *lib.* 9.*c.* 26. *quæſt.* 4. *Farinacius de hæreſi quæſt.* 81. *cit. §.* 1. *n.* 2. *Raphael della Torre de Religione*. *tom* 2. *qu.* 96. *art.* 4. *diſp.* 2. *tit. de Qualificat. ſuperſtit.* quos refert *Souſa in Aphoriſ. lib.* 1. *c.* 57. Vide etiam *Simancham de Catholicis Inſtitutionibus tit.* 62 *rubrica de ſortilegis n.* 3. vbi dicit Sortilegia illa ſapere manifeſtam hæreſim, quæ ſine aliqua hæreſi exerceri nequeunt. Item illa, quę prima fronte pręſeferunt odorem, & ſaporem hęreſis. Plura exempla videri poſſunt apud cit. Doctores, ex quibus colligi poteſt quod illę Diuinationes, & Sortilegia ſapiunt hęreſim manifeſtam, quæ fiunt primo, & ſecundo modo ſuperius annotatis.

§. I.

§. I. DE VARIIS SORTILEGIIS, ET DIVINATIONIBVS HÆRETICALIBVS.

1 HÆreticale ſortilegium primò eſt, vbicumquè à demone perquiruntur futura, & manifeſtam ſapit hereſim. *Farinacius dicta quæſt.* 181. *n.* 6. Secùs ſi futura, quę à Demone ſcire quis cupit, ſint talia, quę illius notioni ſubduntur, vt eclipſis, fertilitas, aut ſterilitas terrę, quę in cauſis naturalibus continentur. *Farinacius n.* 8. Et ratio horum poteſt eſſe, quia etſi Demones non poſſint certò cognoſcere futura, quę ex libero alterius arbitrio pendent, vt eſt certa Theologia, & docet *D. Auguſtinus de diuinat. Dæmon. c.* 5. *&* 6. *& lib.* 2. *de Geneſi ad litteram. c.* 17. tamen cognoſcunt cauſas naturales, & vim earum exactè.

2 Secundò inquirere a demonibus prorſus occulta equiparatur, ac ſi perquireretur ſcire futura, ſecundum *Zachinum in tract. de hæreticis. c* 22. *n.* 4. *Apud eumdem Farinacium n.* 9. Vnde *Sanchez lib.* 2. *c.* 38. *n.* 36. ait, Res occultas, ſiue preteritas, ſiue præſentes, vt theſaurum, Virginitatē & c Inueſtigans, eſt Superſtitioſa obſeruatio, & omni Iure interdicta, quia abſquè

què demonis auxilio,& pacto sciri nequeunt.

3 Tertio Sortilegia facta pro inueniendis furtis cum inuocatione, seu interrogatione dęmonum hęreticalia sunt ; secùs si sine tali dæmonum inuocatione ; quandoquidem dęmon interrogatus non respondet interrogantibus,nisi per quędam pacta, venerationes , adiurationes, aut illicitas inuocationes *ex Vmberto Locato in Iudiciali Iuquisitorum apud Farinacium. n.* 111. quę ratio est maximè aduertenda.

4 Addendum verò est sortilegia , & Diuinationes pro furtis inueniendis , etiam sine Sacrificijs , & sine dęmonum inuocatione , & sine eorum responsis , sunt illicita , & prohibita; vndè *Martinus Delrio , loc. cit. axioma.* 1. ait , dubitandum non esse, quod scilicet Inquisitores habeant huius criminis cognitionem, & subdit, deficiente dęmonum Inuocatione expressa non sapere hoc sortilegium manifestam hęresim , sed benè sapere hæresim non manifestam , iuncta autem inuocatione dęmonum, hęreticum esse sentire videtur.

5 Quarto Sortilegium hęreticale dicitur illud , quod est factum pariter ad inuenienda furta , vel scienda alia occulta , quando accipitur Phiala plena aqua , & ante eam ponitur puer , vel puella Virgo cùm candela , seu Cereo accéso , respiciens dictam aquam , dicendo ista Verba , videlicet: *Angelo Bianco , Angelo Santo , per la tua Santità , per la mia verginità, monstrami chi hà tolto tal cosa & che n' hà fatto .* Hoc in quam Sortilegium sic formatum sapit hęresim

resim manifestam, vt plures contendunt apud *Farinacium. qu.* 181. *n.* 15. & aduertit hoc esse intelligendum, quando aqua, & candela erunt benedictę, secus si res sacræ non immisceantur.

6 Sed dicendum est, ex alio capite hoc Sortilegium esse hęreticale ex illis verbis, *Angelo Santo*, cum in eo Diabolus vocetur Sanctus, illiquè Sanctitas tribuatur, atquè ipsum deprecando per suam Sanctitatem. Post hęc scripta Inueni Carenam idem prorsus asserentem *tit.* 22. §. 4. *n.* 27. Idem etiam existimandum est de vsu speculi ad scienda futura cum accensione candelę, quę adorationem significat, *Riccius in decisionibus Curiæ Archiepiscopalis Neapolitanæ decis.* 243. *volumin.* 2.

7 Quintò, superstitio hęreticalis est, si quis abutitur Vasis, aut vestibus sacris, V. G, Altaris palla, Calice, Patina, Purificatorio, Tabernaculo Eucharistię, aut reliquiarum, lapide Sacrato, vel eius frustro, corporali, manipulo Stola, Alba, Velis Sanctuarij &c. *Martinus Delrius lib.* 5. *disquisit. Magicarum, sect.* 16. *vers, Sacerdos celebrant.*

8 Sextò, si ad res, quas potest dęmon facere, vel cognoscere, sciendas, vel efficiēdas misceantur res non sacræ. V. G. Hostia non consecrata, etiam si super eam Sacerdos missam dicat, probabile existimat *Delrius loc. cit. sect. vers. dico.* 15. non esse Sortilegium Hæreticale, quando fit à non habente pactum, & illam hostiam accessoriè tantum super Altare ad

Ma-

Magicos effectus posuit, erit tantum suspectus de heresi, sed si reuera non credidit ista vim aliquam ad effectum Magicum habere, non erit suspectus de heresi, sed extra ordinem puniendus, si constet de eius intentione; quia si non cõstaret de intentione de heresi maximè suspectus esset, ita Delrius loc. cit.

9 Sed tamen probabilius *Sousa in Aphoris. Inquisitorum lib.* 1.*c*. 57.*n*. 11. *tenet* hec Sortilegium sapere hæresim manifestè, tum ex parte operis, tum ex parte operantis; quia Sacrificiũ Misse ordinat ad Sacrilegium; licet mediatè; tũ etiam quia præsumitur hoc faciens, quod credit illud vim habere ad maleficium operandum.

10 Septimò, Si quis baptizet Imagines ex qualibet materia, vel rebaptizet pueros, hoc ipso, vel hereticus est, si putat formam, vel materiam baptismi aliam esse posse ab ea, quã Christus instituit: vel est vehementer suspectus, etiam si neget se hoc credere; Ratio est, quia tales actus natura sua preseferunt aliquid, quod est heresis Manifesta; ac proindè Sortilegium hæreticale illud erit. Idem dicendum de Consecratione, & Baptismo librorum; Nam Magi libros suos, vt vim Energiticam accipiant (vt falso credunt) curant benedici per Sacerdotem aliquem cum Stola, aqua benedicta, & aspergillo ex herba hypericontis eos aspergentem, *sic Delrius dicta sect.* 15. *versu. dico quarto.*

11 Octauò Sacerdotes, qui causa vindictæ, seu doloris Aras spoliant, aut luminaria consueta exstingunt, vel quid simile faciunt nocendi

gratia ijs, quorum quasi in funus hoc impendunt, Sortilegium committunt hæreticale. Item si ex Inimicitia Missas defunctorum pro viuentibus celebrarent, vt ij, pro quo Sacrificium offertur celerius moriatur, vel incurrat Mortis periculum; Sortilegium operatur sapiens heresim; quia est hæresis putare hęc habere effectum huiusmodi, & ideò ad hęreticalia pertinent. *Ita Delrius loc. cit. sectione, 16. vers.* Sacerdos. Item qui celebrat super rebus profanis, vt sunt hostia non consecrata, circũscripta certis notis, & litteris sanguineis. Item Cuticula, qua infantis caput nascentis est inuolutum, panis incoctus, siuè Massa cruda, vel lapis vulgò dictus, Calamita. Item si sit abusus vestibus Sacris; hęc omnia, vt supra, hęreticalia sunt. Argumento est, quia hereticum est putare hęc ex Sacrificio Missę, vel benedictione habere effectum ad turpia, & nefanda opera perpetranda. *Delrius dic. sectione 16. versu* Sacerdos *celebrans super rebus.*

12 Nonò, hæreticale est dęmonem, vt Sortilegi credunt, tenere ligatum in Annulo, aut in alia re, & ab illo responsa petere: cum hoc fieri non possit, nisi ex fœdere cum dęmone inito, sic. n. inter Magicas, & hęreticales superstitiones hoc Sortilegium numeratur *in extrauaganti Ioīs* 22. *Farinacius de hæresi questione* 181. *n.* 28.

§ II.

§. II. DE

PACTO SORTI-LEGI CVM DAEMONE EXPRESSO, VEL TACITO.

CVm omnes magicæ Superstitiones, & Sortilegia initantur pacto per Magos cum dæmone inito, id circò quid sit hoc pactum, hoc loco est considerandum.

1 Duplex autem pacti genus inter sortilegũ, & dæmonem interuenire solet, alterum expressum, tacitum alterum. Ita Sanchez *lib.* 2. *Operis Moralis c.* 38. *n.* 3. *Delrius lib.* 2. *disquisitionũ Magicarum, qu.* 4. *concl.* 3. *Suarez de* Religione *tom.* 1. *lib.* 2. *de Superstitione. c.* 8. *&* 9. *Farinacius de hæresi qu.* 181. *n.* 34. *Fagundez in primum præceptum Decalogi lib.* 1. *c.* 35. *n.* 4.

2 Expressum cum dęmone pactum est, quod expressis verbis à Sortilego fit cum dęmone, exempli gratia: facies, vt faciam, idest inuocabis me, & dabis cultum, & ego auxiliabor tibi; Item pones talia, vel talia signa; aut hoc vel illud facies, & ego ad positionem illorum, aut cum hoc, vel illud feceris, sanebo tibi, & hoc, vel illud pro te efficiam. Expres-

sè item inuocatur dęmon virtvtę huius pacti non ſolum quandò expreſſis verbis auxilium ab illo requiritur, ipſeque interpellatur: Sed etiam quandò ille, qui ſciens dæmonem per aliqua ſigna inuocari, & occulta docere, ea ſigna vſurpat, & facit, vt rem aliquam ab illo èdoceatur. Ita *Sanchez, Fagundez, & alij locis cit. Vide etiam Delrium, qu. 4. cit. verſ. primò ſciendum eſt*, vbi declarat omnes modos, quibus hoc pactum fieri ſolet.

3 Tacitè autem, & implicitè Dęmon inuocatur, cum quis cognitionem, aut effectum alicuius rei ſoli Deo reſeruatum medijs vanis, & indebitis procurat; Nam quamuis pręter illius intentionem ſit dęmonem tunc inuocare, tamen eo ipſo, quod hęc media vana tentat, quibus libentiſſimè Dęmon ſe permiſcet, vult à dæmone vanorum Inuentore èdocerj, & ab ipſo conſequi, quod ſperat, preſertim vigore pacti expreſſi habiti cum primo inſtituente. Ita communiter Doctores, *Sanchez loc. cit. n. 3. Caetanus 2. 2. qu. 95. art. 2. Suarez loc. cit. c. 9. vſq; ad finem, Delrius loc. cit. qu 5.*

4 Pactum expreſſum iniens cum dęmone quodammòdo *A*poſtatare videtur à Deo, iniendo fœdus cum eius inimico contra illud, quod in baptiſmate profeſſus eſt. *Simanchas ex Gerſone tit. 63. rubrica de ſuperſtitione, n. 11. Farinacius de hęreſi, qu. 181. n. 34. Delrius Diſquſit. Magicarum lib. 2. qu. 4. Souſa lib. 1. c. 57. n. 21. Carena tit. 12. §. 10. n. 52.* Quod tamen eſt intelligendum quandò pactum expreſſum fit abnegando

do fidem, & Christianisimum; *D*ei obedientię se subtrahẽdo, Beatę Virginis Marię patrocinium renunciando, quod in pacto expresso fieri sępissimè supponunt Doctores citati; nam si hęc non interueniant, non videtur crimen Apostasię committi: vnde *Suarez lib.2. de Superstitione cap.* 8. *n.* 18. solum dicit, qui dæmonem consulit, Societatem, vel pactum cum illo contrahit in magno periculo versatur incidendi in baratrum, apostatandi à Deo. Vide *Martinum Delrio lib.2. disquisit. Magicarum qu.* 4. vbi ponit modos, quibus pactum expressum fieri solet cum dęmone à Maleficis; Vbi inter alia docet hęc, videlicet; Quod paciscentes cum dæmone iusiurandum illi pręstant super circulo in terra sculpto. An quia circulus expers principij, & finis, symbolum Diuinitatis, & terra scabellum *D*ei; sic certè vellet eos credere eum esse Dominum Cœli, & Terrę: vel quia circulus, eo quod omni caret angulo, contrariam habet figuram Crucis, quę valdè angulosa; certè hanc odit vehementer, in qua se victum meminit, & mœret, & ideò amat figuram contrariam. Inuenitur etiam inter Magica sigilla aliquandò Crux in medio circuli locata, quasi captiua. Sic *Delrius loc. c. vers. his pactis omnibus*; in quibus actionibus videtur committi crimen Apostasię.

5 *I*niendo item expressum pactum cum dęmone aliquando interuenit Idolatria. *Simanchas loc. cit.* Et *in articulis Scolæ Parisiensis*, sic habetur; Quod inire pactum cum dęmonibus tacitum, vel expressum, non sit Idolatria, vel

ſpecies Idolatriȩ Error. Denique pactum expreſſum inientes cum dȩmone ordinariè ſunt vehementer ſuſpecti de hæreſi, & Apoſtaſia. Ita *Zanardus ex Sancto Thoma. 2. ſent. diſt. & Genuenſi in praxi Curiȩ Archiepiſcopalis Neapolitanæ c. 18. n. 11. vers. Item vehementer ſuſpecti.*

6 Quo ad pactum tacitum, tunc interuenire prȩſumitur, cum imploratur auxilium dȩmonis ab eo, qui rem Soli Deo reſeruatam medijs vanis, & indebitis procurat, quibus dȩmon libenter ſe permiſcet; vndè conſequenter vult dȩmonis implorare auxilium. *Delrius 4. lib. Diſquiſit. Magicarum. c. 2. qu. 5. Suarez lib. 2. de ſuperſtitione c. 9. n. 9.*

Ad pactum tacitum non exigitur, quod aliquis prius cum dȩmone pactum inierit ſe immiſcendi, cum his vanis, & indebitis medijs à quocumquè adhibitis; ſed ſatis eſt, quod vtatur illis ad effectum aliquem adipiſcendum. *Sic Victoria relectione de Magia. qu. 6 n. 28.*

7 Non excludit pactum tacitum, qui vtitur illis vanis, & inutilibus medijs, quamuis dicat explicitè inire ſe nolle pactum cum dȩmone, ſi adhuc vult vanorum mediorum experire effectus, *Suarius dicto cap. 9 n. 17.*

Pactum item tacitum cum dȩmone etiam tunc in aliquo facto dari præſumitur, quandò non eſt proportio rei cognoſcendȩ, vel faciendȩ ad medium, quod cognoſci, aut fieri procuratur, vt quandò Vnum ex alio ſufficienter non infertur; ſi verò proportio detur, & vnum ex alio

ſe

sequatur, non præsumitur. *Delrius loc cit. qu. 3. Suarius loc cit.*

8 Pactum etiam præsumitur ex parte modi cognoscendi, quandò scilicèt quæritur cognitio omninò certa, aut certior, quam haberi potest pensata natura causæ, videlicet liberi arbitrij, & defectibilium cæusarum concurrentium, secus verò si sola coniecturalis cognitio queratur.

9 Superstitiosum est etiam, & pactum saltem tacitum cum Demone includit, vti verbis, orationibus, aut certis quibusdam rebus capiti suppositis, et per somnia, quid in aliquo negotio euenturum sit, cognoscatur. *Sousa in Aphorismis Inquisitorum lib. 1. c. 51. n. 10.*

10 Suspectus est de pacto cum Demone, qui cum exorcista non sit, munus exorcizandi sibi assumit quasi ex offitio, & speciali Dei priuilegio; aut si Exorcista peculiariter sibi vendicet virtutem expellendi Demones; aut si aliis formis & ritibus vtatur, quam ordinatis ab Ecclesia. *Delrius post lib. 6. disquisit. magicarum monit. 10. Sousa loc. cit. c. 55. n. 12.*

11 Superstitiosi, & suspecti item de pacto cum demone sunt, qui iactant se habere virtutem, ac potestatem nubes, & reliqua frugibus cōtraria ex certo loco expellendi. *Delrius loc. cit. monit. 11. Sanchez lib. 2. c. 42. n. 40. Sousa loc. cit. n. 15.*

12 Suspectus est de pacto cum demone, qui abiurat demonem superiorem etiam imperatiuè, vt Inferiorē à corpore pellat, vel vt ab alio nocumento inferendo cesset: hoc enim includit pac-

tum, & societatem cum ipso Dæmone; omnis autem societas cum illo nobis est interdicta, vt contraria fidelitati, & Religioni Deo debitæ. *Suarez de Religione tom.* 1. *lib.* 2. *de superstitione cap.* 18. *n.* 8. *Sanchez lib.* 2 *Decalogi c.* 42. *n.* 21: 22. *Sotus lib.* 8. de Iustitia qu. 3. art. 3.

13 Pactum deniquè tacitum cum dęmone iniens, alio actu hæreticali non interueniente. hęreticale factum non committit. *Suarius lib.* 2. *cit' c.* 12. *Farinacius de hæresi quæst.* 181. *n* 34. *Zanardus in summa. p.*2. *c.* 64. *versu. moueor ad hoc tenendum.* licet de leui sit suspectus de hæresi.

14 Quod si dicatur, quod paciscens tacitè cum dæmone iam init fœdus, & amicitiam cum hoste Dei, & per consequens videtur apostatare ad similitudinem subditi Regis Hispaniarum ineuntis fœdus cum hoste Regis nostri. Respondet *Zanardus loc. cit.*, quod duplex est fœdus, & amicitia; alia cõmunis, & quo ad cõmercia, vt si subditus vnius Principis commercium habeat cum Principe hoste proprij Principis, tantum in rebus emendis, & quo ad mercaturam: & huiusmodi amicitia, licet sit prohibenda, attamen non inducit suspicionem saltem vehementer rebellionis. Alia est amicitia ad effectum prodendi, vel occidendi proprium Principem, & hæc signum est rebellionis, & Apostasiæ; Priorem amicitiam, & societatem cum Dęmone contrahit iniens pactum implicitum, posteriorem verò paciscens explicitè cum dęmone, ac sortilegia hęreticalia exercens.

§ 3.

§. III. DE VARIIS DIVINATIONVM SPECIEBVS.

DIuinatio multis, varijſque modis, & veluti medijs fieri ſolet, Hinc ex mediorum diuerſitate varia etiam ſortitã eſt nomina, prout Demon varijs modis colitur, aut conſultus varijs medijs reſpondet.

1 Prima Species Diuinationis eſt, *Præſtigium*, cum demon preſtigioſis quibuſdam apparitionibus ſe ſenſibus hominum ingerit ad occulta pronuncianda. *S Thomas. 2. 2. qu. 95. art* 3. Et definiri poteſt: Præſtigium; *Diuiuatio, quæ promanet ex præſtigioſis Dæmonum apparitionibus occulta homines docentium.* Sic Torre *de Religione. tom. 2. qu. 95 art. 3. diſp. vnica. tit. de preſtigio.*

Dupliciter autem dæmones apparere ſolent ad occulta reuelanda. primò, in corpore aſſumpto; ſiuè corpus illud antè aſſumptionẽ præexiſtat, ſiuè ab ipſis producto, applicando actiuã paſſiuis, ſiuè efformando illud ex aere, ſiuè immutando ſenſus, ac ſi ab obiectis mouerẽtur. Secundò efformando voces nullo efformato corpore. *Raphael della Torre loc. cit. & ſouſa in*

in Aphoris. lib. 1. *c.* 39. *n.* 2.

2 Procurare verò, vt dęmones nobis appareant, aut nobiſcum loquantur, nullo modo licet, ſiuè hoc procuratur, vt efficiant, vel reuelent ea, quæ eorum virtutem excedunt, ſiuè, quę in ipſorum naturali potentia continetur. S. *Tho* 2. 2. *qu.* 95. *art.* 4. vbi *Torre diſp.* 1. *Delrius diſquiſit. Magicarum. lib.* 2. *qu.* 28. *ſect.* 3. Et ratio poteſt eſſe; quia apparitiones, & reſponſa dęmonum regulariter habentur pręcedentibus ſacrificijs, oblationibus, orationibus, aut alio cultu, & honore eis exhibito, in quibus interuenire ſolet aliquandò Idolatria, aliquandò Idolodulia cum pacto expreſſo &c. *Souſa loc. cit. n.* 3. *&* 4.

3 Secunda *Diuinatio* eſt per ſomnia, & dicitur *Diuinatio Somniorum*, & eſt illa, quæ prouenit à dæmonibus occulta in ſomnijs homines edocentibus. *Souſa lib.* 1. *c.* 40 *n.* 1.

Hæc Somnia à dæmonibus procędunt inuocatis per Sacrificia, orationes, & cultum, vt cōtingit aliquandò in Lamijs, ſeu Strigibus, quæ non ſemper realiter feruntur de loco ad locum, ſed media vnctione ſopore corręptę in eodem loco manentes per ſomnia ea omnia eis repræſentantur, quæ poſtea ſe vidiſſe narrant. *Delrius diſquiſit. Magicarum lib.* 5. *ſect.* 16. *n.* 4. *&* 5. *Pegna.* 2. *p. Directiorij* 68. *Suarez tom.* 1. *de Religione lib.* 2. *de Superſtitione, c.* 16. *n.* 23. *& ſequentibus. Souſa lib.* 1. *cit. c.* 40. *n.* 2. *alios referens.*

Ex ſomnijs à dæmone procuratis ſciri non poſſunt

ſunt futura contingentia, aut libera, vel præſentia, vel pręterita occulta, & huiuſmodi diuinatio ſuſpicionem ſocietatis cum dæmonibus includit, & pactum. *Raphael della Torre. tom. 2. diſp. 5. qu. 6. apud Souſa loc. cit. c. 50. n 9.*

4 Tertia Species diuinationis eſt per fictas mortuorum ſuſcitationes, vel locutiones, & dicitur *Necromantia*, de qua infrà.

Quarta Diuinatio eſt *per Pythones* quandò per homines viuos, ſicut in Areptitijs patet. *S. Tho. 2.2. qu. 95. art. 3. &* ea eſt, qua dęmon occulta prędicit per homines viuos.

5 Ad hoc diuinationis genus pertinet diuinatio Oraculorum, nimirum reſponſiones datæ à dæmone certis in locis miniſterio hominum viuorum. *Delrius lib. 4 diſquiſit. Magicarum c. 2. qu. 6. ſect. 1. Souſa lib. 1. citato. capit. 42. numer. 3.*

Et conſiderandum eſt ex eodē Souſa n. 5. quod in Areptitjs raro interuenit pactum: in Oraculis verò datur pactum expreſſum, & communicatio cum dæmonibus.

6 Quinta diuinatio eſt *Geomantia*, & dicitur diuinatio ex terra, & eſt Supſtitio diuinatoria, quà dæmonum induſtria occulta manifeſtantur ex ſignis factis in corpore terreſtri. *Delrius lib. 4 diſquiſit. Magicarum c. 2. qu. 7. ſect. 3. vers. quinta ſpecies.*

Ad Geomantiam ſpectat vt notat Cireulus de ſuperſtitione. p. 1. c. 4. cum Diuinatores à dęmonę èdocti certa ſigna, puncta, & figuras vel in terra, vel in puluere, vel iu papyro, vel

in

in quocumque alio corpore è terrena ſubſtantia compacto inſcribunt, & poſt illorum inſcriptionem, mutationemquè, et transpoſitionem prędiuinant id, quod animo intendunt.

Ad eamdem Geomantiam ſpectat Diuinatio, quæ fit per ſpecula, per Enſem leuigatum, Criſtallum, aut aliquem lapidem politum. *Delrius loc. cit. Souſa* lib. 1. cit. cap. 43. n. 2.

Reſponſa quæ à dęmonibus dantur per Geomantiam ad occulta aliqua Manifeſtanda ſemper ſubſequuntur ad aliquem cultum dæmonibus exhibitum includentem pactum, vel illud ſupponentem. Souſa dicto cap. 43. n. 4.

7 Sexta diuinatio dicitur, *Hydromantia*, ab *Hydor*, quod eſt *Aqua*, quando diuinatio fit per figuras apparentes in aquis, & eſt ſuperſtitio Diuinatoria, qua dæmonum induſtria occulta Manifeſtantur per aquam, vel in aqua. *Delrius Diſquiſit. magicarum. lib.* 4. *c.* 2. *qu.* 6 *ſect.* 3. *Souſa loc. cit. c.* 44. *n.* 1.

Hydromantię vſus contemplatur in aqua motus illius, & in peluim, vel quodcumq; aliud Vas aqua plenum, picem, ceram, vel reſinam liquefactam infundit, & ex figuris, quę in ibi fiunt, & apparent cum prolatione certorum verborum, futura vaticinantur ex pacto dæmonis.

Fit etiam hydromantia vtendo vaſe aquę pleno, vel puella Virgine, iniectis in aquam paleis, pronunciatiſquè determinatis verbis, & tunc puero, vel puellę in dicto vaſe repræſentantur figuræ, ex quibus cognoſcitur, quod quiſque

ſcire

scire vult, *Delrius dicta qu. 6. sect. 4. Et* huiusmod Diuinatio. sæpe cum cultu dæmonum, & pacto exerceri solet.

8 Varias etiam species recenset *Delrius lib. 4. cit. qu. 6. sect. 3. uers.* Deniquè non sunt alieni. Vbi ait Hydromantię diuinationem committere, qui hodie adhuc in Italia ad surtorum authores detegendos; Trium suspectorum nomina totidem pillulis inscribunt, & eas in aquam coniiciunt,

9 Septima Species est *Aeromantia*, & est superstitio diuinatoria, quę arte dęmonum per Aerem occulta prędicit. *Delrius disquisit. Magicarum. lib. 4. c. 2. quęstione. 6. sectione 4. vers septima.*

Et per hanc Diuinationem Vani, & Diuinatores osseruant Aeris Mutationem, & sonitum arborum, flabellationem venti per angulos domorum, per portas, per Ianuas, & ex his futurũ prænunciãt. *Fagund. in 1. præcep. decal. lib. 1. c. 39. n. 2.*

10 Octaua Diuinationis species est *Pyromãtia* à *Pyros* voce græca, quę ignem significat, si per Ignem fiat Diuinatio, vel dęmonis responsio, & dęfinitur *Superstitio Diuinatiua arte dęmonum occulta Manifestans in Igne. Delrius lib. 4. disquisit. Magicarum c. 2. qu. 7. sect. 1. vers. Tertia. Sousa lib. 1. cit. c. 46.*

Plura exempla huius diuinationis vide apud eumdem Delrium. Vsus autem huius diuinationis est cum Diuinatores hac arte utentes considerant ignem, flammas, fumum, an Conglo-

batim

batim flammę ab igne emittātur, an splendidè, an celeriter, an tenues, vel crassę sint, quem colorem efficiant, quem sonitum edant, an in modum pyramidum. *Fagund.* loco cit.

In *Hac* Pyromantia item aliquandò fiunt apparitiones in Igne, vel audiuntur voces; aliquandò veró ex sola figura flammę modo dicto aditis etiam certis caracteribus, & verbis coiectatio fit. Et in primò modo semper, aut saltem regulariter datur expressa dęmonum Inuocatio cum cultu; In secundo verò, vt plurimum inuenitur pactum implicitum. Sousa. lib. cit. c. 46. n. 3.

11 In hoc genere Diuinationis, ait *Delrius l.* cit. Peccare Germanos, qui in succensione Pyrarum, quas piè in honore S. Ioannis accendunt, ad crepitum, fumum, flammę modum, & similia attendunt. Item dum definitis vicibus circuire, vel transilire debere putant, quia ista reliquię sunt veteris paganicę lustrationis, ac traductionis per ignem, vt rectè censuit Conradus Vuimpina, lib. de diuinat. c. 2.

12 Nona *Species* Diuinationis est *Aruspiciū*, & dicitur Diuinatio superstitiosa, qua dęmonū arte ex animalibus in Aris dęmonum immolatis occulta cognoscuntur. *S.* Tho. 2. 2. qu. 95. art. 3. Delrius disquisit. Magicarū lib. 4. c. 2 qu. 7. sect. 1.

13 Auguria, & cognitionem futurorum euentuum, & pręnotionem liberorum effectuū à voluntate hominum pendentium captare per mortuorum animalium exta, & Interiora omninò est illicitum, & diabolicum pactum; quā-

do-

dòquidem cum hęc ex natura sua nihil significēt; nulla ex illis cognitio de rebus futuris, aut pręteritis, sumi potest, pręterquam de aliquibus effectibus naturalibus pluuię, ventorum.&c. nam cum aer, & constellationes cœli in his animalibus imprimere possint; nihil obstat, quod ex illorum ilijs sic, vel sic calidis, aut salientibus mutatio aliqua, aut varietas in tempore cognosci possit ab aliquibus curiosis obseruatoribus Ita *Fagundez lib.* 1, *in* 1. *præceptum Decalogi c.* 39. *n*, 23

14 Considerandum autem est quod in huiusmodi diuinationibus regulariter solet interuenire pactum explicitũ cũ dæmone; ex *S. Tho.*loc. *cit.* exquo inquit *Sousa lib.*1.*cit. c.* 47. *n.* 4, ꝙ circa has supra dictas nouem species diuinationis, quas Sanctus Doctor inquit fieri cum pacto expresso dęmonis, quod licet non semper in illis fiat pactum expressum ab eo, qui illas exercet, etiam si expresè dęmon ipse inuocetur, aut ei Sacrificium offeratur: semper tamen, saltem alius, qui præcesit, inijt huiusmodi pactum sal'ē in illis, in quibus damtur apparitiones, & responsa.

15 Diuinatio item quandòquè habetur ex consideratione ipsarum rerum merè naturalium, vt cum quis scire vult ea, quę ex talibus rebus non possunt sciri, vndè in his etiam interuenit aliquod implicitum pactum cum dæmone.

Primò si aliquis ex situ, motu, & positione Astrorum, & Planetarum, aliquos effectus velit enunciare, & dicitur *Astrologia Iudiciaria*, in his, in quibus est prohibita.

Secun-

Secundò ex vocibus & garritu auium, & animalium fit diuinatio, & dicitur *Augurium*.

Tertiò ex Volatu item Auium, aut quorumuis animalium motu, & dicitut *Auspicium*, ab aspectu auium.

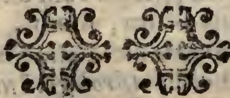
Quartò ex hominum vocibus, casu, & preter intentionem prolatis fit diuinatio, & dicitur *Omen*.

Quintò ex signis totius corporis humani precipue faciei, & dicitur *Physiognomia.*

Sexto ex Signis, & lineis in manu, & dicitur *Chiromantia*.

Septimò, additur *Sortilegium* propriè dictum per diuinatorias sortes ad diuinãdas scilicet res occultas. De his omnibus diuinationibus latè agit *Delrius lib. 2. Disquisit. Magicarum c. 2. qu. 6. & 7. & Sousa in Aphoris. Inquisit lib. 1. à c. 39. vsq. ad 57.*

Sed quoniam omnes he species diuinationis solum materialiter differunt, sicut etiam omnes species superstitionis, vt rectè animaduertit *Suarez lib. 2. de Superstitione. c.* 14. *n.* 10. quia in ratione malitie formaliter non distinguuntur, ideò non est opus de his omnibus diuinationibus singillatim considerare, sed aliqua solum hic explicabimus, que maiori indigent animaduersione.

§. 4.

§. IV. DE

NECROMANTIA.

1 NEcromantia dicta est à *Neros* nomine greco, quod *mortuũ vel* cadauer significat, & ex *tex Manteias*, quod dicitur *Diuinatio*. *Sic Torreblanca lib.* 1. *de Magia c.* 16. *ex D. Augustino lib.* 10. *de Ciuit. Dei c.* 9. Hinc definitur à *D. Thom.* 2. 2. *qu.* 95. *art.* 3. quod sit Diuinatio per mortuos.

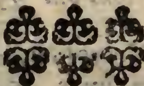
Et vt animaduertit *Sousa in Aphoris. Inquisit. lib.* 1. *c.* 41. Tribus potissimũ modis Necromantia exerceri solet. Primò, cum quis certa verborum forma, certis carminibus, descriptisque circulis, figuris, aut caracteribus à dæmone immediatè, vel mediatè acceptis, ferèque semper adhibito sanguine, mortuos suscitare conantur, ex eisquè multa occultissima, vel etiam futura cognoscere. *Martinus Delrio disquisit. Magicarum* lib. 2. *qu.* 26. *sect.* 1. *& sequentibus. Pererius de Magia c* 11. *Farinacius de hæresi qu.* 181. *n.* 58. *Raphael della Torre, tom.* 2. *de vitÿs oppositis Religioni qu.* 95. *art.* 3. *disputatione.* 3.

2 Secundò, Necromantia exercetur cum quis defunctorum animas, & precipuè eorum mortuorum, qui flagitiosè vixerunt, aut vio-

lenta morte obierunt, prę̄atis ceremonijs, euocare contendit, vt occulta manifestent. *Torre loc. cit. & Sousa n.3.*

3 Tertiò, cum quis ex descriptis figuris, lineis, & signis in mortuorum corporibus, vel ex certò cadauerum contactu vult occulta indagare. *Sousa. n. 4. ex Torre loc. cit.*

4 Euocationes autem animarum, quæ ministerio artis Necromantiæ fiunt, vana sunt, & fallaces; quia dæmones circà animas separatas nihil possunt, nequè eas de loco in locum transferre valent; quandòquidem si sunt in Cœlo, alienum est à statu Beatifico, vt dæmonibus subijciantur; Pari ratione, si sunt in Purgatorio, cum sint in via Beatitudinis. Si autem animę in Inferno morantur, habitant ibi tamquam in carcere à Diuina Iustitia reclusę, à quo exire nullatenus illis permittitur; nec dęmonibus permittitur, vt eas ducant quo velint, Sed tantum, vt torqueant iuxtà delictorum qualitatem. Ita *Suarez tom.* 1. *de Religione lib.* 2 *de Superstitione. c.* 16. *n.* 14 *Lessius lib.* 2. *de Iustitia. c.* 44. *dub.* 3. *n* 23. *Castrus Palaus tom.* 3. *tract.* 17. *disp.* 1. *punct.* 9. *num.* 4. Quomòbrem cum aliquæ animæ virtute maleficiorum apparere videntur, non censendę sunt ipsæ apparere, sed eorum Imagines; & responsa, quæ dantur, à dæmone sunt.

§. 5

§. V. DE DIVINATIONE PER ASTRA, SEV ASTROLOGIA Iudiciaria.

1 SVpponendum est duplicem esse Astrologiam, alteram naturalem, cuius munus est cognoscere naturam, & proprietates stellarum ex effectibus; Et præterea ex ipsarum proprietatibus, & motibus precognoscere effectus in ipsis cœlis euenturos. Alteram Iudiciariam.

2 Prædictio effectuum naturalium ex Astris non est per se mala, vel prohibita. Probatur ex *Bulla Sixsti V. Cœli, & Terræ*; vbi excipiuntur futuri euentus prouenientes necessario, vel frequenter ex naturalibus causis, & infra excipit prædictiones circa Agriculturam, nauigationē, & rem medicam. Ratio est est, quia hi effectus non sunt per se occulti, sed per suas causas cognosci possunt. Ita docet *Suarez lib. 2. cit. de superstit. c. 11. n. 5.*

Considerandum tamen est huiusmodi effectus esse valde incertos. Ratio est, quia cognitio

certa pendet ex concursu, & aspectu omnium Astrorum simùl, hìc autem, cum quolibet momento varietur, incertissimus est. *Præterea* hi effectus non solum pendent à causis cælestibus, sed etiam ab Inferioribus, nec tantum ab efficientibus, verùm etiam à Materialibus. *Suarez loc. cit. n.* 11. *Filliucius tract.* 24. *c.* 4. *n.* 79.

3 Astrologia autèm Iudiciaria predicens futura contingentia, quæ pendent ex libero arbitrio, per Astra, superstitiosa est, & diuinat ex tacito pacto cum dæmone. Probatur, quia prædictio futurorum contingentium liberorum, vel fundatur in Astris tanquam in causis, & sic esset hæreticum; Vel tanquam in puris signis, & ita continet Superstitionem sicut aliæ diuinationes. In altero autem horum fundari debet, si predictio certa decernatur, & ita existimabant gentiles omnia duci fato, & necessitate quadam ineuitabili. Quarè vtendo arte hac, isto modo tollitur humana libertas, quod est hæreticum.

4 Quòd autem sit *S*uperstitio predictio ex Astris, vt pura signa sunt, non autem vt sunt causæ; patet, quia talia signa non sunt naturalia; ergo erunt signa ex alicuius institutione, & ad placitum significantia; at non Dei, aut boni Angeli; Ergo dæmoniaca signa sunt, & consequenter pactum saltem tacitum cum demone aderit. *Suarius*, & *Filiucius locis cit.* Hinc est, quod cum occulti, & fortuiti euentus prædicuntur, vel denunciantur V. G. Caium talem matrimonium contracturum, Titium liberos

habiturum, aut Episcopum futurum, gladio, Aqua, Igne moriturum, est damnata superstitio per constitutionem *Sixstà V. supra citatam*.

5 Prædicere autem ex Astris Inclinationem futuram nascentis pueri non est per se malum, nec vniuersaliter prohibitum, ita Doctores cōmuniter cum Suario, c. 1 1. cit. n. 8. Quod non sit per se malum, patet ex eo, quià Inclinatio naturalis procedit à causis naturalibus: Cœlum. n. & influentiæ magnam vim habent in corpora, ergò ex illis licebit conijcere futuram Inclinationem. Quod neque sit vniuersaliter prohibitū, probatur quià, nullo iure positiuo damnatum est, hoc ipso quod naturales tantum effectus ex causis naturalibus prædicuntur. Nequè in *Bulla Sixti V.* videtur omnino esse prohibitum huiusmodi iudicium. Ratio est, quià, & si solum excipiat iudicia pertinentia ad agriculturam, nauigationem, & rem medicam; tamen quo ad id, quod non est per se malum, non est prohibitum. Et confirmatur ex verbis Bullę: Aut facientes iudicia & natiuitates hominum, quibus de futuris contingentibus, successibus, &c. aliquid affirmare audent, ergò restringit prædictionem natiuitatum ad futuros effectus contingentes. Qui igitur tantum coniectat temperamentum, & inclinationem, non agit contra Bullam. *Ita Suarez loc. cit. n.* 12. & cum eo *Filliucius. n.* 84.

6 Animaduertendum hic est autem ex eodē *Suario n. 9.* huiusmodi coniectationem etiam incertam esse ex Astris, obseruato puncto natiui-

tiuitatis cuiusque hominis; Ratio est, quia temperamentum prolis non tantum ex Cœli influxu, sed multò magis ex materia conceptionis, ac nutritionis dependet. Tum quia vt *D. Aug. adnotauit lib. 2. de doctrina Christiana c. 22.* Pūctum illud, siuè momentum natiuitatis, quod Mathematici exactissimè obseruandum esse asserunt, deprækendi certò nequit, ob rapidissimum Cœli motum, aliquè impedimenta.

7. Prædictio autèm ex Astris futurorum, quæ ex sola voluntate Dei pendent, erronea est & temeraria, Exempli gratia, prædicere talem futurum Cardinalem, Pontificem, &c. vel de vita, & morte Pontificis, quasi hæc non à solo Deo, sed ab Astris etiam dependeant; contra quos latè *Pater Alexander de Angelis. lib. 4. contra Astrologos, c. 47. per totum.* Vide *Constitutionem Sanctissimi Domini nostri Vrbani. VIII.* quę incipit: *Inscrutabilis. &c. edita Kalendis Aprilis 1631. Carena de modo procedendi in caussis sancti Officij tit. 12. §. 9. n. 50.*

8. Demum temeraria, erronea, & hęretica est ea Astrologiæ species, quę Mysteria nostræ fidei prędicere audet ex Astris, vt, quod Christus nasciturus erat ex Virgine quia in puncto Sanctissimæ ipsius natiuitatis ascendebat in Horoscopo Signum Virginis, vt videre est ex figura Cœli ab Aliaco erecta *apud Sixtum Senensem. lib. 6. Bibliot. annotatione. 10.* Mysteria enim nostræ fidei non ex Astris, sed ex solo Dei decreto pendent. Delrius, lib. 4. disquisit Magicarum. c. 3. qu. 1. concl. 3. Vbi ait: peccasse Petrum Aliacen-

censem, qui diluuium Noe, Natiuitatem Christi, & alia huiusmodi Mysteria supernatutalia Astrorum disciplinæ subiecit.

§. VI. DE PHYSIOGNOMIA, ET CHIROmantia.

1 EX physiognomia capitis, vel ex manuum lineis bonam, vel malam fortunam coniectare, prosperos, vel aduersos hominis euentus, videlicèt, futurum diuitem, vel pauperem; Religiosum, vel sęcularem, Sacerdotem, vel laicum; solutum, vel matrimonio alligatum, vt faciunt physiognomia, & Chiromantia Astrologicę, vanum, & Superstitiosum est. Probatur; quia illa signa causa esse non possunt illorum effectuum, neque in illis signis tales effectus pręedici possunt; nisi ex doctrina demonis includente pactum implicitum, ideò Chiromantiam damnat *Sixtus Quintus in Bulla contra Astrologos*. Et *in Indice librorum prohibitorum* interdicuntur omnes libri hanc docentes. Stultum enim est, quod obseruant Chiromantici, hãc Areolam esse Iouis, illam Mercurij, aliam Veneris; atque ita superaddunt tales Areolas lineas hoc prænotare, alias illud, quę omnia

nulla ratione, vel authoritate confirmant, sed nudo suo delirio. *Delrius lib. 4. disquisit. Magigicarum c. 3. quæstione 5.*

2 Hinc diabolica diuinatio, & vana superstitio est, ex figura, & delineatione manuũ euentus futuros iudicare; tum quià in huiusmodi lineis filij comuniter referunt parentes; sicut, & in vultu plerumquè, & in reliquis corporis partibus, & tamèn videmus sæpè filios, qui habent easdem lineas cum parentibus, non eamdem fortunam parentum habere. Tum etiam quià huiusmodi delineamenta manuum ad diuersas ætates hominum, vel corporis macie, vel pinguedine, vel vario, & assiduo manuum labore demutantur, vt in fabris ferrarijs, aut lignarijs. *Fagundez lib. 1. in. 1. preceptum Decalogi c. 39. n. 3.*

3 Vndè nõ licèt seriò de bona, vel mala fortuna Ægpytianam mulierem interrogare, nisi si Ioci causa, & ob curiositatem absquè periculo ei fidem adhibendi, interrogaretur. *Nauarrus in summa c. 11. n. 31. Sanchez lib. 2. c. 3. n. 43. Filliucius tract. 24. c. 5. qu. 11. n. 135.* Castrus *Palaus tract. 17. disp. 1. punct. 7. n. 4.* Quamõbrem Domini Inquisitores punire possunt Ægiptianas mulieres, Vulgò, *Zingaræ*, quę annunciant bonam fortunam, vt docet *Villadiego in polit. c. 50. §. 20. n. 50.* quem refert, & sequitur *Diana p. 4. tract. 8. resolut. 128.*

4 Non erit tamèn superstitiosum ex hominis partibus, aut manuum quibusdam lineis præcipuis, & permanentibus conijcere probabiliter

cor-

corporis dispositionem, & affectus animi, vt ingenium, complexionem, qualitates naturales velùti faciunt ex physiognomia, & Chiromantia naturali Astrologi Sapientiores, non tamèn certò illa predici possunt. Vndè *Diuus Gregorius Nazianzenus* cum esset condiscipulus Iuliani Apostatæ ex praua ipsius physiognomia probabiliter coniecit malos animi affectus Iuliani. Ita idem *Diuus Gregorius orat. 48. in Iulianum. 2. circà medium. tom. 2. his verbis. Nequè enim mihi boni quicquam significare atquè ominari videbantur, ceruix non stata, humeri subsultantes, & ad æquilibrium sub indè agitati, oculus insolens, & vaghus, vultus lineamenta ridicula, &c. hęc Sanctus Nazianzenus.*

SEC-

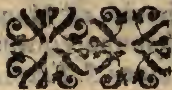
SECTIO III.

DE VANA OBSERUANTIA, SEU MAGIA.

1 TErtia ſpecies ſuperſtitionis à Theologis numeratur *Vana obſeruantia*, ſeu *Magia*, quę interdum largè ſumitur, interdum ſtrictè, & ſtrictiſſimè, largè Magia comprehendere ſolet diuinationem Superſtitioſam: omneſque ſpecies, & hoc modo in iure tam canonico, quam ciuili ſępè ſumitur magię nomen, vt ait *Suarez lib.2.de ſuperſtitione c.14.n.3.* Alio modo accipitur Magia magis ſtrictè, pro vt diſtinguitur à diuinatione; quia hęc ars ordinatur ad aliquid faciendum vltrà humanas vires, & non virtute Dei, ſed dęmonis. At diuinatio ad cognoſcendum aliquem effectum occultum. Hęc autem Magia eſt eadem ſpecies cum vana obſeruantia Secundum *Caſtrum Palaum tract. 17 cit. diſp.1. de Superſtitione. punct.* 8. *n.* 1. Ratio eſt, quia vana

vana obseruantia tendit ad opus, Exempli gratia, ad aliquod bonum sibi comparandum, vel alteri; queque communi, & vsitato vocabulo, Magia vocatur; si autem assumantur media ad inferendum alteri damnum vocatur Maleficium, vndè vana obseruantia definitur ex *D. Thoma.* 2.2 *quest.* 96. *art.* 1. *Vana obseruantia est Magia superstitiosa, qua commodum aliquod speratur ex re, que nec supernatulariter eo pertinet, neque naturaliter id præstare potest.*

2 Communiter autem vana obseruantia ad plures species extenditur. Prima est, cum tibi, vel alteri intendis scientiam rerum naturalium, & dicitur *Ars Notoria.* Secũda quià tibi, vel alteri cõparare intendis bona fortunæ, & honoris, corporis sanitatem, vitæ longitudinem, & dicitur *obseruantia sanitatum.* Addunt alii, apud *Filliucium tract.* 24. *c.* 6. *n.* 135. tamquam aliam speciem distinctam, *Obseruantiam Reliquiarum*, cum scilicet, quis gestat, aut vanas reliquias, aut veras: sed cum vana circumstantia, seu breuia superstitiosa. Quarta Species est Magia propriè, & strictissimè dicta, quę si tendat ad opus mirum dicitur absolutè *Magia*; si verò tendit ad malum alteri inferendum, dicitur *Maleficium*, vel *Veneficium*. Et de singulis his speciebus vanę obseruantię, seu Magię hic singillatim est agendum pro clariori cognitione.

§. I.

§. I. DE ARTE NOTORIA.

1 PRima species vanæ obseruantię, seu Magicę superstitionis, est *Ars Notoria*, quę pertinet ad scientiarum infusionem; Cur autem Ars Notoria vocetur, Authores non dicunt, vt ait *Suarez lib. 2. de Superstitione c. 15. n. 4.* Appellatur atiam hæc Ars Notoria *Clauicula Salomonis* ad similitudinem scientię, quę Salomoni indita est, & per hanc artem sinè nullo labore, sinè preceptore, aut studio, omnium diuinarum, humanarumque rerum cognitio, breuissimo temporis spatio pollicetur. Vide *Torreblancam lib. 1. de Magia. c. 14. & Delcium lib. 2. Magicarum diquisit. quæst. 24. & lib. 3. part. posteri ori quæst. 1. 2. 3. & 4.*

Refert autem *Petrus Ciruelus in Apolog. Astrolog. Iudic. apud Torreblancam* ritus, qui seruantur à Cultoribus huius artis, hi enim per orationes, & Ieiunia, mediisque vanis, & Inefficacibus scientię consequutionem subito acquirere conantur, sed species est Magię, & pactum implicitum cum demone continet *Suarius. loc. cit. n. 5. Et* desumitur ex *S. Thoma 2. 2. quæst. 96. art.*

art. 1. in prima part. corporis, vbi ait. Artem illam vti ad scientiam obtinendam quibusdam vanis obseruantiis, non vt causis, sed vt signis superuacuis, & per consequens, (ait) sunt signa pertinentia ad pacta quędam significationum cum dęmonibus placita, atque fœderata.

2 Vndè de Anabatistis refert *Castrus Palaus tom. 3. tract. 17. disp. 1. punct. 10. n. 4.* quòd sumpto illo Execrando pane (quem ipsi Eucharistiam vocant) totam scripturam recitant, ac si illam memoriæ mandassent, cum tamen anteà prorsus illam ignorassent. Hoc autem euenit, non quòd verè sciētiā illā adepti sint, sed ex assistētia diaboli illorū līguā mouētis, quod euidēter colligitur ex eo quod renūciata hęresi, & peccati pœnitētia pacta omninò ignorantes, vt antea redduntur. Hinc est, quod hæc ars notoria damnata fuit *Parisijs anno.* 1320. *Delrius li. 3. cit. sect. 2.*

3 *D*iffert autem hęc vana obseruantia, & Magica superstitio à diuinatione in eo, quod in diuinatione procuratur cognitio transiens alicuius occulti effectus, quę tota nititur authoritati, & testimonio dęmonis reuelantis. At per Magicam superstitionem huius artis procuratur cognitio scientifica permanens. *Ita Castrus Palaus loc. cit. n. 6.*

4 Ad hanc etiam Artis Notorię Magiam reducitur *Ars Paulina*, de qua *Torreblanca loc. cit. n.* 15., quià fingunt à Deo traditam D. *Paulo* in ęstasi constituto, & Apostolū posteris tradidisse. *Delrius lib. 3. cit. sect. 2. versu. huius vanitatis varij sunt rami.*

5 De-

5 Deniquè ad hanc ſpeciem Magię ſpectat non ſolum Ars Notoria propria, ſed etiam omnis ars addiſcendi ſcientiam ope dęmonis, quocumque modo intendatur, vt ſi quis ſtudendo, & faciendo quod in ſe eſt ad ſcientiam acquirendam, ſimul vteretur vanis obſeruantijs, quibus ſperaret, vel vim memorię acquirere, vel facilitatem, & acumen ingenij, vel organa ſenſuum melius diſpoſita, & ſimilia, quę virtute naturalium obſeruantiarum fieri non poſſunt. *Ita Suarez dict. lib. 2. de ſuperſtitione c. 15. n. 7.*

§. II. DE OBSERTANTIA SANITATVM.

1 SEcunda ſpecies vanæ obſeruantiæ eſt Magia, quę reſpicit bona corporis, fortunę, honoris, ſanitatis &c. & tunc eſt, quoties aliquis vtitur medijs, quę non ſunt à Deo ad talem effectum pręordinata in ſanandis morbis, vt ſi quis faciat oblationem ex bonis elemoſina impetratis, credens eam maioris efficacię ad effectum conſequendum. Vide *Suarez lib. 2. c. 15. n. 8. & Delrium lib. 3. diſquiſt. Magicarum p. vltima quęſt. 4. ſect. 7.*

2 Hinc ſuperſtitioſus eſt abuſus applicare ver-

verba consecrationis rei, ad quam instituta non fuerint, & peti effectum sibi concedi per vim prędictorum verborum, quæ ius non ad vulnerum corporis solidationem, sed ad panis, & vini transubstantiationem ordinata sunt á *Saluatore*. Idem dicendum est de alijs verbis sacrę Scripturę, vel alterius orationis, quando applicantur ad res corporeas, ad quas à Deo, vel ab Ecclesia non sunt ordinata. V G. vt est motus Annuli super filum, ad recitationem psalmi, vel alterius orationis. Hęc enim omnia superstitiosa sunt, & inditia pacti impliciti cum dęmone; vndè refert *Caietanus in Summa*; *verbo*, *Incantatio* §. *quarto excellentia*; se vidisse mouere annulum super filum dictis certis verbis ex psalmis deductis, & voluisse experiri huiusmodi vanum effectum, & vincere homines de diabolica fraude ad effectus vanos intenta, & accepto filo, & annulo protestatum fuisse, se versum illum Sacrum Deo vero, cui à Psalmista dirigitur, dicere, & non tanquam institutum ad mouendum annulum, & sic dixisse versiculum illum, & annulum non fuisse motum; vt hinc, inquit, cognoscant omnes, ꝙ tunc Diabolus mouet annulū quandò versus ille ei dicitur ea intentione, qua ipse instituit. Idem docet *Fagundez lib. in.* 1. *praceptum Decalogi c.* 35. *n.* 16.

3 Ad Hanc vanam obseruantiam etiam reducitur, si corporis sanitatem pretendas consequi prȩcibus, circumstautias vanas, & invtiles habentibus, vt cum quibusdam orationibus sanatur dolor capitis, fluxus sanguinis, & alij mor-

morbi, &c.

Item ad hanc ſpeciem vanæ obſeruantię ſanitatum ſpectat vſus imaginum Aſtronomicarum, quę quia ſunt factę ſub quodam coſtęllationis ſigno, & in tali figura, reputantur proficere ad varios morbos pręcauendos, & curandos; tal is enim vſus ſuperſtitioſus eſt; quando aiunt imaginem leonis inſculptam auro, ſole exiſtente in corde Le onis, & medium Cœli obtinente, accipere vim contta calculũ, & nephriticos dolores, & ſimilia; ſunt enim hęc vana, & Superſtitioſa; tum quia vel Aſtra talem vim non habent, vel ſi haben, neſcitur, quę nam ſint ea, quæ talem virtutem habent; tum etiam quia figura arte impreſſa non eſt congrua diſpoſitio ad recipiendam virtutem physicam plura apud *Leſſium, lib. 2. de Iuſtitia c. 44. dub. 2. n. 12. Filliuccium tract 24. c. 7. n. 168. & Caſtrum Palaum tract. 17. tom. 3. diſp. 1. punct. 10. n. 11.*

4 Quęres an licitum ſit vti certis orationibus, quę vulgo circvm feruntur, & in ſepulcro Hyeroſolymitano repertę finguntur, aut alijs locis ſanctis, in quibus promittitur recitanti vel geſtanti perpetua felicitas; quod nunquam in bello vulnerabitur, nunquam percutietur, vel ſubita morte rapietur, aut quòd neque aqua, neque igne peribit, & quod erga principes omnia ſint illi proſpere, ac feliciter ceſſura.

Reſpondeo cum *Suárez lib. 2. de ſuperſtione c. 15. n. 9.* eſſe Magicam deceptionem, & dęmo niacam ſuperſtitionem hos effectus certò euenturos ſperare non minus quam ſi eſſet ita à Deo

pro-

promissum; posse tamen portantes, aut orationes hasce recitantes, non peccare quando eas portant, & recitant non expectando hos effectus tanquam certò euenturos; sed confidendo Sanctorum illorum meritis, & precibus fore, vt ab his malis preseruentur. Ita etiam *Sanchez. tom.*1. *decalogi lib.* 2. *cap.* 40. *num.* 20. *Fagundez lib.* 1. *in primum præceptum decalogi cap.* 35. *num.* 16. alios referens.

§. III. DE OBSERVANTIA RELIQVIARVM ET BREVIBVS SVPERstitiosis.

1 VAna, & Superstitiosa obseruantia est verba aliqua, vel signa Sacra vsurpare, vel secum deferre cum vanis, & superstitiosis circumstantijs, aut ligaturis, quas Ecclesię catholicę vsus non commendat. Licitum tamen est, & pium Sanctorum Reliquias, cereas *Agni Dei* effigies, Euangelium S. Ioannis, psalmum Dauidis, & similia sacrę Scripturę testimonia, secum gestare collo appensa, modo nullam habe-

ant vanam, & superstitiosam circumstantiam. E. G. vt sic, vel sic sint scripta verba sacra in illis contenta, in charta pergaminea, non papyracea, à Virgine puella non ab alia persona, tali tempore, tali hora, tot filis assuta, vel talibus appensa, vel inclusa in theca talis formæ. &c. *Ita Delrius lib. 1. disquisit. Magicarum. c. 4. quæst. 4. Sanchez tom. 1. Decalogi, lib. 2. cap. 40. num. 26. Fagundez lib. 1. in 1. præcepium Decalogi, c. 37. n. 12. alios referens.*

2 Hinc est quod quatuor conditiones numerantur, vt gestatio breuium licita sit, & pia, atque superstitionis expers, quas ex Doctrina S. *Thomæ. 2. 2. quæst. 96.* refert *Pegna in Comm. ad Ambrosium de Vignate. tract. de hæresi, quest. 4. num. 49. versu. sed qui breuia portat:* Prima est, quod ibi descripta nomina sint cognita intelligibilia, & Sancta. Secunda conditio, quod in his breuibus nullus adsit caracter, aut figura præter signum Crucis, vel aliud pium, nulla imago præter Christi, aut Sancti alicuius noti. Tertia conditio in his nihil falsi, aut vani, aut ad inuocationem demonum apponendum est. Quarta conditio, quòd nulla Spes constitui debet in modo scribendi, vel ligandi, neque in materia in qua describuntur.

3 Superstitiosum est, & pactum cum dæmone supponit, credere quod huiusmodi breuia habeant virtutem, vt ea gestantes non possint interfici, summergi, suspendi. &c. & si hęc credant virtute propria illorum characterum, & nominum

minum dęmonum, consequi posse, tunc non carent hęresis suspicione. *Pegna. loc. cit. vers. cæterum diligenter.*

Superstitio etiã hęreticalis est, portare chartã appensam ad collum cum nominibus (*Gibeth*) & alijs incognitis, quia nomen illud, *Gibeth*, est nomen dæmonis, vt dixit *Ioannes Laurentius de Anania lib. 2. de natura dęmonum. c. 61.* & delatio illa ad collum signum est reuerentiæ, & cuiusdam adorationis dæmoni æxhibitæ, sicuti signum reuerentiæ, & deuotionis est erga Sanctos, eorum reliquias ad collum gestare. Ita *Carena de modo procedendi in causis sãcti Officij. t. 12. §. 8. n. 40.*

4 Huc etiam pertinent formulę omnes, quibus immiscentur nomina ignota Angelorum prętér ea, quæ habentur in scripturis Sacris. Et ratio est, quia Angeli, & si proprie nomina habeant, tamen nobis sunt ignota, & ex canonicis scripturis, non habemus nisi nomina: *Michaelis, Gabrielis, & Raphaelis*. Et *ex 4. lib. Esdræ. c. 4.* nomen *Vrielis*; sed tamen *Phylo Iudeus de Antiquitatibus biblicis* ait, quod Angelus, qui apparuit Matri Samsonis vocabatur *Phadael*. Et *Fernelius Medicus lib. 1. de abditis rerum causis, c. 11. ait*, litteris se proditum accepisse, quod primi parentis Custos Angelus dictus sit *Raziel*, Abrahæ *Zakiel*, Isaac *Raphael*, Iacob *Peliel*, idest *Mirabilis Dei*, Moysis *Metraton*. Verum hæc Cabalistarum sunt, vel coniecturę, vel cõmẽta refert *Cornelius à lapide in c. 32. Genesis.*

Indè est, quòd *Concilium Romanum sub Zacharia Pontifice* ad damnandos errores *Aldeberti*, *&* *Clementis* hereticorum Germaniam turbantium, vbi inter cetera lecta vna Oratione *Aldeberti*, in qua continebantur hec verba; *supplico vos Angelus Vriel, Angelus Raguel, Angelus Tubuel, Angelus Michael, Angelus Adimis, Angelus Tubuas, Angelus Sabaoth, Angelus Simiel*; quibus lectis *Zacharias Papa* interrogauit Episcopos, vt sententiam de his suam proferrent: Illi damnandum *Aldebertum* pronunciarunt, vt hereticum, & Pontifex approbauit. *Delrius lib. 1. cit. cap. 4. quæstion. 4. versu posterior pars conclusione.*

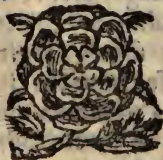
6. Nequè hoc mirum esse videtur, quià dæmoniaci aliquandò nomina Angelorum dæmonibus tribuunt: imò etiàm aliquandò Dei nominibus abutuntur ex *Procopio in Leuiticum apud Delrium loc. cit.* Vbi ait: *Inuocant Zabaoth; Quid tum? Impiè hoc faciunt. Nam illam appellationem non Deo, sed dæmonibus tribuunt, & plerumquè illi dæmoniaci vsurpant nomina diuina dum ea imponunt dæmonibus, quorum ambitioni seruiunt.*

7. Verùm hìc animaduertendum est ex *Cornelio à lapide in Apocalypsim. c. 1.* Quod Beato Amadæo reuelata fuerunt nomina septem præcipuorum Angelorum, qui astant coram Deo intèr alios, & approbat ex Ecclesia septem Angelis hìc Panormi dicata tempore *Hectioris Pignatelli comitis Montis Leonis, Proregis Regni*, regnante Carolo. V. nomina autèm in dicta Ec-

clesia

clesia sunt sculpta, & in *hac etiam Cathredali, & Metropolitana Ecclesia Panormitana in Sacello Venerabilis Memoriæ D. Didaci de Haedo Archiepiscopi Panormitani prædecessoris Eminentissimi Domini D. Ioannettini Doria S. R. E. Presbyteri Cardinalis, eiusdem Vrbis Archiepiscopi*, nunc fœliciter regnantis, sunt verò nomina hæc septem Angelorum videlicet: *Michael Victoriosus, Gabriel, Nuntius Raphael Medicus, Vriel fortis socius, Iehudiel Remuneratori, Bara chiel Adiutor, Sealtiel Orator.*

8 Deniquè animaduertendum est Superstitiosam omnino esse cartulam, quam nonnulli pro doloribus viscerum gestare solent, in qua est scriptum nomen, *Pater*, & Statim *Balthasar*, nomen *Filius*, & statim *Gaspar*, & Nomen *Spiritus sancti*, & illicò, *aliud nomen simile*, & ob id prædicta cartula tamquam superstitiosa tollenda est, sub peccato Mortali. Ita *Hieronymus Llamas in methodo curationis animi.* 3. *p. c.* 3. §. 1. *versu, quascumque autem cartulas, & Carena tit.* 12. §. 30. *n.* 110.

§. IV.

DE MAGIA PROPRIE DICTA.

1 ALia ſpecies vanæ obſeruantiæ eſt *Magia* quæ duplex eſt. Altera naturalis; Superſtioſa, & dæmoniaca altera. Ita communiter Doctores, *Pererius de Magia. c. 9. Delrius diſquiſit. Magicar. lib. 1. c. 5. Leſſius lib. 2. c. 44. dub. 1. Suarius lib. 2. c. 14. n. 10. Farinacius de hęreſi quæſt. 181. §. 1. n. 36. Filliucius tract. 24. c. 7. n. 162.* Magia naturalis eſt ratio operandi mira per cauſas naturales abſquè ope dæmonis, de qua *Cardanus lib. de Varietate. Iões Baptiſta Porta,* multæ naturę miracula, ſeu mira, quorum cauſæ ignorantur ex *Plinio*, & aliis refert. *Torreblanca lib. 2. de Magia c. 1.* vt de Remora piſce, quòd ſi Nauigio adhereat, licèt incitatiſſimo feratur curſu, eum ſiſtere cogit Et de Magnete, quę ferrum ad ſe trahit &c.; hæc non eſt prohibita in Iure, non eſt tamen multum addiſcenda, quæ docet nimias curioſitates, in quibus Diabolus ſæpè facilè ſe poteſt permiſcere. *Farinacius loc. cit. Fagundez lib. 1. in primum præcep-*

ceptum Decalogi c. 41. n. 1.

2 Magia autèm superstitiosa, de qua nobis est sermo: *Est ratio quædam, seù facultas efficiendi mira opera ope, & Ministerio dæmonis per signa ab ipso instititura*, quę semper habet saltèm tacitum pactum cum dęmone; quia vtitur medijs, quę solum ope dęmonis efficaciam habere possunt; vndè illa assumens, tacitè opem dęmonis implorat: aliquandò verò cum expressō pacto cum dęmone hęc magia contingit. *Suarez lib. 2. de superstitione, c. 14. cit. n. 10. Castrus Palaus tom. 3. tractat. 17. disputatioue 1. punct. 8. n. 2.*

3 Effectus autèm Magici si non excedunt potestatem, & virtutem dęmonis, potest dęmon facere, Deo permittente; si vero excedunt, tunc dęmon vel mentitur, vel decipit sensus humanos illudendo, vt constat ex cap. Non mirum. 26. qu. 5. & tradit *S. Thomas* 1. *par. quæst.* 114. *art.* 4. *ad* 2. Vt autem effectus aliquis superstitiosus sit, & arte Magica perpetratus, debet constare, vt animaduertit *Castrus Palaus loc. cit. punct.* 10 *n.* 1. videlicet, neque à causa naturali esse productum, saltem eo modo, quo est productus: neque à Deo prouenire, quandoquidem si à causa naturali adęquatè prouenit, non ad Magiam damnatam, sed ad naturalem Magiam pertinebit; si autèm à Deo est productus extrà virtutem causarum naturalium erit opus diuinę virtutis. Cognoscere autèm, quandò à causa naturali, quandò à Deo, quandò à dęmone effectus proueniat Difficile est, vt rec-

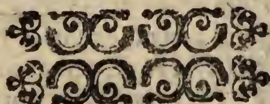
tè expendit *Valentia* 2. 2. *disput. 6. quæst.* 13. *punct.* 2. *antè medium*. *Sanchez lib* 2 *Decalogi c.* 40. *à n.* 42. Vt autèm cognoscatur an à Causa naturali, an à Superiore virtute effectus prouueniat, comparanda est causa cum effectu, & effectus cum causa, & examinandum, an ex Sapientum doctrina, talis causa potens sit effectum producere, eo modo, quo est productus: Si enim Iudicio prudentum firmatur causam illam impotentem esse ad talem effectum producendum; necessariò censetur, non prouenire à causa naturali. Ita *Castrus Palaus loc. cit. pun.* 10. *num.* 1.

4 Magicam artem exercentes non solum sortilegi heteticales reputantur, sed etiam vt heretici habendi. *Repertorium Inquisitorum verbo hæresis, rubrica sapere hæresim manifestam, versu ex prędictis apparet*. *Vmbertus Locatus in Iudic. Inquisit. in verbo Apostat. n.* 5. *versu, & similiter etiam in alijs operibus* Magicis. *Farinacius de hæresi quęst.* 181. *n.* 36. alios referens, vbi firmat, quod Magia, quæ naturalis non est, heresim in se contineat, cum non nisi demonum auxilio, & cum eis inito pacto exerceri valeat: Quæ doctrina est intelligenda non ratione magice superstitionis, sed circumstantiarum, vt rectè docet *Doctissimus Suarez loc. cit. n.* 11. vt cum pactum habent expressum huiusmodi Magi, addi etiam solet expressa Idolatria per sacrificium, aut aliu m similem cultum demoni exhibitum; immò in heresim frequenter incidunt, qui hoc modo demoni mancipan-

cipan-

cipantur; vel non credunt ipsum esse Deo subiectum, & ab ipso in suis operibus pendere, vel non credunt illum esse damnatum: vel certè nihil firmiter credunt, & tamquam Athei sunt. sępè etiam directam Apostasiam committunt á Religione Christiana, nam Christo renuntiant, & eius Sacramentis, & in hoc sensu videtur etiam loqui Repertorium *Inquisit. loc. cit.* dicens: *Sed dæmones inuocantes, & eisdem sacrificantes magiã artẽ in hoc supersectantes, & exercentes, sunt vt hæretici ab Ecclesia Dei habẽdi, & vitandi.*

5 Vt autem melius cognoscantur effectus, qui à Magis fiunt, sint ne à dęmone, aut eius virtute effecti? necessarium est, vt docet *Suarez* di*cto lib. 2. de superstitione cap. 21. num. 2.* de potestate dęmonis ad operandum circa homines, & has res sublunares aliqua præcognoscere, & animaduertere. De hac re copiosè agit *Delrius, disquisit. Magicar. lib. 2. à qu. 17. vsque ad 23. Suarez loc. cit. Castrus Palaus loc. cit. disp. 1. punct. 9. Filiuccius dicto tract. 24. c. 7 qu. 6 7. & 8. à n. 171.* ex quibus pauca colligere fas est.

§. V.

§. V.

QVAENAM FACERE DÆMON, VEL NON facere queat, SECVNDVM EIVS VIRTVTEM.

CERTVM esse debet Maximam esse dęmonum potestatem ad nocendum hominibus si Deus id permittat: quandòquidem per peccatum non fuit eis naturalis potestas, in hęc inferiora operandi, sublata, nec diminuta, vt tradit *D. Thomas* ab omnibus receptus 1. *par. quęst.* 64. *art.* 4. Omnia autem eiusmodi opera, quę fieri solent, circà tria versari possunt, videlicet circà elementa, circa hominum corpora, circà eorumdem animas.

1 Primó ergò possunt dęmones verè, & nõ tãtum apparenter efficere aliquos effectus, qui per celerem motum localem, & applicationem elemen-

mentorum naturaliter agentium, & patientium consurgere possunt, vt sunt ranæ, mures, muscę, & similia, vt Theologi docent, *in 2. dist. 7. & D. Thomas apud Suarium lib. 2. de superstitione. c. 16.* Habent etiam Dęmones potestatem circà eadem elementa, possunt enim de vno in alium locum trans ferre niues, ventos, pluuias, grandines, & Tonitrua. Itęm possunt tempestates alibi exortas huc, vel illuc impellere, sistere, & mitigare; Item valent efficere Inundationes, terręmotus, ruinas ędificiorum, Incendia causare, segetes conuellere, & de vno in alium locum in ictu oculi transplantare, atquè transferre arbores, & pomeria integra. *Filliucius tract. 24. c. 7. n. 171. Castrus Palaus tract. 17. disp. 1. punct. 9. n. 2.* Item à fortiori possunt aurum terrę absconditum, vel mari inclusum extrahere; tamen si rarò Deus id permittat, ne hac occasione homines ad sui obsequium pertrahat. Vnde fere Magi omnes pauperes sunt, abiecti, & viles.

2 Secundò habent dæmones potestatem circà humana corpora, vt ea possint varijs morbis afficere, applicando aliqua nociua, quibus humana industria occurri non possit, vt instillandò venena ignota, eaquè ita temperare, vt lentè operentur, & impedire vim medicamentorum; atquè inferendo in stomachum villos pilorum, clauos, fragmenta vitrorum, & alia huiusmodi, quæ sæpè in maleficiatis cernuntur. Item possunt impedire læsiones omnes, quæ ex igne, gladio, alijsquè instrumentis irrogari homini possūt

vel

vel se interponendo, vel impetum infringendo, vel media contraria applicando, vel impediendo sanguinem è uenis effluere, &c, *Filliucius loc. cit. Castrus Palaus loc. item cit.*

4 Tertiò Dæmones nequeunt quantitatem corporum sic mutare, vt penetratio partium indè sequatur, nec valent vnum corpus in duobus locis disiunctis, vel duo corpora in vno, & eodẽ loco penetratiuè collocare. Prima pars huius assertionis certa est ex vera philosophia: ideò nequit dęmon sic mutare corporis quantitatem, vt homo instar Catti, aut mustellę per tenuem rimam in cubiculum irrepat; multo minus, vt per Ianuas clausas ingrediatur: solum potest dæmon latenter præcedens, Ianuas aperire, vt Sagæ ingrediãtur. *Delrius lib. 2. Disquisit. Magicarum. qu*, 17. Secunda pars etiam patet, quia nequé ipse dæmon potest loca distantia ab inuicẽ, non occupato medio, simul implere, multominus ergò poterit ibi corpus vnum statuere, sed soli Deo hoc seruatum. Et si contrarium aliquandò visum sit, illusiones, & pręstygia dæmonum fuerunt. *Delrius loc. cit.*

4 Hinc sequitur nec posse dęmonem quantitatem hominis sic mutare, & comprimere, vt corpus quantum, & coloratum reddatur inuisibile illis, coram quibus existit. Oculis eorum sanis, & non præstygiatis, quamuis fieri queat, vt illud inuisibile reddatur per accidens, corporę aliquo intermedio opposito, vel transportando in partem longinquam *Delrius loc. cit. Filliucius, & Castrus Palaus loc. item cit.*

5 Ne-

5 Nequeunt item dęmones, & Magi corpora ex vna in aliam speciem transformare verè, & intrinsecè; possunt tamèn corpora transformare extrinsecè, mutando figuram, quæ transformatio delusoria est, multi tamèn comitantes effectus sunt verissimi. V. G. Strages hominibus, vel pecoribus illatæ per dæmonem in corpore aereo, aut lupino, siuè per homines lupina tectos effigie: potest enim fieri, vt ex humorum vitio, & atræbilis excessu effectus quidam lupini mentem occupent. *Delrius lib.* 2. *cit. qu.* 18. vel ut ait. *Filiucius loc. cit. punct.* 173. in hac trasformatione extrinseca possunt dæmones figuram mutare circumponendo aliam ex vaporibus, & sic homines aliqui ope dęmonum in lupos conuertuntur, vel substituendo bestiam veram lupi, homine repente sublato, plura vide apud *Delrium à qu.* 17. *vsque ad* 23.

6 Non repugnat item ope dęmonum senem iuuenescere, virtutibus naturalibus à dęmonibus applicatis, per quas humidum radicale restauretur, natiua illa nimia senectutis ariditas temperetur, capillorum color mutetur &c. *Delrius dicto lib.* 2. *qu.* 32. *Vbi affert hac de re exempla, & experimenta.*

7 Possunt itèm dæmones efficere, vt Virgo mente, & corpore permanēs, non tamèn absquè uirili semine, concipiat; quià potest Virgini dormienti, & ignaræ, aliundè sumptum verum, & fecundum semen, sinè congressu carnali claustris Virginitatis incorruptis, infundere. Ita *Delrius lib.* 2. *cit. qu.* 16.

8 Quar-

8 Quartò circa animas, corporibus coniunctas omnia possunt dæmones, quæ pendent ex dispositione corporis, & phantasia, vt excitare ad odium, ad amorem, ad libidinem, aliasquè similes affectiones, possunt itèm inferiores dæmones alligare, comprimère, coercere, in corpora humana introducere, introducta expellere, ac deniquè possuntse voluntati Magorum subijcere in huiusmodi effectibus. Circà animas separatas communis est sententia, nihil posse; nequè enim possunt eas de loco ad locum transferre, vt dictum est in paragraso de Necromantia. *Filliucius. Castrus Palaus loc. cit.*

§. VI.

DE MAGIA CABALISTICA.

1 AD Genus Magicæ Obseruantiæ reduci potest *Magia Cabalistica*, à *Cabala* dicta *hæbrea voce*, quę idem sonat, quod latinè *recipio*, eo quod Philosophi quidam hebræorum affirmant scientiam esse, quæ Moysi primum à Deo in monte Syna tradita est: deindè nō scripto,

to, ſed oretenus à prioribus per quamdam veluti manuum traditionem, & receptionem poſteris tradita, adhuc conſeruata eſt.

2 Hæc verò Magia Cabaliſtica, aiunt, quod complectitur vniuerſam philoſophiam diuinam & humanam, nec non, & naturalem, omniumquè rerum doctrinam myſticè, & ſymbolicè, continet: ſed differt ab alijs diſciplinis hæc ars, quià tota in numeris, figuris, & ſymbolis conſiſtit, ita vt in ea ſingulæ litteræ, figuræ, nomina, elementa, apices lineę, puncta, accentus; ac ſpiritus profundiſſimam quamdam, & abditiſſimam ingentium rerum ſignificatricem doctrinam habent. Hinc eſt quòd, qui hanc Magiam benè nouerit, eum omnía valere, omniaquè ſcire, prę ſcire, naturæ imperare, cunctaſque res ei obedire contendunt, & hac Magia ſomniant, Moysē prodigia illa in Ægypto, & in deſerto perpetraſſe. Nec non Ioſue, Elias, Elyſeus, Iſaias, Daniel, & Samuel tot, tantaquè opera mirifica fecerunt.

3 Deniquè Cabaliſticæ artis ſectatores autumant ad hanc diſciplinam plus linguam hebręā prodeſſe, quam aliam; quia fuit omnium prima: quare nomina, quæ Adam impoſuit cunctis rebus, ſecūdum earum proprietates, fuiſſe hębraica, quibus rerum omnium ſubſtantiæ, qualitates, & proprietates exprimebantur, quàmòbrem appellanti his nominibus res naturales, aſſerunt; quod confeſtim res omnes ſe illi ſubijciunt, & eius obſequio ſe totas tradunt, & famulantur, ad omne bonum pręſtandum, etiam ad ſanitatem reſtituen-

tuendã. *Ita Pererius de Magia cap.* 10. q ait in præsenti huius superstitiose, & Magice artis reliquias remansisse in Exorcistis, & incantatoribus. Agunt etiam de hac Magia *Torreblanca lib.* 1. *de Magia capit.* 13. *&* *Delrius lib.* 1. *capit.* 4. *quæstion.* 3.

4 Sed quam vana, & superstitiosa hęc Cabalisticarum obseruantia sit, ex eo patet; quià incredibile, & ridiculum videtur Solem, Lunam cœtera Astra, ac Elementa, cum ratione careant, diuinam illam vim, quę latet in vocibus hebraicis sentire, eàquè sic affici, & cogi, vt homini pro eius arbitrio pareant.

5 Probatur etiam ratione; quia verba nullam vim nequè artificialem, neque naturalem, nequè supernaturalem habent ad huiusmodi effectus prestandos; deui artificiali nemo vnquam vel suspicatus fuit. Si foret supernaturalis; gratię, aut Miraculi esset: hoc autem nequaquam dici potest; quia Deus nihil tale promisit, nec Ecclesię reuelauit; quale Magi iactant, nec iuuat Deus Magicas Incantationes. Si supernaturalis ista vis non est: erit prodigiosa, vel naturalis. Si prodigiosa igitur non fit Ministerio bonorum Angelorum, quià hi se non immiscent Magicis operationibus; ergò Ministerio malorum Angelorum fit. Deniquè nullam vim naturalem verba hęc habent: quià verba si scripta sunt; quid Mortuum sunt, ore verò prolata verba vim tantum habent contactu aerem feriendi, vt animalium, reliquorumquè in animatorum soni, remanet igitur, quod hęc ars est superstitiosa perti-

nens

nens ad pactum, & fœdus cum dęmone. Ita *Delrius loc. cit. verſ. vt authoritate.*

§. VII. DE

MALEFICIO.

1 QVoniam Magia, quę alteri nociua eſt, *Maleficium* appellatur, ideò *Maleficium eſt vis, ac poteſtas nocendi alijs ex pacto expreſſo, vel tacito cum dęmone*; Diuidi autem poteſt etiam Maleficium in duas alias ſpecies, Prima dicitur Maleficium amatorium, quo ſcilicet Malefici ad flectendos hominum animos ad carnalem amorem vtuntur. Secunda eſt Veneficium, quo videlicet Malefici vtuntur ad nocendum alijs, ſiuè in propria eorum perſona occidendo, vel immittendo ęgritudines, dolores, ſterilitatem, & ſimilia; ſiuè in eorum rebus, deſtruendo vineas, occidendo animalia, &c. Huc etiam pertinet excitatio tempeſtatum, grandinum, ventorum, quibus Malefici damna prędijs, & domibus inferunt.

2 Huiuſmodi autem effectus *M*alefici per ſe ipſos non faciunt, aut poteſtate eis inhęrente, ſed dęmones id agunt, qui dum Malefici, ex pacto inito, vocem quamdam edunt, aut figmenta operantur, ipſi efficiunt verè ea damna hominibus, vel rebus ipſorum, Deo id permittente; Exempli gratia: Quandò Malefici faciunt aliquas Imagines cereas, vel ex alia materia, & alijs no-

cent pungentes membra acubus, vel paulatim liquèfacientes ad ignem; tunc dęmones ipsi nocent personis, pungunt eorum membra, & paulatim consumunt. Cœtera sunt communia Magis, & Maleficis.

3 Nequaquàm licèt Maleficium alio Maleficio dissoluere, ac proindè nec lictium est à Malefico quantùmcumquè parato postulare, vt maleficia maleficijs soluat; qui enim sic peteret à Malefico maleficij dissolutionem, à Dęmone peteret, cum ipse non nisi mediante dęmone, sic operari posset. Sed numquam licet à dęmone Maleficij dissolutionem petere, quia eo ipso protestaret aliquis eius auxilio indigere; ergo neque à Malefico licèt expostulare. Ita *Delrius lib. 6. disquisit. Magicarum c. 2. sect. 1 quæst. 2. dicto 3. Nauarrus in Summa, c. 11. n. 29. Sanchez lib. 2. Decalogi c. 41. n. 5. Lessius lib. 2. cap. 44. dub. 6. n. 35. Suarez lib. 2. de Superstitione, c. 18. n. 3. Filliucius tract. 24. c. 8. n. 190. Castrus Palaus tract. 17. disp. 1. punct. 12. n. 1.*

4 Nequè licitum est Iudicibus cogere maleficos vi, & pœnis, vel publicis, authoritate Iustitię, vel priuatis à quolibet particulari homine inflictis, vt maleficia maleficijs tollant. Ita *Sanchez lib. 7. de Matrimonio disp. 95. n. 9. Suarez tom. p. de Religione, lib. 2. de Superstione c. 18. n. 7. Fagundez lib. 1. in 1. præceptum Decalogi, c. 42. n. 7.* alios referens. Ratio est, quià minę, & pœnę non possunt separare malitiam intrinsecam ab eo actu; quandòquidèm intrìnsecè malum est, quòd Malefici opem dęmonis postulent, il-

illumquè ad Maleficia tollenda inuocent.

5 Licitum tamen est petere à Malefico; qui etiam scit media licita, quibus maleficium dissoluat, dissolutionem Maleficij absolutè. Et si quidem credat probabiliter petens, Maleficum medijs licitis, maleficium dissoluturum. Idem etiam dicendum, si petens dubius sit, an medio licito dissoluturus sit, an illicito; quia in tali dubio præsumendum est medio bono vsurum. Quod si certus moraliter sit, medijs illicitis maleficium dissoluendum, tamen si licitis possit soluere: quià vtraque media licita, & illicita optimè norit, etiam si aliqui negent, adhuc tamèn probabilius sustineri potest, licere absolutè dissolutionem maleficij petere. *Sic Sanchez lib.* 2. *operis moralis c.* 41. *n.* 13. *ex Lessio lib.* 2. *de Iustitia c.* 44. *dub.* 6. *n.* 46. *Suarez lib.* 2. *de superstitione c.* 18. *n.* 9. *Filliucius loc. cit. n.* 192. *Castrus Paluus tract.* 17. *disp.* 1. *punct.* 12. *n.* 4. *Fagundez loc. cit. c.* 42. *n.* 12.

6 Preterea licitũ, est tũ maleficio tũ, cuicunque alio destruere Maleficij signũ ad obtinẽdã sanitatẽ, siuè vnicũ sit pactũ nocendi, scilicet tali signo posito; siuè duplex, vnum quidem nocendi, tali signo posito; alterum cessandi, cessante tali signo. Sic communior Recensiorum opinio. *Lessius citatus*, qui fusè id probat, *Suarez loc. cit. c.* 17. *à n.* 9. *Sanchez dict. c.* 41. *n.* 19. *Filliucius loc. cit. n.* 194. *Castrus Palaus loc. cit. punct.* 11. *n.* 8. Et ratio est, quià nec pactum propterea, nec amicitia cum dæmone confirmatur, nec vllus adhibetur illi honor; quin potius soluitur

pactum, & receditur ab eius amicitia. Vnum supponendum est, quod destruens signum, debet habere intentionem destruendi pactum initum, non autem seruandi, vel confirmandi. *Castrus Palaus loc. cit.*

7 Quod si queras, quo pacto malefici sint de heresi suspecti, an de Vehementi, vel de leui?

Respondeo quod quando in Maleficijs expressè demon inuocatur, sicut in omnibus sortilegijs hereticalibus, regulariter loquendo parere solent vehementem heresis suspicionem. Ita *Alphonsus de Castro de Iusta hareticorum punitione lib. 1. c. 15. circa finem, vers. vt autem hoc apertius. fol. mihi* 50. vbi quod adhibere res sacras in sortilegijs apertam, & violentam præbet heresis suspicionem; quià nullus illas res ad maleficia adhiberet, nisi crederet illa ad similia opera exercenda aliquam vim habere; talis autèm credulitas apertè est heresis. *Pegna ad Directorium Inquisit. p 2. com. 67. vers. Item illa sortilegia, Genuensis. c. 18. n. 11. versu admiscentes Sacramenta*. Quo ad Maleficia verò, & sortilegia non hereticalia, talia committentes de leui sunt suspecti de heresi. Ita Doctores suprà citati, *& Zanardus in summa Diuinorum præceptorum. tom. 2. c. 134. versu. de leui verò habebuntur suspecti, rubri. de abiuratione de leui, & de vehementi. Carena tit. 12. §. 18. n. 85.*

§. VIII. DE PHILTRIS, ET POCVLIS AMATORIJS.

1 POcula amatoria illicita esse, certum est omninò, quià arte dęmonis sunt inuenta; & licèt demus herbas, quibus in illis conficiendis vtuntur Sagę, & Maleficę, naturalem habere virtutem ad alterandos humores, & conciliandum amorem; tamen hę proprietates, & virtutes ope dęmonis fuerunt inuentę, & patèfactæ. *Fagundez lib. 1. in 1. pręceptum Decalogi, cap. 41. n. 19.*

2 Sed si quęras, an pocula amatoria reuerà vim habeant, vt homines inuitos etiam alliceant ad odium, vel amorem? Respondeo cum *Filliucio tract. 24. c. 8. n. 184.* quod dęmones non possunt cogere vllius voluntatem ad amandum, vel odio habendum, sed tantùm modo obiectiuè incitant, commouendo phantasmata, & hominis Imaginationem incitant ad sensualitatem; & licet in nonnullis herbis, & lapidibus insit vis incendendi homines ad amorem, & concupiscentiam; non tamen est in ijs vis ex sua natura excitans hominem ad amandum, vel odio habendum illum certum, & determinatum; nulla enim ap-

paret connexio inter hunc effectum, & illam causam: sic ergò philtrum, seu poculum amatorium tantùm potest generaliter incendere ad amorem. Deinde dęmon hominem iam inflammatum ad amorem commouet, immittendo imagines huius, vel illius personę, & sic allicitur illius animus ad personam determinatam. *Filliucius loc. cit. n.* 185.

3 Quandò autem pocula amatoria propinantes manifestam hęresim suspicionem incurrant, colligi debet, tum ex modo, quo dæmon inuocatur, tum ex ijs, quę tali inuocationi, & poculis, seu philtris coniunguntur. Sic *Simanchas de catholicis Institutionibus tit.* 30. *n.* 16.

Et si Malefici crederent his philtris cogi posse liberum arbitrium verè, vt hęretici sunt censendi. *Alphonsus de Castro. lib.* 1. *de iusta hereticorum punitione. c.* 15.

4 Philtra, & Inuocationes dæmonum ad tentandam pudicitiam alicuius, licèt non dicantur hæreticalia; tamèn huiusmodi malefici, & Inuocantes sunt vehementèr de hæresi suspecti; & prætereà contrà eos Inquisitores procedere poterunt. *Simanchas de catholicis institutionibus tit.* 31. *rubrica de diuinatione, & reuelatione. n.* 13. *Menochius de præsump. lib.* 5. *præs.* 7. *n.* 2. vbi dixit, hos inuocantes dęmones ad tentandam pudicitiam, esse de hæresi vehementer suspectos, aliosquè in idem concordantes Doctores refert. Quæ omnia intelligenda sunt procedere, vt benè aduertit *Farinacius de hęresi, qu.* 181. *§.* 3. *n.* 81. quandò vt prefertur in Philtro

tro ad tentandã pudicitiam ſabricato, inuocatur dęmon, aut aliquid ſimile fit, quod hęreſim ſapit, aut aliquam hęreſis ſuſpicionem inducit: Secus ſi aliter, prout quandòque faciunt leues, & ſtultę mulierculę, quæ credunt hominum amorem prouocare cum quibuſdam inſipidis actionibus, aut verbis, non tamen hęreticalibus, aut hęreſim ſapientibus *Farinacius loc. cit.*

5 An verò Philtra, ſeu pocula amatoria, quãdò dęmon in ijs inuocatur per modum imperij, ſint hæreticalia? Negant aliqui. *Pegna in Com. ad 2. p. Directorij. qu.* 43 *ſub littera N, verſu q dedit pocula. Petrus Bisfel de malefic. & mathe. qu.* 2. & alij apud *Farinaciũ dicta qu. n.* 87. Et. ratio iſtorũ eſt, quià tũc poſtulatur Dęmonis auxilium ad tentandum, quod eſt ipſius proprium.

6 Sed tamèn hanc diſtinctionem de Inuocatione demonis per verba imperatiua, & non deprecatiua alij non admitttunt. *Sic Farinacius. n.* 88. *Bartholomęus Spina Apolog.* 4. *Simanchas de catholicis Inſtitut. tit.* 30. *rubr: de hæreſi. n.* 17. *ex D. Aug per eum allegat. lib.* 10. *de Ciuit. c.* 11. *Diana.* 4 *p. tract.* 7. *reſolut* ſo *vers. his tamèn non obſtantibus* alios etiam referens, Qui omnes aſſerunt, poculum amatorium cum inuocatione dęmonis, etiam per modum imperij, ſeu per verba imperatiua ad tentandam mulieris pudicitiam, ſapere etiam hęreſim; & ratio eſt, quia ridiculum eſt dicere, quod dęmones inuocẽtur per modum Imperij, ex quo *non eſt poteſtas aliqua ſuper terram, quæ*

comparetur ei Iob. 4. dęmonesquè, vt fatuos irrideant, atquè decipiant, fingunt se cogi, atque timere, vnde in his philtris pręsumendum est pactum expressum interuenire, per quod hereticale maleficium censendum est, & si non ratione operis, saltem ratione operantis.

§. IX. DE
LAMIIS,
ET
STRIGIBVS.

1 INter Maleficos, & Maleficanes sariȩ quędam mulierculę inueniũtur, quę varijs nominib⁹ apellantur, nunc *Magiæ*, nunc *Lamiæ*, quandòque *Striges*, *Maleficæ*, *Veneficæ*, *Sagæ* nominantur, Hyspanicę *Bruxas*, & nostro vulgari vocabulo, *Donne di fuora*; *Striges*, siue *Strigon* denominationem sumpserunt ab animali huius nominis; ęst enim Auis nocturna à sono vocis sic dicta; nam quandò volat stridet, & Infantium corpora inuadit noctu, suffocat, & illorum sanguinem exugit; Vnde, quia huiusmodi nesarię mulieres noctu versantur, & in veneficijs suis clamant, & Infantium sanguinem sugunt; inde Sriges appellantur. *Albertinus de agnoscendis catholicis assertionibus quæstio. 24. num. 2. Fagundez lib. 1. in. 1. pręceptum Decalogi. capit. 41 num.4.*

La-

Lamiæ quãdòq etiã dicũtur ab animali sic dicto, & dicitur Lamia quasi Lania à laniando pueros, quia puerulos iugulat, rapit, perdit, & illorum sanguinem exugit; & quia hę nefarię Mulieres, de quibus hìc agimus noctu dicuntur domos ingredi, puerosquè occidere, ideò Lamię appellantur. *Albertinus loc. cit.*

Sagę verò à *Sagacitate*, siuè vt ait *Cicero lib. 2. de diuinatione* à sagiendo vocitantur; propterea quod multa scire velint, & ob id se dęmonum artibus immiscent. *Fagundez loc. cit. n. 2.*

2 Professio autèm harum Strigiarum secundum *Malleum Maleficarum in 2. p. c. 2.* duplex ėst, altera Solemnis; Priuata altera, quę seorsim dęmoni, quacumque hora fieri potest. Solemnis autem hoc ferè modo fieri solet: Maleficę enim incertam quamdam congregationem, statuto die proficiscuntur, & dęmonem in assumpta hominis effigię vident, qui dum super seruanda sibi fidelitate, eas cum temporalium prosperitate, & longitudine vitę hortatur, alię mulieres maleficę, quę adsunt, illam nouitiam sibi commendant, & si dęmon viderit illam nouitiam contentam esse fidem catholicam, & Cultum diuinum, Beatissimamque Virginem Mariam, ac Sacramenta Ecclesię abnegare, tunc ipse cacadęmon manum extendit, & versa vice, illa nouitia, stipulata manu, seruare illa nefaria promittit, & indè Homagium petit, quod continet, vt in anima, & corpore illi ęternaliter adereat, & totis viribus, alios quoscumque vtriusque sexus sibi associare velit hortatur. Vide *Alber-*

bertium loc. cit. n. 3.

3 Hinc est, quod *Bernardus Comensis tractatu de Strigibus n.* 12. ait, quòd huiusmodi Striges veraciter sunt hereticæ, & *I*dolatræ, ac Apostatæ quomodocumquè dicatur, seù quòd realiter vadant ad ludum, seù quod tantùmmodò in somnijs, aut phantasticis illusionibus, quod verissimum est, quandò faciunt supradictam professionem; Sic etiam *Vmbertus Locatus in Iudic. Inquisit. verbo, Lamię,* dixit; quòd Lamiæ, seu Striges, vt plurimum, Apostatæ sunt à fide Catholica, & quod coram Diabolo Christum abnegant, Ecclesiæ *S*ancta *S*acramenta conculcant, sic etiam *Martinus Delrio lib.* 5. *sect.* 16. *versu, primo est Apostasia*, vbi intèr crimina, in quæ incidit Lamia, primo loco ponit Apostasiam à Deo, & professione Christiana. Sequitur *Sousa in Aphorismis Inquisit. lib.* 1. *ca.* 57. *n.* 16. *Farinacius de hæresi qu.* 181. *n.* 33. Vbi ait quòd hæc Maleficia Strigiarum Idolatriam sapiunt, & *n.* 46. asserit, quod Lamiæ saltèm sunt vehementèr suspectæ de hæresi.

4 Coniecturæ harum Sagarum, seu præsumptiones sunt, aut fascinationes puerorum, vel maleficia causantia infirmitates, aùt alia nocumenta circá homines, & etiam circà terræ fructus; nec non circà animalia diuersorum generum; vel etiam circà medicationes, & curationes talium Infirmitatum, & nocumentorum; quæ omnia fiunt virtute dæmonis, aùt ipso cooperante. *Bernardus Comensis loc. cit. num.* 14. vbi etiam aduertit quòd quandò Sagæ infirmitates

tates

tates causatas à Maleficijs curant, & infirmos sanant, ope dæmonis id faciunt, quia talia curant prius dęmonem inuocando, & consulendo; vndè communiter taliter medicantes nolunt subitò remedium præstare, sed aliquo tem poris spatio expectato, vt interim consilium Diaboli requirant.

5 Dubitari hìc solet an verè Lamiæ, seù striges à dæmonibus ad loca distantissima ferantur? Et respondeo cum S*uario lib. 2. de Superstitione. c.* 16. *n.*8. quòd dubium esse non debet quin possit dæmon mulieres has verè, & realiter deferre in loca distanctissima breuissimo tempore; quià hic effectus non excedit virtutem naturalem dæmonum, vt constat, posse dæmones has fœminas verè introducere in domos vsquè ad interiores partes earum; & addit idem *Suarez n.* 24. quòd verè striges aliquandò per aera diferuntur ad loca distantia, & ibi cum alijs congregantur ex varijs, ac distanctissimis locis, multaquè turpia, ac Sacrilega in illis locis cum alijs similibus, & cum ipsis dæmonibus fortasse in forma visibili, & humana, committunt; & est sententia communis Theologorum, & Iuristarum. Vide *Alphonsum de Castro lib.* 1. *de Iusta hæreticorum punitione c.* 16. vbi quosdam casus de hac re refert, & experimenta. sic etiam sentiunt S. *Bonauentura lib.* 3. *sent. dist.* 19. *Abulensis Matt.* 4. *quæst.* 47. & alij, quos laudat, & sequitur *Fagundez lib* 1. *in* 1. *præceptum Decalogi. c.*41. *n.* 9. Vide etiam *Delrium lib.* 2. *Disquisitionum Magicarum quæst.*16. *vers.* 2. *ergò opinio*, & in tota

quest.

quæst. vbi ludos recenset, & crimina, quæ Sagæ in illis locis committunt, & quomodò vnguenti vnctione transferantur, & quá ratione ostendit.

6 Aduertit autèm *Deltius* modò cit. quòd hoc vnguentum est confectum ex varijs rebus insulsissimis, maximè ex pinguedine infantium ante baptismum necatorum, & quod posset absquè vnguenti vnctione eas dæmon transferre; sed hoc vult copiosum adhibere, vt quàm plurimos infantes interimant, opinantes sinè hac pinguedine se ad Conuentum deferri non posse. Inditio est quod prima vice, dicit sufficere vnguentum ab alijs acceptum, & commodatum: postea necessarium esse, vt sibi illud ex Infanticidio præparent.

7 *S*ed dubitari præterea potest, an Lamiæ, & Striges, quæ Infantes occiderunt trandendę sint per Dominos Inquisitores Iudicibus sæcularibus propter homicidia, seu Infanticidia, ab ipsis perpetrata, etiam si verè resipiscant, & conuertãtur? Negatiue respõdet *Simãchas de Catholicis Institutionibus. tit.* 37. *n.* 17. *Albertinus de Agnoscendis catholicis assertionibus, quæst.* 25. *n.* 66. *Pegna in Comm. ad Ambrosium de Vignate qu.*12. *de Strigibus, art.* 2. vbi affert sententiam *Petri Dusina, Diana* 4. *p. tract.* 8. *resolut.* 98. & Nouissime *Fagundez lib.* 1. *in* 1. *prçceptum Decalogi c.*44. *num.* 21. Probatur à Simãcha. *P*rimò quia Inquisitores claudere gremmium Ecclesiæ nõ possunt nisi hęreticis pertinacibus impęnitẽtibus, aut relapsis. *S*ecũdò quia nullibi in Iure id statuitur, & ideò

ideò nullo modo ab Irregularitate excuſari poſſent ſi Maleficas vere pœnitentes Curię Seculari relinquerent.

8 Sed prò affirmatiua ſententia eſt *Delrius lib.* 5. *Diſquiſit. Magicarum*, *ſect.* 15. *vers. Si Mors*; & nouiſſimè de Iure nouo. Ita decreuit *Gregorius. XV. in ſuo conſtitutione, quæ incipit Omnipotentis Dei Saluatoris noſtri*, quam refert *Diana*. 4. *p. inter Bullas ſpectantes ad Tribunal S. Officij*, vbi ſummus Pontifex pręcipit, vt conſtito, quod Magus maleficijs vnam, ſeu plures perſonas ità lęſerit, vt ex meleficio, vel Sortilegio Mors ſecuta ſit, etiam pro primo lapſu, Curię Seculari tradatur, debitis poenis puniendus; Qui verò maleficium, ſeu Sortilegium commiſerit, exquò Infirmitas tantum, Diuortia, inpotentia generandi, ſiue animalibus, frugibus, vel alijs damnum notabile prouenerit, Muro claudi, ſiue perpetuis carceribus mācipari debet. Verum in huiuſmodi caſibus conſtari debet de corpore delicti; vt docet *Albertinus de agnoſcendis catholicis aſſertionibus, queſt.* 25. *n.* 24. & vt aduertit *Carena. tit.* 12. §. 19. *n.* 99. Si conſtęt de Maleficio, & febre maligna ſubſequente, ac poſtmodùm de Morte, Mors febri vti cauſę proximiori tribuenda eſt, non remotiori, niſi euidenter conſtet febrem ęx Maleficio ortum habuiſſe, quod confirmat, ex varijs legibus, Iuribus, & Deciſionibus Rotę.

9 Hìc deniquè animaduertendum eſt circa omnia maleficia, ſortilegia, & diuinationes,

quòd

quòd quamuis Domini Inquisitores de Iure nouo per Bullam *Sixti. V.* inquirant, & cognoscant de Sortilegijs etiam non hæreticalibus, superstitionibus, & artem diuinandi exercentibus, profitentibus, docentibus, &c; tamen hoc ad illos non pertinet priuatiuè quo ad Episcopos; nam per hoc non fuit sublata facultas Ordinarijs locorum cognoscendi de huiusmodi causis, & illas decidendi, etiam sinè interuentu, Inquisitorũ, nisi Sortilegia, & Maleficia sapiant manifeste heresim, quia in tali casu cognoscunt Domini Inquisitores, vocatis Episcopis, si verò heresim non sapiant Maleficia cognoscunt Episcopi, pro vt faciebant antè Constitutionem illam *Sixti. V.* quoniam quamuis facultas cognoscendi de illis delictis committantur Inquisitoribus in dicta Constiturione; attamèn facultas Episcopis concessa de Iure cõmuni non est restricta. Ita *Ioa. Franciscus de Leone in thesauro Ecclesiast. p. 3. c. 36. rubr. de Sortilegijs. c. 22. & 23.* quem laudant & sequuntur *Diana. 4. p. tract. 8. resolut. 919. & s. Carena de modo procedendi in causis S. Officij. tit 12. §. 11. n. 57.* Et ita censuit *Sacra Generalis Congregatio Romana, & Vniuersalis Inquisitionis. sub. die. 21. Dec. anni.* 1602. & fundatur hoc ex communibus Doctorum traditionibus, quòd Iurisdictio alicui concessa, intelligitur cumulatiuè, non autem priuatiuè, vt notatur *in lege prima* Cod. *de officio prefect. Vrbis.* Latè *Menoch. de presump. lib. 2. præsump.* 18.

DE

DE CONTEMPTORIBVS CENSVRARUM ECCLESIASTICARVM CAP. XIX.

1 CENSVRAS Ecclesiasticas contemnunt *Vuicleph*, *Ioannes Hus*, & *Lutherus*: vnde ait Vuicleph excōmunicationem à Papa, aut quocumquè alio Prelato inflictam non esse timendam, quia est censura Antichistri, *Ioannes verò Hus* asserit Clerum suppeditare laicos per excōmunicationem, & alias censuras. *Lutherus* deniquè astruit excommunicationem, & alias censuras, non solùm non esse timendas, sed cum gaudio esse recipiendas, & procurandas: quamobrem contemptores censurarum sunt de heresi suspecti.

2 Animaduertēdū est aūt q duplex est cōtēpt' alter Negatiu' Positiu' alter. Negatiu' contempt' est, cum quis de re aliqua nullam curam habet, ei

ci tamen nullam infert iniuriam: Sic censuras comtemnere dicitur insordescens in eis. Positiuus autem contemptus est, cum quis censuris infert aliquem actum irreuerentiæ, & iniurię, vel verbis, vilificando eas, vel facto. *Siluester in summa verb. contemptus. n. 1.* Et in proposito nostro *Menochius de arbitrit. Iud. cen. 5. casu. 416. n. 27.*

3 Censuras positiuè contemnentes sunt de hæresi suspecti, & Inquisitorum Iudicio subduntur; sic *Marcus Antonius Columna*, relatus à *Pegna in 3. p. Direct. com. 24.* Et quòd debeat procedi contra nonnullos, qui deturpauerant Cedulones excõmunicationis, & lacerauerant, ratione contemptus cẽsurarum, & clauium Ecclesiæ Refert ex *Genuensi*, *Carena de modo procedendi in causis San. Officij. tit. 17. n. 5.* Et ita de facto fuisse decisum Romæ in casu contingenti in Curia Archiepiscopali Salernitana, & obseruat etiam *Homo bonus in Consultat. Moralibus. p. 4. respons. 16. volum. 1. & Diana. 4. p. tract. 8. resolut. 103.* quòd contrà huiusmodi frãgentes cedulones, possunt Domini Inquisitores procedere.

4 Eodem modo proceditur contrà illos, qui asserunt; *Che Scommunica? che scommunica? meglio esser scõmunicato, che communicato all' Infretta* Sic *Carena*, & *Illustriss. Dominus meus Dõ Didacus Garcia de Trasmera Apostolicus Inquisitor Regni Sicilię, in eruditissimo opere de Polygamia, lib. 3. quest. 2. n. 55. Folio. Mihi. 226*

Si-

5 Similiter refert *Carena*, quod in Cremonensi Inquisitione fuit punitus quidam homo pessimæ vitæ, qui dixit: *Anco li scommunicati Mãgiano*; & quod non obstante censura, missã audierit. Vndè ex voto Congregationis illius Inquisitionis fuit habitus pro suspecto de Vehementi de hæresi, quo ad articulum Censurarum, & Clauium

6 Animaduertendum est etiam secundum *Geminianum in c dilecto. n.* 8. *de sententia excommunicationis in.* 6. quod quatuor modis dicitur positiuè Censura contemni. Primo cum excõmunicatus accumulat culpã culpæ. Secũdò cũ ex certa scientia intrat Ecclesiam, etiam cum officia diuina non persoluuntur, *c.* 1 *dist.* 21. *c Clericus* 21. *quest.* 3. *Tertiò* cum non intrat Ecclesiam, sed ad valuas audit officium, quod est contra iura. *c. quod in te de pœnitentia, & remissione. c. permittimus de sententia excommunicationis in.* 6. Quartò cum communiori Catholicorum quod potest euitare, se ingerit *c. illud de Clerico excõmun. Minist.* quibus addi potest quintus modus, cum quis verbo vilipendit Censuras, vt supra.

7 Quoad contemptorem suspensionis a Diuinis habetur decisio Inquisitionis Murciæ, de qua eius Ciuitatis Inquisitor *Cantera cap.* 1. *de hæret. n* 60. *in fine*, vbi refert de quodam, qui fuit à Summo Pontifice, & Eminentissimis Cardinalibus suspensus, & quià hoc non obstante cũ magno populi scandalo visus fuit Murciæ in Sacris ordinibus administrare, ad Triremes fuit

L dam

damnatus. Ita *Doctissimus Carena in eruditissimo tractatu de officio S. Inquisitionis. p. 2. tit. 17. §. 2. n. 9 versu. & de contemptore.*

8 Negatiuè Censuras contemnens est, qui in excōmunicatione per annum insordescit, estquè de heresi suspectus, ideò de huiusmndi contemptore hoc loco est agendum.

DE INSORDESCENTE PER annum IN EXCOMMVNICATIONE. cap. XX.

1 INsordescentem in excommunicatione esse de heresi suspectum, & contra eum posse Inquisitores procedere, manifestum est *ex Concilio triden. sess. 25. c. 3. de Reformatione*, vbi ait: Sed *si indurato animo, Censuris annexus in illis per annum insorduerit, etiam contrà eum, vti de hæresi suspectum, procedi possit*. Ex quibus verbis

bis Concilij oritur difficultas inter Doctores, an huiusmodi suspicio de heresi oriatur, quandò insordescens in excommunicatione fuit excommunicatus ex causa heresis, an verò ex quacumque causa etiam ciuili.

2 Prima sententia est eorum, qui asserunt, quòd quilibet insordescens per annum in excōmunicatione est de heresi suspectus, etiam pro causa ciuili; & ratio desumitur ex verbis *Concilij Trident.* Asserit enim hoc pacto: *Excōmunicatus quicumque, si post legitimas monitiones &c. Indurato animo censuris annexus, in illis insorduerit &c* ergo Concilium comprehendit quemlibet excommunicatum, tam ex causa ciuili, quam criminali. Pro hac sententia plures Doctores laudat, & sequitur *Castrus Palaus tom. 1. tract. 4. disp. 4. punct. 2. n. 5 Carena tit 8. §. 4. n. 16.* vndè *Campanili in diuersoria Iuris Canonici, rub. 11. c. 15. n. 31.* ait quòd insordescentes ex quacumque causa per Episcopos, seu Inquisitores, citari possunt, tamquam de fide leuiter suspecti, vt veniant responsuri de fide.

3 Et ratio est, quia contemptus, & contumacię ratio inquocumq; excommunicato in excommunicatione perseuerante, eodem modo militat. Immo maior videtur in causa ciuili, & maior apparet clauium contemptus; cum hæc causa, vtpotè leuior minus illum retardare debeat ad comparendum coram Iudice, vti considerant *Salzedo ad Diaz in prat. criminal. can. c. 11. 8. n. 12. versu, primo quod non solum; Ricciullus de Iure personarum lib. 4. c. 7. n. 18. versu*

qui nimmò maior. Castrus Palaus loc. cit.

4 Altera sententia est eorum, qui aiunt insordescentem per annum in excommunicatione suspectum haberi de fide, quãdò esset excõmunicatus ꝑ crimine hæresis; secus verò pro causa ciuili. Ita *Barbosa in collect. tom. 3. lib. 5. tit. 2. c. 6.* & alij, quos sequitur, & laudat *Diana p. 4. tract. 7. resolut.* 18.

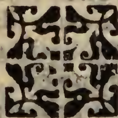
5 Dicendum tamèn est de Iure certum esse, quemlibet insordescentem in excommunicatione esse de heresi suspectum. Nihilominus de consuetudine contrà Insordescentes in excommunicatione lata ob aliam causam, quam hæresis, Sanctum Officium Inquisitionis, non procedere, ita *Pegna ad Directorium inquisit. p. 2. com. 72. versu ex recepta. Scaccia de inditijs lib 1 c. 98. n. 36. Lelius Zecchius in summa p. 1 rubr. de fide, c. 11. de heresi. n. 13. Acunha de Confessarijs sollicitantibus, qu. 24. n. 65.* Sousa *in Aphoris. Inquisit lib. 1. c. 27. n. 8. Carena tit. 8. §. 4. n. 18.*

6 Prima pars ptobatur rationibus primæ sententiæ supra adductis.

Secunda verò probatur ex eo, quod referunt relati Doctores pro nostra Concl. Quàmobrèm *Lazarius de Monitorijs, sect. 4. qu. 8. n. 20. & 21.* asserit quòd *Eminentissimus Cardinalis Arigonius* litteras dedit *Vicario Episcopi Placentini de ord. Sanctæ Congregationis, sub die. 7. Settembris. 1606.* quibus eidem Vicario mandauit, non esse procedendum sub nõmine Sancti Officij Inquisit. contrà aliquem ob insordescentiam, ex eo

quòd

quòd non paruit excommunicationi, & censuris Rotæ Romanæ, & similium, sed tantum super insordescentia proueniente ex inobedientia excommunicationis, & censurarum ab ipso Sanctæ Inquisitionis Officio impositarum. *Borg. decisio. 33. p. 2. n. 61. in fine*, vbi quòd ita Episcopo Ferrariensi fuit rescriptum de anno 1585. Et ita etiam *Sacra Congregatio de anno* 1627. rescripsit Reuerendissimo Patri Inquisitori Cremonæ, vt testatur *Carena loc. cit.* Nè contra huiusmodi insordescentes procederet, nisi prius consulto supremo Vrbis Romanæ Inquisitionis Senatu, in omnibus casibus particularibus, & ita etiam asserit *Consales in regula. 8. Cancellariæ, glossa, 15. n. 106.* decisum fuisse à *Romana Rota in vna Segobiensi insordescente.* 5. *Iunij*. 1598.

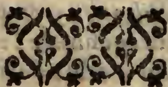
DE CONTEMPTORIBVS RITVVM, ET CÆREMONIARVM ECCLESIASTICARVM, AC PERSONARVM SAcrarum cap. XXI.

1 RItus omnes Ecclesiasticos exterminare conantur *Vuicleph*: vnde damnat Catechismum, Cantum in Ecclesia, & alios huius generis Sacros ritus: hinc est quod ritus, & Ceremonias Sacras contemnens, ob huius heresis suspicionem, ab Inquisitoribus fidei punitur, sic etiam sentiendum est de contemptoribus Indulgentiarum, & Campanarum; Contemptus. n. & despectio Campanarum est Vnus de Turcarum erroribus; quamobrem testatur *Zerola in praxi Episcopali verbo casus in quibus versu Campanarū*: quod hic casus sibi in facto accidit, de quodā, qui nocte Sabbati Sancti abstulit malleolos à quibusdam campanis, & illos appendit in arbore nucis, qui propterea post longam carcerationem abiurauit. Ita etiam *Riccius in praxi fori Ecclesiastici, tom. 1. resolut. 423. ver. Campanarum*, *Carena tit. 17. §. 2. n. 9. & Diana p. 4. tract. 8 resolut. 103.*

2 Eo-

2 Eodem modo refert *Carena loc. cit.* quod in Congregatione *S*ancti Officij Cremonæ fuit decisum, potuisse Sanctum Officium procedere contra quosdā religiosos, q *I*oci causa induerunt quemdam fratrem *I*diotam vestibus Pontificabilius, ejus capiti mitram imponentes, & ei honorem vti Episcopo deferendo, atque eum imponendo super asinum; illeque sic sedens benedictionem per claustra monasterij dabat alijs fratribus vario modo eum irridentibus.

3 *I*tèm pari ratione puniri debet in *S*ācto Officio à fidei *I*nquisitoribus, qui per *I*ocum confessiones alterius audit: quandoquidèm negari non potest, quin iste magnam inferat confessionis Sacramento Iniuriam, maximè stante hęresi Lutheri, qui voluit laicum posse *S*acramentum pœnitentiæ administrare, de quo videri potest *Ruffensis contrà* Lutherum, *art.* 13. Et ita in *I*nquisitione *S*ancti Officij Cremonę obseruatum semper fuisse testatur *Doctus* Carena *eiusdem Inquisitionis* Consultor, *& Aduocatus* F*iscalis, loc. citat. numero. 9. ver. eodem modo.*

DE COMEDENTIBVS CARNEM IN DIEBVS PROHIBITIS.

caput XXII.

1. CArnium abſtinentiam, ciborum delectum, atquè quadrageſimale Ieiunium èmedio tollere nituntur *Caluiniſtæ*, & *Lutherani*, qui falſo catholicam Eccleſiam tyrannadis inſimulant; quàſi ipſa impias leges conſcientijs exitiales tulerit. *Lutherus ſer. de Simulacris, & Delectu ciborum; item contra Ambroſium Catherinum*, delectum ciborum, & Ieiuniorum octauam faciem Antichriſti appellant *Eraſmus Epiſt. ad Epiſcopum Baſilienſem Zuuinglius lib. de delectu, & libero ciborum vſu* Et fuit etiam antiquorum hæreticorum Conatus ieiunia auferre; *Aeriani, teſte Epiphanio de Aerianis* tempore Ieiuniorum omni genere carnium delicatiſſimè veſcebantur. Et Manichei apud *Sanctum Aguſtinum lib.* 30. *c.* 3. & 4. *contrà Fauſtum Manicheum, qua*drageſimale Ieiunium, Vigilias, atquè abſtinentiam à cibis deridebant.

Concilium tamèn Toletanum Octauum, *c.* 9. *tom.* 2. *pagina* 245. eſum carnium prohibet quadrageſimali tempore, *Concilium Salegustadienſe*, *c.* 1. *tom.* 2. *pag.* 799. Et nouiſſimè definitum

à Sa-

à Sacro Concilio Triden. seß. 25. de Reformatione c. de delectu ciborum Ieiunij &c. Vide *Zacchariã Bouerium in demonstrationibus veræ, & falsę Religionis, lib 2. examine. 2. art. 24. errore 6.*

2 Hinc est quòd carnes comedentes in diebus prohibitis ab Ecclesia de heresi sunt suspecti, & contra illos procedunt Inquisitores hereticæ prauitatis; Etsi asseruut, vel credunt non esse peccatum, vt hæretici sunt puniendi; secùs verò si tantum ex gulositate, vel ad tuendam sanitatem, tamen de hæresi sunt suspecti. *Farinacius de hæresi quest. 178. n. 80. &. Pegna in Additionibus ad Eymericum in Directorio, p. 2. ad cap. 1. extra de hereticis fol. mihi. 84.*

3 Quòmodò autem carnes comedentes in diebus ab Ecclesia vetitis sint de heresi suspecti leuiter, vel vehementer, *Genuensis in praxi Archiepisc. Neapol. c. 18. n. 11. vers. comendentes carnes, Pegna in Directorio p. 2. com. 80, versu & ob hanc præsumptionem,* dicunt carnibus vescentem absque legitima licentia, & necessitate indiebus prohibitis, esse vehementer de heresi suspectum, licet hoc interdum ab Inglnuie, & voracitate prodire possit.

4 Sed tamen *Dominus Carena tit. 15. §. 3. n 8.* limitat hoc, vt procedat, dummòdo vltra carentiam licentię, & defectum causæ, concurrant, quòd pluries carnes comederit, quòd repræhensus, vel dictam reprehensionem paruifecerit, vel verba illa hereticis familiari ad (*Quod intrat per os, non coinquinat animam*) impie protulerit; & quòd taliter comedens si male vitæ,

&

& parum bonæ famæ, vtpotè, quòd Ecclesiæ Sacramentis non vtatur, quòd Ecclesiam non frequentet &c. Alias hisce non concurrentibus, leuis tantùmmodò suspicio orietur, quod dedesumitur ex traditis per *Pegnam p. 2. Direc. comento. 80. vers. & ob hanc*, vbi ait, quòd vehemens suspicio hæresis oritur ex signis exterioribus operum, vel verborum, ex quibus capitur argumentum concludens frequenter, quòd qui talia facit est hereticus.

5 Non peccabit tàmen Catholicus transiens per loca Infidelium, vel hereticorum, vel ibi residens, die interdicto carnes comedens ob se occultandum, si cognita eius Religione catholica timere potest graue damnum illi obuenturum. *Ita* resoluunt *Sanchez lib. 2. Decalogi. c. 4. n. 25. Azorius tom. 1. lib. 7. Institut. Moralium c. 29. qu. 3. in fine. Beccanus c. 9. qu. 5. dub. 5. Coninch. disp. 15. de fide dub. 3. concl. 4. n. 50. Laiman. lib. 2. tract. 1. c. 11. n. 5. Castrus Palaus tom. 1. tract. 4. disp. 1. punct. 18. n 9. & 10. Sousa in Aphoris Inquisit. lib. 1. cap. 18. num. 5.*

Quod limitandum est, nisi ex tali comestione scandalum graue sequatur catholicis, credentibus à fide defecisse, vel etiam si authoritate publica, vel priuata, quis prouocetur carnes edere in contemptum catholicę Religionis. *Ita* D D citati.

6 Non licebit item carnes comedere ad se occultandum vt supra, quandò illos cibos respuere potest absque periculo graui, allegando cau-

causam grauem extrà Religionem. E. G. debilitatẽ stomaci,quãdoquidẽ in tali casu causa adest legitima restrictione vtendi. *Ita Sanchez. loc. cit. n.* 24. *cum. Anzorio lib.* 8. *c.* 27 *quest.* 3.

7 *Item* rectè monet *Beccanus loc. cit.* si catholicus sit apud Lutheranos, à quibus plerumquè non graue periculum: sed solum irrisio aliqua timeri potest, si quis inter eos à carnibus abstineat, tali casu abstinendum esse, legemquè ecclesiasticam obseruandam

8 Dubitari hoc loco potest, an in esu carnium detur paruitas materię excusans à peccato, & consequenter à suspicione heresis? Et respondetur affirmatiue. sic *Sanchez loc. cit. c.* 8. *n.* 17 quem sequitur *Merolla tom.* 1. *disp.* 2. *c.* 4. *dub.* 7. *num.* 111. *Vrtadus de de Mendoza de fide, volum.* 1. *disp.* 83. *sect.* 3. 21. *Bonacina disp. vlt. de præceptis Ecclesię, quest.* 1. *punct.* 2. *n.* 2. *Diana p.* 5. *trac.* 5. *resolut.* 32. *Vnde* ait *Sanchez*: deducitur si quis motus hæresi interna, qua putat licere esum carnium diebus prohibitis, tantillum carnium tunc ederet, cuius quantitatis esus, ratione paruitatis materię, est venialis, non esset hereticus externus, ac proindè non incurreret in excommunicationẽ latam contrà hereticos externos; ratio est, quia ad hoc, vt hęresis sit externa, & manifestata, requiritur inter alias conditiones, quas affert idem Sanchez *n.* 7. quod actus exterius sit de se malus, & moralis non per solam relationem ad actum internum; sed etiam secundum operis externi quantitatem.

DE

DE CELEBRANTIBVS, VEL SANCTISSIMAM Euchariſtiam SVMENTIBVS NON IEIVNIS

Cap. XXIII.

1 SAcro Sanctam Euchariſtiam ſumere nequaquā debent non ieiuni, niſi in caſu Infirmitatis, eſt enim traditio Apoſtolica Ieiunos ſumere debere ob reuerentiam tantę maeſtati debitam, colligitur ex *Concilio Conſtantienſi ſeſſ.* 13. vbi dicitur *Non nulli poſt Cænam, vel alias non ieiunos, temerariè communicandum eſſe aſſerunt contrà laudabilem Eccleſię conſuetudinem rationabiliter approbatam*. Hinc eſt: quòd hoc generale Conciliū declarat, decernit, & deſinit, cōtrà hūc errorē, ꝙ huiuſmodi Sacrament. conficiatur poſt cœnam; nec ſumatur à non ieiunis, niſi in caſu Infirmitatis, hęc ibi concilium,

lium; Vide *Seraphinum Caponium in appendice art. 8. quest. 80. 3.p. San. Th. & Suarium in 3.p. tom. 3. disp. 66. sect. 3.*

2 Constat etiam hec veritas ex *Cap. contulisti. cap. sufficit. de consecratione cap. te referent.* vndè Euchariſtiam ſumens non ieiunus redditur ſuſpectus de hereſi; eo quod facto approbare videtur, hereſim recentiorum hereticorum; quandòquidem hoc fuit peruerſum Dogma, & Conſilium Lutheri aſſerentis: Euchariſtiam ſumere poſt ſumptum cibum conſultius eſt, vt videre eſt in *Lutheri libello de Abroganda Miſſa priuata*: prout refert *Chlitoueus lib. 2. de Officio Miſſæ contra Lutherum cap. 20. & Thomas Vualdenſis tom. 2. de Sacramentis c. 87.*

3 Hinc eſt, quòd Miſſam celebrans non ieiunus, vel plures abſquè legitima, & approbata cauſa, ab *I*nquiſitoribus fidei puniri poteſt, ob ſupradictę hereſis ſuſpicionem. Ita *Alphonſus de Leone de officio, & poteſtate Confeſſarij recollectione 22. & doctiſſimè Illuſtriſſimus Dominus Inquiſitor De Traſmiera de Polygamia lib. 3. qu. 2. n. 55. folio mihi 2 6.*

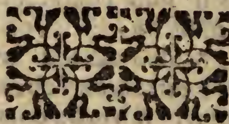
4 *I*tem ſi quis Euchariſtię Sacramentum, quod ad refectionem ſpiritualem eſt inſtitutum, ad corporalem ſatietatem adhiberet, ex hoc ſacto ſuſpicionem hereſis, à Dominis *I*nquiſitoribus plectendam, exhiberet; ratio eſt, quia aliquid efficeret, quòd directè opponeretur primario fini huius venerabilis Sacramenti; vt doctè animaduertit *Illuſtriſſimus Dominus Traſmiera loc. cit. n. 28*: primarius enim finis huius Sacra-

cramenti est spiritualis nutritio, vt habetur *in Concil. Trid. sess.* 13. *c.* 2. his verbis: *Saluator noster sumi voluit Sacramentum hoc tamquam spiritualem animarum cibum, quo alantur, & confortentur viuentes vita illius &c.* Et per hoc damnatur hęresis *Armenorum* dicentium, quòd cibus Eucharistiæ soli corpori saluti prodest. *Refert Caponius in appendice art.* 1. *quæst.* 79. 3. *p. San. Thom.*

5 Hinc est, quòd quidam *I*uuenis huius Regni *S*icilię, qui in Ciuitate Leocatę *D*ioecesis Agrigentinę ex Sacra Pixide omnes formas consecratas sumpserat, & manducauerat pro corporali cibo, relatus ad hoc Tribunal Sancti Officij; factum vt hęreticale fuit qualificatum, & tamdem in publico actu fidei celebrato Panormi in *E*cclesia *S*ancti Dominici fratrum Prędicatorum die 30. Nouembris. 1638. post abiurationem de leui, fuit damnatus ad fustigationem, & triennalem reclusionem in monasterio, vel loco huic Illustrissimo Tribunali benè viso.

6 Sed hìc dubitari potest an Inquisitores possint punire sumentes in Communione Maiores, aut plures hostias, seu particulas. *Fernādez de Hæredia in disp. Theologica de Sacramentis, tit. de Eucharistia, disp.* 2 *p.* 9. *dub vnico n.* 1. *Ioannes della Cruz in Direct. Conscient. p.* 2. *de Sacramento Eucharistiæ, qu.* 4. *conclusione* 2. *Diana* 4. *p. tract.* 8. *resolut.* 96. *Dominus Trasmiera loc. cit. n.* 28 Affirmatiuè respondent, & ratio est, quia huiusmodi communicantes, & sumentes plures hostias videntur refectionem ani-

animę attendere penes quantitatem ſenſibilium accidentium, non penes ipſum Diuiniſſimum Sacramentum, & Chriſtum Dominum omnis ſatietatis fontem in quolibet minimo fragmento conſecratę hoſtię contentum, vt doctè animaduertit *Illuſtriſſimus Traſmiera*. Nec maiorem gratiam conferunt plures particulę, quam minimum ſenſibile fragmentum; nec etiam gratia confertur toto tempore, quo ſpecies ſunt in Stomacho, ſed in iſtanti, quandò Chriſtus poteſt dici aliquo modo iam in Stomacum receptus, vt docet *Coninch qu. 79. dub. 2. n 23. Filliucius tract. 4. c. 6. n.* 174. quamuis probabile ſit, quod quamdiù durant ſpecies in Stomaço, ſi creſcat diſpoſitio ex parte recipientis, augeri etiam Sacramentalem gratiam ex opere operato, vt docet *S[illegible] tom. 3. in 3. p. diſp. 63. ſect.* 7. Tamen prob[illegible]bilius eſt non augeri, niſi ex opere operantis, vt docet *Filliucius loc. citat. numer.* 175.

DE

DE SACERDOTE CELEBRANTE, ET NON CONSECRANTE, ET SVMENTE HOSTIAM NON CONSECRATAM.

CAP. XXIV.

1 SAcerdos si non consecret panem, & vinum in missę Sacrificio, eo quod sit in peccato mortali, & ideò habens ante se hostiam consecrandam, extrahit è Tabernaculo particulam consecratam, & verba consecrationis profert non super hostiam, quam eleuando populo ostendit: sed super eamdem particulam consecratam; contra hunc Sacerdotem possunt Domini Inquisitores procedere, & ita determinauit

uit *Congregatio Sancti. Officij Mediolannesis.* 30. *Aprilis.* 1627: vt docet, & testatur *Aloiysius Bariolo in Aphoris. lib.* 5.*versu.Sacerdos.§.*12. *apud Dianam* 4. *par. tract.* 7. *resolutione.* 12.*versu,notandum est tamèn.*

Item *Pegna in Coment. ad Lucernam Inquisitorum, verb.Sacerdos*, de Sacerdote, qui oblitus portare hostiam, pro verecundia populi,scienter Sacrificauit Corpus Christi, hostiam scilicèt iam Consecratam, ex *Antonio Aug. Archiepiscopo Tarraconensi in pœnentiali Romano; capit. vltimo:*vbi quod Concilium Cardinalium plurium Episcoporum determinauit, vt abstineret omni tempore à conficiendo Corpore Domini.

2 Sed quid dicendum est de Sacerdote, qui oblitus consecrare hostiam exponendam. E. G. in orationibus quadraginta horarum, vel prò processione Corporis Domini, conficeret Corpus Christi, & hostiam consecratet sinè Missę celebratione,an scilicèt talis Sacerdos tamquã de hęresi suspectus subdatur iudicio Dominorum Inquisitorum? *Maiolus lib.* 3. *de Irregularitate cap.* 16. *n.* 4. ait, huiusmodi Sacerdotem fieri irregularem, quià cum tam apertè abutatur virtute Sacerdotali, indignus videtur omni potestatę illi competenti.

3 Deindè videtur etiam de hęresi suspectus; maximè quia hęretici nostri temporis reijciunt Sacros Ritus, & pręsertim damnant Canonem Missę, quem erroribus refertum esse asserunt. Reijciunt pręterea cęremonias, vestes, & externa signa, quibus in Missarum celebratione

M Ecc.

Ecclesia catholica vtitur, vnde *Concil. Trid. seß. 22. de Sacrificio Missæ Canone.* 7. Anathema dicit eis, qui ceremonias, vestes, & externa signa Missę reijciunt. Hinc est quòd qui sinè Missę Celebratione hostiam consecraret, videtur facto approbare illum errorem. Prętereà per Sacros canones Sancitum est, ne hoc Venerabile Sacramentum Conficiatur absque Missę Sacrificio, vt *In decretis de Consecratione distinctione* 1. Vide *Seraphinũ capponiũ à Porretta in Appẽdice ad art. 3. quest. 83. 3. p. D. Th.* Ac proindè dicendum videtur huiusmodi reum subijci Iudicio Dominorum Inquisitorum tamquam de heresi suspectum.

4 Dubitari hic etiam potest, quid sentiendum est de Infirmo, qui petit, & sumit ex conscientia, & ne scandalum alijs faciat, hostiam nõ consecratam, an videatur malè sentire de Sacramento Eucharistię? *Arnaldus Albertinus in rubr. de hæreticis in 6. qu.* 13. *n. 66. & sequentibus*, affirmat hunc talem esse de heresi vehementer suspectum, nisi constet, se hostiam non consecratam sumpsisse ob Magnam reuerentiam, quam habet erga Sacrosanctam Eucharistiam. *Repertorium Inquisitorum in verb. Hæresis. §. 4. rubr. sapere heresim Manifestam sub versiculo primo*, vbi quod hoc non sapit heresim manifestè. *Simanchas cathol. Institut. tit. 30. rub. de heresi n.* 19. vbi sentire videtur hunc infirmum de heresi valdè suspectum esse, cum non sit credendum catholicum hominem decedere vmquam velle, nisi accepto prius illo Diuinissimò

Via-

Viatico: *Farinacius de hæresi qu. 178. §. 2. n. 49.* *alios referens.*

DE CELEBRANTIBVS MISSAM, ET SACRAmentum PAENITENTIÆ ADMINISTRANtibus in Presbyteratus ordine non constitutis.

Cap. XXV.

1 QVi in Sacro Presbyteratus ordine nequaquam constituti temerario ausu SacroSanctum missę Sacrificium audent celebrare, vel pœnitentię Sacramentum administrare, certum est, quòd sunt de hęresi suspecti, & Iudicio Inquisitorum subijciuntur, committunt enim

crimen falsi in re grauissima, vsurpantes officium, & *I*urisdictionem à se prorsus alienam, sic *Bernardus Diaz pract. criminal. c.* 12. *n.* 3. & ibi S*alsedo alios* referens. *Menochius de arbit. lib.* 2. *casu* 320. *n.* 13. *&* 14. *Castrus Palaus tract.* 4. *disp.* 8. *punct.* 16. *§.* 9. *n.* 1. Et patet etiam ex *Constitutionibus Puli. IV. Greg. XIII. Sixti. V. & Clementis. VIII. relatis per Laertium in Bullario, tom.* 2. *pag.* 387. *& tom.* 3. *pag.* 128. Et ratio est, quià hoc enorme delictum committentes facto catholicam veritatem impugnant, vt dicit *in Bulla Gregorius XV.* hisce presertim temporibus, quibus heretici temerè audent proferre etiam seculares eorum Sacramentorum Ministros esse; & refert etiam *Bellarminius controuers. fidei, tom.* 2. *controu. generali lib.* 1. *c.* 24. *&* 25. igitur non Sacerdos huiusmodi Sacramenta administrans erit de hæresi suspectus.

2. *S*ed qualiter hec crimina perpetrantes sint de heresi suspecti, & in quo gradu suspicionis, de leui scilicet, an de vehementi? C*arena p.* 2. *tit.* 11. *§.* 1. *n.* 3. ex stilo *I*nquisitionis Italicæ, ac etiam vniuersalis Romanę Inquisitionis ait, hos reos esse suspectos de heresi de Vehementi; *S*ed in Hispanica Inquisitione huiusmodi rei habentur tantum de leui suspecti, *Sic Sousain Aphoris. lib.* 1. *c.* 32. *n.* 14. *Castrus Palaus loc. cit. n.* 2. & ita etiam seruari in nostra Sicula Inquisitione refert *Diana p.*4 *tract.* 7. *resolut.* 91. nisi ex qualitate personæ, & circumstantię suspicio de vehementi oriretur, vt si rei essent de Prouincia infecta hæresi Lutheri.

Pœ-

3 Pœna hiſcè Nefarijs criminibus debita, ex ſupr. dictis Bullis Pontificijs eſt, vt qui illa perpetrauerint Curię Sæculari tamquam Eccleſię Miſericordia indigni tradantur debitis pœnis plectendi, prius tamèn ritè degradentur ab ordinibus Eccleſiaſticis, ſi quos habuerint.

4 Sed tamèn hęc pœna de traditione Curię Sęculari in Inquiſitione Hiſpanica non eſt vſu recepta, vt refert *Souſa in Aphoris. Inquiſit. loc. cit. n.* 12. *Caſtrus Palaus loc. cit. n.* 2. *& Diana p.* 4. *tract.* 7. *reſolut.* 11. *&* 12. Attamèn obſeruat *Souſa.* quòd prædicta pœna nunc imponenda pręcipitur à *Sanctiſſimo Domino noſtro Vrbano. VIII.* non ſolùm per Bullam innouantem prędictas conſtitutiones Pontificias *die.* 23. *Martij.* 1628. Sed etiam *per Epiſtolam Eminentiſſimi Cardinalis Mellini ad Inquiſitorem Generalem Luſitariæ:* 5. *die Martij.* 1622. Hoc Delictum autèm ait idem Souſa non eſt commiſſum Inquiſitoribus priuatiuè, quo ad Epiſcopos, & locorum Ordinarios, ſed cumulatiuè, vt patet ex *Bulla Clementis. VIII.* citata.

5 Animaduertendum eſt autèm circà pœnas impoſitas contrà non presbyteros celebrãtes eas incurrere, qui Miſſam incipit, quamuis verba Conſecrationis non proferat. Quemadmodum in eaſdem non incidit non Sacerdos, qui veſtibus Sacerdotalibus Induitur, celebrare intendens, ſi non celebrat. *Ita Souſa loc. cit. n.* 5. *&* 6. *Carena loc. cit. §.* 3. *num.* 15. *Diana loc. cit. reſolutione* 12. *verſu. Nota tamen.*

6 Sed circà munus Confeſſarij vſurpantes,

duæ controuertuntur difficultates. Prima est an Bullę Pontificię, & Constitutiones locum sibi vendicent in eo, qui non Sacerdos Confessioné audit quidem, sed absolutionem non impendit? In qua re duę suntsententię.

Prima est *Sousę in Opusc. de sollicitantibus, tract. 2. c. 9. n. 3. 4. & 7. & in Aphoris. Inquisit. lib. 1. c. 33. n. 3. Freitas de Confessar. sollicitantibus quest. 13. n. 36.* qui uolunt pręfatas Constitutiones locum habere in audiente Confessiones, etiam si non absoluat, sic etiam *Trimarchius de Confessario abutente Sacramento pœnitētiæ, disp. 7. sect. 2. n.* 11.

7 Secunda sententia quę mihi probabilior videtur, est *Rodoriquez tom. 2. quęst. Regularium quest. 28. art. art. 2. versu hæc Constitutio habetur. Rodorici à Cunha de Confessar. sollicit. quest. 13. n. 14.* quem laudat, & sequitur *Sanctarellus de hæresi c. 42. dub. vnico. n. 5. versu, refert hanc Constitutionem. Barbos. c. 1. n 7. in fine de Clerico non ordinato ministrant.* Ioan. *Sanchez in Selectis disputat. disp. 11. n. 36. Dianæ. 4 p. tract. 7. resolut. 11. versu, sed difficultas oritur. Carenę. p. 2. tit. 11. §. 3. n.* 14. qui omnes asserunt Constitutiones Pontificias locum non habere in eo, qui cum Presbyter non sit, confessiones audit, nisi simùl absoluat.

8 Colligitur hoc ex illis verbis *Gregorij XIII. in eius Bulla. Et Confessiones audire, & absolutionem impartiri,* erg. copulatiua, & copulatorum requirit concursum, secúdum vulgatas Iuris Regulas. Pręterea ex Constitutione

C*le-*

Clementis VIII, in qua fit mentio de alia Constitutione *Pauli. IV.* & alia *Sixti* V. circà eamdem materiam, in qua sic habetur: *Dum ſcilicet iniquè ſibi aſſumunt gradum* Sacerdotalem, *& authoritatem abſoluendi à peccatis*, ergò abſolutio etiam requiritur ad pœnas incurrendas.

9 Ratione etiam probari poteſt hęc ſententia, quam affert *Carena*; quia ideo in dictis Conſtitutionibus Pontificijs illorum nefandorum criminum rei Inquiſitorum Iudicio ſubijciuntur, quia facto catholicam veritatem impugnant, ingerendo ſe in admniſtrationem Sacramentorum, cum Sacerdotes non ſint: at qui non abſoluit, nullum adminiſtrat, nec adminiſtrare intendit Sacramentum. Igitur talis non erit obnoxius pœnis dictarum Conſtitutionum Et confirmatur, quia huiuſmodi Conſtitutiones. ſunt maxime pœnales; ergò potius ſunt reſtringendę, quo ad fieri poteſt.

10 Verum exiſtimo, quod licet non Sacerdos audiens Confeſſiones, & non abſoluens, non ſubijciantur pœnis latis in Pontificijs Conſtitutionibus, tamen ex alio capite ab Inquiſitoribus pœna extraordinaria puniri poteſt, & ab eis eius cauſa recognoſci, ex iniuria, quam infert Confeſſionis Sacramento ſic *Ioannes Sanchez loc. cit.* vndè obſeruat *Carena tit.* 17 *§.* 2. *n.9. verſu eodem modo*, quòd in Sancto Officio puniri debent, qui per *I*ocũ Confeſſiones alterius audiunt, & nos etiam ſuperius diximus.

11 Sed contra noſtram Sententiam arguit *Tri*

 ma-

marchius loc.cit.n. 1. quia licet Pontifex in relata *Constitutione Gregorij XIII.* prius vtatur illis verbis; *Confessiones audire, ac absolutionem impartiri*; tamen postea vtitur his verbis: *Confessiones audiunt*. Sed priora verba, quibus connectit Confessionem, & absolutionem, sunt in parte narratiua Bullę, posteriora verò sunt in parte decisiua; ergò hęc ostendunt intentionem, & voluntatem Summi Pontificis, non illa.

Respondeo tamen ex communi sententia Doctorum in Materia de legibus, quod ex proemio colligitur animus, & intentio legislatoris, & intellectus totius decreti, illudque limitatur, vt benè docet *Tiraquellus tract. cessante causa limitat.n.65. Alex.de Neuo. Consil. 3. n. 3. Hyppolit. Riminal. Consil.* 540. *n.*78. *Molina lib.* 1. *de primogen. c.* 5. *n.* 3. 4. *&* 5. cum multis alijs, quos laudat, & sequitur *Sanchez lib.* 2. *de matrimonio disp.* 37. *n.* 3. *& Suarez lib.* 6. *de Legibus c.* 1. *n.* 11. *Bonacina disp.* 1. *de legibus qu.* 1. *punct.* 8. *n.* 21. sed in Narratiua supradictæ Bullę copulantur verba: *Confessiones audire, & absolutionem impartiri*; ergò ostendunt hanc esse intentionem, & voluntatem Summi Pontificis.

12 Ad rationem, qua vtitur idem *Trimarchius*, quod scilicet non Sacerdos audiens Confessiones, & non absoluens, facto catholicam veritatem impugnat, negatur, quia vt in nostra ratione diximus, quando absolutio non impenditur, nequaquam facto catholica veritas impugna-

gna-

gnatur; quandoquidem hęretici, qui aſſerunt quemlibet hominem ſęcularem eſſe huius Sacramenti miniſtrum, loquuntur de Confeſſione, & ab ſolutione.

13 Secunda difficultas eſt, an pœnę prædictarum Conſtitutionum extendantur ad illum, qui in Sacro Presbyteratus ordine conſtitutus, ſine tamen actuali Iurisdictione fideliũ Confeſſiones audit, eoſque à peccatis mortalibus, abſoluit. Et reſpondendũ eſt negatiuè: quandoquidem conſtitutiones illę loquuntur expreſſè de ijs, qui Sacerdotali carathire minimè inſigniti, pœnitentię Sacramentum adminiſtrare audent. Ita in terminis dictarum Conſtitutionum docet *Rodoriquez, quęſt. Regularium. tom. 2. quæſt. 28. art. 2 in fine, verſu ſecundo eſt notandum. Roderichus à Cunha de Confeſſarijs ſollicitantibus, quæſt. 13. n. 15. Sanctarellus de hæreſi cap. 42. dub. vnico. n. 5. verſu, quod antea. Bellectus diſquiſit.* Cleric. *p. 2. §. 30. n. 1. Souſa in Aphoriſ. Inquiſit. lib. 1. c. 33. n. 6. Carena loc. cit, tit. 11. §. 3. n. 15. Diana 4. p. tract. 7. reſolut. 11. verſu: notandum eſt, Trimarchius loc. cit. diſp 7. ſect. 4 n. 26.* qui refert in praxi, quod *anno* 1635. Epiſcopus Sarzanenſis, & non Inquiſitor Dominij Reipublicę Genuenſis cognouit cauſam cuiusdam Presbyteri, eo quod audierit fidelium Confeſſiones abſque actuali Iuriſdictione, & illum relegauit per Triennium in Regno Corſicę.

DE

DE RELIGIOSIS, VEL CLERICIS IN SACRIS CONSTITVTIS Matrimonium contrahentibus.

CAP. XXVI.

1 REligiosus professus, vel Clericus in Sacris ordinibus constitutus contrahens Matrimonium, excõmunicatur in *Clementina vnica de consanguineis*, fitquè Irregularis ex Bigamia similitudinaria, si Matrimonium consummauerit, ex *cap. Decernimus dist.* 28. *Ita Sanchez lib.* 7. *de Matrimonio disp.* 48. Preterea sic contrahens Matrimonium, malè videtur sentire de Sacramentis Ecclesię; estquè de heresi suspectus, suspicionemquè Lutheranę hęresis prębet. *Illustrissimus Dominus Trasmiera lib.* 3. *de Polygamia qu.* 22. *n.* 8. & sequentibus.

2 Ratio verò suspicionis hęresis in Religioso, vel Clerico matrimonium contrahente, est quod

quòd hodiernis temporibus ab omnibus ferè hęreticis improbantur vota Religiosorum, falsò docentes, Monachis quibuscumque licitum esse, vxores ducere, etiam eas, quę Deo se perpetua virginitate deuouerunt. Ita *Simanchas de Catholicis Institutionibus tit.*40. *rubr. de Matrimonio. n.* 10.

3 Improbant autem castitatis votum *Lutherani, & Caluanistæ*: Lutherus etiam *in lib. de abroganda Missa priuata*. *Caluinus lib.* 4. *Institutionum. c.* 12. *§.* 23., *Magdeburgenses centur.* 11. *c.* 7. *col.* 389. *Melancthon in Confes. Augustana, art.* 23. *Pomeranus in lib. de Coniugio Episcopor. Kemnitius in* 3. *p. exam. concil. Trid.* Vide Boerium *lib.* 2. *demonstrationum, verę, & falsæ Religionis, exam.* 2. *art.* 24. *errore.* 5. Vnde Lutherus, vt refert *Simanchas loc. ci*. publicas nuptias celebrauit cum *Catherina Trigouiæ*, Sic etiam *Carostaldius* Lutheri sectator, cum esset clericus, publicas nuptias celebrare non erubuit. Et, vt refert *Canisius tom.* 2. *lib.* 2. *de Beata Virgine c.* 13. Franciscus Lamberti, Ioannes OEcolampadius, Petrus Martyr, Bernardinus Ochinus, Ioannes Spangebergius, è Sacerdotibus, & Monachis Apostatę facti, Sacrum Cęlibatum, cui se perpetua Religione obstrinxerant, cum Sacrilegis Nuptijs commutarunt. Quamobrem facere opera mala ex genere suo, ab omnibus ferè hęreticis laudata, suspicionem hęresis inducit, vt docet *Sotus in tract. de hæresi*, & doctissimè explicat *Dominus Trasmiera lib.* 2. *cit. qu.* 1 *n.* 22.

4 Item

4 Item Maritus laicus, qui vxore viua, sine iusto consensu, vel etiam de consensu illius, nisi in casu à Iure permisso, quòd ipsa monasterium Ingrediatur, spontè ibique professionem emittat, se ad Sacros Ordines promouere facit. Is est suspectus de fide, & tamquam de heresi suspectus, potest à Dominis Inquisitoribus puniri, docet *Simanchas loc. cit. n.* 14. *Farinacius de hæresi, qu.* 183. *§. 6. n.* 74. *Sousa lib.* 1. *c* 8. *n.* 17. *in Aphoris. Inquisit. Diana tract.* 7. *p.* 4. *resolut* 4. *versu, nota secundo. Carena* 2. *p. tit.* 17. *n.* 12.

5 Qualis autem Suspicio heresis oriatur ex Matrimonio à Religiosis, vel Clericis in Sacris Constitutis, contracto, non eodemmodo ab omnibus iudicatur. Nam esse de Vehementi docet *Pegna in* 2. *p. Directorij, qu.* 49. *com.* 74. *versu, iam Apostata, Cantera qu. criminal: de hæreticis, n.* 70. *&* 71. *fol.* 431. *Simanchas in Enchiridion tit.* 12. *n.* 1. *Carena loc. cit. num.* 72. *& sequentibus.*

6 Sed ex Stilo nostrę Hispanicæ Inquisit. Religiosi, & Clerici in Sacris constituti matrimoniū contrahentes, de leui tantum de heresi suspecti habentur; vnde communiter huiusmodi Rei non torquentur, vt refert *Diana p.* 4. *tract.* 7. *resolut.* 5. *versu verum hodie stilus.* Et vt obseruat *Castrus Palaus tract.* 4. *disp.* 8. *punct.* 16. *§.* 8. *n.* 4. Isti Rei puniuntur eadem pœna, qua plectuntur contrahentes binas Nuptias, & grauiori ob suspicionem Lutheranę heresis; igitur ordinariè imponitur abiuratio de leui, tamquam de heresi leuiter suspectis, vt docet *Diana*: Nisi

ta-

talis qualitas persone, & circumstantię concurrerent, vt etiam necessè fuerit Reum torquere, eique abiurationem de Vehementi imponere, vt si Religiosus, vel Clericus esset de Prouincia infecta Lutheranæ heresis; quandòquidem in tali casu, sequenda esset opinio *Simanchæ*, *Canteræ*, *& aliorum*.

7 Dubitari autem potest, quid sentiendum sit de Religioso, vel Clerico in Sacris constituto, qui matrimonium de facto non contraxerit, sed tantummòdo sponsalia? Et verò *Caren a loc. cit.* §. 3. *n.* 11. ait ex Stilo Italicę Inquisitionis sicut de Coniugato contrahente sponsalia cum alia, sic de Religioso, quod huiusmodi Rei, vti de heresi suspecti subduntur foro, & Iudicio Dominorum *I*nquisitorum.

Sed tamen in Inquisitione Hispanica, vbi delictum attentatum de Polygamia dubitatur, an pertineat ad Inquisitores, potest esse specialis difficultas. Et *Sousa in Aphoris Inquisit. lib.* 1. *c.* 33. *n.* 6. negat coniugatum contrahentem sponsalia cum secunda reddi Suspectum de fide, vnde *Diana* 4 *p. tract.* 8. *resolut.* 4. *versu quodquidem in Inquisitione Romana*, ait, determinationem huius casus poscendam esse à Suprema Hispaniarum Inquisitione; Sed tamen *Illustrissimus Dominus Trasmiera lib.* 2. *cit. qu.* 3. *n.* 16. *folio* 127. Doctissimè asserit; quòd ad Tribunal Sanctæ Inquisitionis pertinet, & eodem ferè modo sentiendum est de Religioso, vel Clerico in Sacris constituto sponsalia celebrante, *lib.* 3. *quæst.* 12. *num.* 23. *folio* 291. maximè quandò huiusmodi

Reus

Reus ita delictum attentauerit, vt omnino id prosequutus fuisset, quantum est ex parte sua, nisi aliàs ex aliqua occasione impeditus, & detenctus fuerit, nempè, vel quia innotuit eius praua voluntas, & sic captus fuit, vel ex alia causa: secus autem si ex se resipiscens desierit huiusmodi scelus perpetrari.

DE POLYGAMIS, SEV CONTRAHENTIBVS binas nuptias.

CAP. XXVII.

1 VXorum pluralitatem, seu Polygamiam licitam esse, impiè dixerunt *Anabaptistæ*, *& Lutherus*, vt refert Cardinalis *Bellarminius tom.* 2. *Controuers. de Matrimonio, controuers.* tertia, *c.* 10. *Valentia in* 3. *par. tom* 4. *disp.* 10. *quæst.* 1. *punct.* 3. vnde, *Hetzæus Anabaptista*, vt summam impudicitiam Orbi declararet, tredecim simul duxit vxores; Et *Bernardinus Ochinus* libellos tali authore dignos edidit, quibus Polygamiam inter suos docere veritus non est,

vt

vt refert *Canisius tom. 2. li 2. de Maria Deipara. c. 13.* Hinc etiam errauit Valentinianus Arrianus, qui legem tulit, licere duas vxores habere, sicut & ipse accepit. *Socrates lib, 4. Ecclesiasticæ historiæ.*

2 Sed contra horum hereticorum impudicitiam est catholica veritas, defininita *à Siriaco Papa in epist. 1. & ab Innocentio III. in cap. Gaudemus, Nicolao 1. & Concil. Trident. sess. 24. canone 2.* Vbi ait: *Si quis dixerit licere Christianis plures simul habere vxores, & hoc nulla lege diuina esse probibitum anathema sit. & Concilium etiam Nicenum c.24.* crimen Bigamiæ reprehendit.

3 Hinc est, quod qui secundas nuptias contrahit, prima vxore viuente, suspectus est de heresi, & censetur malè sentire de Sacramento Matrimonii; Et si talis contrahens originem traheret ex gente *M*ahomettanorum, verisimiliter præsumi potest, quòd legem Mahometti sequatur. *Simanchas tit. 40. de catholicis Institutionibus n. 4. Dominus Trasmiera lib. 2. de Polygamia, quæst. 1. n. 4.* Vnde factum hereticale est simul plures nuptias contrahere ex *cap. ad abolendam.* 2. quia directè iste modus contrahendi opponitur Sacramento Matrimonii, quod est vnius cum vna legitima coniunctio, cum ab Initio, vna costa in vnum virum conuersa est, vt loquitur *Innocentius III. loc. cit.* Vide *Dominum Trasmiera lib. 2. cit. qu. 1. n. 17.*

4 Qui scienter nubit cum aliena vxore, & Mulier scienter nubens cum alterius viro pari

modo

modo malè ſentire oſtendunt de Sacramento Matrimonij, ac qui duas vxores ducunt, ex *Simancha*, & *Farinacio*, *quæſtion.* 178. *de hæreſi*, *num.* 73.

5 Item crimen Bigamię incurrit, qui contrahit Secundas Nuptias per Procuratorem, *Dominus Traſmiera lib.* 2. *quæſt.* 3. *num.* 19. Sic etiam eamdem hereſis ſuſpicionem, & in eaſdem pœnas incurrit Procurator, qui ſcienter ſecundas celebrat nuptias, quamùis alieno nomine celebret, durante primo Matrimonio; & ratio eſt, quia non minus quam mandans, quinimmò magis videtur malè ſentire de Sacramento Matrimnoij.

6 Preterea eamdem hereſis ſuſpicionem preſefert conſulens Polygamiam; quandoquidem videtur etiam malè ſentire de Sacramento Matrimonij. Ita *Emmanuel Moura opuſc.* 1. *de Incantationibus*, *ſect.* 3. *c.* 6. *n.* 11. *Dominus Traſmiera lib.* 3. *qu.* 9. *num. Secundo*, & *Diana* 4. *p. tract.* 7. *reſolut.* 4.

7 Vt quis dicatur Reus de delicto Bigamiæ, non eſt opus, quod ſecundum Matrimonium, quantum eſt ex ſe, ſit validum, ſeu, quod non ſtante primò validum eſſe poſſet. *Albertinus de Agnoſcendis catholicis aſſertionibus*, *qu.* 23. *num.* 10. *Farinacius de delictis carnis*, *qu.* 140. *num.* 25. *Dominus Traſmiera*, *lib.* 2. *queſt.* 9. 11. & 12. qui doctiſſimè, & fuſè de hac re.

8 Suſpectus item eſt de fide contrahens binas nuptias, & ſi nullam vxorem carnaliter cognoſcat. *Souſa in Aphoriſ. Inquiſit. lib.* 1. *c.* 35. *n.* 3.

num. 3. Dominus Trasmiera lib. 2. cit. quęst. 3. num. 1.

9 Item testis falsò coram Ordinario deponens de obitu coniugis, si iam Bigamus ad Tribunal Sancti Officij deferatur; ab ipsis Inquisitoribus, testis examinari, & puniri potest. *Dominus Trasmiera lib. 3. qu. 16. n. 12.*

10 Qualiter autem Polygami sint suspecti de hæresi, duplex est opinio. *Simanchas de catholicis Institutionib⁹ tit. 40. n. 6.* ait esse deleui suspectos, quē secut⁹ fuit *Guttier practicar. qu. qu. 8. n. 1. Dominus Trasmiera lib. 2. qu. 1. n. 29.* & praxis Inquisit Hispanicę; quia Hispani solum respiciunt ad libidinem, ac concupiscentiam Polygami, quę regulariter solet esse prima causa impulsiua, & origo ad tale facinus perpetrandum.

Sed esse de vehementi suspectos huiusmodi Polygamos testatur *Farinacius de hæresi qu. 178. n. 68. Fernandez de Othero, qu. Iuris, p. 3. quæst. 9. n. 4. in fine. Carena tit. 5. de Polygamis §. 9. n. 41.* & patet ex praxi Supremi Tribunalis Sāctę Romanæ Inquisitionis obseruata, quia respicit ad Originem huius delicti, quod proueniat ex infecta radice hæresis Lutheranæ, & Anabaptistarum.

11 Ratio verò quare Romana Inquisitio obseruat Infectionem hæresis, nostra verò Hispanica, vel libidinem, vel cupiditatem, videtur queri posse, vt doctè osseruat *Dominus Trasmiera dicta. quæst. n. 1.* quia nimirum apud illas plures inuenti sunt, qui ideo in Bigamiam inclina-

rent, quia hæresi, alioquè errore laborarent, quare meritò talis animaduersio illic est inducta; apud nostros verò, quia vt plurimum huiusmodi Polygami libidine ducti, aut alia simili passione illud scelus committunt, propterea maiori Misericordia tractantur. Vel etiam ex Iure id prouenit, quod scilicet attendens Romana suprema Inquisitio periculum, quod hæretica tabes inducere solet, vbi periculum heresis est; contra illam presumit ad curandum. Nostra verò Inquisitio flammas considerans, quas luxuria excitare solet, ac mentes perturbare, humane fragilitati indulgentius compatitur.

12 Verùmtamen est, quòd si contrahens binas nuptias originem trahit ex gente Mahomettanorum, vel è Religione Infetta Lutherane, vel Caluinianæ heresis, tunc etiam in Hispanica Inquisitione presumitur, quòd legem sequatur Mahometti, vel Dogma Lutheri. *Simanchas tit.* 40. *cit. n.* 4. atque in tali casu vehemens oriretur hæresis suspicio contra huiusmudi reos, vt docet *Vmbertus Locatus in Iudic. Inquis. verbo, hæreticus. n.* 22. *versu hinc est. D. Trasmiera loc. cit. n.* 4. Item est de vehementi suspectus in nostra Hispanica Inquisitione, siquis plures quā duas contrahit nuptias, sic *D. Trasmiera dicta qu.* 1. *n.* 31.

13 Sed contra praxim Hispanice Inquisitionis, & contra doctrinam doctissimè traditam à *D. Trasmiera.* arguit *Carena* 2. *p. tit.* 5 *n.* 58. *versu & sic patet contra D. Trasmieram*, quòd minus consequenter in hac re loquuntur Doctores

ctores Hispani, qui cogunt Polygamos ad abiurandum tantummodo de leui, & sortilegos, qui abutuntur Sacramento baptismi, Imagines scilicet baptizando, abiurare faciant de vehementi cum par ratio militet in vtroque casu.

14 Sed respondeo, pace tanti viri docti, cuius doctrinam alioqui magnifacio, quod dispar est ratio: ideò enim baptizans imaginem est de hæresi vehementer suspectus, quia hoc natura sua præsefert aliquid, quod est hęresis manifesta, vt quòd illę imagines sint capaces huius Sacramenti, ita *Pegna 2. p. Directorij commento 67. versu postremo generaliter.* At in Polygamis consideratur, quòd in delictis, quę circa carnis fragilitatem versantur, videtur potissimum locum habere deprauata voluntas, quæ mentem sępe excœcare, & consilium obnubilare solet, vt rectè *D. Trasmiera* aduertit *n.* 29. Præterea sępe imagines baptizans, illis vtitur ad sortilegia perpetranda, quę omnia reddunt operantem de hæresi manifestè suspectum: quando nisi is crederet, talia Sacramenta habere virtutem ad maleficiorum operationem, illa non adhibuisset. Sic *Pegna loc. cit. versu, Item illa Sortilegia;* At in Polygamis non videtur manifestè ista deordinatio mentis. sed tantum inordinatus affectus voluntatis, & concupiscentię propter libidinem.

15 Secundò arguit *Carena loc. cit. versu. & Mihi maximam difficultatem*. Contra id quod asserit *D. Trasmera. n.* 31. Scilicet, quòd si quis

plures, quam duas contrahit nuptias, non solùm est de leui suspectus, sed etiam de vehementi. Quia si ex simplici, & vnica Polygamia oritur suspicio leuis de heresi, non poterit ex duplici Polygamia resultare vehemens suspicio; ex duabus enim leuibus suspicionibus non consurgit suspicio vehemens, sicuti nec ex duabus vehementibus suspicio violenta. *Farinacius de haeresi, qu.* 195. *n.* 24 *Ita Carena.*

16 Sed respondeo, quidquid sit, an ex duabus suspicionibus de leui oriatur vna suspicio de vehementi, vt docet *Locatus in Iudic Inquisit. verbo, abiuratio. n.* 1. quod neque *Farinacius loc. cit.* absolutè negat, sed tantum alijs cogitandum relinquit, quia illi durum videtur; nec tñ negat quin ex duab⁹ vehemẽtib⁹ suspicionib⁹ oriatur suspicio violẽta, sed tñ ait *Farinacius* ibi: eũ q abiurauit de vehementi; Si secũdò lapsu, nõ nisi de vehemẽti suspicione cõstiterit, nõ debere dici relapsum. Sed qdqd sit de hoc, de quo *Dominus meus de Trasmiera* tibi non disputat, sed solum ait; quod reiterans illicitas nuptias Polygam⁹ redditur suspect⁹ de hęresi de vehemẽti; quia magis abutitur Sacramento Matrimonij, & maiorem illius contemptum habere videtur, ac magis deprauata voluntas in huiusmodi reo apparet. Ad eum planè modum, quo de blasphemantibus hęreticaliter docet *Eymericus in Directorio, p.* 2. *quaest.* 41. *n.* 5. & *Repertorium Inquisit. verbo blasphemia, versu, an tales blasphemi*; vbi dicitur, quod qui pluries, & frequenter in ludo, & extra ludum, in tales blasphemias

mias prorumpunt, debent arctari ad abiurandũ; vt vehementer suspecti, iuxta *caput accusatus in principio*; Si autem non frequenter, sed rarò: tunc eo casu videtur abiurare debere, vt leuiter suspecti, iuxta idem *caput accusatus*. Pari ratione, qui vnicam committit Polygamiam, considerans nostra Inquisitio carnis fragilitatem, & concupiscentiam eius, ex deprauata tantum voluntate, habetur leuiter de hæresi suspectus; Cum verò quis plures, quam duas contrahit nuptias, erit de vehementi suspectus; quia vltra inordinatum affectum voluntatis, magis manifestatur deordinatio mentis, maiorque contẽptus Sacramenti Matrimonij.

17 Neque absurdum existimari debet interdum ex vnico delicto oriri leuem suspicionem, ex iterato verò vehementem, quod quidem aperte asserit *Eymericus in Directorio Inquisitorum p. 2. quest. 56. n. 10. in fine*, quod probat ex *Concilio Tarraconensi*, vbi ait, quod qui dicit, vel facit aliquid contra fidem, & hoc semel, suspectus sit leuiter de heresi: qui autem bis, vel ter, suspectus sit de heresi vehementer: qui autem pluries, & frequenter, suspectus sit de heresi vehementissimè.

18 Dubitari hic autem potest, an coniugatus contrahens sponsalia cum alia, subdatur Iudicio Inquisitorum; negant *Sousa in Aphoris, Inquisit loc. cit. n. 6. & Aloysius Riccius in praxi variarum Resolutionum, resolut.* 343. per totam. Probat Riccius quia aliud est Matrimoniũ, aliud promissio matrimonij; & aliud contra-

here, aliud promiſſio de contrahendo, *L. in bona fide deeo; quod certo loco, Cap. penult, de elect. in 6.* vbi *Gloſſa in verbo, exprimendo.*

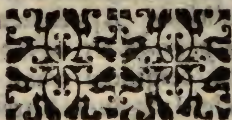
Affirmat tamen *Carena tit. 5. §. 6. n. 33.* ex vſu iam in Sancto Inquiſitionis Officio Italiæ practicato, quod talis ſic contrahens ſponſalia, vti de hereſi ſuſpectus ſubdatur foro, & Iudicio Inquiſitorũ; Ita etiã *Coſta de Remedijs ſubſid. remedio. 15. n. 15.* qui alios etiã laudat. Verũ tamẽ eſt, q hi vti tantúmodo de leui ſuſpecti de hereſi, ſolũmòdo de leui abiurãt; eo q ĩ iſtis adeſt praua animi diſpoſitio ad abuſum Sacramenti, ac proinde de leui ſunt de hereſi ſuſpecti, & de leui abiurare debent. *Ita Carena loc. cit. n. 43.*

19 Item de Vxorato, qui nec contraxit Matrimonium, nec ſponſalia cum alia, viua eius coniuge; ſed tantummodò tractauit de alia ducenda, hic enim (inquit *Carena num. 35. verſu ex dictis colligi poteſt*) omiſſa omni abiuratione, deberet pœnis arbitrarijs à Dominis Inquiſitoribus puniri; quę quidem omnia procedere ex *S*tilo ſupremę, & Romanę *I*nquiſitionis, nulli dubium eſt, vbi contrahentes binas nuptias, tamquã vehementer de hereſi ſuſpecti, de vehementi etiam abiurant.

20 Solum difficultas eſſe poteſt in noſtra Hiſpanica Inquiſitione, vbi Polygami, vt dictum eſt, habentur ſolum de Leui ſuſpecti, ac proinde videtur procedere opinio *Souſę, & Riccij*, quod vxoratus contrahens ſponſalia, nullo modo ſit ſuſpectus de hereſi, & quod non ſubdatur Iudicio Dominorum Inquiſitorum; ſed à ſuo

Or-

Ordinario sit puniendus. Vnde *Diana* 4. *pa. tract.* 8. *resolut.* 4. vt supra in simili diximus, in hac difficultate dicit determinationem huius casus poscendam esse à supremo Hispaniarum Inquisitionis Tribunali; sed nihilominus *Dominus Trasmiera lib.* 2. *quæst.* 3. *num.* 16. *fol.* 127. distinguit, quod tunc ad tribunal Sanctę Inquisitionis huiusmodi reus pertineat, quando qui hoc delictum bigamię attentauit, omnino prosequutus fuisset, quantum est ex parte sua, nisi aliqua occasione impeditus, & detentus fuerit; non cognoscere autē de eo Dominos Inquisitores, si ex se ipso resipiscens desierit huiusmodi crimen perpetrari, & hoc pacto, seruatur in praxi in hac nostra Inquisitione, & huiusmodi reus pœna arbitraria punitur. Verum in his omnibus me subijcio Iudicio Supremę, & Generalis Romanę Inquisitionis.

DE FRANGENTIBVS, ET CONSPVRCANTIBUS; SEV INHONORANTIBUS SACRAS IMAGINES.

CAP. XXVIII.

1 VSus, & adoratio Sacrarum Imaginum ex traditione Apostolica incæpit. ex *Sancto Thom. 3. p. quæst. 25. art. 3. ad 4.* imò ex Christo Domino originem traxit; quandoquidem ipse suę faciei Imaginem linteo impressam in passione reliquit. Item misit effigiem suam *Abagaro Regi Edessæ*, quę Genuę asseruatur in Ecclesia Sancti Bartholomęi, de hac imagine testantur *Stephanus*, & *Adrianus Pontifices apud Iuonem. 4. p. sui Decreti c. 83. & Damascenus lib. 4. de fide cap. 17.* Vide *Suarez in 3. p. tom. 1. disp.*

54. *sect.* 1. *versu, dico primo.*

2 Omnes tamen ferè Infideles Christi Ecclesiam calumniati sunt; quod Imagines venerentur. Iconomachiorum primi authores fuerunt Iudęi, Samaritati, & Mahomettani; nam post *annum Domini* 600. Mehomettus, hominibus suę sectę nullas Imagines in templis permisit: Vndè Turcę nos Idolatras existimant propter cultum Sacrarum Imaginum. Inter Christianos verò, *Leo Isaurus Imperator* à Iudæis persuasus, publicò èdicto, Imagines deponi, & deleri ex templis iussit: cuius impietatem secutus est *Constantinus V. Copronimus* appellatus, huius Leonis filius, quod in signum futurę impietatis Sacrum baptismum suo stercore fœdarit. *Post annum.* 800. Iterum bellum contra Imagines renouauit *Leo Armenius Imperator*; & qui ei successerunt *Michael Balbo*, *& Theophilus*. Et in Occidente *Claudius Hispanus Episcopus Taurinensis*, qui Imagines, & Cruces à templis suæ Diœcesis abstulit: *Anno verò Domini*, 1372. *Ioannes Vuicleph* Imagines repræhendit. Et nostro sæculo *anno*, 1522. *Andreas Carolstadius*, Imagines è templo abstulit. Deniquè Lutherani, & Sacramentarij damnatam iam olim Iconomachiam ab Inferis reuocarunt; sic etiam *Ioannes Caluinus, lib.* 1. *c.* 1. *& lib.* 4. *cap.* 9. *§.* 9. *Institutionum*: Vndè Caluinistæ vbicumque possunt Imagines frangunt, vel comburunt, vel abradunt.

3 Contra Igitur Sanctas Imagines, si quis dixerit, aut commiserit aliquid, propter hæresis su-

ſuſpicionem, quam prima fronte præſefert; ab Inquiſitoribus hæreticæ prauitatis punitur, tamquam de hereſi ſuſpectus; non enim eſt veriſimile, vt is, qui rectam fidem habeat: perpetrari audeat talia crimina, inquit, *Simanchas tit. 33. n.* 18. neque in hoc facinore, ait, quippiam eſt, quod allicere, aut mouere queat voluntatẽ in Imaginũ Sacrarũ iniuriã, niſi pertinax error intellectus perperam ſentientis de veneratione illarum; nam peccata illa, quæ natura obiecti non trahunt voluntatem, veriſimile eſt, quod perpetrentur voluntate mota ab intellectu peccantis.

4 Imaginem igitur frãgens, vulnerans, deturpans, ſpurcans, vel lapidem in eam iaciens, vel ſimilia operans, vehementer de hæreſi ſuſpectus redditur, ex *Simancha de catholicis Inſtitutionibus, tit.* 33. *n.* 18. *Farinacio de hæreſi quæſt.* 178. *n* 53. *Zanardo in Summa, c.* 64. *Souſa in Aphoris, Inquiſit. lib.* 2. *cap.* 42. *num.* 14. *ex Alphonſo de caſtro de Iuſta hæreticorum punitione, lib.* 1. *c.* 12. *& is. Carena* 2. *p. tit.* 7. *§.* 7. *n* 38. & ratio eſt, inquit Caſtro, quia hęc ſine vehementi hæreſis ſuſpicione fieri non poſſent, pręſertim cum ſit hæreſis in 7. ſinodo damnata, dicere: *I*magines non eſſe veneratione dignas.

5 Cognitio huius criminis, quamùis *Simanchas loc. cit. n.* 18. contendat eſſe mixti fori, niſi forte acceſſerit error in fide pertinax. Nihilominus *Carena loc. cit. n.* 4. probat hoc delictum non eſſe mixti fori, ſed eius cognitionem

per-

pertinere ad Iudices fidei, priuatiuè quo ad laicos; & fusè id probat. Huic nefario crimini de *I*ure ciuili imponitur pœna mortis naturalis; arbitraria verò de Iure canonico; attentis circumstantijs personę, & delicti. *Clarus. §. finali quęst. 66. n. 19. Menoch. de arbit. lib. 2. centur. 4. casu. 326.* & alij apud *Sousam loc. cit. num.* 15.

6 Perpetrans autem ausu temerario publicè hoc horrendum delictum, siuè hæreticalem animum fateatur, siuè non, tradendus est Curię Seculari vltimo supplicio plectendus, ob facti qualitatem. *I*ta factum fuisse tradunt *Ancha|ranus Consil.* 15. *& Cassaneus Consil.* 1. *in quinto præsupposito, n.* 69 *apud Sousam loc. cit. n.* 16. *Et Carena tit.* 7. *§.* 7. *n.* 42. *versu, nequè obstat*, refert, quod etiam Bononię tres rei, qui plures *I*magines in Ciuitate conspurcauerunt, de ordine *S*upremi Tribunalis Sanctę *I*nquisitionis Romanę, fuerunt brachio sęculari traditi, anno. 1623. qui debitas tanti sceleris pœnas persoluerunt; & merito: quandoquidem ait *Chrysostomus* in quadam oratione apud *Simancham, loc. cit.* Qui iniuriam facit Imagini, eum, qui per Imaginem rapræsentantur, Iniuria affecisse intelligitur: *S*ic etiam, qui Imaginem *I*mperatoris violauit, non secus ac si Imperatorem ipsum contumelia affecisset punitur.

7 Animaduertendum est circa *S*acrarum *I*maginum adorationem, quod Multum distat nostra adoratio ab Idolatria, & Idolorum cultu: Ecclesia enim catholica solum eas imagi-

nes

nes in veneratione habet, quæ personas adoratione dignas repræsentant. Deinde non absolutè eas adorat, nequè respicit ad formam, vel figuram ligni, sicut Idolatræ, sed ad Christum, ad Virginem, ad Sanctos, qui in imaginibus repræsentantur, & quos illa ligna in memoriam adducunt, veneratur, atque adorat; non enim sistit ille motus adorationis, illequè cultus in ligno, & imaginibus, quatenus ipsæ imagines res sunt ex ligno, & picturis confictæ, sed quatenus repræsentant Sanctos, & quatenus tendit, & refertur in exemplaria, & prototypa; vndè *in Concilio Trident sess. 25. in decreto. 2. de Sanctis Imaginibus* sic dicitur: *Imagines porrò in templis præsertim habendas, & retinendas, eisque debitum honorem, & venerationem impertiendam, nõ quod credatur inesse aliqua in eis diuinitas, vel virtus, propter quam sint colendæ, sed quoniam honor, qui eis exhibetur, refertur ad prototypa.*

D E

DE CVLTV DEBITO, QVI SACRIS IMAGINIBUS est exhibendus.

Caput. XXIX.

1 Circa *I*maginum Sacrarum adorationem seruandus est modus debitus, & abstinendum est ab omni superstitioso cultu. Quoniam imagines depinguntur ad instruendam rudem, atquè indoctam plebem, vt eleganter *Damascenus lib. 4. de fide c. 16. & oratione tertia de Imaginibus* docet. *Et Gregorius Nyssenus oratione de Sancto Thedoro,* ait: *Solet enim etiam figura tacens in pariete loqui, maximèquè prodesse. I*tem *Sanctus Gregorius Papa, lib. 9. epist. 9. &* refertur *Cap. perlata ad nos dist. 3. sic inquit: Nam quod legentibus scriptura, hoc idiotis prestat pictura cernentibus: quia in ipsa etiam ignorantes vident, quod sequi debeant.* Si igitur picture, & imagines sunt libri imperitorum hominum,

num, & ad inſtar hiſtoriarum; quemadmodum libri ab erroribus expurgantur, & in hiſtorijs falſa, & apochripha corriguntur, ita in imaginibus nihil permittendum eſt, quin deuotionem, honeſtatem, & grauitatem non preſerat.

2 Hinc eſt quod in *Indice expurgatorio Hiſpanico librorum prohibitorum, regulâ xi.* animaduertitur; quòd prohibeantur quæcumque figuræ, Imagines, Inuentiones, &c. quæ videri poſſint in contemptum, & irriſionem Sanctorum, & eorum etiam habituum, quæ regula fundatur in *Concilio Triden. ſeſſ.* 25. *in decreto de Inuocatione, & Veneratione, & reliquijs Sanctorum, & Sacris Imaginibus*, vbi dicitur: *Omnis porrò ſuperſtitio in Sanctorum inuocatione, reliquiarium veneratione, &* Imaginum Sacro *vſu tollatur, omnis turpis quæſtus eliminetur, omnis deniquè laſciuia vitetur, ita vt procaci venuſtate Imagines non pingantur, nec ornentur.*

3 Et iuxta huiuſmodi ſanctiones optimè *Eminentiſſimus, & Reuerendiſſimus Dominus D.* Ioannettinus *Doria* S. *R. E. Preſbyter* Cardinalis, *& Archiepiſcopus Panormitanus in Diœceſana Synodo, par. p. c.* 4. *num.* 11. expreſsè mandat, ne in Sacris Imaginibus pingendis, ſculpendiſque aliquid incertum, ſuperſtitioſum, apochryphum, aut inſolitum adhibeatur, & omninò vitentur profana, turpia, obſcœna, inhoneſta, & quæ procacitatem oſtentant. Vnde ad tollendos profanos vſus circa habitus, & ornatus

Sacra

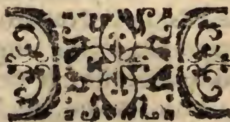
Sacrarum Imaginum, animaduertere debent Prælati; & coercenda videtur ineptia, & superstitio quarumdam Mulierercularum, quæ, vt suis indulgeant affectibus. ad Christi paruuli imaginem ornandam, immoderato luxu vtuntur, vestientes eum fœminea veste, & ampla Cyclade, vulgo, *Guarda infante*, & Hispano Idiomate: *Sinaguas*, qui quidem ornatus magis ad irrisionem habitus Saluatoris, quam ad deuotionem, & grauitatem excitat: & contra decretum *Concilij Tridentini*, & Diœcesanas sanctiones huiuscemodi ornatus procacem venustatem preferre videtur; quandoquidem ex ipso vulgari nomine, *guarda infante*, apud vulgi existimationem, hæc ampla Cyclas apta videtur ad celandum Infantem in aluo conceptum, ergó procax apparet ornatus, & vt dedecens à Christi Imagine arcendus, quippè qui a Saluatoris nostri puritate alienus, & insolitus.

4 Maximè tollendus est hic vanus, insolitus, & superstitiosus ornatus ad vitandam occasionem hereticis nostri temporis, ne Sacras Imagines irrideant, Nam si Nouatores malè sentiunt, quod Imago Beatissime Virginis Mariæ in nostris templis benè culta, & ornata cum Corona aurea appareat, & putant hoc esse ineptiam, & luxum fœminarum, vt refert *Canisius tom. 2. lib. 5. de Deipara c. 23.* qui tamen ornatus, non nisi ex deuotione ergà Virginem, & ad ostendendam eius Gloriam in cælo à fidelibus exhibetur. Quid igitur dicere possent huiusmodi heretici Nouatores si cernerent Imaginem

Chri-

Christi Domini Muliebri Cyclade ornatam, & procaci venustate comptam?

5 Adde, quod inter vtilitates Sacrarum Imaginum, vna est. quod ad imitationem animos prouocant, & ad fortitudinem excitant; huius vtilitatis meminit *septima Synodus*, quę *actione quarta* refert, quamdam impudicam fœminam, cum ad quemdam èuocata veniret, in ipso limine conspexisse imaginem Polemonis pudicissimi hominis, & inde confusam erubuisse, & pœnitentia ductam domum suam redijssę; ergo habitus modestus in Sacris Imaginibus est exhibendus, qui ad honestatem, pietatem, & deuotionem nos excitet, quod *Concil. Trid. in decreto superius allato de inuocatione, & veneratione, &c.* animaduertens ait: *vt pro ijs Deo gratias agant, ad Sanctorumque Imitationem, vitam, moresque suos componant.*

DE

DE VENERANTIBVS HOMINES MORTVOS ANTE ILLORVM Canonizationem, VEL BEATIFICATIONEM.

Caput XXX.

1 QVicumque, Romano Pontifice inconsulto, publicè defunctos, nondum à sede Apostolica canonizatos, vel beatificatos, venerariaudent, publicè eos inuocando, campanas in die eorum obitus pulsando, altaria erigendo, in litanijs, aut in Martyrologio eorum nomina ponendo, Imagines eorum cum radijs, luminibus, aut Laureolis proponendo, tabellas, aut Luminaria ad eorum sepulchra apponendo, grauiter ab Inquisitor. puniẽdi sũt, pro vt ita speciali constitutione, cautum est à *Sanctissimo Domino nostro Vrbano. V III. lata in Sancto Officio*

Vniuersalis Romanæ Inquisitionis sub die. 13. *Martij.* 1625. *& est Cõstitutio* 37. *Sanctitatis suę, quæ incipit Sanctissimus Dominus noster solicitè animaduertens &c.* quam refert. *Diana post quartam partem inter Bullas Apostolicas spectantes ad Tribunal Sancti Officij, folio, mihi,* 481. *ex impressione Lugdunensi.* 1636. quamobrèm nonnulla hac de re, & de Sanctorum Canonizatione animaduertenda sunt.

2 Animaduertendum est primò, quod *Innocentius Tertius* Cap. *audiuimus de Reliquijs, & veneratione Sanctorum*, definit Canonizationem his verbis: *Canonizatio est canonicè*, & *regulariter instituere, quod aliquis pro Sancto habeatur.* Sequuntur ibi *Canonistæ*; *Siluester*, & alij *Summistæ, verb. Canonizatio*. *Cardinalis verò Bellarminius, tom* 1. *lib.* 1. *de Sanctorum Beatitudine* definit hoc modo: *Canonizatio nihil est aliud, quam publicum Ecclesiæ testimonium de Vita, Sanctitate, & Gloria alicuius hominis iam defuncti, & simul iudicium, & sententia, qua determinantur illi honores, qui alijs Sanctis debentur.* Vide *Luysium Turrianum de fide disp.* 17. *dub.* 1.

3 Animaduertendũ Secundò ex *Bellarminio opusc. de Sanctis, lib.* 1. *cap.* 8. quòd duplex Canonizatio distinguitur, altera particularis, vniuersalis altera; Particularis dicitur, qua Sanctus aliquis, siuè Martyr, siuè Confessor colendus proponitur vni Particulari Ecclesię. Vniuersalis, qua toti Ecclesiæ colendus proponitur, ita vt nemini Christiano liceat de eius hominis Sanctitate

&

& beatitudine dubitare. Particularis autem Canonizatio, antiquis temporibus, Episcoporũ particularium Iudicio commissa erat, ita docet *Vualdensis lib. de Sacramentalibus*, *tit.* 14. *c.* 122. & colligitur ex *Cypriano lib.* 3. *Epist.* 6. vbi iubet ad se scribi, cum aliquis martyrium pateretur, vt singulis annis in eius memoriam dies natalis celebretur; & colligitur etiam ex *Concilio Florentino*, *sess.* 7. vbi Latini Patres testantur in Ecclesia Grecorum, Simonem Metaphastrem pro Sancto coli, cuius numquam fuit memoria in Ecclesia latina. Idem denique colligitur ex *Diuo August t.*7.*in opere breuiculi contra Donatistas collatione. Tertij.* diei.*Ex Optato Mileuitano lib.* 1. *contra Donatistas*. Vniuersalis autem Canonizatio solum ad Supremum Ecclesiæ Pastorem, & Pontificem semper pertinuit; ita habetur Cap. *Audiuimus*, *&* Cap. *ex eo*, *de reliquijs*, *& veneratione Sanctorum*, *&* Cap. *Venerabili*, *de testibus*, *& attestationibus.*

4 Et ratio est, quia ad Summum' Pontificem pertinet proponere toti Ecclesię, quid in materia Religionis sit agendum. Verum tamen est, inquit *Bellarminius loc. cit*; quòd plurimi antiquiores Sancti, qui colebantur in particularibus locis, decreto particularium Episcoporum, cęperunt paulatim coli in Ecclesia vniuersa, non certa aliqua lege, vel decreto, sed consuetudine, à Summis Pontificibus consensu tacito approbata, vt sunt Sanctus Martinus, Sanctus Nicolaus. Sanctus Hilarius, & quam plures alij; vndè Episcopi numquam

nerent colendos ; quod Episcopis omnibus scripsit obseruandum *Fabianus Papa epist. 1. ad omnes Ecclesiæ Comministros*, habetur *prim. tom. Concil.* Pro tota verò Ecclesia Romæ legitimus Iudex semper fuit Romanus Pontifex, & in Principio Ecclesie pro cognoscendis, & seruandis rebus, & historijs Martyrum Notarij septem sunt designati, à *Clemente primo Antero & Fabiano*, vt constat ex eorum vitis, & *ex epist. Fabiani citata.*

6 Adnimaduertendum quartò, semper fuisse in Ecclesia maximam curam, vt veri Sancti à falsis, & commentitijs, siuè incertis distinguerentur, ne falsi, vel incerti, vt *Sancti* colerentur, constat ex *Concil. Carthaginensi. 1 cap. 2. Concil. Laodiceno. c. 9. & 39. Gangrense, c. 20* vt refert *Gratianus, c. siquis per Superbiam, 30. dist.* & idem statuit *Carthaginense quintum cap* 14. refert *Gratian⁹, Cap. placuit, vt altera, de cõsecratione dist* 1. *Concil. Epaunẽse cap.* 25. *Concil. Bracharense. 3. cap. 5. aliàs, 6. Cõcil. Maguntinum, c. 51. Concilium Lateranense sub Innocentiò. III. c. 62. refertur C. 2 de reliquijs, & veneratione Sãcto rum. Concilium Trident. sess.* 25 *c. de Inuocatione, veneratione, & reliquijs Sanctorum.*

7 Animaduertendum quintò. Romanam Ecclesiam semper maiorem diligentiam adhibere, ad canonizandos Confessores, quam Martyres, & ita obseruandum esse, docent *Canonistæ in C. 1. de Reliquijs & veneratione Sanct. Innocẽti⁹ n. 1. in fine Hostiensis n. 6. in fine. Iões Andr. n. 4. in fine*, & ratio est, quia in Martyrib⁹ faci

ſunt, etiam de beatificatione ſunt intelligenda; quandoquidem Beatificatio eſt quędam ſpecies verę Canonizationis, quę à ſolo Pontifice Romano concedi poteſt. Vide *Turrianum loc. cit. dub.* 4. Hinc eſt enim, quod Beatificatio dicitur Canonizatio particularis, quo ad cultum, iuxta placitum Summi Pontificis, reſtringendo ad certum genus cultus, vt alicui Eccleſię particulari vel Monaſterio; vel ordini Religioſorum, vt poſſint cultum Sacrum illi deferre, E. G. officium diuinum recitare, aut Miſſam celebrare certo die, cum tamen huiuſmodi reſtrictio non fiat circa canonizatum. his animaduerſis.

10 Dicendum eſt primò non licere aliquem defunctum, nondum canonizatum colere cultu Sacro, & publico, ſine Apoſtolicę Sedis facultate. Conſtat ex Prohibitione *Alexandri* III. *Cap.* 1. *de Reliquijs, & veneratione Sanctorum, & ex Concil. Generali Lateranenſi ſub Innocentio.* III. *c.* 63. relato *in* C. 2 *de Reliquijs, & veneratione* Sanctorum. Ita docent Canoniſtę *in C.* 1. *de Reliquijs. Innocentius, num.* 3. *Hoſtienſis. n.* 2, *Panormitanus n.* 3. *Notabili.* 21. ſic etiam *Bellarminius loc. cit. c.* 10. *Turrianus loc. cit. dub.* 9. *Verum* poſſe deferri cultum priuatum non canonizato, quem quis putat prudenter in Gloria eſſe, patet quia cum Pontifices, & Concilia prohibeant cultum deferri non canonizato, loquuntur publicè, & ſolemniter, hoc expreſſis verbis conſtituit *Concil. Lateranenſe* citatum, & tenuerunt expreſſè *Hoſtienſis, Panormitanus, loc. cit. Cardinalis Bellarminius*, & alij, quos lau

dat, & sequitur *Turrianus loc. cit.*

11 Sed vt clarius appareat, quinam cultus deferri liceat, vel non debeat in honorem hominum non canonizatorum, vel beatificatorum. *Cardinalis Bellarminius loc. cit. cap.* 10. ex doctrina de cultu publico, & priuato, ad septem veluti capita huiusmodi cultum redigit,

Primò docet hominem non canonizatum non posse appellari Sanctum, quasi relatum ab Ecclesia in Catalogo Sanctorum, est enim cultus publicus, & solum fit quando aliquis canonizatur. Quamuis possit appellari Sanctus, tamquam is, de quo piè, & prudentèr creditur esse in gloria; affert quędam exempla *Bellarminius in responsione ad quoddam scriptum Anonymum apud Turrianum in selectis disputationibus Theologicis. p.1.disp.33.post dub.5.* de Sancto Bernardo, qui vocauit Malachiā Sanctū statim à morte; & vitam eius, vt verè Sancti descripsit; S. quoq; Thomas Sanctum appellauit Bonauenturam, adhuc in carne mortali viuentem, & alia id Generis exempla refert.

12 Secundò asserit hominem non Canonizatum non posse inuocari in publicis Litanijs, & officio Sacro, ac in Martyrologio scribi, is enim cultus institutus est ab Ecclesia pro Canonizatis. licitum tamen est eum inuocare priuata authoritate, vt probat *Bellarminius* ex *Hieronymo in vita Paulæ, & Gregorio Nanzianzeno in vita Athanasij.*

13 Tertiò non licet, in honorem eius hominis non canonizati, templum, vel Altare ædi-

ædificare; quandoquidem hic etiam eſt cultus publicus inſtitutus pro eo, qui authoritate, vel facultate Pontificis colitur. Quartò nec licet Miſſam dicere de tali homine propter eādem rationem.

Quintò pari ratione, publicum feſtum diem celebrare in honorem eius hominis, non eſt licitum; licebit tamen priuatim Deo vacare in memoriam eius, vt patet ex *Caſſiano collect.* 19. *capit.* 1., & alijs, apud *Turrianum*, *loc. citat.*

Sextò non licet, hominis non canonizati Imaginem, cum radijs, luminibus, ſeu Laureolis pingere, & adorandam in templo proponere; hoc enim eſt teſtimonium Eccleſię, de gloria illius, & publicus cultus: ac expreſſè prohibetur in Bulla allata *Santiſſimi Domini Noſtri Vrbani VIII.*. Licitum erit tamen pingere ſine radijs, & priuatim colere: hac enim ratione non eſt cultus publicus.

14 Sed An hęc Conſtitutio prohibeat etiam quod Imago illius, ſic cum radijs picta, in Angulo domus ſecretò, vel in proprio cubiculo teneatur? Et reſpondetur eſſe prohibitum, ex verbis illius Bullę, videlicèt: *Eorum Imagines in Eccleſijs, alijſque locis publicis, ac etiam priuatis cum Laureolis, aut radijs, ſeu ſplendoribus proponuntur.*

15 Septimò non licèt Reliquias hominis non canonizati in templo proponere adorandas, quia eſt cultus ſolemnis, & publicus, qui ſine Pontificis facultate, nulli eſt deferendus: licebit

bit tamen eas reliquias priuatim colere, eo quod iste cultus publicus, & solemnis non sit, vt multis exemplis probat *Bellarminius in lib. cit. de Sanctis, & in responsione ad scriptũ Anonymum, vt supra.*

16 Dicendum secundò, non licere publicè ad sepulchra hominum mortuorum cum fama sanctitatis, non tamen canonizatorum, vel beatificatorum, cereos, vel Lampades accendere, nec tabellas, Imagines ex cera, aut argento &c. tam pictas, quam exsculptas appendere, seu affigere. Hęc conclusio est contra *Turrianum loc. cit. dub. 10., & Molfesium consil. 45. num. 33. post secundum volum. commen. ad consuetud. Hispan.* Probatur verò ex constitut. prędicta Domini nostri *Vrbani VIII.* illis verbis: *Ad horum hominum sepulchra vetuit, ac inhibuit tabellas, atquè Imagines ex cera, aut argento &c. appendi, seu affigi, & Lampades, siue alia quæcumquè lumina accendi.*

17 Ad illa autem, quæ obijcit Turrianus, & commemorari solent ex multis Sanctorum historijs, ex relationibus auditorum Rotæ in Canonizationibus Sanctorum, vt Sancti Didaci, Hyacinthi, Sancti Raymundi, & aliorum. Respondet *Pegna in scripto illo anonymo apud Turrianum impresso in selectis disputationibus Theologicis. p. 1. disp 33. cit. versu, ex omnibus istis patet responsio.*, quòd quandò ad Sepulchra illorum Sanctorum, & similium donaria offerebantur, & luminaria accendi permittebantur, id per Episcopos locorum testibus exa-

mina-

minatis, & receptis probationibus, cognitum fuerat de vitę Sanctitate, & miraculorum operatione.

18 Sed inpósterum de huiusmodi tabellis, & donarijs modum pręscribit *Sanctissimus Dominus noster Vrbanus VIII. in declaratione post dictam Bullam, die* 30. *Octobris* 1625. quod decretum impressum habetur apud *Barbosam*, *Cap.* 2. *de Reliquijs, & veneratione Sanctorum, & in libello Bullarum Recensiorum post prædictam bullam. folio mihi* 148. *ex impressione Neapolitana.* 1634.

19 Dicendum Tertiò, prohibitum esse de hominibus mortuis fama Sanctitatis, libros imprimi continentes gesta, miracula, vel reuelationes, sine recognitione, atque approbatione Ordinarii super ijs recognoscendis. *Ita* in prædicta bulla *Domini nostri Vrbani VIII.* expressè pręcipitur.

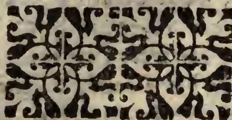
20 Dicendum quartò, contra publicè venerantes homines mortuos ante eorum Canonizationem, vel Beatificationem, & contra quoscumque reos aliquid operantes contra dispositionem Bullę pręd ictę, procedere posse Inqusitores fidei. Ita euidentissimè Pontifex in eadem Bulla, *sicut* etiam antea docuerat *Zachinus de hæreticis c.* 22. *n.* 8. *& Pegna in eius scripto super hoc confecto* impresso *apud Turrianum in selectis disputationi bus vbi supra, versu, postremo illud obseruandum*, vbi ait, quòd similia præsumentes *interrogari ab Inquisitoribus possũt, qd sẽtiãt de Romani Põtificis autboritate.*

D E

DE CONFESSARIIS SOLICITANTIBVS Ad IMpudicos Actus.

Caput XXXI

1 OMnes Confessarij in Sacramentali Confessione allicientes, prouocantes, seu allicere, & prouocare tentantes mulieres, ad actus impudicos, & inhonestos, vtpotè de fide suspecti, subduntur iudicio Inquisitorum hæreticæ prauitatis, ac eisdem denunciandi, vt puniri possint, vigore constitutionis *Pauli.* I*V.* *die.* 16. *Aprilis.* 1561.*Pÿ.*I*V.die.* 6. *Aprilis.* 1564. *Clementis V* III. *die.* 3. *Decembris.* 1592. *Pauli.* *V.* 16.*Settembris* 1608.& Nouissimè *Gregorÿ.XV.* *die* 30. *Augusti* 1622.

§. I.

EXPLICANTVR VARII CASVS, *in quibus interueniat ſolicitatio in Bullis compræhenſa.*

VArij autem ſunt caſus, in quibus ex vigore ſupradictarum Bullarum, & ſpecialiter *Gregorij. XV.* propriè interuenit ſolicitatio in Confeſſione, Inquiſitoribus denuncianda, ac ab eis punienda, dequibus conſulendi ſunt Doctores, qui ſusè hac de re ſcripſerunt, vt *Acunha, de Cõfeſſarijs Solicitantibus, & Freitas* eius additionator, *Souſa opuſc. de Confeſſarijs ſolicitantibus,* & *in Aphoris. Inquiſitorum, lib. 1. c. 34. Bonacina de uarijs tractatibus diſp. 6. punct. 3. Ioannes Sanchez in ſelectis diſputationibus, diſp. 11. Diana. p. 1. tract. 7. & p. 4. tract. 5. Trimarchius de Confeſſario abutente Sacramento pœniten-*

tentiæ, Caſtrus Palaus tom. 1 *operis Moralis tract.* 4. *diſp.* 9. ex quibus aliqua curſim adnotabimus.

1 Vt autem Confeſſarius iuxta hæc decreta denunciandus ſit: vt puniatur ſatis eſt, ſi cum verbis, vel ſignis dubijs, ſeu nutibus, & tactibus ſolicitauerit; vel laudando Mulieris venuſtatem. *Bonacina loc. cit. n.* 5. *Souſa in Aphoris. Inquiſit. lib.* 1. *c.* 34. *n.* 54. *Peyrinus in priuilegij s minimorum, tom.* 2. *Conſtitut.* 4. *Gregorij XV.* §. 6. *n.* 21. *Sanctarellus de hæreſi. c.* 44. *n.* 9. *verſu, Dico* 6. *Diana.* 4. *p. tract.* 5. *reſolut.* 25. *Carena de modo procedendi in cauſis Sancti Officij. p.* 2. *tit.* 6. §. 5 *n.* 37.

2 Nec excuſat paruitas materiæ, quin talis Confeſſarius non denuncietur; *Ioannes Sanchez in ſelectis diſputationibus, diſp.* 11. *n.* 24. *Peyrinus tom.* 3. *Priuilegiorum cap.* 11. *n.* 6. *Freitas in Additionibus ad tract. de Confeſſ. ſolicit. quæſt.* 7. *n.* 33. *Diana loc. cit. reſolut.* 5 *Trimarchius loc. cit. diſp.* 2. *ſect.* 7. *n.* 24. Ratio eſt, quia quamuis manum, vel pedem fœminæ premere, vellicare, &c. ſimilia peccata poſſint eſſe venialia intra genus luxuriæ; dummodo finis Mortalis abſit, atque periculum pollutionis; hæc tamē ſi tēpore adminiſtrationis Sacramenti fiāt, vel inmediatè antè, vel immediate poſt, erūt mortalia, & damnata, ob grauem iniuriā Sacramento illatam, inquit Sanchez relatus.

3 Item incurrit pœnas, & denunciandus erit Confeſſarius inducens mulierem, vel virum ad neſandum congreſſum, ſic *Caſtrus Palaus*

tract.

tract. 4. *disp.* 9. *punct.* 2. *n.* 3. *Sousa in Aphorismis Inquisit. loc. cit. n.* 19. *Ioannes Sanchez loc. item cit. n.* 23.

4 Etiam si post solicitationem statim pœniteat, pœnas non euadet Confessarius solicitans. *Sanctarellus de hæresi dub. vnico c.* 44. *n.* 18. *Bonacina disp.* 6. *cit. punct.* 3. *n.* 4. *Diana loc. cit. resolut.* 22. *Carena loc. cit. n.* 36.

5 Si Confessarius item, in Confessione, vel antè, vel post immediate, præbet pœnitenti scriptum, inquo Solicitatio continetur, etiam si tale scriptum non statim legendum prębeat, sed domi suæ, aut alibi, erit denunciandus, quandoquidem solicitatio ortum habet à Sacramento, eique fit Iniuria. *Ioannes Sanchez loc. cit. n.* 32. *Diana loc. cit. resolut.* 2. *Trimarchius disp.* 2. *sect.* 8. *n.* 54. *Pater Ioseph de Augustino in breui notitia pro primo ingressu ad audiendas Confessiones de Confessar. solicitantibus. n.* 7. *folio mihi.* 318.

6 Item si Confessarius ad Lenocinium solicitauerit erit denunciandus, & pœnas breuis nō effugiet. *Sousa in Aphoris. loc. cit. n.* 21. *& de Cōfess. solicit. tract.* 7. *c.* 14. *n* 3. *Acunha quest.* 17. *n.* 8. *& Freitas ibidem n.* 14. *Bonacina loc. cit. punct.* 3. *n.* 19. *Diana loc. cit. resolut.* 8. *Trimarchius disp.* 2. *sect.* 10. *num* 72. *Ioannes Sanchez loc. cit. num.* 44.

7 Est etiam denunciandus, & Inquisitorum iudicio subijcitur Confessarius, si à pœnitente in Confessione domum suam petat, vt ibi concubinam adducat. *Diana loc. cit. resolut.* 45 ex Bulla *Gregorij. XV.* qui prohibet ad in honesta,

si

siuè interse, siuè cum alijs, quomodolibet perpetranda.

8 Est etiam denunciandus, & pœnis subjacet confessarius, qui mulierem ad Confessionem accedentem, solicitet illam, Confessionem dissuadendo, & in aliud tempus defferendo. *Freitas in Addit. Nouis. de Confessarijs solicit. quæst.* 14. *n.* 18 *Moura opusc. de incant. sect.* 3. *n.* 18. *Castrus Palaus loc. cit. punct.* 7. *num.* 3. *Diana loc. cit. resolut.* 39. ratio est, quia tunc Confessarius laqueum parat, vbi à laqueis pœnitentem liberare debebat, propterea *Gregorius XV. in Constitut.* apposuit puniendum esse solicitantem occasione confessionis, etiam ipsa confessione non secuta.

9 Si verò fœminæ dicenti se velle statim confiteri, Confessarius solum confessionem dissuadeat, animo eam postea alliciendi ad impudicos actus, si per talem dissuasionem precisè animus sufficienter mulieri manifestatur, taliter quòd ipsa possit intelligere dissuasionem Confessionis oriri ex animo ad inhonesta alliciendi, certum est esse solicitationem denunciandam; secus verò si animus non manifestetur. *Ioannes Sanchez numer.* 49. *Castrus Palaus punct.* 7. *citat. num.* 6.

10 Item si pœnitens, & Confessarius ad inuicem se solicitant, & si pœnitens fuerit prima in miscendis sermonibus impudicis, aut Confessarium solicitauerit, dummodo Confessarius consenserit, & inhonestos sermones habuerit, erit denunciandus, & in pœnas incurret. *Sou-*

sa-

ſa in Aphoriſ, loc. cit. n. 11. *Freytas de Confeſſarijs ſolicitantibus quæſ.* 11. *n.* 35. *Diana loc. cit. reſolut.* 14. *Pater Ioſeph de Auguſtino loc. cit. n.* 4. *fol.* 316.

11 Etiam ſi Confeſſarius conſentiat ſolicitationi pœnitentis ſolicitantis erit denunciandus, *Fagundez de preceptis Eccleſiæ, precepto ſecundo, lib,* 4. *c.* 3. *n.* 56. *&* 57. *Ludouicus à Paramo de origine Sanctæ Inquiſitionis: lib* 3. *quæſt.* 10. *num.* 171. *Diana.* 4. *p. tract.* 5. *reſolutione* 4. *&* 24. *Pater Ioſeph de Auguſtino numer.* 5. *loc. cit.*

12 In Decreta quoque deliquit Confeſſarius, ſi fœmina ad concubitum naturalem prouocet Confeſſarium, ipſe tamen reprouocet ad nefandum, ſiuè ad Mollitiem. *Ioannes Sanchez dict. diſp.* 11. *n.* 27. *Caſtrus Palaus loc. cit. punct.* 5. *numer.* 4. *Trimarchius diſputatione.* 9. *ſect.* 4. *num.* 34.

13 In pœnas Bullæ Pontiſicie incurret etiam, & denunciandus erit Confeſſarius; è contra, ſi mulier ad Sodomiticum congreſſum incitet; & Confeſſarius renuat; ſuadet tamen ad naturale. *Caſtrus Palaus punct.* 5. *num.* 4. *Trimarchius loc. cit. num.* 34. Ratio eſt quia Confeſſarius abſolutè inductor eſt ad malum.

14 Quandò verò Mulier ad actum naturalem inſtiget, & Confeſſarius tamen contentus tantum oſculis, & tactibus ad illa ſolicitet, pœnas Bulle non vitabit; quia tam à copula, quam ab oſculis, & tactibus poſſet, & deberet fœminam auertere. *Ioannes Sanchez dict. diſput.* 11.

num. 28 *& Diana. loc. cic. resolat.* 13.

15 *S*ub pœnis item Bullæ comprehenditur Confessarius, & erit denunciandus, etiam si extra occasionem Confessionis in confessionario, aut in loco quocumquè, vbi Confessiones Sacramentales audiuntur, simulando Confessiones audire, etiam si Confessarius, & pœnitens conueniant in simulatione, vt ibi impudicos, & inhonestos sermones habeant. *Sanchez dict. disp.* 11. *n.* 40. *Diana* 4. *p. tract.* 5. *resolut.* 50. *Trimarchius disp.* 3. *sect.* 2. *n.* 19.

16 Aduertendum est autem, quòd per verbum illud Bullę: in loco quocumquè electo ad Confessionem audiendam, intelligitur non solum locus in Ecclesia, sed etiam in domo, in Agro, in Monte, dummodo solicitantes confessionem simulent. patet ex verbis Bullę: *Simulantes Confessiones audire*, quod eueniet, si mulier flexis genibus more eorum, qui peccata sua confiteri volunt coram Confessario, ad audiendum applicato, constituatur, ita vt actus ille ab assistentibus, & circumstantibus Confessio credatur. *Sousa in Additionibus ad Bullam Gregorij XV. in tract. de solicitat. n.* 15. *folio. mihi* 265. *Fagundez lib.* 6. *in* 6. *præceptum Decalogi c.* 12. *n.* 19. Ratio põt esse, qa Cõfessarius in Lasciua locutione peccat aduersus Religionẽ debitam Sacramento pœnitẽtię: quandoquidẽ Sacramẽto pœnitẽtię debita est illa exterior reuerẽtia, & ceremonia, vt scilicet pœnitẽs flexis genibꝰ, detecto capite, & supplex ad pedes Confessarij accedat, pro peccatorum venia consequenda.

Qui

Qui ergò hãc ceremoniam inhoneste locutioni arrogat, Sacramentum ipsum iure suo spoliat, & grauiter lędit. *Ioannes Sanchez disp. 35. num. 5. Castrus Palaus tractat. 4. disputat. 9. punct. 8. num. 3.*

17 Hinc Confessarius, si vocatus à fœmina pro eius confessione audienda, ab ea solicitatur ad turpia, quę etiam minas superaddat, se exclamaturam, vim sibi inferri, nisi consentiat, ob quę mulieri postulanti consentiat; ligatur constitutione Gregorij XV. ac Inquisitoribus est denunciandus. *Ioannes Sanchez disp. 11. num. 30. versu; At iam ex constitutione. Carena tract. de officio Sanctæ Inquisit. p. 2. tit. 6. §. 19. num. 95.* Ratio est, quia inhonesta, & impudica prętextu Confessionis perpetratur.

18 Pręterea Sacerdos iurisdictione carens, si solicitet, est denunciandus, & pœnas Bullę non effugiet. *Acunha quæst. 11. num. 5. Freytas num. 13. Ioannes Sanchez, num. 38. Castrus Palaus loc. cit. num. 1. Diana dict. tract. 5. resol. 8. Trimarchius disp. 7. sect. 4. num. 4. Pater Ioseph de Augustino loc. cit. num. 8.* quidquid in oppositum dicat Fagundez, nouissimé *libr. 6. in 6. præceptum Decalogi capit. 12. numer. 24.*

19 In pœnas item Bullæ incurrit Confessarius, & erit denunciandus, qui immediatè post Confessionem, sicut qui immediate antè solicitat: Immediatè verò post solicitare censetur Confessarius dans pœnitentiam mulieri, vt nuda à se verberaretur, & cum

adhoc peruenisset, manu propria, aut scutica ab ipso percutitur. *Sousa opusc. de Confess. solicitant. tract.* 1. *cap.* 18. *num.* 14. & *in Aphoris. Inquisit. lib.* 1. *c.* 34. *n.* 40. *Diana.* 4. *p. tract.* 5. *resolut.* 47.

20 Etiam pœnas solicitantium non euadet Confessarius, & est reuelandus Inquisitoribus, si mulieri suadeat, vt ipsi eo loco verenda ostendat, quę ipsa in eadem Confessione, morbo affecta habere, dixit. *Sousa de Confessarijs solicitant. loc. cit. n.* 14. & *in Aphoris. loc. cit. n.* 41. *Diana loc. cit.*

§. 2.

§. II.

QVA RATIONE CONFESSARIVS solicitans SIT DE HAERESI suspectus, & qualis sit talis suspicio.

1 CErtum esse debet ex Summorum Pontificum decretis Confessarios solicitantes ad inhonesta esse de heresi suspectos. Sed in quo consistat hec heresis suspicio? Doctores vt plurimum supponunt, & non explicant. *Illustrissimus autem Dominus Trasmiera de Polygamia lib. 3. quæst. 2. num. 45.* ait, quod solicitantes ad turpia sunt de heresi suspecti, quia specialiter fini Sacrosancti Sacramenti pœnitentię opponuntur; quia cum Sacramentum pœnitentiæ sit institutum ex sua primaria, & formali institu-

tione ad remittendas culpas; aduerſus huius Sacramẽti finẽ ſpecialiter operatur, q eo abutitur, ad cõmittendũ enorme delictum impudicitiæ, atque ſuſpicionem exhibet, quod male ſentiat de Sacramento pœnitentię; eamdem rationem affert *Trimarchius diſp.* 4. *ſect.* 4. *num.* 26. *ex Peyrino tom.* 2. *Priuilegiorũ conſtitutione.* 4. *Gregorij. XV.* § 3. *num.* 6. Et hanc eamdem rationem oſtendere videtur *S*ummus Pontifex *Gregorius XV.* illis verbis. *Vt Sacerdos ad* Sacras *Cõfeſſiones audiẽdas deputatus, SacroSancto pœnitẽtiæ Sacramento, ſolicitando pęnitentes ad turpia, abutũtur, & pro Medicina venenum, pro pane aſpidem porrigat. &c.* quia loco remittendi peccata, ad peccandum inducit.

2 Aliam etiam affert rationem *Dominus Traſmiera loc. cit. n.* 31. quòd ſolicitans occaſionem hæreticis præbet ad blaſphemanda Eccleſiaſtica Sacramenta, & ſpecialiter pœnitentiæ Sacramentum, quod nimirum ſit apta inuentio pro *I*mpudicis *S*acerdotibus ad ſuas explendas libidines, maximè quia heretici noſtri temporis Confeſſionem auricularem, vt vocant, ex dęmonis officina eſſe depromptam, falsò aſſerunt. *Caluinus lib.* 3. *Inſtit. c.* 4. §. 29. & cum Caluino, & Caluariſtis: conuenit *Lutherus contra Latomum*; ait enim *nego in totum Confeſſionem eſſe exigendam*; ſic etiam *Philippus Melachton in exam. ordin. Zuuinglius contra Confeſſionem Lutheri,* & omnes tam Zuuingliani, quam Lutheriſtæ cum Caluiniſtis conueniunt, & Cõfeſſionẽ *S*acramentalem veluti rẽ peſtilẽtẽ, & Eccle-

ſiæ

ſię multis nominibus noxiam damnant. Vide *Boerium lib. 2. examine Secundo; art. 24. errore 8.* Vndè ſolicitator prębet occaſionem, vt inter alia, hac etiam ratione hęretici Confeſſionem, vt noxiam damnent.

3. Qualis autem ſuſpicio de hæreſi oriatur ex ſolicitatione; de leui, vel vehementi? Non conueniunt inter ſe Doctores; Nam quòd ſit de vehementi ſuſpectus de hæreſi Confeſſarius ſolicitans, tradit *Genuenſis in praxi Curiæ Archiepiſcopalis Neapolitanæ c. 66. n. 2. Pegna in Directorio. p. 2. Comen. 81. Modius dè Sacris Ordinibus c. 27. n. 6. Aloyſius Bariola poſt flores Inquiſitorum, tit. de Confeſſarijs ſolicitantibus*, Vbi dicit, quod hodiè ex ſtilo Vrbis, & Orbis, immó etiam ex Apoſtolico reſcripto, Confeſſarij ſolicitantes ſunt vehementer de hęreſi ſuſpecti. Et fertur ita declaraſſe *Clementem V I I I.* vt teſtatur *Genuenſis loc. cit.* Eamdem Suſpicionem de vehementi admittit *Alphonſus de Leone in theſauro fori Eccleſiaſtici, p. 3. c. 37. n. 35. Carena dè modo procedendi in cauſis Sancti Officij. p. 2. tit. 6, rubr. de Confeſſar. ſolicit. § 13. n. 53. Trimarchius de Cõfeſſario abutente diſp. 4. ſect. 4 n. 34*

4. Sed eſſe hoiuſmodi ſolicitantes de leui ſolum ſuſpectos, tenet *Ioſeph Seſſe tom. 4. decis. 449. n. 3. & decis. 454. n. 6. Paramus de Origine Sanctæ Inquiſitionis lib. 3 quæſt. 10 n. 15. Souſa de Cõfeſſarijs Solicitantibus tract. 1. c. 5. n. 6. Acunha tract. de Confeſſarijs ſolicitantibus qu. 2. num. 20. Caſtrus. Palaus; tom. 1. tract. 4. diſp. 9. punct. 6. n. 1.* & ferè omnes *Doctores* Hiſpa-

nj, hac de re tractantes. Hinc est, quòd in Hispanica Inquisitione huiusmodi rei non torquētur; vt obseruat *Sousa loc. cit. tract. 2. c. 13. concl. 3. n. 11. & in Aphoris. Inquisit. lib. 1. c. 34. num. 64. & 65. Castrus Palaus loc. cit. punct. 11. num. 4. Acunha quęst. 13. num. 14.* & ideò in nostra Inquisitione Hispanica huiusmodi rei tamquam leuiter de heresi suspecti abiurant tantum de leui, vt docent prefati Doctores *Sousa loc. cit. tract. 1. c. 5. num. 6. & Diana. 4. p. tract. 7. resolut.* 7. quamòbrem vnusquisque sequitur praxim sue Inquisitionis.

5 Sed dubitari potest, An qui solicitat in loco ad Confessionem electo, vel pretextu, & occasione Confessionis, simulando Confessionem, reddatur de fide suspectus, abiurareque debeat de leui suspectione, sicut solicitantes, de quibus antique Constitutiones loquebantur? an verò absque abiuratione, extraordinaria pœna puniēdi sint, quandoquidem *Gregorius XV.* in *sua Constitutione* hoc non declarat? In qua re negatiuè respondet *Sousa in Aphoris. Inquisit. loc. cit. num, 68. & Carena p. 2. tit. 6. §. 13. num.* 54. qui asserunt, quòd abiurant Confessarij solicitantes in Sacramentali Confessione, aut in actu proximo antecedente, vel consequente, aut quandò prætextu Confessionis, aut occasione illius solicitant: Non tamen abiurant quandò solicitatio fit solū in Confessionario, aut in loco, vbi Confessiones audiuntur; quia abutendo tātummòdo Confessionariorio, inquit Carena, nullam oriri heresis suspicionem, ac proindè hoc mo-

modo solicitantes nullo pacto abiurare debent.

6 Affirmatiua tamen sententia est *Dianæ.* 4. *p. tract.* 5. *resolut.* 50 *versu quo ad alios verò casus*, vbi ait, quòd solicitantes in Confessionario, solum Confessionem simulantes sunt de hæresi suspecti, & abiurare debent, vt alij solicitantes abiurabant, aitque sic in Romana, & vniuersali Inquisitione obseruari. Et nouissimè hanc etiam sententiam amplectitur *Fagundez lib.* 6. *in* 6. *preceptum Decalogi, c.* 12. *n.* 25. & affert item *Sousam de Confessarijs solicitantibus in Adnotationibus ad hanc Constitntionem Gregorij. XV. n.* 15. & ita etiam sentiendum existimo ex praxi nostrę Hispanicæ Inquisitionis.

Probatur hec nostra sententia, quia licet Summus Pontifex in hac noua Constitutione, seu in verbis nouiter in illa additis, non dicat sic solicitantes esse de hæresi suspectos; id tamen supponit ex Constitutione Pauli. IV. ibi inserta, & à se approbata, & confirmata; in ea autem antiqua Constitutione solicitantes cum *I*niuria Sacramenti declarantur suspecti. Cum igitur eadem ratio inueniatur in huiusmodi solicitãtibus, atque in illis; idem de omnibus est sentiendum.

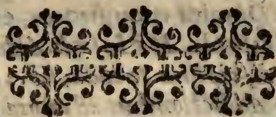
7 Sed ad hanc rationem contra *Dianam* respondet *Carena in secunda ædi:tione nouissima loc. cit.* quod Pontifex solum committit hoc crimen solicitationis abutendo Confessionario, Inquisitoribus puniendum, non tamen per hoc declarat tales abutentes loco ad Confessiones electo, vel Confessiones simulantes, esse de hæ-

resi

resi suspectos; ad eum planè modum, quo in Regno Lusitaniæ ex constitutione *Pij IV.* & Gregorij XIII. Inquisitores habent cognitionem criminis Sodomitici, vt refert *Sousa in Aphoris. Inquisit. lib. 1. cap. 59. num.* 10. quod etiam seruatur in Regno Aragoniæ, Valentiæ, & Barcinonæ ex Bulla *Clementis. VII.* vt testať *Castrus Palaus, tract. 4. disp. 8. punct. 12. n. 11.* & tamen in tali casu crimen nefandum committentes nullo modo abiurant, nec quidem de leui, vt refert *Emanuel Moura de Incantationib' sect. 3. cap. 1. n. 16.,* & *Castrus Palaus loc. cit.* ergò eodem modo obseruandum est cum huiusmodi solicitantibus.

8 At pace *Doctissimi Viri Domini Carenæ*, respondeo pro meo conciue *Padre Diana*, quòd maxima est disparitas, quia & si Inquisitores in Regnis Hispaniæ contra Sodomitas procedunt, attamen illud crimen non mutat naturam delicti sæcularis; licet mutet forum, vndè Domini Inquisitores puniunt tales reos, iuxta leges sæculares, & municipalia statuta, ex concessione *Pij. IV.* vt refert *Sousa loc. cit. n.* 28. Etsi *Gregorius XIII.* concessit, quòd procedant Domini Inquisitores contra Nefandos, sicuti in causis fidei, illæ particulæ *sicut in causis fidei*, intelliguntur solum quo admodum procedendi, & extat declaratio *Sanctissimi Domini nostri Vrbani VIII. ad Illustrissimum Inquisitorem Generalem Lusitaniæ anno. 1622. die. 5. Martij in epistola Eminentissimi Cardinalis Mellini*, vt refert *Sousa loc. cit. num.* 11. Vndè in causis Sodo-

domitarum solent illis tradi nomina testium, sicuti in causis sæcularibus, vt de hoc more testatus est mihi *Illustrissimus Dominus meus D. Didacus Garcia de Trasmiera, vir generosis natalibus conspicuus, eximia eruditione, atque mira pietate insignis, nunc Regni Siciliæ* Inqui-*sitor, & olim Valentiæ*. Et tamen in Sacro tribunali Inquisitionis non dantur nomina testium, vt determinauit Sacra congregatio Eminentissimorum Cardinalium. 14. *Maij* 1566.. Igitur non est par ratio de solicitatione facta prætextu confessionis, vel abutendo solum confessionario, quia hoc crimen committitur Inquisitoribus, & quo ad substantiam delicti, & quo ad modum procedendi, sicut omnia alia crimina solicitationis per antiquas bullas; ergò tales solicitantes vti de hæresi leuiter suspecti debent abiurare, sicuti solicitantes abiurabant.

§. III.

disp. 11.*n.* 23. *Emanuel Moura opusc. de Incant. sect.* 3. *c.* 3, *n.* 17 *Castrus Palaus tract.* 4. *disp.* 9. *punct.* 6, *n.* 2. *Dominus Trasmiera de Polygamia lib.* 3, *qu.* 2. *n.* 52. *Trimarchius de Confessario abutente disp.* 4. *sect.* 3. *n.* 16. Ratio est, quia sicut solicitantes ad inhonesta sunt de heresi suspecti, quia prebent fundamentum, vt de illis suspicio formetur, non benè sentire de Sacramentis, eo quòd abutantur Sanctissimo pœnitentię Sacramento: quandoquidem oppununtur primario fini Confessionis, qui est peccatorum remissio; sed hæc ratio ęquè militat in solicitantibus ad alia crimina: vt si Confessarius ad furtum, vel homicidium, vel aliud quodùis maleficium inducat: Immò maior malitia videtur adesse in inductione ad hæc peccata, quã ĩ Inductione ad Luxuriam; cum inductio ad Venerem magis ex passione procedat, quam ex malitia, vt animaduertit *Castrus Palaus loc. cit. n* 1. Ac proindè in his casibus Confessarius occasionem accipiens forsitan ex peccatis confessis, loco medicinæ porrigit Venenum, cum abusu Sacramẽti, ac proindè videtur eadẽ heresis suspicio procedere, sicuti in solicitatione ad actus impudicos.

3 Circa Secundum, An solicitantes scilicet ad alia crimina incurrant in pœnas Bullæ *Gregorij XV?* Dicendum est, solicitantem ad alia delicta extra Venerem, non incurrere pœnas contentas in Bullis ęditis contra solicitantes ad turpia. Ita *Acunha quæst.* 8. *num.* 6. *& sequentibus*, & ibidem *Freytas. num.* 16. *Sactarel-*

lus

lus de hæresi cap. 46. dub. vnico. num. 1. Peyrinus tom. 2. Priuilegiorum Constitut. 4. Gregorij. XV. §. 3. num. 7. Bariola in floribus Inquisitorum, quęsito quandò committitur. Bonacina, tract. vari. disp. 6. punct. 3. num. 13. Ioannes Sanchez dicta disp. 11. num. 23. Sousa in opusc. de solicitatione, tract. 1. c. 13. num. 4. & in Aphoris. lib. 1. c. 34. num. 20. Diana, 1. p. tract. 4. resolut. 20. & p. 4. tract. 5. resolut. 17. Trimarchius disp. 14. sect. 7. n. 9. Dominus Trasmiera loc. ci. n. 34. Carena tit. 6. num. 19. Et ratio est quia Pontifices loquuntur de solicitantibus ad inhonesta; nomine autem inhonestorum per Antonomasiam, & ex communi loquendi vsu, intelliguntur peccata carnalia. Quarè autem Pontifices in suis Constitutionibus voluerint solum comprehendere solicitantes ad Venerem, indè est: quia inter crimina de fide suspecta, solicitatio ad turpia est maximi momenti, & valdè periculosa, quippequè, vt plurimum accidere poterat, nisi pœnis obuiaretur.

4 Sed tamen sub pœnis contentis contra solicitantes ad inhonesta, compræhenderetur, si aliquis solicitans ad alia crimina, motiuum Venereum haberet, vt, E.G. si Confessarius solicitaret ad Veneficium amatorium; quia tendit ad finem impudicum, & inhonestum.

5 Item si solicitat ad homicidium mariti, vt liberius, defuncto viro, cum muliere vxore tractare possit, ex motiuo impudico. Secùs si ex alia intentione, E.G. ex odio, & nullum signum ostēdit, quòd ex libidine moueatur ad solicitandum

ad

ad huiuſmodi} homicidium. Ita *Trimarchius loc. cit. ſect. 3. n.* 12.

6 *Dubitari* autem hìc poteſt, an ſolicitans ad actus inhoneſtos in alijs Sacramentis, incurrat in pœnas contentas in Bullis contra ſolicitantes æditis, E.G. Sacerdos dum aſſiſteret celebrationi contractus matrimonij, vel dum Euchariſtiam, baptiſmum, vel aliud Sacramentum admi niſtraret? Et reſpondetur negatiuè. ita cõmuniter Doctores. *Acunha quęſt.* 16. *num.* 6. *Sanctarellus de hęreſi diſp*, 46. *dub. vnico num.* 5. *Bonacina tract. var. loc cit. num.* 14. *Laurentius de Peyrinis in priuilegijs, tom* 2. *Conſtit.* 4. *Gregorij. XV.* §. 5. *num.* 17. *Souſa in Aphoris. Inquiſit. lib.* 1. *c.* 34. *num* 20. *Lezana in ſumma tom* 1. *cap.* 9. *num.* 34. *Ioannes Sanchez dicta diſp.* 11. *num* 42. *Freytas loc. cit. n.* 10. *Caſtrus Palaus tract.* 4. *diſp.* 5. *punct.* 1. *num.* 4. *Carena tit* 6. §. 5. *num.* 26. *Trimarchius diſp.* 3. *ſect.* 7. *num.* 65. *Dominus Traſmiera de Polygamia lib.* 3. *quæſt.* 2. *n.* 58.

Et ratio eſt, quia Pontifices loquuntur de ſolicitãribus in Confeſſione, vel occaſione, aut prætextu Cõfeſſionis, ſeu in loco, in quo pœnitentiũ Confeſſiones excipiuntur, vel excipi ſimulantur. Ratio autem cur hoc ſtatutum ſit ratione confeſſionis, non autem reliquorum Sacramentorum, hęc eſse poteſt; quia maius ſolicitationis periculum imminet in Confeſſione, quam in reliquis Sacramentis; Cum enim pœnitentes peccata, ac prauos animi, & corporis ſui motus, & affectus ſecretò fateantur, tunc impudicus,

dicus, & imtemperans Confeſſarius facilè indè poſset occaſionem arripere prouocandi ad libidinem pœnitentem, niſi mætu denunciationis, & grauis pœnæ coerceatur. Ita *Bonacina ex Acunha & Sanctarello citatis*. Quę ratio eſt quaſi à poſteriori.

7 Aliam autèm rationem, veluti à priori, vt ita dicam, affert Dominus *Traſmiera loc. cit.* quia ita ſolicitans in alijs Sacramentis non videtur primarium finem illorum Sacramentorum peruertere, cum non ſint inſtituta ad remiſſionem peccati, ſicut Sacramentum pœnitentię; excipit tamèn ipſe *Dominus Traſmiera* Sacramentum baptiſmi, quod eſt inſtitutum ad delenda, cū originali, etiā peccata actualia āte baptiſmū cōmiſsa in adulto, & Sacramentū extremæ Vnctionis, quod inſtitutum eſt, ſaltem ſecundariò, ad delenda peccata, quæ tunc per alia Sacramenta deleri non poſsunt, vt ait *Coninch. de Sacramentis diſp.* 12. *dub.* 5. *num.* 19. ſed in iſtis Sacramentis procedit ratio primo loco adducta: quandoquidem in ijs non videtur imminere taliter periculum ſolicitationis; quis enim erit ita impudicus, & inſanus, vt ſolicitare audeat Agonizantem miniſtrando extremam vnctionem? Sic etiam non militat illud periculum, cum Sacerdos mulieri adultæ Sacramentum baptiſmi adminiſtrat; cum hoc non fiat ſecretò, ſicut Sacramentum pœnitentię, ſed publicè coram compatribus, & alijs aſſiſtentibus.

8 Adde, quòd ſolicitans in Sacramento baptiſmi, non ita principaliter opponeretur fini hu-

ius

ius Sacramenti: quià tunc si solicitata assentiretur, posset esse Sacramentum validum quidem, sed informe: non sic in solicitatione in Sacramento pœnitentiæ, quia in tali casu Sacramentum nec formatum esse posset, nec validum, si mulier solicitanti assensum prębéret.

§. IV. AN QVI POENITENTEM AD VENEREA SOLICITAVERIT ANTE BVLLARVM promulgationem pœnis contra SOLICITANTES SVBIACEAT

1 NEgatiuè respondet *Fagundez de præceptis Ecclesiæ in editione Nouissima præcepto secundo lib.* 4. *c.* 3. *num.* 74 *Sousa de Confessarijs solicitantibus tract.* 1. *c.* 20. *num.* 6. *Diana. par. prima tract.* 3. *resolutione.* 15. *& par.* 4. *tract.* 5. *resolut.* 40. *Antonius Nouarius in Summa Bullar. tit. de solicitantibus in Confessione n.* 16. *Portel in Addictionibus ad dubia regularia verbo solicit. n.* 7.

Q Sed

2 Sed probabilior videtur affirmatiua sententia, quam sequitur *Acunha. quæst. 3. num. 10. & 35. Freytas in edict. nouissima de Confes. solicit. quęst. 3. num. 15. Hieronymus Rodoric. in compendio quæstionum regularium resolut. 131. num. 1. Bonacina loc. cit. num. 7. Homobonus. par. prima examinis, tract. 13. c. 3. quæst. 13. assert. 4. Sanctarellus de hæresi. c. 44. num. 11. Dominus Trasmiera de de Polygamia lib. 3. q. 2. n. 36. Trimarchius disp. 14. sect. 5. n. 31.*

Et ratio est, quia præfati Pontifices, in allatis bullis, mandant Inquisitoribus, vt in premissis contra quomodolibet diffamatos diligenter inquirant, ergò potestatem conferunt inquirendi de crimine solicitationis, siuè patratum fuerit post Gregorij constitutionem, siuè ante illius editionem: quamquam Confessarius, in hoc casu, non est puniendus iuxta *Gregorij XV.* constitutionem, cum hęc nondum edita esset, dum ipse deliquit.

3 Probatur præterea, quia licet Constitutiones, & statuta ad præterita non extendantur. *c. 1. de postulationibus Prælat. in. 6. cap. cognoscentes, & cap. finali de Constitut: & L. leges* C. *de legibus.* Et multo minus extendantur ad præterita, quę iam definita, & decisa fuerunt, per sententiam, aut solutionem, vel transactionem *c. de his, de accusationibus, & ibidem Berous num. 20. Couarruuias secundo Var. c. 1. Clarus, & alij apud Sanctarellum, & Acunham loc. cit.*

Nihil ominus Constitutiones, etiam ad pręteritos actus extenduntur, dum constat legis lato-

latorem voluisse, suas constitutiones ad pręteritos actus extendere, *cap. finali de Constitutionibus, & L. leges. C. de legibus.* In nostro autem casu constat Gregorium XV. voluisse suam Constitutionem ad pręteritos actus extendere; mandat enim Confessarijs, vt admoneant pœnitentes de obligatione denunciandi Confessarium solicitantem, & hęc obligatio ipsum statim post promulgationem afficit. ergò etiam implicitè obligat pœnitentem ad denunciandum Confessarium, à quo pænitens solicitatus iam fuit; alioquin Confessarius non teneretur statim post edicti promulgationem admonere pœnitentem de huiusmodi obligatione. ita *Rodoricus Acunha* apud *Bonacinam. tract. var. disp. 6. punct. 3. num. 7.*

4 Pręterea lex declaratoria Iuris antiqui ad. actus præteritos extenditur, vt colligitur *ex cap. vl. de Sponsa duorum; & cap. cum tu de vsuris,* & tradunt Doctores *in cap. vlt. de Constitut. Suarez lib. 3. de legibus. c. 14. num. 8. Laiman lib. 1. tract. 4. c. 14. num. 12. Castrus Palaus tom. 1. tract. 3. disp. 5. punct. 3. §. 5. num. 6.* Et ratio est, quia lex declaratoria non constituit Ius, sed declarat Ius iam constitutum, vt habetur in *lege hæredes palam. §. sed & si notam, ff de testã 12.* & tradit *Felinus in c. licet causa, col. 12. de probat:* & Doctores Cõmuniter *in L. 1. ff. si certa petas.* Sed Bulla *Gregor. XV.* est lex declaratoria; declarat enĩ Ius iã antiquũ, illud innouando, & confirmando ad tollenda dubia apud aliquos; ergò ad pręterita trahitur.

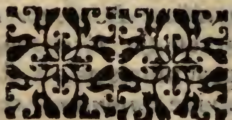
5 Quòd autem Bulla Gregorij XV. sit quædā lex declaratoria patet ex *Bulla Pij IV.* quam in sua Constitutione inseruit de Verbo ad Verbum. Et in eo, quod innouat, & confirmat, declarat, quod antea Paulus. V. declarauerat in quodam decreto, quod refert *Coriolanus de casibus reseruatis. p. 1. sect. 2. art. 22. num. 4.* apud *Ioannem Sanchez disp* 11. *num.* 66. refert etiam *Belochius in tractatu de casibus reseruatis p. 2. quæst. 7. num. 32. & Carena 2. p. tit. 7. §. 5. n.* 32; in hæc verba.

Feria. 5. die 10. Iulij. 1614. *in Generali Congregatione Sanctæ Romanæ Vniuersalis Inquisit. habita in Palatio Apostolico Montis Quirinalis, coram Sanctissimo Domino nostro Paulo diuina prouidentia Papa. V. ac Illust. DD. Don Petro tit. Sanctæ Mariæ intranstiberim Aldobrandino, Roberto tit. Sanctæ Mariæ in via Bellarminio Ferdinando Taberna, tit. Sancti Eustachij, & Ioanne Garsia Sanctorum quatuor Coronatorum Millino, nuncupatis Præsbiteris, Sanctæ Romane, E. Cardinalibus aduersus hæreticam prauitatem, in tota Republica Christiana Generalibus Inquisitoribus à Sancta Sede Apostolica specialiter deputatis: facta relatione, quod multi Confessarij tractant cum mulieribus in Confessionali extra occasionem Confessionis, de rebus inhonestis, Sanctissimus decreuit, vt contra huiusmodi Confessarios procederetur in Sancto Officio.* Ex quo sequitur etiam ante decretum *Gregorij. XV.* Confessarios solicitantes esse denunciandos, & subdi foro Inquisitorum, etiam si solicitent ex-

tra Confessionem, tantummòdo in Confessionario, confessionem simulando; ergò Bnlla Gregorij fuit declaratoria Iuris Antiqui, ac proindè ad præterita extenditur.

6 Deniquè animaduertendum est, quod Confessarius, qui non declarat fœminæ solicitatę obligationem denunciandi; aut qui eidem dicit, ad talem denunciationem faciendam non teneri, ab Inquisitoribus prò qualitate culpę potest puniri, vt habetur in Bulla *Gregorij. XV.* & notat *Sousa in opusc. de solicitantibus in Additionibus. num. 27. & in Aphoris. loco citato, num. 73. & Freytas in Additionibus nouis, ad tractatum de Confes. Solicit. qu. 21. n. 77.*

†

DE LEGENTIBVS, AC RETINENTIBVS libros prohibitos.

CAP. XXXII.

1 IVstissima, & legitima est Ecclesię lex prohibens hęreticorum libros, vt constat ex antiquissima eiusdem Ecclesię, & Christianorum Principum consuetudine; nam *Actorum* 19. multi, qui fuerunt curiosa sectati (legendo scilicet libros magicos, aut alios prauam doctrinam continentes) libros suos publicè combuserunt, quamuis essent magni pretij, vt ibidem dicitur, & id factum Iussu Apostolorum insinuatur. Item *Concilium Nicenum* iussit comburi libros Arrij, vt testatur *Niceforus lib.* 8. *cap.* 18. Idemque sub grauissimis pœnis statuit *Constantinus magnus*. vide *Baronium, anno.* 325.. Item *Theodosius, & Valentinianus L. damnato* 6. *C. de hæreticis, & Manicheis §. nec vero*, iusserunt comburi omnes libros Nestorij; & *Valentinianus, ac Martianus ibidem L. quicumquè §. nec vlli,*

ulli, sub pœna deportationis in Insulam prohibuerunt libros *Nestorij*, aut *Euthichetis*, legi, aut seruari. *Gelasius quoquè Papa Codices Manichæorum* Romę inuentos antè foras Basilicę *Sanctæ* Marię concremari pręcepit, ut constat ex libro Pontificali in vita *Gelasij*. Idem de libris Vuicleph duo Concilia *Constantiense*, & *Romanum* iusserunt, vt constat ex gestis *Concilij Constantiensis quæst.* 8. plura de hac re videri possunt apud *Alphonsum de Castro, de iusta hæreticorum punitione capit.* 15.: & *Bellarminium lib.* 3. *de Laicis c.*20.

2 Hinc est, quòd Summi Pontifices antiquorum Patrum vestigijs inhęrendo, in *Bulla Cœnæ Domini, clausula prima*, sub pœna excommunicationis Pontifici reseruatę, prohibent omnibus Christi fidelibus, ne hęreticorum libros hęresim continentes, vel de Religione tractantes, sine authoritate Sedis Apostolicæ, scienter legant, aut retineant, imprimant, seu quomodolibèt defendant, ex quauis causa, publicè, vel occultè, quouis ingenio, vel colore. Hęc prohibitio extensa est in aliquibus decretis Pontificijs; nam *Sistus V. in Bulla contra Astrologos Iudiciarios Cœli*, & *Terræ*, sub excomunicatione, prohibet libros de Astrologia, seu de diuinatione tractantes, *de Geomantia*, *Hydromantia*, *Aeromantia*, *Pyromantia*, *Necromantia*, &*c.* quam excommunicationem *Castrus Palaus tract.* 4. *disp* 2. *punct.* 10. dicit, pontificem sibi reseruasse, sed reuera, vt patet ex eadem Bulla, Pontifex prohibet sub censura con-

tentain Indice librorum prohibitorum, ex decreto *Concilij Tridentini*, quę excõmunicatio non est reseruata. Item *Clemens VIII. in Indice librorum prohibitorum* sub excõmunicatione, non tamen sibi reseruata, prohibuit hęreticorum libros, etiam si de Religione non tractent, nisi prius expurgentur; Item libros Authorum, qui sunt de heresi suspecti, immò, & Catholicorum, quibus aliquę sunt hereses admistę, quique expurgatione indigent, pro vt latius in supra dictis regulis habentur. Vide in fine *Concilij Tridentini*, & *Azorium, tom. 1. Institutionum moralium lib. 8. cap. 16. quæst. 14.* Insuper pro Regnis Hispanię extat constitutio nouissima *Pauli. V.* quę incipit: *Cum sicut accepimus*, in qua prohibentur omnes libri, qui expurgatione indigent, sub censura Pontifici, vel Inquisitori Generali reseruata; qui autem sint hi libri, per regulas tredecim generaliter explicantur, quę apposite sunt initio expurgatorij, vt testatur *Castrus Palaus tract. 4. disp. 2. punct. 10. in principio.*

3 Ad incurrendam igitur excommunicationem Bullę Cœnę, contra legentes, retinentes &c. libros hereticorum, quatuor requiruntur. Primum, vt tales libri sint hereticorum. Secundum, vt contineant heresim, vel tractent de Religione. Tertium, vt scienter legantur, retineantur, &c. Quartum, vt id fiat absque licentia Papæ.

4 Hinc sequitur primò, *Infidelium* libros legentem, retinentem &c. vt librum Thalmud, &c. non comprehendi, licet compræhendatur

sub

ſub excõmunicatione lata, vel à *Clemente VIII.* n quadam eius Bulla, vel in *Indice librorum prohibitorum, Regula* 10. ita *Duardus ad Bullam Cœnæ libro.* 2. *Canone.* 1. *qu.* 35. *n* 5. *Sanchez lib.* 2. *Decalogi*, *c.* 10. *n.* 22. *Suarez de fide diſp.* 20. *ſect.* 2. *n.* 11. *Filliucius tract.* 22. *cap.* 7. *n.* 203. Sic etiam non compræhenduntur in Bulla Cœnæ legentes libros Catholicorum, in quibus ſunt inſerti hæreticorum errores; vel in quibus ſint ſcholia, aut annotationes hereticorum, etiamſi legant animo imbibendi errores; quandoquidem iſti non ſunt libri hęreticorum. *Suarez loc. cit. num.* 10. Etiamſi, ſuppoſito quod ſint prohibiti, incurrant excommunicationem Indicis, nemini reſeruatam.

5 Sequitur ſecundò, legentem epiſtolam hęretici continentem hęreſim non incurrere, quia non eſt liber: quod ſi legat epiſtolam dedicatoriam, vel ad lectorem, vel prefactionem in libro hęretici incurret, quia hęc partes ſunt libri, Sic *Filliuccius loc. cit.*

6 Tertiò ſequitur, probabilius eſſe dari paruitatem materiæ, ita vt non incurratur excommunicatio Bullæ Cœnę à legente pauca verba ſecundum *Azorium*; vel decem lineas *Secundum* Sayrum; vel vnam paginam, ſecundum Sanchez, *n.* 31. hoc tamen non probatur *Bonacinæ, tom.* 3. *de Cenſuris in particulari diſp.* 1. *quæſt.* 2. *punct.* 4. *num.* 14. *maximè ſi pagina grandior ſit. Caſtrus Palaus loc. cit. n.* 5.

7 Sequitur quartò, ſi liber ſit hæretici, etiã ſi vnam ſolam hæreſim contineat, inducit excommu-

municationem legenti; at si ex professo de Religione non tractet, nō incurret eum legens. Item libro prohibito etiam ob unam hæresim, in nulla eius parte legendus est: Excōmunicatio enim extenditur etiam ad legentem librum in ea parte, in qua nulla est hæresis. Quod si diuidatur in multos tomos, & vnus ex ijs non contineat hæresim, vel non tractet de Religione, legi poterit absquè incursu huius excommunicationis. Ita *Sanchez. loc. cit. num.* 34. 35. *&* 36. *Filliucius loc. cit. n.*204

8 Ille autem liber dicitur de Religione tractare, in quo ex professo, & non tantum incidenter, seu obiter, disseritur de re Sacra, vt de Scriptura, de articulis fidei, de rebus ad cultum Dei, vel Sanctorum Spectantibus, vel de Theologia scolastica, secùs si de historia, vel philosophia, sic *Bonacina loc. cit. punct.* 4. *num.* 22. *Castrus Palaus. §.* 1. *num.* 7. *Fagundez in primum præceptum Decalogi. lib.* 1. *c.* 14. *n.* 16.

9 Sequitur quintò, Ignorantiam non modò probabilem, sed etiam crassam, & affectatam excusare ab incursu huius censuræ, quia requiritur, vt scienter legatur, retineatur, &c. nisi accederet Ignorantia illa ad temeritatem magnam, & vehementem suspicionem habuisset malitiæ libri. *Castrus Palaus. §.* 2. *num.* 1. Quod si ignoret librum continere hęresim, vel de Religione tractare, etiamsi sciret esse hæretici, non incurreret, quia vtrumque illorum requiritur; Satis autem est visu percurrere, etiamsi nulla verba proferantur, vt ex alijs docet *Sanchez à*

num.

num. 38. *Bonacina num* 11. *Filliucius, n.*205.

10 Sequitur sextò, Catholicos in locis etiam vbi hæreses vigent, etiamsi ibi Tridentinum, nec Bulla Cœnę promulgata sint, teneri ad non legendum libros hęreticorum, alioquin incident in excommunicationem. Si sciant eam receptam esse apud catholicos. *Filliucius. n,*206.

11 Sequitur Septimò, audientem, siuè sit causa lectionis, siuè non, excusari, quia verè nó legit; qui verò legit, etiamsi sit famulus, & legat iussu Domini, incurrit, nisi graui metu excusaretur. *Sanchez num.* 48. & 49. *Bonacina num.* 11. qui illud de metu limitat, nisi metus sit incussus iu contemptum fidei, vel Ecclesiæ.

12 Qui legerit librum hæretici scriptum lingua, quam non intelligit, non incurrit: quia attento fine legis, prohibita est lectio non exterior, & materialis, quæ solum verba profert, sed formalis, quæ sensum verborum intelligit; quia hæc sola est lectio propria. S*anchez num.* 34. *Filliucius num.* 206. *Castrus Palaus. §.* 2. *n* 2, quamuis *Bonacina. num.* 13. contrarium sentiat; sed aduersùs eum stat communis Sententia *Doctorum*.

13 Sequitur octauò, retinentem, siuè in domo sua, siuè in aliena incurrere; etiamsi non animo legendi, sed curiositatis, vel ornatus Bibliotechæ, vel etiam ad confutandos errores sine periculo peruersionis retineat, incurritur tamen censura, & suspicio hæresis *Pegna in Addictionibus ad Directorium Inquisitorum secunda*

da par. Com. 3. ad cap. fraternitas, de hæreticis. Farin. de hæref. qu. 180 n. 39. & 40. Suarez de fide disp. 20. cit sect. 2. num. 21. Ad Inquisitorem deferendi sunt ex Bulla *Iulij.* III. *Cum meditatio.*

14 Comburens propria authoritate libros prohibitos, vel donans habenti facultatem eos retinendi, quamuis non incurreret excommunicationem Bullæ Cœnę; quia verè non retineret: incurrit tamen censuram latam in *Bulla Iulij* III *Castrus Palaus loc. cit. §. 3 num. 12. Bonacina disp. cit. num. 181. Fagundez in 1. præceptum Decalogi lib. 1. c. 14. num. 30.* Non erit verò suspectus de heresi. *Sousa in Aphoris. Inquisit. lib. 1. c. 2. n. 30.*

15 Sequitur nonò, licentiam Episcopi, aut Inquisitoris non sufficere, vt huiusmodi libri legi possint; sed à Papa debere esse, qui solus hanc licentiam dare potest. *Sanchez. num. 43. & sequentibus. Suarez dicta quæst. 2. n. 27.* vbi etiam latè probat hanc licentiam non posse concedi à Collegio Cardinalium, sede vacante; patet ex verbis *Bullæ Cœnæ*, tum ex *Bulla Iulij* III. *quę incipit, Cum meditatio,* & refertur *à Pegna in fine Directorij Inquisitorum inter Bullas Apostolicas. fol. mihi. 105. & Pij IV.* quę incipit, *Cum pro munere, in eodem Directorio, folio, mihi.* 129 quibus reuocantur omnes facultates Episcopis, Archiepiscopis, Primatibus, Patriarchis, Cardinalibus, & alijs quibuscumque personis concessas, exceptis Inquisitoribus, & Commissarijs à sede Apostolica deputatis. Quod tamen limitandum etiam est in Regnis Hispaniarum, vbi so-

ſolum Inquiſitor Generalis habet poteſtatem legendi libros hæreticorum, & cui ipſe commiſerit, non alius; conſtat ex *Bulla Pauli.V.* & appoſita *in principio Expugatorij*. Ita *Caſtrus Palaus loc. cit: punct.* 10. §. 3. *num.* 4. *Diana* 4. *p. tract.* 8. *reſolut.* 46. *verſu, notandum eſt tamen*. Multa alia ad hanc excommunicationem pertinentia Vide apud citatos Authores.

16 Sed nunc quæri poteſt primò ad quem ſpectat cognitio huius criminis, & quis ſit Iudex contra retinentes, & legentes libros prohibitos? pro quare.

Dicendum eſt primò, legentes, vel retinentes libros, qui prohibiti ſunt ob hæreſim, vel ſuſpicionem falſi dogmatis, ſubdi Iudicio Dominorum Inquiſitorum hęreticę prauitatis; probatur ex verbis expreſſis *Bullæ* Pij IV. *Incipit Dominici gregis*, ibi: *Si qs autē aduerſus eas regulas prohibitionemque fecerit, is quidem, qui hæreticorum libros, vel cuiuſuis Authoris ſcripta, propter hæreſim, vel falſi Dogmatis ſuſpicionem damnata, atquè prohibita legerit, habuerituè, ipſo iure in excommunicationis pœnam incidat, eamquè ob cauſam in eum; vti de hæreſi ſuſpectum inquiri, & procedi liceat &c.* Vnde cum ſoli Inquiſitores punire poſſint reos, vti de hæreſi ſuſpectos, ad ipſos quoque dumtaxat ſpectabit, huiuſmodi criminis animaduerſio, & cognitio.

17 Dicendum ſecundò, legentes, & retinentes libros Aſtrologię Iuridiciariæ, Geomantiæ, Hydromantiæ, Aeoromantiæ, Pyromantię Necromātię &c. & alios, qui de futuris contingē-

tibus

tibus,fortuitisquè casibus,& liberis tractāt,aut in quibus sortilegia continentur,ab Inquisitoribus, & Ordinarijs locorum puniendos esse; constat ex *Bulla Sisti. V: contra Astrologos Iudiciarios, quæ est constitutio. 17. eiusdem Pontificis, quæ incipit, cœli, & Terrę Creator §. 4.*

18 Dicendum Tertiò, retinentes, & legentes libros, ex alijs causis prohibitos, puta ob obscęnitates, vel contra bonos mores, puniendos esse ab Ordinarijs Ecclesiasticis, & etiam ab Inquisitoribus. De Ordinarijs. patet ex *Bulla Pij IV.* superius allata, vbi sic habetur. *Qui verò libros alia de causa prohibitos legerit, habueritue, preter peccati Mortalis reatum Episcoporum arbitrio seuerè, se nouerit puniendum.* Ad quod etiam facit *regula. 7. Indicis, & 10. in §. finali;*

De Inquisitoribus etiam probatur, quòd procedere possint contra huiusmodi reos, ex decis. Supræmę, & Generalis Romanę Inquisitionis, quę determinauit, quòd Inquisitores sunt Iudices etiam contra retinentes libros prohibitos ob res lasciuas, & contra bonos mores: & constat ex litteris conscriptis Reuerendissimo Inquisitori Cræmonæ per *Eminentissimum tunc Cardinalem Mellinū sub die. 6. Februarij.* 1627. vt refert *Cæsar Carena Consultor, & Aduocatus fiscalis Inquisitionis Cremonę, tract. de modo procedendi in causis Sancti Officij. p. 2. tit. 10. §. 2 num. 19.*

19 Quęritur secundò, an retinens libros prohibitos, & damnatos sit habendus pro hę-

heretico, an verò tantum pro suspecto de hæresi?

Et quantum ad libros hereses continentes, aliqui Iuris consulti non vulgaris nominis existimarunt, huiusmodi retentorem librorum heresim continentium esse hereticum, atque pro hæretico habendum. Ita docuerunt *Archidiaconus in cap. filij antè n. 1. versu, & nota, quod in crimine hæreseos de hereticis in 6. & in cap. sanè proferetur. 24. quæst. 2. in principio, vers. sed quandò, Ioann. de Anania in cap. Si quis Episcopus. n 5. vers. in Glossa finali, extra de hæreticis, & num. 6. vers. & sic patet*, & alii relati *per Pegnam in Addictionibus ad Directorium* Inquisitorum *p. 2. com. 3. ad cap. fraternitatis extra de hæreticis vers. ex supra dictis, & per Farinacium de hæresi quæstion.* 180.*n.* 34.

20 Sed contraria sententia probabilior, & verior tenenda est, quòd tales detentores horum ibrorum, ex hoc solum non iudicantur hæretici, licet verissimè de hæresi sint suspecti. Constat hoc ex *Bulla Pij. IV.* superius allata. Vbi expresse dicitur: *Eamquè ob causam in eum, uti de hæresi suspectum inquiri;* Atque ita sentiunt *Pegna loc. cit. vers. horum tamen sententia.* Dacianus, *cap.* 46. *num.* 26. *in tract. criminal. tom.* 1. *lib.* 5. *Farinacius loc. cit. num.* 33 alios referens. *Ludouicus à Paramo de Origine Sanctæ Inquisitionis lib.* 3. *quæst.* 9. *num.* 147. *& sequentibus. Azeuedius ad regias Hispan. constit. lib.* 1. *tit.* 7. *L.* 27. *num.* 16. *Sanctarellus de hæresi cap.* 41. *dub.* 3. *num.* 5. *vers. septimo*

sunt

sunt suspecti, *Duardus ad Bullam Cœnæ lib.* 2. *can.* 1. *quæst.* 51. *n.* 21. *& sequentibus*. *Genuensis in praxi Curiæ Archiepiscopalis Neapolitan. cap.* 18. *n.* 12. *Carena tit.* 10. *§.* 3. *n.* 23. *Diana.* 4. *p. tract.* 7. *resolut.* 6.

21 Sed tamen limitanda est conclusio, nisi quis pœnes se librum haberet à se compositum, in quo ex professo hereses continerentur, & Catholicæ veritates ex instituto oppugnarentur; in tali enim casu huiusmodi detentor, vti hæreticus esset habendus, & condemnandus; vt optimè animaduertit Pegna *loc. cit. alios etiam laudans*, *& Farinacius de hæresi quæst.* 80. *num* 16. *&* 17. Vide etiam *Repertorium Inquisitorum verbo*, *libri*, *Delrius*, *lib.* 5. *disquisit. Magicarum*, *sect.* 17. Idem etiam sentiendum esset si cum retentione concurrent aliquæ vrgentissimæ coniecturæ. *Farinacius ibidem num.* 35. *Duardus loc. cit. n.* 24.

22 Sed dubitari potest quænam suspicio de hæresi oriatur contra retinentes libros prohibitos, de leui, an verò de vehementi? *Zachnus de hæreticis cap.* 7. *n.* 7. *Reportorium Inquisitorum loc. cit. Locatus*, *verb. libri. Delrius lib.* 5. *sect.* 17. existimarunt, ex huiusmodi retentione librorum hæreticorum, vel ob heresim prohibitorum, vehementem oriri hæresis suspicionem, contra detinentem.

At verò *Decianus tract, crimin. lib.* 5. *cap.* 46 *num.* 26 *vers. aut vero apparet*. opinatus est leuem tantùmmodo suspicionem oriri, ex dicta detentione.

Sed

23 Sed tamen verius ſtatuendum eſt, hoc Iudicis arbitrio conſiderandum eſſe, ac determinandum, perpenſis, & conſideratis omnibus circumſtantijs; & qualitatibus; quandoquidem ſi inconſideraté retinuerit, vel legerit librum prohibitum, ſi parum, & ſemel, ſi repræhendenti ſtatim obtemperauerit, ſi incuntanter, ac nouit librum eſſe prohibitum, Inquiſitoribus fidei illum detulit; ſi ſolicitè abſolutionem quæſiuit; is leuiter tantummòdo ſuſpectus eſt habendus. Si veró ſtudiosè pœnes ſe libum hæretici, vel pro hæreſi prohibitum retinuerit, totumque legerit, aut ſæpius, ſi diligenter inquirat, vnde tales libros habere poſſit, ex longinquis Regionibus ſibi deferri nititur; in tali caſu is erit, abſque dubio, de vehementi ſuſpectus de hæreſi, ſic *Carena tit.* 10. *cit.* §. 4. *num.* 26.

24 Denique animaduertendum eſt, quod ſi huiuſmodi libri reperti fuerint pœnes heredem, qui non dum omnes angulos domus hereditariæ luſtrauerit, vtique talis nullam contrahet hæreſis ſuſpicionem. Ita latiſſimè docuerunt *Pegna com.* 3. *cit. verſu. vt ergo gradus. Farinacius de hæreſi quæſt.* 180. *num.* 9. *alios referens; Genuenſis cap.* 18. *cit. num.* 12. *Menochius de preſumpt.* 6. *num.* 18. *Paramus de Origine Sanctæ Inquiſit. lib.* 8. *qu.* 9. *n.* 148. *Azeued. ad Regias Conſtitut. Hiſpan. lib.* 1. *tit.* 7. *L.* 27. *num.* 18. *Carena tit.* 10. §. 4. *num.* 27. *qui alios etiam laudat.*

25 Sed querendum eſt vlterius, an preter legentes, & retinentes libros hereticorum, ſint

alij casus, in quibus eadem hęresis suspicio locum habeat?

Et respondetur affirmatiuè. Primò scriptores horũ librorũ prohibitorũ sunt de hęresi suspecti, ad eum planè modum, quo retentores. *Sic Riminal. Iun.* Consil. 414. *num.* 21. *& sequentibus. Pegna. par. secunda in Directorio Inquisit. Com.* 17. *versu; sed quæ erit pœna. &c.* Vbi ait; quòd si scienter eos libros trãscribunt, vti fautores hæreticorum puniuntur; sic etiam *Azorius, tom.* 1. *Institut. Moralium lib.* 8. *c.* 17. *quæst.* 5. *Farinacius de hæresi, quæst.* 180. *n.* 18. *Carena loc. cit.* §. 5. *n.* 28.

26 Secundò, asportantes hæreticorum libros ex hæreticis Prouincijs ad Catholicos, sunt de hęresi suspecti. Ita *Azorius loc. cit. quæst.* 6. *dum modo tales asportantes sciant, se libros* hęreticorum deferre; secus verò si illos asportarent in fasciculis inclusos, nescientes quid ibi contineatur: quia tunc omnis hęresis suspicio cessare, t. *Pegna com.* 17 *cit. versu* cęterum inscriptores. Farinacius loc. cit. num. 15. Carena loco citato. num. 29.

27 Tertiò, corrumpentes libros catholicos, & inter catholicas doctrinas dogmata hęretica commiscentes, eodem modo sunt de hęresi suspecti. *Pegna loc. cit. versu Deniquè: Farinacius. n.* 14. *Carena. n* 30.

28 Quartò, *I*mpressores librorũ hæreticorũ, si nouerint illos esse hœreticos, eamdem suspicionem incurrunt, de qua re, & de pœnis huiusmodi impressorum, vide *Bullam Leonis. X.* *in-*

*incipientem exurgere ,Domine ; versu , Inhibemus præterea;*relatam per *Pegnam post Directorium inter litteras Apostolicas pro Sancto Officio , folio , mihi.* 90. & aliam *Bullam, Pij. IV. quæ incipite,cum pro munere, ibidem editam , folio,mihi.* 129. *&* *quoddam decretum Eminentissimorum Cardinalium Supremorum Inquisitorum, emanatum , anno.* 1543. *relatum à Pegna ibidem,folio.*112. vide etiam *Pegnam com. cit.ferè per totum . Sanchez lib.* 2. *Decalogi , cap.* 10. *num.* 57. *Farinacium loco citato. num.* 19. *&* *Carenam , loco citato num.* 31. *qui etiam animaduertit , quòd in istis gradus suspicionis dignoscendus est, consideratis circumstantis, & qualitatibus. vt suprà.*

†

DE POENITENTIBUS NON ADIMplentibus POENITENTIAS AB INQVISITOribus impoſitas.

Caput XXXIII.

1 CONtra pœnitentem, & Eccleſię reconciliatnm, iniuncta ſibi pœnitentia, ſi eam non adimpleat, procedere, & inquirere poſſunt Domini Inquiſitores, ſic *Eymericus in Directorio* I*nquiſit: par.* 3. *quæſt.*47. & ibi *Pegna.in Addictionibus com.* 146. *verſu Et quantum ad primam,* Simanchas *de Catholicis Inſtitut: tit.* 48. *rubr: de pertinacibus.num.* 29. *&* 30. (repobatis *Decio conſil:* 137. *& Probo ad Monachum in cap. præſidentes de hæreticis in* 6.)*Farinacius de hęreſi, quæſt.* 193. *num.* 123. alios referens; *Bariola in floribus in Directorium Inquiſitorum*

3.*par.*

3. part. & Com. 146. Diana. 4. p. tract. 7. resolut. 14. Carena. 2. part. tit. 2. §. 4. num. 16. Et ratio est, quia, vt inquit Bariola, malè videtur de fide sentire non adimplens id, ad quod se iure iurando obligauit.

2 Hinc non est admittendum, quod voluit *Decius in tract. criminali, lib. 5. c. 54. num. 40, qui* ait, non subdi iudicio Inquisitorum eum, qui non adimplet pœnitentiam, ob fragilitatem carnis; secus si ob malitiam, vtpotè putans se non teneri, vel existimans verum credidisse; vel quòd Inquisitores eam potestatem non habuerint, pœnitentiam iniungendi: & sic concludit, quod data malitia non adimplentis, possit Inquisitor procedere; secus non data malitia; sed siuè quis pœnitentiam non adimpleuerit ex malitia, vel ex fragilitate carnis; non nisi Inquisitores cognoscere possunt: ideò simpliciter statuendum est, contra pœnitentias non adimplentes, Dominos Inquisitores procedere posse; & ipsi, an non adimplentem pœnitentiam punire debeant tamquam hereticum, ex qualitate malitiæ existentis, vel deficientis, arbitrabuntur ita *Farinacius loc. cit.*

3 Qualis autem suspicio contra fidem oriatur ex hoc delicto? *Diana loc. cit.* ait non leuem fidei suspicionem oriri; *Carena vero. num.* 23. asserit, ex non obseruantia pœnitentiæ iniunctæ, siuè non obseruantia consistat in omittendo, siuè in committendo, quod oritur vehemens suspicio. *Denique Repertorium Inquisitorum, verbo, Carcer,* contendit, quod oriatur Violenta Suspicio;

ſed tamen exiſtimo, quod hæc ſuſpicio, ex circumſtantijs perſonæ, ac ex qualitate non obſeruantię pœnitentię, erit iudicanda leuis, vel vehemens.

4 Dubitari autem poteſt, an fugiens ex carcere, ſibi pro pœnitentia aſſignato, habendus ſit pro relapſo, nec ne? In qua re *Zachinus de hæreticis. c.* 10. *num.* 4. *verſu. de eo vero, & num.*5. & ibi C*ampegius in Addict. lit.* C. *in verbo. Detruſus*, & alij, quos citant *Farinacius, queſt. cit. num.* 134. *& Diana loc. cit.* putant fugientem è carcere, habendum eſſe pro relapſo. Vide etiam Ioannem *Royas ſing.* 173. *num.* 3. vbi ait, quòd relapſus dicitur, & pœna relapſorum puniendus eſt, qui non adimplet pœnitentiam ſibi iniunctam per Inquiſitores, ſic ille alios etiam referens.

5 Contraria tamen communior, & probabilior ſententia eſt tenenda, quam ſequitur *Simanchas de catholicis Inſtitutionibus titut.* 16. *n.* 24. *&* 25. vbi oppoſitam opinionem vocat crudelem, & falſam, nulloque iure, aut vrgenti ratione probatam. Sic etiam *Pegna dicto Com.* 146. *verſ. ſed altera quæſtio, &* plures alij, quos laudat, & ſequitur *Farinacius loc. cit. num.* 135. *Diana loc. cit. verſ. ſed his non obſtantibus, Bariola loc. cit.* C*arena loc. cit. num.* 18, & etiam *Royas* ſibi contrarius *tract. de hæreticis. p.* 2. *aſſertione.* 41. *num.* 333. qui omnes exiſtimant fugientem ex carcere, pro pœnitentia aſſignato, non reputandum eſſe relapſum, ſed vt impenitentem. Et ita in praxi ſeruari in ſupremo Tribunali Roma

manę Inquisitionis refert *Farinacius loco citato*.

6 Et ratio pōt esse, q̄ adducit *Simanchas citatus*, quia relapsus non est, nisi qui in hęresim labitur; at fugiens è carcere nullam hęresim fuga committit: *Igitur* relapsus non est. Vnde iste fugiens, si compareat, potest ad pœnitentiam admitti, aliqua alia pœnitentia *Iniuncta*, *Pegna dicto Com.146.vers. Itaquè quàmdiu*, *Farinacius loc. cit & alij*.

7 Limitanda verò est hęc sententia, in non adimplente pœnitentiam, aliquid etiam committendo, in quod incidentes à Iure relapsi putantur; vt, hęreticos acceptare, visitare, associare, donare, fauorem impendere: Hi namque nō modo impœnitentes, sed relapsi iudicabūtur; Ius enim pręsumit delinquentes hęc agere ex consequentia erroris, à se prius approbati. Ita *Bariola loc. cit. Sousa in Aphoris. Inquisit. lib.3. c. 29. n. 9*.

8 De non adimplentibus pœnitentias, & nihil aliud committentibus, par est ratio, ac de fugientibus ex Carcere, quòd impœnitentes magis sunt dicendi, quam relapsi, ex *Pegna. Farinacio, & simancha, locis cit.*

9 Item, quę de fugiente è Carcere, sibi pro pœnitentia assignato, dicta sunt, extendi etiam debent ad fugientem è carcere, ad custodiam sibi destinato; nam fugiens ex hoc carcere, pendente processu, si honestior sit, diligentius custodiendus, & durius puniendus; si verò sit vilis, fustibus cedendus, atque ita in praxi seruari,

testatur. *Simanchas tit.* 16. *num.* 23. quem sequitur *Farinacius quæst.* 193. *num.* 138. Quod si comprehendi nequeat, tunc contra talem fugientem proceditur vti confessum, & impœnitentem. *Simanchas* vbi supra, *& in Enchiridion tit.* 26. *num.* 5. *Royas de hæreticis. p.* 2. *num.* 185. *Ludouicus à Paramo de origine Sanctæ Iuquisit. lib.* 3. *quæst.* 4. *de ordine procedendi. num,* 72. Vide etiam de hac re Constitutionem *Pij V. si de protegendis, vers. Quiuè carcerem. relatam per Pegnam in fine Directorij inter Bullas Apostolicas, pro officio S. Inquisit. fol. mihi* 137.

10 Qui verò, in carcere pro heresi detentus, se ipsum occiderit, eius tamquam impœnitentis Imago relaxanda est, Ita *Ioannes Royas de hæreticis. p.* 2. *assertione* 14. Quam assertionem ampliat, etiamsi delictum suum reus confessus fuisset, & se pœnitere affirmauerit. *cap. Iudas C. nihil de pœnitentia, dist.* 3. hoc verborum tenore: *nihil Iudæ profuit egisse pœnitentiam, per quam scelus corrigere non potuit*. Probat etiam *Royas* multis iuribus *L.* 3. *§.* 1. *ff. de bonis eorum, qui antè sent. mortem sibi conscis. Glos. sing. vbi Bart. in L. fin. C. de Iure fisci lib.* 10. Verum aduertit ex *Couaruuia*, quòd heredes possunt Innocentiam rei purgare, quòd furore, vel mẽtis alienatione, defunctus se occidit, quod sanè probationis genus difficillimum esse, arbitratur idem *Royas*.

11 Difficultas hic oritur, num aliquis possit se sub relapsi pœna obligare ad pœnitentiam peragendam? Et respondetur negatiuè ex communi

muni sententia. Ratio est; quia nullus est Dominus mebrorum suorum, nisi quatenus Leges permittunt. *L. liberhomo. ad L. Aquileam. Ita Pegnā dict. Comen. 146. versu; & quamuis &c. Hippolitus Riminal. lib. 2. Consil. 150. num. 6. 7. & 35. Thomas Triuisanus, lib. 2. decis. crim. 38. Diana loc. cit. Carena, num. 24.* alios laudans.

12 Qui verò, iniunctas pœnitentias nonmodo non adimplet, sed animo indurato adimplere recusat, velut impœnitens est iudicandus, & nisi resipiscat, tradendus est Curię Seculari. Idem iudicium est de eo, qui pœnitentiam impositam, propter hęresim probatam, recipere renuit. *Ita Pegna dic. Com. 146. vers. cæterum &c. Farinatius de hæresi quæst. 193. §. 7. n. 140. Sousa in Aphoris. Inquisit. lib. 3. c. 29. n. 7. Diana. loc. cit.* & alij.

13 Item abiurare nolentes habentur pro conuinctis, & Curię sęculari tradendi, ex Constitutione *Martini V. quę habetur inter Bullas Apostolicas, relatas à Pegna in fine Directorij pagina mihi 69.* Quod intelligendum est de eo, qui est de hęresi confessus, vel conuictus quique abiurationem de formali facere recusat. *Simanchas de catholicis Institutionibus, tit. 1. num. 25. Paramus de origine Sanctę Inquisitionis, lib. 3. quæst. 4. de expedit. processus n. 23. Farinacius quæst. 194. num. 34.* Si verò abiurare recusans est de hęresi suspectus tantummodo de vehementi, vel de leui; tunc non est statim relaxandus, sed prius excommunicandus; quod si indicta excommunicatione, ex causa fidei lata,

per

per annum insorduerit; tunc erit vt hereticus impœnitens condemnandus; *Eymericus in Directorio p. 2. quæst. 55. num. 15. vers. sed quid agetur*, & ibi *Pegna sub littera. H* | *Farinacius loc. citat. num. 35. Sousa in Aphoris. lib. 2. c.* 40. *num.* 16.

14 Animaduertendum autem est hìc, quòd abiurare propriè est: rem aliquam cum iuramento negare; quicumque igitur id, quod prius affirmauit cum iuramento, & maximè in Iudicio, reuoca erit, & cum Iuramento negauerit, abiurasse dicitur. *Farinacius de heresi, quæst.* 93. *num.* 1. Sed abiurare in delictis, iure canonico, nihil est aliud, quam detestari, & execrari crimen, vt *in cap. Clericos de cohabit: Cleric. in cap. 2. qui Clerici, vel vouentes*. Vndè in proposito, abiuratio detestationem erroris importat, quam Ecclesia, ab antiquissimis temporibus, inuenit, ad ostendendam conuersionem, & satisfactiònem de preterito, & in futurum firmitatem illius, qui reconciliandus est. Quamobrem abiuratio sic à Doctoribus definitur: solemnis heresis detestatio, cum assertione catholice veritatis, & obligatione, Iuramento, & pœna munita permanendi in fide christiana. Sic *Pegna in Addictionibus ad tertiam par. Directorij, de quarto modo terminandi processus com.* 40. *vers, est autem abiuratio. Royas singulari.* 1. *n.* 3 *&* 4. ex mente *textus in cap. ego Berengarius de consecratione dist. 2. cap. quoties, cap. conuenientibus, vbi Glossa, verb. scripto, & cap. Saluberrimũ, c. Ad abolendã, vers. presẽti de hæreticis.*

A N

AN TENEANTVR FIDELES OMNES HAERE- ticos iudicibus fidei denuncia- re.

CAP. XXXIV.

1 CVm peccatum hęresis est publicum, nemini dubium est: teneri omnes, qui notitiam illius habent, denunciare personam, quę illud commisit, *ex cap. qua propter 2. quęst. 7. & cap. 2. de hæreticis*, solum est controuersia, quandò delictum hęresis ita est occultum, vt vnus tantum, pręter delinquentem, illius conscius sit. In qua re, sunt qui opinentur talem non esse obligatum denunciationem iudicialem facere. sic *Ioannes Andreas, cap. nouit. de Iudeis*, quem sequitur *Villadiego, tract. de hęre-*

reticis, *qu.* 10 *Gundisalu. tract. de hereticis*. Probant autem, quia talis denunciatio est inutilis & nociua; ergò non solùm non est obligatoria, sed nec etiam licita. Antecedens probatur, quod sit inutilis, quia Iudex, ex denunciatione sic facta, non potest procedere contra denunciatum, nec ad punitionem delicti, nec ad illius correctionem. Ergò est omnino inutilis. Est etiam talis denunciatio nociua delinquenti; quandoquidem infamatur frater in re grauissima, nullo fructu ex infamatione obtento, quod est maximum nocumentum.

2 Altera tamen sententia communis, vera, & tamquam certissima tenenda, affirmat dari de hac re preceptum non solum diuinum, sed etiam Ecclesiasticum. Sic docet *Azorius tom.* 1. *lib.* 8. *c.* 19. *quæst.* 9. *Sanchez. lib.* 2. *Decalog. c.* 23 *fine Simanchas de catholicis Institutionibus tit.* 19. *n.* 10. *Alphonsus de Castro lib.* 2. *de Iusta hæreticorum punitione. c.* 25 *Royas Sing.* 13. *Suarez disp.* 20. *de fide sect.* 4. *Farinacius de hæresi quest.* 197. *§.* 2. *num.* 36. *Bonacina de censuris disp.* 2. *quest.* 6. *punct.* 1. *num.* 9. *Castrus Palaus tract.* 4 *disp.* 2. *punct.* 4. *num.* 2. *Fagundez lib.* 1. *in* 1. *præceptum Decalogi c.* 26. *num.* 6.

Probatur primò ex Sacris litteris, *Dueut.* 13. *Ne parcat oculus tuus, vt miserearis, & occultes eum*, idest fratrem Infidelem, de quo ibi est sermo.

3 Quòd vero detur præceptum Ecclesiasticum, patet, quia exstat preceptum excommunicationis, *cap.* 2. *& ibi Glosa*, *& Doctores extrà de*

de hæreticis, cap. qua propter 2. quæstion. Cardinal in cap. Si peccauerit. num. 29. 3. quæst. 2. & extat Constitutio *Innoceu ij. 4. edita de anno,* 1254. *Incipit, nouerit Vniuersitas, vers. Item si quis hæreticos sciuerit relata pur Pegnam in fine Directorij inter Bullas Apostolicas, fol. mihi. 17.* & alia *Nicolai. III. ædita de anno* 1281. *quæ incipit; Nouerit Vniuersitas, vers. Item si quis eum, relata vt supra folio. mihi. 52. & Gregorij. IX. Bulla, quæ incipit, Excommunicamus, e dita de anno.* 1238. *relata vt sup. post Directorium: folio. mihi* 3. Patet etiam ex edictis Dominorum Inquisitorum, quæ in singulis fidei actibus publicantur, inquibus præceptum imponitur, statim denunciandi huiusmodi hęreticos.

4 Deindè ratione probatur efficaciter, à contrario fundamento oppositę sententiæ; quia talis denunciatio de peccato hæresis est necessaria ad bonum commune Reipublicę Christianę, & ipsi delinquenti; ergò est facienda. Antecedens, quo ad primam partem, probatur, tum quia p denunciationē impeditur, ne hęresis serpat, neque alios inficiat. Tum etiam quia hæreticus videns se esse denunciatum, vel denunciandum esse, quantumuis occultissimè hæresim manifestet, continebitur, timens correptionem, & supplicium. Ex parte verò ipsius denunciati, probatur etiam ipsi delinquenti denunciationem vtilem esse; quia hoc modo, & continetur à peccato committendo, & à peccato commisso facilius hac via reuocari potest, & celerius emendabitur.

Reue-

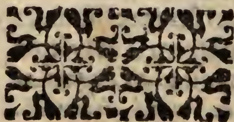
5 Reuelare autem quis hæreticum tenetur, excepto sigillo Sacramentali pœnitentię, quantumuis sub secreto iurato hæresim cognouerit, vel promiserit, dederit fidem, ac etiam iurauerit de non reuelando. Quandoquidem huiusmodi Iuramentum non est obligatorium: argumento textus, *in cap. Intimauit extra de testibus, & in cap. non est obligatorium de regulis Iuris in 6. & in Specie voluit Sanctus Thomas 2. 2. qu. 70. art. 1. ad. 2. Guido Fulcodius, qui Clemens IV indè creatus est, in consultationibus ad Inquisitores, qu. 8. Farinacius de hæresi qu. 197. §. 2. n. 50. Castrus Palaus tract. 4 disp. 2 punct. 4. num. 9. Fagundez lib. 1. in 1. præceptum Decalogi. c. 2. num 17. & 18*

6 Sed oritur difficultas, an suspecti de heresi debeant etiam denunciari fidei Inquisitoribus? Et respondetur affirmatiuè, ex communi verissima Doctorum Sententia. Sic *Farinacius loco cit. n. 35. vers. adde, & eumdem Leliun Zecchium; Delrius lib. 5. disquisit. Magicarum sect. 4. vers. tenentur omnes,* vbi dixit, omnes etiam teneri reuelare Sortilegos, quandò eorum Sortilegia sunt cum hæresi coniuncta, subditque vix contingere, istos, maleficos, & sortilegos non habere heresim coniunctam.

7 Quòd verò quisquè denunciare teneatur Sortilegos, etiam quòd sortilegia non sint hereticalia, voluisse videtur *Lelius Zecchius in summa. p. 1. tit. de fide, rubr. de heresi. c. 11. n. 13. vers. sciat tamen aliquis, & num. 12.* vbi amplius quòd quis dænunciare tenetur fautores hæ-

re-

reticorum, hæreticorumque libros tenentes, & in eodem. *n* 10. *in principio verſ. Ampliatur*, vbi ampliat, quòd quis reuelare teneatur proferentes verba hereticalia, etiam ioco; quandoquidem, vt ipſe ait, Eccleſia non iudicat de occultis. *cap. Erubeſcant diſt.* 32. *&c.* ſic etiam *Sanchez lib.* 2. *decalogi, c.* 32. *n. vlt. & Lazarius de blaſphem. qu.* 12. *ferè per totam*, vbi loquuntur de obligatione denuciandi blaſphemos hereticales. *Genuenſis in praxi Archie. Neapol. c.* 18. *n.* 10. *Campanili in Diuerſorio Iuris Canoni. rubri.* 12. *c.* 13. *n.* 147. atque de hoc nequaquam dubitari poteſt, ſtantibus edictis Dominorum Inquiſitorum, in actibus fidei publicatis quę loquuntur generaliter, & ſine diſtinctione de ſuſpectis de hereſi; quamobrèm comprehenduntur etiam de leui ſuſpecti de hereſi, videlicet ſemel in Ira tantum, vel bis blaſphemantes. Ratio eſt, quia ſuſpicio leuis in hoc crimine habetur pro legitima, ad effectum ſaltem cogendi taliter ſuſpectum, ad abiurandum de leui, iuxta textum in *cap. Accuſatus in principio. de hereticis in.* 6. & ita eſt praxis quotidiana in tribunali Sancti Officij, vt recte docet *Carena*, 2. *tit.* 9. *§.* 2. *n.* 8.

A N

AN PERSONAE Coniunctissimæ teneantur hæreticum occultum Iudicibus fidei denunciare.

Caput XXXV.

1 PRima sententia docet non teneri filium Patrem hereticum occultum Iuquisitoribus denunciare; teneri tamen Petrem filium hæreticum, similiter occultum Iudicibus indicare *Simanchas de catholicis Institutionibus, tit.* 29. *nu.* 35. *Abulensis in Deuteronimum.cap.* 13. *qu.* 3.

2 In contrarium, est communissima DD. sententia, teneri scilicet filium, & vxorem ad denunciandum patrem, vel virum hereticum, & ita sentiendum est cum *Pegna ad Directorium Inquisit.p.2.com.*15.*sub littera.B.*sic etiam *Paramus de Origine Sanctæ Inquisit. lib.* 3.*quæst.*8. *n.* 38.*Farinacius de hæresi quest* 197. *§.* 2 *num* 49. *Sua-*

Suarez de fide disp. 20. sect. 4. n. 21. Lelius Zechius de casibus reser. casu. 2. n. 2. vers. Secundò amplia; Sanctarellus de hæresi, c. 9. n. 14. Barbosa de potestate Episcopi, 3. p. allegat. 96. num. 56. Castrus Palaus tract. 4. disp. 2. punct. 4. num. 14. qui tamèn ait, non teneri vxorem respectu mariti, si timeret ex tali reuelatione, sibi à marito mortem parari, aut aliud graue damnum euēturum: teneri tamen, si hęc precaueri possunt. *Fagundez lib. 1. in primum pręceptum Decalogi c. 26. n. 26. & 27.*

3 Probatur verò hęc sententia ex Sacra pagina, *Deut. 13. Si tibi persuadere voluerit frater tuus, & filius Matris tuę, aut filius tuus, vel filia, siuè vxor, quę est in sinu tuo, aut amicus, quem diligis, vt animam tuam, dicens: Eamus; & seruiamus Dijs alienis, &c. non miserearis, vt occultes eum;* in quo loco prępicitur pater denunciare filium; ergò comprehendit etiam ea lex filium respectu patris; & in ea etiam prępicitur filius denunciare patrem; quia correlatiuorum eadem est ratio; presertim, quia licèt obligatio filij ad patrem sit maior, tamèn amor patris ad filium est etiam maior, & sic vterque se excedit, & vterque tenetur vtrumque denunciare. Sic *Fagundez loc. cit.*

4 Secundò, quia *L. minimè ff. de Religiosis, & sumptibus funerum* dicitur occidendum esse parentem hostem patrię; sed hęreticus equiparatur hosti patrię; imò hostem patrię excedit: quia est hostis Ecclesię in his, quę ad Deum, & ad animam immediatè pertinent. Ergò si filius

tenetur accusare Patrem hostem patrię, fortiori tenebitur illum accusare si hereticus sit, & hostis Ecclesię; quandoquidem ordo charitatis postulat, vt bonum animę, & spirituale antè ponatur bono vitę, & temporali.

5 Nec dicas, ex hac denunciatione grauissimum damnum filijs oriri, ob pœnas in filios hęreticorem latas à Sacris Canonibus. Quia ex *Alphonso de Castro lib. 2. de Iusta hęreticorum punitione, cap. 26., & Pegna 2. p. Directorij comen.* 15. in eo casu, quo filius parentem denunciet, à pœnis, in hęreticorum filios iure statutis, ob prœmium delationis liberatur, & seruandus est indemnis, quantum fieri potest, ita vt pœna confiscationis proprię lęgitimè, & pœna Infamię remittatur. Argumento *L. quisquis §. vlt. C. ad L. Iuliæ Maiestatis.* idem asserit *Royas singul.* 12. *num.* 5. *Suarez de fide disp* 20. *sect.* 4. *num.* 22 *Sanctarellus de hæresi cap.* 9. *num.* 15. *alios referens. Fagundez lib.* 1. *in.* 1. *præceptum Decalogi, cap.* 26. *num.* 27. Et est definitum in quadam Constitutione *Frederici Imperatoris*, *quę incipit commisi, in §. nec quidem ibi*; has autem *Frederici* leges multi Pontifices comprobarunt, & specialitèr *Innocentius IV. & Alexander. IV.* vt refert *Pegna in fine Directorij inter Bullas Sancti Officij pag. mihi* 19. *&* 29.

6 Sed difficultas oritur, an quę dicta sunt de patre hęretico, habeant locum in patre, vel marito de hęresi suspectis? Aliqui in hac re tenuerunt, ea non militare in marito, & patre de hęresi suspectis, ac proindè eos à filio, vel vxore

re minimè esse denunciandos. Mouentur ex quadam traditione *Abbatis cap. inter solicitudines, de purg. can. num. 6.* quę etiam communiter approbata est à DD prout testantur *Ricciullus de iure personarum extra Ecclesiæ gremium existentium lib. 5. cap. 19. num 27. & Sanctarellus de heresi, cap. 33. n. 6.* traditio autem estò, quòd statutum, & dispositio loquens de hereticis, non habet locum in suspectis de heresi: at DD. loquentes de filio, & vxore obligatis ad denunciandum, loquuntur de patre, & viro hereticis. Igitur illorum traditio non debet extendi ad eosdem de heresi tantum suspectis. In hac re *Diana p. 1. tract. 4. resolut. 6* nihil de suo affirmans, refert pro hac sententia *Lazarium tract. de blasphemia, quæst. 12. num. 67. & Homobonum tract. de casibus reseruatis p. 2. cap. 7. folio. 241. & in Exam. Eccl. p. 1. tract. 7. c. 7. quæst. 32.* & licèt hęc sententia probabilis ab aliquibus censeatur.

7 Nihilominus contraria sententia, tamquam fidei fauorabilior, est etiam probabilior; tum quia eadem ratio militat in hæreticis, ac in suspectis de heresi; & edicta Dominorum Inquisitorum loquuntur etiam de suspectis de hæresi denunciandis: & dum loquuntur de personis, ad denunciandũ obligatis, id per verba generalissima præcipiunt. Ergò generaliter intendunt compræhendere etiam filium, & vxorem respectu patris, & mariti. Ita in terminis similis edicti Inquisitoris Brixiſæ, quod ob illa verba generalia, compræhendat etiam patrem, & quamli-

libet aliam perſonam coniunctam, docuit *Zechius de caſibus reſeruatis, caſu* 2. *num.* 2. *verſ. ampliatur* 2. ſic etiam *Carena* 2. *p. tit.* 9. *§.* 3. *n.* 13. & affert *Lazarium de blaſphemia quęſt.* 12. *num.* 57. ſequutus *Comitolium quęſt. morali: lib.* 4. *quęſt.* 8. vbi dixit filium cogi poſſe, ob edicti Inquiſitoris Papienſis generalitatem, ad denunciadum patrem blaſphemum. *Petrus Binsfeld de Confeſſ. Malefic. membru* 2. *poſt princip. §. pro parte* negatiua, dixit parentes teneri denunciare filios maleficos, & è contra: ſic etiam *Lazarius, & Comitolius, cit. & Homobonus, diſquiſ. tom.* 1. *tract.* 7. *de primo pręcepto Decalogi cap.* 3. *quęſt.* 16. ferè per totam, & tamèn malefici, & blaſphemi ſunt tantummòdo de hęreſi ſuſpecti, ſic etiam *Pegna ad Directorium Inquiſitorum p.* 2. *comen.* 76. *verſ. At non videtur*, vbi ſolum putat, vxorem excuſandam, ſi non denunciat maritum ſuum, ex eo quòd comedat carnes in diebus vetitis, ſi eius maritus ſit terribilis; ergò excluſo timore, denunciare tenetur.

8 Et ex his patet reſponſio ad rationem incontrarium; quandoquidem eadem militat ratio in hęreticis, ac de hęreſi ſuſpectis, & DD in hac materia indifferenter de vtriſque loquuntur.

Deniqúe, ſi hęc obligatio denunciandi hęreticos, & de hęreſi ſuſpectos arctat filium reſpectu patris, Patrem reſpectu filij, & vxorem reſpectu mariti, patet quid ſit dicendum de alijs coniunctis, vt de fratre &c.

AN OBLIGATIO DENVNCIANDI REOS IVDICIBVS fidei morte delinquentis, extinguatur.

CAP. XXXVI.

1 QVamuis regulariter loquendo, actio, & obligatio accusationis, & denunciationis per mortem delinquentis extinguatur: quandoquidem sicut morte illius extiguitur delictum, quo ad pœnam temporalem, ita extinguitur actio, & Ius denunciationis, vel accusationis; *Ita* Doctores docent communiter, *Angelus*, *& Imola*. *& Bartholus in L. Defuncto ff. de publ. Iud.* & patet ex his verbis prædictæ legis: *defuncto eo, qui reus fuit criminis est pœna extincta*. L. 1. *cum*

sequent. C. *si reus, vel accusator L. his, qui in reatu, ad L. Iulię Maiestatis L. contra pupillum §. 15. qui ad Maius de re Iudic. L. si pœna ff de pœnis, L. ex Iudiciorum in fine ff. de accusationibus, L. 1. C. ne ex delicto defunctorum.*

2 Nihilominus heresis crimen, ob eius atrocitatem, & immanitatem, morte non extinguitur, sed post mortem puniri potest, habetur id in prattica; nam post mortem heretici imponitur pœna concremationis cadaueri. *Antonius. Gemez. tom. 3. variarum cap. 1. num 79. ad finem, est textus in L. Manicheos. §. 2. versu, in mortem. C. de hæreticis*, vbi dicitur in mortem quoque Inquisitio extendatur. Et est etiam textus apertus *in cap. accusatus, §. in eo verò casu de hereticis in 6.* sic *Simanchas de catholicis Institutionibus tit. 18. rubr. de defunctis num. 5. & sequentibus. Eymericus in Directorio Inquisitorum par. 3. quæst. 43. & ibi Pegna comment. 42. Farinacius de hæresi quęst. 197.* §. 4. *num.* 86. Multos alios referens. *Castrus Palaus, tract. 4. disp. 8. punct 18. §. 4. num. 1.*

3 Pœnę autem contra hereticos defunctos sunt Infamia, excōmunicatio, Confiscatio discerni bonorum, & denegatio sepulturæ, quia Inquisitores eorum ossa exhumari faciunt, si abalijs possunt, & comburi; vt docent communiter DD. apud *Farinacium dicta quæst. 197. num. 92.* vide *Pegnam in 2. p. Directorij in repert. cap. si quis Episcopus extra de hereticis, littera. B. in verbo saltem post mortem & vers. sequ,* vbi proponit illam difficultatem, quomodò scilicèt hæreti-

reticus post mortem possit excommnnicari prout communiter asserunt DD. si iam viuens ipso iure, & eo ipso, quòd in heresim incidit, excommunicatus est: & hanc difficultatem duobus modis resoluit. Primò, quòd post mortem hereticus non excommunicatur, sed Anathematizatur, hoc est, maledicitur, deuouetur, & execratur; vt per *Alphonsum de Castro lib. 2. de Iusta hæreticorum punit. cap.* 20. Secundò, retenta communi intelligentia, quòd hæreticus post mortem non excommunicatur, sed excommunicatus declaratur.

4 Sed hic dubitari potest, an hæc obligatio denunciandi reos post mortem militet etiã contra suspectos de hæresi? Et respondetur, quòd aduersus Fautores, defensores, receptatores hæreticorum, & de hæresi suspectos, nequaquam post mortem procedi potest; patet expressè, ex *Cap. Accusatus, §. porrò de hæreticis in. 6.* Ratio est, quia non sunt heretici, sed de hæresi suspecti: solum autem crimen heresis formaliter, post mortem delinquentis puniendum seruatur; ergò non crimen suspectionis heresis; ita pluribus relatis docet *Pegna 3. parte* Direct*or ij cõmen.92, vers. Alterum caput*, vbi ait, quòd in hoc crimine, suspiciones quantumuis vehementes, morte reorum extinguntur, sic etiam *Simanchas de Catholicis Institutionibus, tit. 4. rubr. de Accusat. n. 5. & tit 46. num. 77. Repertorium Inquisitor. Verbo, Accusatio, vers. sed An Accusatio habeat locum? Farinacius de hæresi qu. 197. num. 104. Castrus Palaus tract. 4. disp. 8. punct. 16. §. 4. n.*

 6. Acun-

6. *Acunha in Decretum Gratiani p.* 1. *dist.* 23 *cap.* 14. *num.* 6. *Diana* 4. *p. tract.* 7. *resolut.* 28.

5 *D*ubitatur Secundò, intra quantum tempus proponenda est Denunciatio contra mortuos? Variæ sunt *DD.* sententiæ super tempus, quo prescribitur ne contra defunctum procedi possit. Aliqui enim, nequè parui nominis Doctores, affirmant quinquennio præscribi. *Bartholus in L.* 2. *C. de Apostatis*, asserit: intra spatium quinquennij posse procedi contra hereticum defunctum, sic etiam *Glossa ordinaria in L. Manicheos.* C. *de hæreticis.*

Alij verò opinantur spatio viginti, alij triginta, alij quadraginta annorum prescribj actionem contra hereticos defunctos. Alij etiam inter damnationem memorie defuncti, & confiscationem suorum bonorum differentiam constituunt, affirmantes quinquennio prescribi in damnatione memoriæ defuncti, & in confiscatione, quatriennio. *Baiardus ad Clarum.* §. *hæresis, num.* 27. *Felinus c. Cum nobis de præscripit. num.* 52. Alij econtra in confiscatione dicunt, intra quadraginta annos præscribi, iuxta *textum in cap.* 2. *de prescriptionibus lib.* 6. In damnatione verò memorie, & in alijs hæreticorum pœnis, nullo tempore prescribi. sic *Pegna dicto Comment.* 92 *vers. In qua difficultate breuiter dico.*

6 Et quamuis aliqui recensiores affirment, solo quadraginta annorum spatio prescribi, tum ius confiscandi bona hæreticorom, tum etiam actio damnationis memorie. Sic *Castrus Palaus tract.* 4. *disp.* 8. *punct.* 16. §. 7. *num.* 14. Nihil

hilominus, statuendum est cum *Pegna*, quòd nullis temporum spatijs finitur actio damnandi memoriam heretici defuncti, imò post quadraginta, & plures annos, præscribitur verò quadricennio ius confiscandi bona. Sic etiam *Simanchas. tit.* 18. *num.* 14.*ex. L.*2.& ibidem *Glossa, & Bartholus* C. *de Apostatis,cap. vlt. de præscripit.lib* 6. *prima Instructio Hispalensis c.* 20. *Acunha in decret. Gratiani. p.* 1. *dist.* 23. *cap.*14. *num.* 6. *Diana.* 4. *p tract.* 7. *rosolut.*28. *vers.Verùm mihi contraria sententia. Sousa in Aphoris. Inquisit. lib* 2. *c.* 50. *num.* 1. *Paramus de Origine Sanctę Inquisit. lib.* 3. *qu.* 4. *num* 83. *Sanchez lib.* 2. *Decalogi, c.* 22. *num.* 4. *Carena,* 2. *p. tit.* 9. *§.* 2. *n.* 6.

7 Sed obijcit *Castrus Palaus loc. cit,* quia ius confiscandi bona hæreticorum quadraginta annorum spatio præscribitur, iuxta textum *in cap.* 2. *de præscriptionibus lib*. 6. sed confiscatio accessoria est memoriæ defuncti condemnatæ. ergò si memoria defuncti, vltra quadraginta annos, damnari potest,& confiscatio ipsa, quæ illi accessoria est, semper intrare debet.

Respondeo,quòd dispar est ratio de actione procedendi contra memoriam defuncti hæretici, & confiscatione bonorum; quia in damnatione memoriæ, ob atrocitatem delicti, nulla datur temporis præscriptio: quo ad confiscationem verò, præscribi magis cõmuniter voluerunt Doctores, eo quod ea bona ab hæredibus illius, cuius memoria damnata fuit,bona fide possessa fuerunt quadraginta annorum spatio, & ideo

facta

facta est præscriptio, vt volunt *Pegna, Sanchez loc. cit.* & *Farinacius de hęresi qu.* 190. *§. 9. per totum à n.* 1 9. *Sousa in Aphoris lib.3. cap.* 19. *num.* 1. 2. & 3. vbi, quòd nulla est dubitatio quòd bona hæc præscribantur; non sic est de damnatione defuncti.

AN IN CASV HAERESIS, PRÆMITtenda sit CORRECTIO FRATERNA antè Denunciationem.

CAP. XXXVII.

1 NOn desunt Doctores, qui negant faciendam esse denunciationem Iudicialem, si delictum hęresis occultum est, & speratur, correctione secreta, emendandum; sic tenent *Gundisaluus tit. de hæreticis, qu.* 20. *num.* 6. *Repertorium Inquisitorum, Verbo denunciatur, versic. an quandò proceditur Decianus in tract. criminal. lib.* 5. *cap* 30. *num.* 3. vt refert *Castrus Palaus. tom.* 1. *Operis moralis, tract.*4. *disp.*3. *punct.* 4. *num.*4.

Di-

2 Dicendum tamen est primò, hæreticum etiam occultum denunciandum esse Inquisitoribus fidei, absque fraterna correctione, hæc sententia cõmunior est, & Reipublicę melior, sic *Alphonsus de Castro de iusta hæreticorum punitione, lib. 2. cap 25. Simanchas de catholicis Institutionibus tit. 19. rubr. de denunciat. num.* 10. *& sequentibus, & in Enchiridion, tit. 23. rubr. de denunciat. n. 5. & sequentibus, Sigismundus Scaccia de Inditijs. cap. 16. num 3. Royas, tract. de hæreticis. 2. p. assertione. 3. num. 81. & in. Singularibus Fidei, singul. 3. num. 21. Pegna in Directorio Inquisit. 2. par. coment. 2. ad cap. Qui alios de hæreticis, versic. quod si quęratur, & Coment. 18. ad cap. Qualitèr, & quandò de accusationibus circà finem, Ioannes Azorius Institut. Morali. tom 1. lib. 8. cap. 19. quæst. 9. Lorca. 2. 2. disp. 47. num. 23. Bonnes in D. Th. 2. 2. q. 11. art. 4. vers. sed circà solutionem. Farinacius de hæresi, quæst. 197. num. 39. Suarez de fide disp. 20. sect. 4. n. 11. Aloysius Turrianus de fide disp. 89 dub. 2. vers. Tertiò hoc est intelligendum, & in selectis disputationibus, p. 1. disp. 30. centur. 1. dub. 24. Coninch. de fide disp. 28. dub. 8. num. 150. Aloysius Bariola in floribus Directorij Inquisit. p. 2. coment. 18. Fagundez in præcepta Ecclesiæ, præcepto 2. lib. 6. cap. 4. num. 11. & in pręcepta Dęcalogi lib 1. in primum præceptum cap. 26. num. 7 Peyrinus, tom. 1. de subdito, quæst. 1 c. 16. §. 2.*

3 Est etiam nostra conclusio de mente *D. Th. 2. 2. quæst. 33. art. 7.* quàmuis aliquibus videa

deatur, eum admittere fraternam correctionem in heresi formali. Sed si benè expendantur eius verba, nostram conclusionem ipse confirmat; quandoquidem, sic ait: *Si hereticus priuatim homines à fide auertat, & quia ille, qui sic occultè peccat, non solum in te peccat, sed etiam in alios: oportet statim procedere ad denunciationem, vt huiusmodi impedimentum impediatur, nisi fortè aliquis firmiter æstimaret, quòd statim per secretam admonitionem poßet huiusmodi mala impedire*, hec Sanctus Doctor. Vndè *Caetanus ibidèm* expendens verba illa *Sancti Thome n. si fortè, &c.* aduertit, quòd *raritatem casus admonitionis secretæ denotauit textus, per illa verba, nisi forte, potius quam consilium talis admonitionis in casu illo; ac si dixerit, nisi quod tamen rarissimum est, & ferè numquam eueniet*. Insuper idem *Caetanus*, ex allatis verbis Sancti Thome tres conditiones requirit in tali casu, vt premittenda sit correctio ex mente *S.* Doctoris: Et prima conditio notatur per illa verba: aliquis firmiter. Secunda, quòd statim. Tertia, posset impedire: hoc est in tanto casu, non sufficit, quòd aliquis probabiliter æstimet, neque satis est quòd firmiter estimet, quòd aliquandò; neque sufficit, quod firmiter censeat, quòd statim posset, de possibili impedire, sed necessariò requiritur coniunctim hoc totum, scilicèt, quod ille aliquis firmiter estimet, quod statim poterit, & de facto actualiter impedire. Ita *Caetanus*. Vide etiam *Alphonsum de Castro lib. 2. cit. de iusta hereticorum punitione cap.* 25. qui ait; *quia rarissi-*

rissimè contigere potest, vt priuatus homo possit huiusmodi malis mederi, ideò non assertiuè, sed sub conditione, dixit S. Thomas nisi fortè.

4 Sed quoniam regulariter hęretici subdoli sunt, & sub ouina pelle lupum gerunt, ac sæpe fingunt se emendatos, vt facilius suos errores clangulum seminent, & diffundant, ergò pręsumi non potest, per secretam correctionem eorum emendatio, & quòd huiusmodi mala impediri possint, propterea omissa correctione, immediatè sunt Iudicibus fidei denunciandi.

5 Probatur verò rationę nostra conclusio; quia pręceptum correctionis fraternę est affirmatiuum, quod non obligat in omni euentu; sed solum quandò est spes fructus; sed quandò non speratur fructus, sed potius detrimentum contra bonum commune, vt in crimine hęresis, nulla erit obligatio euangelicę correctionis. Adde, quòd hoc pręceptum militat, spectatis rebus secundum se; secùs verò, si ob commune bonum, lex aliqua lata esset, quę casus communiter contingentes respiceret: tunc enim bonum commune particulari est pręferendum: & potius spectādum est vitare periculum boni communis communiter contingens, quam in vno, vel alio casu vitare damnum alicuius delinquentis. *Ita Ferdinandus de Castro Palao, tract. 4. disput. 3. punct. 4. n. 5.*

6 Secundó probatur ratione etiam *Sancti Thomæ loc. cit.* quòd ordo correctionis Euangelicæ: *si peccauerit in te frater tuus corripe eum. Matthei.* 18. locū solū habet, quando peccatum

est

est commissum contra te; si verò non solum in te peccat, sed etiam in alios; oportet statim procedere ad denunciationem, prętermissa faterna correctione. Vndè idem *Sanctus Tho.in.cap* 18. *Matthei* in verba illa, *si peccauerit in te, Ex Glosa*, sic ait; *Si iniuriam, vel contumeliam intulerit tibi. Vnde vult dicere, quòd peccatum factum contra nos remittamus; sed peccatum, quod fit contra Deum nos remittere non possumus*, hęc S. *Tho*. At crimen hæresis quadam speciali ratione est immediatè contra Deum commissum, vt ait *Simanchas tit*. 19. *n*. 13. Ergò non pertinet ad ordinem Euangelicę correctionis

7 Probant tertiò multi Doctores non contē nendi, quia hęretici non sunt fratres Euangelici, licèt sint fratres natura, idest proximi, & per consequens ordo Euangelicus cum eis non est seruandus, vt adnotauit *Archidiaconus in cap. Si si peccauerit*.2.*qu*. 1 *Panormitanus in cap. Nouit. de Iudicibus*, & alij. Quod autèm hęretici non sint Fratres Euangelici, nititur probare *Alphonsus de Castro loc.cit.* ex Patribus *Theophilacto, Tertulliano, & D. Augustino*. Verùm tamèn hoc non placet *Suario de fide disp*. 20. *sect*. 4. *n*. 11. Tum quia, lex illa correctionis est naturalis, & est lex charitatis; & ideò ad omnes proximos naturę extenditur, sicut & charitas. Tum quia hęreticus ratione baptismi inter fratres numerari potest.

8 Vera igitur explicatio illius Euangelici pręcepti magis cōmunior est. Christum Dominum ibi loquutum fuisse de correctione Euangelica,

quę

quę ordinatur ad solam emendationem solius fratris, quę semper prerequirit fraternam monitionem, & ideò ibi semper ille ordo est seruandus, extra heresis crimen; quia per secretam admonitionem potest finis intentus sufficienter obtineri. Hic autem agimus de denunciatione Iudiciali, quæ non solum pertinet ad finem solius emendationis fratris peccantis, sed spectat ad alium finem, nempè ad bonum commune spirituale immediatè; quod semper præferēdum est bono priuato, ac particulari; & ideò hæc denūciatio iudicialis nō cōpræhēditur sub illo precepto, de quo ibi Christus loquitur, vt de se patet, sic *Fagund. lib.* 1. *in* 1. *præcept. Decal. c.* 26. *num.* 13. *Diana, p.* 1. *tract.* 4. *resolut.* 2. *Carena* 2. *p. tit.* 9. *§.* 4. *n.* 18. *vers. Tertiò, quia duplex est denunciatio.*

9 Nequè obstat illud *D. Pauli ad Titum.* 3. *Hæreticum hominem post vnam, & secundam correctionem deuita*; vbi supponit Apostolus, hereticum prius esse fraterr.è corrigendū, quàm deferatur ad Iudices, aut deuitetur: nam *D Paulus* ibi non ad quoscumque sententiam illam dixit; sed ad Episcopum *Titum*, adque n ex officio pertineat hæreticum iudicare, & per sententiam excommnnicationis euitare ab alijs, vt optimè explicat *Simanchas, tit.* 19. *cit. n.* 14. & *Nicolaus Liranus, ac D Tho. ad eumdem locum Pauli* inrerpetrantur, velut alij respondent Paulum loquutum fuisse ibi cum Tito Episcopo, & quia Ecclesia eo tempore uires non habebat ad cremandos, & puniendos hæreticos in Iudicio

con-

conuinctos; solum restabat eos deuitare, & excludere à cõmunicatione fidelium: cogendo scilicèt fideles, vt eos deuitarent; supponit ergò D. Paulus iam fuisse denunciatum illum hęreticum, atque in Iudicio conuinctum; quarè non est similis casus, vt de se patet.

10 Dicendum secundò, præscindendo ab Edicto Dominorum Inquisitorum, audientem secretò quempiam proferentem hæreticam propositionem ex Ignorantia, & simplicitate, nec sibi constat, eum, qui huiusmodi propositionem protulit, esse hæreticum, debere secretò per fraternam correctionem admonere, priusquam illum ad Inquisitores fidei denunciet. Ita *Pegna secunda par Directorij Inquisit. coment*, 18. *ad cap. qualitèr, & quandò de Accus in fine. Alphonsus à Castro loc. cit. concl.* 2. *Graffius* 1. *par. Decis. lib.* 2. *c.* 69. *num* 18. *Toletus de Instruct. Sacerdotum, lib.* 4. *c.* 5. *n.* 1. *Martinus De rio lib.* 5. *disquisit. Magicar sect* 4. *num.* 6. *vers. secundò si constat. Bariola loc. cit. Peyrinur tom.* 1. *de subdito quæst.* 1. *c.* 16. *§.* 2. *Bonacinsa tract. var. disp.* 6. *punct.* 2. *§.* 8. *num* 5. *vers. Si verò non sit hęreticus ex malitia &c.* & alii.

11 Et ratio potest esse, quia ignarantia in crimine hæresis solet excusare, vt alibi diximus: ergò pari ratione potest denunciatio iuridica prætermitti, si per fraternam monitionem emẽdatio sequatur. Et quamùis hæc vera sint, stando in iure naturę; nihilominus etiam post Edictum Dominorum Inquisitorum de hęretico deferen-

ferendo, fortassis non prȩsumitur, quòd velint Inquisitores sibi fieri denunciationem, neque ratione erudictionis proximi, cum iam sit sufficienter emendatus per correctionem, vt supponitur, neque ratione punitionis, cum ille, qui per ignorantiam errauit, non sit regulariter puniendus,

12 Hinc *Bonacina loc. cit.* de rigore Iuris asserit: non videri denunciandos Concionatores, qui inter concionandum aliqua proferunt ex incuria, vel inconsideratione. Ratio est, quia non est prȩsumendum, ipsos velle contrauenire Iudicio Ecclesiȩ, aut ea dixisse cum plena denunciatione, & aduertentia, ita vt velint errori adhȩrere; nisi alitèr de ipsorum mente conjiciatur.

13 Dicendum tertiò Suspectum de hȩresi, absque prȩuia fraterna correctione, esse denunciandum Inquisitoribus, etiamsi per Euangelicam correctionem emendatio credatur; stante quòd Inquisitorum edictum publicatur de hȩretico, siuè suspecto de hȩresi denunciando; licèt stando in solo iure naturȩ, probabile sit, posse quempiam à denunciatione cessare; si firmiter credat per secretam monitionem fore huiusmodi de hȩresi suspectum emendandum; ratio est, quia hìc agitur de denunciatione iudiciali, quæ vt dictum est, non pertinet solum ad emendationem fratris peccantis, sed ad bonum commune spirituale, quod semper bono priuato, & particulari prȩferendum est.

14 Nec obstat ad prȩceptum Inquisitorum

preceptum à Christo Domino latum, de Correctione fraterna premittenda; quia Christi preceptum est de peccatis, que non vergunt in damnum commune, & tertij, vt satis constat ex illis verbis; *Se peccauerit in te*. Vnde Lamie, & Strigę semper sunt denunciandę, nulla precedente monitione, etiam quòd eorum crimen, cum heresi non sit coniunctum. Sic *Martinus Delrio loc. sup. cit.* & ex eo *Farinacius de hæresi quæst.* 197. *num.* 39. probat *Delrius*, quia Lamię semper sunt valde partinaces, & vix fieri potest, vt ex ignorantia peccent; & mora semper est alijs damnosa. Eadem ferè ratio militat de alijs Maleficis, & Sortilegis. Sic etiam de Blasphemia, si sit coniuncta cum heresi, absquè fraterna correctione, denunciandam esse docent *Turrianus* 2.2. *de fide disp.* 38. *dub.* 3. *& Fagundez in præcepta Eccles. præcepto* 2. *lib.* 6. *c.* 4. *n.* 12.

Verùm specialis difficultas controuertitur de Confessario solicitante ad turpia, an sit denunciandus Inquisitoribus fidei, absquè preuia correctione fraterna? Pro quare.

15 Dicendum est quartò, Confessarium solicitantem ad inhonesta in Sacramento pœnitentię, vel immediatè antè, vel post, vel intuitu Confessionis, pretermissa fraterna correctione, esse denunciandum. Ita docent *Ioannes Sanchez in selectis disputationibus, disp.* 11. *num.* 56. vbi laudat *Areualum de correctione fraterna folio* 188. *sic etiam Gordonus in Theologia morali tom.* 2. *lib.* 6. *quest.* 12. *c.* 25. §. 2. *n.* 63. *Bonacina tract. var. disp.* 6. *punct.* 3. *num.* 9. *vers. ex*

quo

quo patet, Paramus de orig. Sanctæ. Inquisitionis qu. 10. num. 4. Enrichez lib. 6. c. 17. num. 4. in Glossa littera, L. Rodorichus Acunha de Confess. solicit. quæst. 18. num. 11. & ibi Freytas in Additionibus, vbi num. 30. probat non esse præmittendam correctionem fraternam in Confessarijs solicitantibus, licèt probabiliter posset quis arbitrari eum ex dicta correctione emendatum: *Diana p. 1. tract. 4. resolut. 2. & p. 4. tract. 5. resolutione. 24. Trimarchius de Confessario abutente disputat. 12. sect. 2. num. 15. & alij* apud ipsum.

16 Est verò nostra conclusio contra *Fagundez in præcepta Ecclesiæ, præcepto 2. lib. 4. cap. 3. num. 31 Portel in Additionibus ad dubia regularia verbo solicitare*, *Castrum Palaum tom. 1. tract. 4. disp. 9. punct. 10. n. 2. Peyrinum loc. cit.* & alios quos refert *Diana locis citatis*.

Sed reuera, si horum opinio expendatur, non absolutè multi ex his illud docent, sed sub conditione, quod certò speretur emendatio futura per fraternam monitionem; & mouentur isti authores ex ratione, & verbis Sancti Thomæ supra allatis, qui loquens de hæretico ait; *Nisi fortè aliquis firmiter æstimaret, quòd statim per secretam monitionem posset huiusmodi mala impedire;* quæ sententia intelligenda est, cum conditionibus superius explicatis in prima conclusione: quòd scilicèt firmitèr, statim, & de facto, æstimetur correctio futura. Sed ipsimet authores contrariæ sententiæ existimant in Confessario solicitante raró per secretam cor-

rectionem sperari posse emendationem, ac proindè rarò cessare obligationem illum Inquisitoribus denunciandi. Ergò ruit omne fundamentum, in quo eorum opinio fundatur. Et ita *Peyrinus*, & *Castrus Palaus locis citatis* obseruant. *Ait enim Peyrinus: Verùm quidèm est, quòd in istis delictis vergentibus in damnum communicatis, vt in proditione, hæresi, & isto solicitationis mulierum, rarò potest sperari emendatio per fraternam correctionem, ideò rarò hæc erit adhibenda*. Eodem ferè modo *Castrus Palaus* asserit; *rarò autèm existimo hanc emendationem, hac correctione secreta sperari posse, ac proindè rarò cessare obligationem denunciandi*; ergò cum in Confessario solicitante non speretur emendatio per fraternam correctionem, illa pretermissa, erit Inquisitoribus denunciandus.

17 Probatur verò nostra conclusio ratione desumpta ex eodem *Sancto Trom. 2. 2. quæst. 33. art. 7. ad 3.*; quia quandò ex peccatis occultis imminet periculum multitudinis corporale, vel spirituale non habent ibi locum verba Domini, *Si peccauerit in te frater tuus:* quia frater tunc peccans, non peccat in te tantum, sed in crimine solicitationis est periculum spirituale multitudiuis, ergò cessat obligatio fraternæ correctionis, etiam ex naturæ Iure.

Minor autèm probatur, quòd scilicet in crimine solicitationis sit periculum spirituale plurium animarum, ex eo; quia si Confessarius solicitans prius esset corrigendus, quàm denunciandus, lata nimis via aperiretur solicitationi

erga

erga plures mulieres; cum posset vafer confessarius impunè solicitare, fretus, aut quòd lasciuiam explebit, si fortè mulier solicitationi assentiatur; aut quòd corrigetur, si dissentiat solicitata; quarè cum in potestate solicitātis sit, se emendatum esse ostendere; in eius item voluntate erit denunciationem vitare, & plures animas libidinis veneno inficere posset.

18 Adde quòd idem *S. Thom. 2. 2. dict. quæst. 33. art. 2. ad 3.* asserit aliquandò esse actū charitatis fraternam correctionem omittere, quandò scilicet damnum tertiò imminet, & affert *Sanctum Augustinum lib. 1. de Ciuit. Dei, cap. 9.* dicens; *Nam si propterea quisquè obiurgandis, & corripiendis malè agentibus parcit. quia vel metuit ne deteriores ex hoc efficiantur, vel ad bonam vitam, & piam erudiendos impediant Infirmos alios, & præmant, atquè auertant à fide, non videtur esse cupiditatis occasio, sed consilium charitatis,* hæc Augustinus; ergò erit consilium charitatis omittere fraternam correctionem in solicitantibus, ne mulieres infirmas præmant, & à bona vita impediant, atquè auertant.

19 Probatur secundò alia ratione nostra conclusio, qua in prima conclusione probauimus, hæreticum esse denunciandum, non seruata regula Euangelicæ correctionis, quæ etiam militat in casu nostro; quod præceptum fraternæ correctionis est affirmatiuum, quod non semper obligat, nisi solùm quandò speratur fructus. *Cap. si quis autem vèrs. item si scirem de pœnit. distin. 8. D. Thom. 2. 2. quæst. 33. art. 6. in corp*

Nauarrus dic. cap. inter verba, num. 626. Couarruuias de sponsal. 2. p. cap. 6. §. 9. num. 8. Sed in crimine solicitationis, regulariter loquẽdo, nõ est spes, quòd criminosus secretè admonitus emendabitur, vt fatentur etiam authores contrariæ sententiæ; quandoquidem procedit ex deprauato animo, existimandique sunt hoc scelus perpetrantes, perditissimis moribus infecti; ergò non sunt secretò admonendi per fraternam correctionem, sed statim denunciandi Et confirmatur minor *ex S. Thom. quodl.* 11. *art.* 12. vbi sic ait: Credo, quòd si esset aliquod peccatum carnale: quod vergeret in detrimentum multitudinis, statim esset denunciandum; sed tale est crimen solicitationis; ergò cessat obligatio fraternæ correctionis. Vndè quantumuis solicitans priuatim monitus asserat, aut etiam curet se ab eiusmodi crimine omninò cessaturum; non possumus illi fidere; quia facile pœnitentiam fingit, vt animum impudicum occultet; aut si eum iam verè pœniteat, facilè postea data occasione ex Confessione mulieris aperientis in Confessione sua crimina, & sensuales inclinationes, ad solicitationem redibit. Ad præcauenda igitur huiusmodi mala non magni curandum est de fama nocentis, qui sua culpa id sibi molitus est, & denuntiatio fieri debet.

20 Probatur Tertiò, quia etiam si stando in iure naturali, excusari posset à denunciatione suspectus de hæresi, si firma, & moralis certitudo erit de eius emendatione per fraternam correctionem; adhuc tamen erit obligatio denunciandi,

præ-

Pretermissa ipsa fraterna correctione, ex præcepto Dominorum Inquisitorum, statim denunciandi suspectos de hæresi, & solicitantes in Confessione ad inhonesta; vt patet ex edictis, quę in singulis fidei actibus publicantur, in quibus id pręceptum imponitur, vt docet *Simanchas tit. 19. n. 12. & Pegna in 3. p. Directorij Inquisit. comment. 12.*

21 Quòd autem possint Domini Inquisitores per edictum præcipere, vt prædicti solicitantes absque vlla fraterna admonitione pręmissa, statim denuncientur, probat, & fatetur *Fagundez secundo præcepto Ecclesię lib. 4. c. 3. num. 85.* primò, quia tanta esse poterit dissolutio ex parte Confessariorum, & tanta negligentia ex partè personarum, quæ solicitantur in denunciando; vt nisi ita præcipiant, medicina in venenum, & Confessionis Sacramentum in animarnm carnificinam, perhorrendum Sacrilegium conuertatur. Secundò quia possunt Inquisitores, ob experientiam, quam habent, Iudicium de spe emendationis prædictorum solicitantium ad se reseruare, & nulli alteri committere, quàm sibi ipsis; quippè qui tamquam Docti, & in ea re experti securius rem expendent, & conuenientius remedium applicabunt.

22 Et quòd Domini Inquisitores præterea possint huiusmodi præceptum per edicta imponere, nulli dubium est, cum in ea re Apostolica authoritate vtantur, vt docet *Suarez de fide disp. 20. sect. 4. num. 11. Areualus de correctione fraterna, folio. 188. concl. 6. proposit. 6. Ioannes*

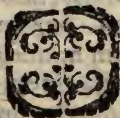
Sanchez Disp. 11. *cit. n.*56. Tale autem præceptum non minorem vim habet, quam lex Canonica; quamuis enim præceptum sit, & per modum præcepti feratur; tamen quia Tribunal à quo procedit, perpetuum est, ideò per modum legis perpetuò durabit, & supposito etiam præcepto diuino de hæretico denunciando, & naturali de bono communi præferendo bono particulari; optimè Ecclesia cum pænis grauissimis excõmunicationis suum præceptũ adiungit, vt metu pœnarum Ecclesiasticarum melius præceptum naturale seruaretur, vt expressius docet *Suarez lot. cit. num.* 21. *fine.*

23 Verùm addit *Fagundez in præcepta Ecclesiæ loco. cit.* sibi non constare, an Inquisitores per edictum velint excludere monitionẽ fraternam in eo casu, quo certò, & moraliter constat, de emendatione solicitantis, nec sibi constare asserit, qualis sit praxis Inquisitionis Castellæ; quarè prædicta praxis, si de illa cõstiterit, seruãda erit: si verò non constiterit interrogandi sunt Domini Inquisitores, an per illa edicta monitionem fraternam intenderint excludere: *S*ed mihi certissimè constat in nostra *I*nquisitione Sicula, quòd Domini *I*nquisitores per edicta excludere prorsus intendunt in crimine solicitationis fraternam monitionem: immò deplorãt, quòd aliqui inhonesti Confessarij, fræti beneficio correctionis fraternæ, nimis cum libertate Sanctitatem, & puritatem Sacramenti pœnitentiæ conuertunt in corruptelam, & deceptionem animarum.

*S*ed

24 Sed obijcies præceptũ de fraterna correctione est de *Iure* diuino,& naturali; *Si peccauerit in tè frater tuus*; vt famæ, & bonæ,opinioni proximi consulatur;ergò per præceptum positiuum Inquisitorum omitti non potest faterna monitio,

Respondeo,quòd præceptum Christi de fraterna correctione militat in peccatis, quæ non vergunt in damnum cõmune, & Tertij, vt Supra satis ꝓbauimus,ex illis verbis: *Si peccauerit*: lex autem,& præceptum Inquisitorum ob bonũ commune latum est. Præterea hìc agimus non de enunciatione Euangelica, quę ordinatur ad solam emendationem solius fratris, sed in casu solicitationis, & in hæresis suspicione agitur de denunciatione iudiciali, quæ solùm pertinet ad alium finem, nempè ad bonum commune spirituale immediatè, quod præferendum semper est bono priuato, ac particulari; & ideò denunciatio *Iudicialis* non compræhenditur sub illo præcepto,de quo Christus loquitur in illo loco *Matthei* 18. *Ita. Fagundez in præcepta Decalogi:præcepto.* 1. *lib. c.* 26, *n.*13: *& alij*

D E

rij inter Bullas Apostolicas, folio mihi 127. Statuit vt Inquisitores possint in hac causa procedere contra quoslibèt Religiosos, & exemptos; dummòdo à suis superioribus non fuerint præuēti. Licèt quo ad hanc partem affirmet *Pegna dicto Comment. 77 vers. tamen si verò*, quòd illa extrauagans numquam fuit vsu recepta.

2 *Sed Paulus V. in sua Constitutione, 26. incipiente Romanus Pontifex edita calendis Septembris anno* 1606. expresse reuocat, cassat, & abolet omnia, & quęcumque Priuilegia Religiosorum Ordinum, quibusuis Prelatis per dictum *Pium IV.* ac quoscumque Romanos Pontifices concessa, cognoscendi causas ad Sanctum Officium quouis modo spectantes. Simulque prohibet, ne Regularium Superiores in causis ad Sanctum Inquisitionis Officium pertinentibus se intromittant, aut procedant, causas etiā coram ipsos pendentes ad Sanctum Officium auocat, easque omnes Inquisitoribus, vel Ordinarijs locorum viciniotibus terminandas committit, sub pœna inhabilitatis, priuationis vocis actiuæ, & passiuę, & omnium aliarum pœnarum à Iure impositarum contra fautores hęreticorum, & impedientes Sanctum Officium, & excommunicationis sibi reseruatę. Tenorem autem allatę Bullę refert *Diana in fine. 4. p. inter Bullas Apostolicas spectantes ad Sanctum Officium folio mihi.* 468 *& Campanili in diuersorio iuris Canonici rubrica.* 12. *c.* 13. *num.* 138. quam etiam Constitutionem inter alias perlegi mandat *Sanctissimus Dominus noster Vrbanus VIII.*

in

in singulis Religiosorum Capitulis, & Congregationibus,& quolibèt anno in publica mensa *feria VI. post octauam Assumptionis Beatæ Mariæ Virginis* ex *Constitutione edita.* 14. *Aprilis.* 1633.

3 Hinc est,quòd si Regularium Superiores in prędictam Constitutionem delinquũt,aduersùs eos Inquisitores animaduertere, & procedere possunt; atquè ipsi Superiores ab excommunicatione dictę Bullæ, quæ Summo Pontifici est reseruata, sunt absoluendi,de qua *Bonacina tom. 3. de censuris in particulari disp. 2.quęst.9.punct. 7. & Filliucius, tom. 1. tract. 15. cap.8. num. 196.*

4 Eodem ferè modo procedere possunt *Domini* Inquisitores contra Superiores Regulariũ, si quoquomodò impedire pręsumpserĩt subditũ Regularẽ,ne statĩ hęreticos,vel de hęresi suspectos denũciaret, vt *in dicta Bulla.* §.3.volẽtes, & expresse mãdãtes,vt ipsi Religiosi possint,& debeant omnes, etiam Ordinum huiusmodi professores de hęresi suspectos, Inquisitoribus, vel Ordinarijs locorum viciniòribus liberè denũciare, absquè eo quod Superiores prędicti personas denunciantes,& causas perquirere, vel quoquomodò id impedire, vel retardare audeant, seu pręsumant.

5 Huc etiam spectare potest quoddam decretum *Pij. V. sub die* 17. *Agusti* 1567. per quod precipitur, vt Regulares recurrentes ad Sanctũ Officium, vt in eo testimonium prehibeant, ne grauẽtur à suis Superioribus per quinquennium

continuum à die recursus, nequaquàm à suis Superioribus molestari possunt; Nisi prius ipsis Eminentissimis Cardinalibus Generalibus Inquisitoribus consultis, quod decretum refert *Peyrinus tom 2. Priuilegiorum Constitutione.9 Pauli. V. num.28. & Lezana in Summa dicto cap.18.* & affert etiam *Diana post. 4. p. inter decreta, & Constitutiones Pontificum Spectantes ad Tribunal Sancti Officij. folio mihi.* 497. in hæc verba.

Sanctissimus Dominus Noster Pius Papa. V. in Generali Congregatione Sancti Officij, consulens libertati ipsius Sancti Officij, & Indemnitati recurrentium ad illud, vel in eo testimonium perbibentium, statuit, & decreuit, vt Regulares quorumuis, etiam mendicantium Ordinum personæ, quæ pro tempore ad officium Sanctæ Inquisitionis pro quocumquè negotio recurrerint, seu confugerint, vel in eo testimonium perbibuerint veritatis, aut alias quomodolibèt deposuerint, nequaquàm à suis Superioribus per quinquennium continuum à die recursus, seu Depositionis huiusmodi molestari, vel ex quacumque causa, vel excessibus pretensis personarum illarum, & de debitis propter ea pœnis, seu pœnitentijs eisdem imponendis, nisi ipsi Illustrissimi Cardinales Inquisitores Generales certiores facti fuerint, vel eis alitèr clarè notificatum, & ab ipsis Cardinalibus desuper responsum fuerit

6 Dubitari hìc autèm potest, an sint de hæresi suspecti Regularium Superiores non denunciantes suos subditos de heresi suspectos, seu impedientes quoquomòdo, vel retardantes Reli-

gio-

giosos sibi subditos, ne huiusmodi de hęresi suspectos denuncient? In qua re illud certum est, ex communi Doctorum sententia, quòd omittentes hæreticos denunciare, cum teneãtur, vltra alias pœnas suspecti etiam sunt de hęresi, fautoresque per hoc hęreticorum dicuntur. *Ita Repertorium Inquisitorũ in verbò, fautores, vers. Item in iudicando. Decianus in tract. criminali lib. 5. cap. 51. num. 25. Pegna in Directorio Inquisitorum p. 2. comment. 68. versu, postremo. Duardus ad Bullam Cœnę Domini, lib. 2. canone. 1. quęst. 32. num. 29. Farinacius de hæresi quæst. 197. §. 2 num. 38. Sanctarellus de hæresi cap. 9. num. 19.* alios referens. *Carena. 2. p. tit 9. §. 8. num. 26.* vbi animaduertit cum *Farinacio dicta quęst. 197. n. 48.* hoc maximè locum habere in Cruce signatis, ad quos ex Officio, & ex proprio Iuramento munus denunciandi huiusmodi hæreticos spectat.

7 Sed tamen par ratio militare videtur in casu nostro: quandoquidem Summus Pontifex in allata Constitutione præcipit Regularium Superioribus, vt quasi ex Officio debeant suos subditos hęreticos, vel de hæresi suspectos reuelare Inquisitoribus. Hinc est, quòd supradicta excommunicatio in allata Bulla solùm contra Superiores lata est, vt notat *Bonacina loc. cit. n. 6.*

8 Hęc autem omnia nulli dubium est vera esse, & locum habere in omittente denunciare hęreticos formales; sed difficultas oriri potest de Superioribus non reuelantibus suspectos de hęresi, vel de ijs, qui quoquomòdo impedire, vel re

tar-

tardare audent personas huiusmodi denunciandas? pro qua re, *Carena tit. 9. §. 8. num. 40. in 2. par.* loquens vniuersaliter de omittentibus denunciare suspectos de heresi, ait: quòd tales nō denunciantes non sunt de heresi suspecti, licèt puniri possint omnibus pœnis in edictis Inquisitorum statutis. Mouetur ex eo, quòd aliàs cōtra omnes regulas Iuris presumptio oriretur ex presumptione, & suspicio ex suspicione. Et ex hac regula idem dici posset de superioribus omittentibus denunciare suos subditos de heresi suspectos.

9 Nihilominus *Filliucius tom. 1. tract. 15 c. 8. n. 196.* in proprijs terminis ait, superiores Regularium, qui Religiosos suos de heresi suspectos non denunciauerint Inquisitoribus, vel ordinarijs locorum vicinioribus esse de heresi suspectos. Que sententia ex eo mihi etiam probatur, quia *Paulus V. in allata Constitutione §. 3. vers. Volentes*, expressè loquitur de Regularibus non reuelantibus suos subditos de heresi suspectos, vel audentibus impedire, vel retardare huiusmodi personas suspectas denunciandas; quòd si contra predicta deliquerint, eos omnes incurrere in pœnas contra fautores hereticorum, & impeditores Sancti Officij statutas: sed fautores hereticorum, & impeditores Sancti Officij sunt de heresi suspecti; ergò & Regularium superiores suos subditos non reuelantes non solum pœnis statutis in edictis Inquisitorum sunt puniendi, sed etiam erunt de heresi suspecti, vtpotè fautores hæreticorū; & Impeditores S. Officij.

10 Ad

10 Ad rationem in contrarium respondeo, hanc hęresis suspicionem nõ oriri ex suspicione, sed ex fautoria, quę crimen reale est, & ab Ecclesia punibile, contra quod Summus Pontifex excommunicationem tulit sibi reseruatam.

Verùm tamèn est, vt amin aduertit *Bonacina de censuris in particulari disp. 2. quęst. 9 punct. 7. num. 4.* quòd vt incurratur excommunicatio ad actionem impediendi requiritur audacia, seu pręsumptio, quia in Bulla dicitur: quoquomodò id impedire, vel retardare audeant, vel pręsumant, pari ratione dicerem requiri eamdem audaciam ad incurrendam hæresis suspicionem, & pœnam fautoriæ.

11 Sed quæres, An superior Regularis excómunicationis pœnam, & hæresis suspicionem euadat, si per se ipsum non denunciauit Religiosum subditum, quem de hæresi suspectum esse audiuit, sed curet eum denunciari ab eo, à quo audiuit?

Et respondetur ex eodem *Bonacina loc. cit. n. 7.* euadere omnes pœnas, quia iam satisfacit fini, & intentioni legis, cum denunciatio superioris per se ipsum maiorem notitiam, & cognitionem non pariat, quam per alium, à quo audiuit, vt in casu supponitur.

A N

AN CONFESSIO EXTRAIVDIciaria.

IN CRIMINE hæresis faciat plenam probationem.

CAP. XXXIX.

1 Confessio extraiudicialis, seu extra *Ius* (vt Doctores antiqui frequentius appellare consueuerunt) est Manifestatio actus proprij, vel priuationis actus, extra Iudicium competens facta. *Sic Sousa in Aphoris. Inquisit. lib.* 2. *cap.* 21. *num.* 1. Querimus autèm hìc an huiusmodi Confessio in crimine heresis plenam probationem pariat? Pro qua re.

2 Animaduertendum est primò, quòd delicta sunt in duplici differentia; alia enim sunt, que habent corpus delicti, & vestigia relinquunt

vt Criminalistę loquuntur, huius generis sunt homicidium, adulterium, furtum &c. alia crimina nullum vestigium relinquunt, Et sunt purè interna, quę solo animo committuntur, vt est heresis crimen: quam distinctionem amplectuntur *Farinacius de reo confesso, & conuincto, qu. 82. num. 10. Albertinus de agnoscendis catholicis assertionibus quęst. 25. num. 3. Thomas Triuisanus lib. 2. decis. 38. num. 7. Vincentius Mancini de Confess. extra iudiciali, cap. 3 art. 2. num. 20. Illustrissimus Dominus Trasmiera de Polygamia lib. 2. qu. 15. n. 17.*

3 Animaduertendum secundò, quòd in criminibus, quę habent corpus delicti Confessio extra Iudicialis non facit plenam probationem; sed solum Inditium ad torturam. *Glos. Celebris in L. capite quinto. ff. de Adulter. Felynus cap. olim, num. 5. de rescript. Clarus §. finali, quæst. 21. num 19. quamplures referens. Rota Roma. decis. 180. in Nouis. Pegna 3. p. Directorij, comment. 110. in Appendice, vers. ergò pręter memorata. Sousa lib. 2. cit. cap. 21. num. 9. Hector de Guido de Confessione Iudiciali, & extraiudiciali, par. 2. cap. 4. n. 1. Diana. 4. par. tract. 6. resolut. 12.*

4 Verùm ex *Baiardo in Addit. ad Iulium Clarum, quæst. 21. num. 112. & Menochio de pręsumptionibus lib. 1. quæst. 89. num. 16.* quatuor conditiones requiruntur ad hoc, vt Confessio extraiudicialis sit inditium ad Torturam. Prima quòd sit verisimilis, atque ita causā pręexistentem habere debet, alitèr speciem falsitatis

tis

tis præsefert. *Bald. in L. siquis, in hoc genus, num.* 3. *C. de Episcopis, & Clericis. Viuius opin.* 138. *num.* 7. *Carrer. in prattica crimin. in princi. nu.* 121. *vers. Intellige dummodo. Rota decis.* 5. *de exception. in antiquo. Vicentius Mancini de extraiudiciali Confessione, cap.* 3. *art.* 2. *num.* 8. *Hector de Guido loc. cit. p.* 3. *cap.* 4. *n.* 60. *Diana.* 4. *p. tract.* 6. *resolut.* 12. *Carena. p.* 3. *tit.* 10. §. 9. *num.* 60.

5 Requiritur secundò, quòd hec confessio seriò, & non iocosè facta fuerit, nec emanata calore iracundiæ; tunc enim nec inditium ad torturam faceret. Vt per Text. & ibi *Glossa in cap. ex litteris de Diuor.* tenuit *Abbas cap. At si Clerici. num.* 15. *cum* non debeat lubricum linguæ ad pænam facilè trahi. *L. famosi, ff. ad L. Iuliæ maiestatis. Menoc. de præsumpt. lib.* 1. *quæst.* 89. *num.* 17. & 19. *Mascard. lib.* 1. *Concl.* 350. *n.* 14. & *sequent. Hector de Guido loco, cit. num.* 46. *Sousa in Aphoris. loc. cit. n.* 7. *Diana loco item cit.*

6 Tertium requisitum quòd Confessio non sit generica, sed specialis & clara: quandoquidem generica non faceret Inditium ad Torturam. *Bald. in L. Quoniam. ff de his qui notan. infam. Menoch. de præsumpt. lib.* 1. *quæst.* 89. *an.* 16 *vsque ad* 20. *Gomes, de debitis, cap.* 13. *n* 8. *Carrerius in prattica crimin. in principio, n.* 121. *vers. intellige dummodo, Boss. de Confess. n.* 43. *Foller. in sua prettica in tit. & si confitebuntur. num.* 13. *part* 2. *Hector de Guido, num.* 52. *Macini. num.* 10. *Sousa lib.* 2. *cap.* 21. *n.* 5. *Diana dicta resolut.* 12.

7 Vltima Conditio est, quòd hæc Confessio sit bene probata testimonio duorum testium contestium. *Viuius opin*, 138. *num.* 6. *Carrerius in dicta pratt. crimin. num.* 121. *Maschardus lib.* 1. *Conclusione.* 379. *num.* 1. *& sequentibus. Menoch. de præsumpt. lib.* 5. *qu.* 89. *n.* 21. *Mancini, n.* 3. *Sousa, n.* 9. *Diana loc. cit.*

8 Confessio probata à testibus singularibus etiam mille non facit inditium ad Torturam, *Carrerius in principio cit. n.* 121. *versu, Limita item*, *Mancini loc. cit. n.* 5. Sed tamen *Sousa loc. cit. n.* 10 asserit, quòd Confessio extraiudicialis sufficienter probatur testibus singularibus quorum Singularitas est adminiculatiua, presertim in crimine heresis, inquò plenè concludunt; ex *Mascardo, lib.* 1. *concl.* 379. *n.* 9. & sequitur *Diana, loc. cit.*

9 Animaduertendum Tertiò, quòd, interdum Confessio extraiudicialis E. G. Adulteri, vel adducitur ad probandum crimen adulterij, & tunc non remanet probatum delictum, sed facit tantummodò inditium, quod cum sit à delicto remotnm, vt legitimum sit, necessariò per duos testes, vtiquè contestes, & omni exceptione maiores probari debet. Vel Confessio extra, iudicialis adducitur aliquandò ad probandum nouum delictum, scilicet ad probandam iactãtiam de delicto E. G. si quis extraiudicialiter fateatetur se commisisse homicidium; tunc ipsa Confessio extraiudicialis in iudicio adducta, & probata non probat homicidium, sed plenè probatur ipsa gloriatio de delicto, quę, iactantia quod-

dam-

dam nouum delictum est, & in hoc casu procedit *textus in cap. Quàm sit graue tit. 31. de excessibus prælatorum*, vbi Papa ex Confessione extraiudiciali cuiusdam Clerici Adulteri, eum priuauit omnibus beneficijs, ob gloriationem deflorate Virginis. *Ita Rota decis. 1. de Confessione in Nouis. & Cantera in quęst. criminal. c. 2. de Inditijs Sufficientibus ad Torturam, num. 21. Dominus Trasmiera dicta quæst. 15. n. 5. Carena. par. 2. tract. 12. §. 31. à n. 259. His. Animaduersis*

10 Dicendum est primò, confessionem extraiudicialem in crimine hęresis, quòd in animo consistit, facere plenam probationem. Ita *Follerius in prat. criminal: in Verbo, & si confitebuntur. p. 2. num 26. & sequentibus. Albertinus de agnoscendis catholicis &c. quęst. 25. num. 10. Farinacius de reo confesso & conuincto qu. 82. num. 10. Sousa loc. cit. num. 4. Thomas Triuisanus lib. 2. decis 38. num. 7.* vbi affert, ita Venetijs in Congregatione Sancti Officij, ipso consulente, decisum fuisse: *Cantera cap. 1. de probatione per Confessionem. num. 10.* vbi quòd quandò Confessio extraiudicialis transit in specificum nomen delicti plenè probat & ex eo daretur pœna ordinaria delicti. V. G. vt si aliquis extraiudicialiter confessus fuisset, se credere legi Moysi, Vel quòd non credit legi Euangelicæ &c. Et affert *Glossam in L. Fulcinius §. quid sit latitare versiculo, Animus, ff. ex quibus causis in posses. eatur* Sic etiam *Hector de Guido de Confessione Iudiciali, & extra Iudiciali. p. 2. cap. 4. num. 28. Mancini*

cini de Confes. iudiciali, & extraiudiciali c. 3. art. 2. n. 20. vbi affert *Angelum in L. prima. num. 6. vers. & vbi delictum. Dominus Trasmiera dic. qu. 15. num. 18.*

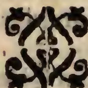
11 Probatur verò conclusio, quia heresis crimen intellectu, & voluntate consumatur, vt *Calderinus in Consil. 5. num. 2. de hæreticis, & Ioannes Nicolaus Arelatan. in notabili suo. 9. n. 2.* Sed voluntas probatur per verba, quæ sunt animi passionum notæ, ex *Aristotele primo Perihiermenias*, quem citat *Baldus in L. de quibus ad finem C. de Legibus.* Ergò talis præsumitur esse vovoluntas illius, qualem verba prolata indicant, *L. Labeo ff. de suppell. L. Gloß in L. fulcimus § sed is, qui, vers. Animus, ff. ex quibus causis in possess. eat. Barthol. in. L. fine lectione sub. n. 3. ff. de lege primo.*

12 Adde, quòd in dependētibus ab animo, & voluntate alicuius, sufficit Enunciatio illius, & ex enunciatione inducitur plena probatio enunciati, etiam, quòd de enunciato alitèr non constet: & per indè enunciatum accipitur, ac si tūc dictum fuisset. *Bart. & alij in L. Gerit. num. 14. & 15. ff. de acquirenda hæredit: & in L. Iulius, §. cum qui, ff. de Constit. per Iason in L. Ex his verbis, col. 2. vers. est limitat.* C. *de in officio text. in authen. si quis in aliquo. C. de Eden. Felinus in cap. ex par. E. L. primo. col. 5. de rescript. &c.* Vide *Triuisanum decis. cit.*

13 Dicendum secundò, quòd qui per Confessionem extraiudicialem gloriatur, se plura sortilegia exercuisse, & constat de sola iactantia,

tan-

tamquam mali gloriator, ob hoc solùm grauiter debet puniri. *Text. est in capite quàm sit graue, de excessibus prælat. vbi Canonistę. Abbas cap. olim, num. 9. de rescript. & ibi etiam Felinus. num. 7. idem Abbas cap. At si Clerici. num. 16. de Iudit. in cap. de hoc. num. 7. de Simon. Hector de Guido, loc. cit. cap. 4. num. 26. Barbosa in dicto cap. quàm sit graue. num. 5. alios referens, Dominus Trasmiera dicta. quæst. 15. num. 15. Carena p. 2. tit. 12. §. 31. num. 259.* Addunt tamen citati Doctores, quòd huiusmodi reus puniri debet extra ordinem, & Iudicis arbitrio, pro qua re *Hector de Guido affert Marsil. de Minore num. 32. ff. de quæst. Menoch. de arbit. Iudicis, casu. 331. Baiard. ad Clarum. quęst. 55. n. 3. in fine.*

DE SPONTE COMPARENTIBVS & tempore gratiæ.

Capur XXXX.

1 Quoniam Dominus,& Saluator noster Iesus Christus dixit *Ioan. 6. Eum,qui venit ad me,non eijciam foras*. Iustum, & Congruũ est, vt Sancta Mater Ecclesia eius Sponsa eos, qui ad Christum, & eius fidem redire voluerint, foras non eijciat, nec claudat gremmium ad ipsam redeuntibus; ideò inSacro Tribunali S S. Inquisitionis spontè comparentibus venia vltrò concedi solet, & tempore gratię hęreticis redeuntibus impunitas non denegatur. Propterea hìc de Spontè comparentibus, & tempore gratiæ aliqua considerare, opus esse duximus.

2 Quòad primum igitur, Spontè venire ille dicitur, qui infra rempus gratlæ, inditijs non præuentus, coram Inquisitoribus fidei comparet, errorem suum detigit, plenam de se,ac de alijs veritatem dicit,ac de suis delictis humilitèr ve-

veniam petit. Colligitur *ex Guidone Fulcodio in Constitut. ad Inquisitores qu. 2. apud Pegnam 3. Part. Directorij comment. 12 versu. Infra quod tempus &c. & ex Concilio Bitterensi cap. 2.* Colligitur etiam *ex L. Sponte de muneribus, & Honoribus L. Quarta. §. fin. C. de Sichar. L. secunda. C. de his, qui latrones occul.* Sequuntur *Archidiaconus, & Ioannes Andreas in cap. Vt commissi, verb. Obedientes de hereticis in 6.* & idem testatur *Pegna* rescripsisse *peritos Auinionenses, responso quodam super varijs dubijs circa Inquisitionem, edito anno Domini* 1235. sic etiam *Farinacius de heresi, quæst. 193. num. 28. Sousa lib. 4. in Aphoris. Inquisitorum cap. 8. n. 8.*

3 Quàm autèm gratiam consequantur Spontè venientes, docet *Concilium Bitterense cap. 2. his verbis. Venientes pœnitentes, & dicentes plenam de se, ac de alijs veritatem, habeant impunitatem Mortis, immurationis exilij, & Confiscationis bonorum.* Quòd etiam in Inquisitione Hispanica seruari docet *Simanchas tit. 44. n. 3. ex quadam instructione Hispalensi. cap. 3. &* 7. & adducit etiam *cap. Vergentis de hereticis, & Hostiensis in Summa tit. de hereticis col. 2.*

4 Spontè Venientes hæretici, & si benignè tractentur, non tamen omnem pœnam euadunt, sed pro qualitate personarum, & criminum Inquisitorũ arbitrio: vel mulcta pecuniaria puniendi sunt, aut eis imponitur, vt Eleemosinam largiantur, seu alia huius generis charitatis opera præstent. *Pegna dicto Comment. 12. vers. Non tamen Spontè.*

De-

5. Debent etiam hæretici spontè comparentes abiurare formaliter hereses, quamuis in hoc casu non publicè, sed secretè abiuratio sit imponenda. *Simanchas de catholicis Institutionibus tit.* 1. *rubr. de abiuratione. n.* 24. *Vmberius Locatus in Iudiciali Inquisitorum, verbo*, Ordinat. *num.* 2. *Ioannes Royas de hæreticis p.*2.*assert.* 27. *num* 272. *Farinacius de heresi quæst.* 194. *Carena tit.* 18. §. 2. *num.* 9. *in.* 2. *par. Repertorium Inquisitorum in verbo, Occulta, & in verbo, Misericordia*; vbi affert Instructionem Inquisitionis, hac de re.

6. Necessariò debent etiam tales spontè cõparẽtes, vt beneficio gratiæ gaudeãt, plenè tã de se, quã de alijs confiteri, aliàs habendi sunt tamquam diminuti confitentes; ita colligitur ex *Concilio Bitterensi, apud Pegnam dicto Comment.* 12. *vers. Magnam veniam, ex illis verbis* Concilij. *Infra quem terminum venientes, pœnitentes, & dicentes plenam de se, ac de alijs veritatem, habeant Impunitatem, &c. Sousa in Aphoris. lib.* 4. *cap.* 8. *num.* 4. Ratio est, quia non est iudicandus verè contrictus, & ex corde reuersus ad fidem, qui plenè non confitetur, & dimidiam vult sperare veniam

7 Animaduertit præterea *Pegna dicto Comment.* 12. *vers. idquoquè diligenter*: quòd hoc beneficium gratiæ, collatum spontè venientibus non tribuitur illis, quibus aliàs huiusmodi gratia iam facta fuit. Colligitur ex supra dicto *Concilio Bitterensi in illis verbis: assignato eis termino competenti, quod tempus gratiæ vocare soletis;* qui-

quibus tamen aliàs huiusmodi gratia non est facta Sed nihilominus addit *Pegna*, ijs etiam, quibus. aliàs hoc beneficium est tributum, aliquid est condonandum.

8 Animaduertit etiam *Farinacius qu.* 193. *n.* 28 *vers.* & *scias* &c. Quòd quandò admittitur & dimittitur aliquis pœnitẽs spõtè se deferẽs Sãcto Officio, solet in absolutione apponi clausula dummòdo Inditijs præuentus non sit.

9 Hinc oritur difficultas primò, an dicatur spontè comparere, qui inditijs præuentus, in Sancto Officio comparet non citatus, nec vocatus, &c?

Et respondetur cùm distinctione, vel enim iste hæreticus scit, vel suspicatur se præuentum & sic metu probationum in Sancto Officio comparuit, & confessus est; & in tali casu pro spontè comparente non habetur: licèt mitius sit tractandus *cap. estote misericordes de regulis Iuris, Locatus post. Iudicial. Inquisit. Inter casus Decisos Placentiæ, casu.* 7. *Farinacius loc. cit. n.* 28. 36. & 37. *Sousa lib.* 4. *cap. q. n.* 4.

Si verò Inditiorum constiterit eum conscium nequaquam esse, gaudet beneficio spontè comparentium. *Ita Farinacius loc. cit. Sousa dict. cap.* 9. *n.* 2. *Carena tit*, 17. *cit.* §. 1, *num.* 2. quia spontè, non coactus venire videtur. An autem iste comparens conscius fuerit se præuentum, vel ignorauerit, arbitrio Dominorum Inquisitorum, perpensis omnibus circumstantijs, Iudicandum relinquitur.

10 Secunda difficultas adhuc potest esse, an

etiam

etiam comparens non citatus, nec vocatus, tamèn prœuentus quo ad aliquas E.G. blaſphemias, ſi etiam alias, de quibus nullò pacto eſt inditiatus, fateatur. an quo ad has pro ſpontè comparente ſit habendus.

Reſpondetur pari ratione, qua ſupra; ſi enim dubitat, ſe quo ad illas eſſe prẹuentum, non habetur pro ſpontè comparente; ſi verò ſcit ſe non prẹuentum, videlicèt quia aſſerat ſe ſolum nullis prẹſentibus, illas blaſphemias protuliſſe; tunc ille pro ſpontè comparente videtur habendus; quandoquidem quo ad has blaſphemias non eſt inditijs præuentus, nec de eis poterat iuridice interrogari, iuxta ea, quæ tradit *Pegna p. 3. comment.* 18. *ſub littera* B. vbi quòd rei nō poſſunt interrogari, niſi de his, de quibus ſunt inditiati

11 Dubitari hìc iterum poteſt, an hẹreticus relapſus, ſi à nemine adhuc deprẹhenſus, ſponte veniat, ac errorem plenè confiteatur, erit ſibi mortis pœna remittenda, & beneficio ſpontè comparentium gaudere debeat? Negatiuè reſpondet *Simanchas de catholicis Inſtit. tit.* 57. *n.* 21. *& ſequentibus*.

*S*ed tamèn contraria ſententia benignior amplectenda eſt; relapſum ad pœnitentiam eſſe admittendum, ac pœnam mortis eſſe illi condonandam. *Ita Alphonſus à Caſtro de iuſta hæreticorum punitione lib.* 2. *c.* 2. *Pegna dicto Com.* 12 *verſu, ſed quid relapſus: Farinacius qu.* 193. *num.* 36. Probat *Pegna*, quia in hoc caſu, ceſſat ſiniſtra illa ſuſpicio, qua relapſi cenſentur. fictè

con-

conuersi; cum se ipsos pœnitendo deferant, & veniam postulent. Nititur etiam *Pegna* hoc probare ex verbis *Concilij Bitterensis*. Verùmtamèn anim aduertit, tutissimum esse in hac re, vt priuati Inquisitores Supremum Senatum Sãctæ Inquisitionis consulant.

12 Hæc tamèn, intelligenda sunt cum limitatione, vbi relapsus verè esset sponte comparens: secùs verò si metu probationum in Sancto Officio comparuisset; quia videlicèt illi innotuit, quòd aliquis erat eum denunciandus, vel inditijs erat præuentus: quandoquidem tunc relapsus nequaquàm est ad Misericordiam recipiendus. *Decianus lib. 5. tract. crimin. c. 56. n. 12. post Alphonsum à Castro in loco per eum relato Farinacius de hæresi qu. 193. n. 37. Paramus de Origine Sanctæ Inquisitionis lib. 3. quæst, 4. rubrica de forma, & ordine Iudiaciario S. Offic. n. 12.*

13 Quæ de hereticis spontè comparentibus dicta sunt, eodem ferè modo proportionaliter sentiendum videtur dæ suspectis de heresi, & pari ratione cum eis proceditur in Sancto Officio Inquisitionis; vt si committens facta hereticalia, dicat se non credidisse, ita faciendum esse, sed fidem in corde retinuisse, cogendus est abiurare secundum modum suspicionis, & aliæ pœnitentiæ salutares illi imponuntur, vt docet *Pegna ad Directorium Inquisitorum p. 2. com. 59. versu, sed videamus.*

14 Quo ad tempus gratię verò, secundum Canonistas: gratiæ tempus est quoddã temporis

spa-

patium, infrà quod reuertentibus ab hæresi, ſvel Apoſtaſia ad fidem Catholicam, aut contra illam peccantibus, & ſponte confitentibus delicta ſua, magni momenti immunitates conceduntur. *Concilium Bitterenſe*; *cap.* 2. *Guido Falcodius in reſponſione ad conſultationes Inquiſitorum*, quos refert & ſequitur *Pegna de tempore gratiæ. cap.* 1. *Souſa in Aphoriſ. Inquiſitorum lib.* 4. *c.* 1. *n.* 3.

15 Hoc autèm tempus gratiæ ſolus Summus Pontifex, iure proprio, concedere poteſt; cum ſit ſupremus Iudex in crimine hęreſis, ſupremamque poteſtatem habens ſupra ius poſitiuum; quandoquidem pœnę iure canonico, aut conſuetudine eccleſiaſtica contra hæreticos latę sūt. *cap. ad abolendam §. illos de hæreticis, cap: ſuper eo de hæreticis in* 6. ergo nullus præter Summum Pontificem remittere poteſt huiuſmodi pœnas, & tempus gratiæ concedere. *Souſa lib.* 4. *cap.* 3. *n.* 1. *in Aphor. Inquiſit. Carena par.* 2. *titut.* 18. *§.* 4. *num.* 27. Ex quo patet, quòd tempus gratiæ, ex Sedis Apoſtolicę benignitate, primò incæpit, quę iuris ſeueritatem, mitiore iure inſpecto, aliquandò moderatur. Ita *Pegna de tempore gratiæ cap.* 6. *Souſa loc. cit. c.* 4. *n.* 4.

16 Sed quæri poteſt, in quibus caſibus tempus gratiæ concedi conſueuit? Et veró, vt ex Doctoribus colligitur, primò quandò in aliquo Regno, Prouincia, vel Diœceſi Inquiſitionis Officium de nouo inſtituitur, antèquam in particulari contra aliquem procedatur, tempus gratiæ conceditur. Ita *Eymericus in Direc.* 3. *par. n.* 52. &

52. & 53. *vbi Pegna comment.* 12. *num.* 56. *verſ. ſed animaduertant*. Et *de tempore gratiæ cap.* 7. vbi pro hac re refert *Concilium Bitterenſe. Souſa loc. citat. capit.* 5. *num.* 1. *Carena §.* 5. *citat. num.* 28.

Tempus item gratiæ ſecundò concedi ſolet, ſi in aliquo Regno, vel Prouincia, vbi iam Inquiſitionis Officium introductum fuerat, & ob aliquas cauſas intermiſſum, de nouo, & accuratè procedendum ſit. *Albertinus in repetit. cap* 1. *de hęret. lib.* 6. *quęſt,* 12. *num.* 4. ex doctrina *Archiadiconi in cap. vt commiſſi. verb. obedientes de hæretic. in* 6. *Pegna de tempore gratię cap.* 7. *Souſa cap.* 5. *n.* 2.

Concedi debet etiam tertiò, tempus gratiæ, quandò aliquod Regnum, Prouincia, vel Ciuitas de nouo ad fidem conuertitur. *Pegna dict. cap.* 7. *Souſa loc. cit. n.* 4.

17 Cum in aliqua Ciuitate hęretici clangulum multos catholicos decipiunt, & à vera fide diuertunt; tunc ad ſubveniendum deceptis, & ad componendam, & expurgandam Rempublicam, tempus gratiæ concedi poteſt. *Sic Cardin. Alban. in quadam inſtructione ad Fratres Prędicatores in Lombardia ſuper modo procedendi contra hæreticos. Pegna de tempore gratiæ cap.* 7. *cit. Souſa c.* 5. *n.* 3.

18 Si alicui delicto contra fidem addatur noua pœna, eaque grauiſſima, videlicèt quòd illud perpetrantes, pro primo lapſu tradantur Curiæ Sæculari; concedi poteſt tempus gratiæ. *Pegna dict. c.* 7. *Souſa loc. cit. n* 5. *Carena loc item cit.*

cit. Hanc pœnam posuit *Paulus IV. in quadam constitutione, quæ incipit: Cum quorumdam hominum prauitas, relata per Pegnam in fine Direct. inter litteras Apostolicas fol. mihi* 121. Contra negantes Trinitatem Personarum in Diuinis. secundò contra negantes Diuinitatem Christi Domini. Tertiò aduersus negantes Christum conceptum de Spiritu Sancto. Quartò negantes Christi mortem, vt nos redimeret. Quintò negantes Beatæ Virginis Mariæ virginitatem. Quamobrem tempus gratiæ trium Mensium idem Pontifex concessit, vt patet ex allata Bulla.

19 Non videtur sufficiens causa, regulariter loquendo, ad concedendum tempus gratiæ, multitudo populi contra orthodoxam fidem delinquentis. *Pegna de tempore gratiæ cap.8. casu* 5. Nisi ex concessione temporis gratiæ maius bonum spirituale sequatur multitudini peccanti contra fidem, quam ex illius denegatione. Si tamen delictum magis nocet multitudini, quã scandalum, quòd ex punitione oriretur, concedi non debet, sed vltio est exhibenda. *S. Tho.* 2. 2. *quæst.* 108 *art.* 1. *ad* 5 *Felyn. in cap. Dilecti num.* 7 *verb. quòd autem de except Sousa dict. lib.* 4. *cap.*8. *n.* 5.

20 Aliud quæsitum est hac de re, quinam gaudeant beneficio temporis gratiæ, vel eo frui excludantur?

Et statuendum est, beneficium temporis gratiæ non esse concedendum illis, quibus iam fuit aliud concessum, cum hoc potius sit fauere pec-

can-

cantibus, quàm eos ad fidem reducere. *Pegna de tempore gratiæ cap.* 8 *Sousa in Aphoris.lib.* 4. *cap.* 7. *num.* 6. *Concilium Bitterense c*. 2. *Carena tit.* 18. *§.* 6. *n.* 19.

21 Non gaudent item beneficio temporis gratię, qui plenè delicta, ac delictorum tempus tam de se, quàm de alijs complicibus non confitetur. *Concilium Bitterense, vt supra de spontè comparentibus. Sousa loc. cit. c.*8. *n.* 4. *Carena loc. cit.*

22 Debent spontè venire, qui frui volunt tẽpore gratię, ideò qui in particulari monitus, vel citatus, coram Inquisitoribus se pręsentet in tempore gratię, non dicitur sponte venire, ac proindè benificio temporis gratię non gaudet. Non tollitur tamen spontanea comparitio per monitorium generale, siuè generalem citationem, quæ publicè fit cum tempus gratiæ conceditur. *Sousa c.*8. *cit. num.* 5. & 6. & affert *L. vlt. Cod. de his, qui Latron. occul. vers. Domini. Archidiaconus, & Ioannes Andreas in cap. vt commissi de hæretic. lib.* 6. *Pegna in Direct or.* 3. *par. comm.* 12. *vers. infra quod tempus gratiæ. Guido Fulcodius dict. quæst.* 2. *Farinacius de hæresi, qu.* 193. *§.* 1. *n.* 27.

23 Si quis autèm se pręsentet Inquisitoribus paulo post tempus gratię elapsum, dummodò res sit integra, nec Reus sit personaliter citatus, requisitus, vel inditijs pręuentus, non excluditur à beneficio gratiæ, ex pręsumpta benignitate Pontificis. Sic *Guido Fulcodius in respons. ad consultationem Inquisitorum quæst.* 2. Archidia-

conus, *& Ioannes Andreas in cap. vt commis. in verb. obedientes de hęret. lib. 6. Pegna de tempore gratiæ cap. 12. casu 1. ex L. mancipiorum ff. de Optione legis. Sousa cap. 9. num. 7. Carena dict. n. 19.*

24 Veniens non indiciatus post tempus gratiæ probans se iusto aliquo impedimento fuisse legitimè detentum, non excluditur à beneficio temporis gratiæ. *Pegna de tempore gratiæ cap. 12. Sousa dict. cap. 9. n. 13 Carena loco citato.* Impedimentum autem satis probatur per proprium iuramentum ipsius, presertim si aliqua probatio facilè non occurrat. *Rota Decis. 3. de Iureiurando in antiquis. Bartholom. Roman. Alexander, & Iason. in leg. 2. §. quod diximus ff. si quis cautionibus.*

25 Ille, cuius delicta intra tempus gratię per aliorum confessiones innotescunt, si eodem tempore durante compareat, plenèque delicta sua confiteatur, non amittit beneficium gratiæ, sed spontè censetur venire. *Pegna de tempore gratię cap. 10. Sousa cap. 8. num. 9.* Aliàs restringeretur tempus gratiæ ad eos tantum, qui cum habeant complices, primò venerunt; & sic nullus quatumcumque voluntariè, & spontaneè veniret, esset securus, quòd consequeretur beneficium gratię, atquè id multos arceret à confessione delictorum, cum tamen gratia amplianda sit, non restringenda *Cap. odia, de regulis Iuris lib. 6.*

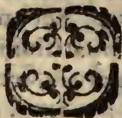
26 Relapsus spontè veniens tempore gratiæ, si non sit denunciatus, nec indicijs præuentus,

ad

ad beneficium gratiæ admittitur. *Pegna in Direct. in dict. comm. 12. vt supra*, *Sousa lib. 4. cit. c. 11. num. 1.*

26 Quod etiam extenditur ad relapsos fictos, illos nimirum, qui in primo lapsu iubentur tradi Curię Seculari, de quibus *Paulus IV. in sua constitutione supra citata*.

27 Hæresiarchæ, & Dogmatistæ, qui nullo modo præuenti sunt inquisitione, vel inditijs, si intra tempus gratię se presentent Dominis Inquisitoribus, ostendentes veræ conuersionis signa, frui possunt beneficio gratiæ. Secus verò, si veræ conuersionis, ac veræ pœnitentiæ signa non apparent. *Pegna de tempore gratiæ cap. 12 casu. 4. Sousa lib. 4. cap. 10. n. 1. & 2.* Sicut etiam Dogmatistæ, si relapsi sint, rarò vel nunquam concedendum erit eis beneficium temporis gratię. *Sousa loco. cit. n. 3.*

DE REVELATIONIBVS veris a falsis discernendis.

Caput XXXXI.

1 AD munus, & officium Dominorum Inquisitorum spectat reuelationes, & visiones examinare, ac veras à falsis discernere vt docet *Emanuel de Moura in opusc. 2. de Incantat. & in Psalm. sect. 2. cap. 3. num. 19. ex Richardo de Sancto Victore*, sequitur *Diana 4. par. tract. 8. resol. 125.* Ideò ad discernendas veras à falsis reuelationibus tria sunt examinanda. Primò, res reuelatæ. Secundò, circumstantiæ reuelationum, & apparitionum. Tertiò personæ quibus fit apparitio, seu reuelatio. *Delrius lib. 4. disquisit. magic. cap. 1. quæst. 3. Raphael de la Torre de Religione tom. 2. quæst. 95. art. 3. disput. 3.*

2 Quoad personam verò, cui fit reuelatio, consideranda est fides illius, an sit sincera, & catholica; vndè colligi potest reuelationem fictam dæmoniacam, vel saltèm non facilè creden

dam,

dam, si persona sit hæretica, infidelis, vel apostata à fide catholica. Ita *Delrius dict. qu. 3 sect. 2. vers. quoad personas. Sousa in Aphorismis Inquisit. lib. 1. cap. 39. num. 12. Dominicus Grauina in lib. ad discernendas veras à falsis reuelationibus part. 2. lib. 1. cap. 3.* Vnde initio Ecclesiæ Cherintus falsas reuelationes finxit, & eas Apostolorum nominibus insigniuit, vt *Caius, & Dionysius Alexandrinus* tradiderunt, sic etiam *Marcus Magus, & Montanus*, fictas reuelationes diuulgarunt, vt Patres antiqui illius temporis scripserunt. *Eusebius lib. 5. cap. 15. 16. & sequentibus.* sic etiam multi alij hęretici, vt videre est apud *Delrium, & Grauinam.*

3 Secundò examinandum est si habens reuelationem sit arreptitius, phræneticus, aut furiosus; quandoquidem huiusmodi reuelationibus nequaquàm est credendum: nam multos delusos à quadã fœmina scribit *Firmianus ad Beatum Cyprianum.* Hoc argumento *Milthiades* probat prophetias Montani falsas fuisse: quia spontè incipiebat vaticinari, sed inuitus, ac furore, atque amentia correptus, pergebat. Sic; *Delrius loc. cit.*

4 Tertiò, consideranda est morum integritas personę, an fidei sinceritas virtutib⁹ sit ornata, an verò è contra vitijs deturpata. *I*deò non credendum reuelationibus superborum, ambitiosorum, carnalium, & hypocritarum &c. qui singularia quędam affectatæ deuotionis, & Pœnitentię signa per Superiores Ecclesiasticos non approbata ostentant.

5 Quartò consideranda est corporis constitutio,

tutio, nam si valetudo est parum firma, vel atræ-bilis abundantia laborat; is, cui fit reuelatio, si Vigilijs attenuatus, aut corporis inedia afflictatus, si sit cerebro læso, vel nimis apprehensiuus; tales enim etiam vigilantes putant se videre, audire, gustare, quæ nec gustu, nec auditu, nec oculis percipiunt.

6 Consideranda quintò est ætas, nam si ad decrepitam ętatem declinat, delirij periculum est; si puerilis fuerit ætatis, potest ex leuitate, & morbo imaginoso reuelatio oriri; quandoquidem pueri humidiore sunt cerebro, & vaporibus pleni, & facillimè commouentur.

7 Sextò, animaduertenda est sexus differentia, nam plerumque mulierculę reuelationes habere solent, cuius rei tres causæ afferri solent; vt docet *Simanchas de catholicis institutionibus tit. 21. num. 25.* Prima, quia fœminę naturæ humidioris, & viscosioris sunt, quàm viri. Humidum verò facilè commouetur, ideò mulieres aptiores sunt ad figuras, & impressiones suscipiendas, atque citius imaginantur. Secunda, quia mulieres minus prudentes sunt: quamobrèm cum fingantur eis vanæ species, falsę apparitiones, atque illusoriæ visiones, fortitudinem, aut constantiam ad resistendum, & respuendum non habēt. Tertia, quia mulieres magis quàm viri affectibus abundant: & vt *Aristotbles tradit lib. de Somno, & Vigilia.* hi, qui sunt in passionibus, ad modicam similitudinem mouentur, & facilè credunt, id esse verum, quod illis ita esse apparet; quod non ignorantes Dæmones frequentius fœminis,

quàm

quàm viris vanas, & illusorias reuelationes suggerunt, sic *Barthol. Sybill. in Specul. Peregrin. quęst. decadis* 1. *cap.* 8. *quæst.* 2. *Delrius loc. cit. sect.* 3. *Grauina par.* 2. *lib.* 1. *cap.* 1. *Torre disput.* 3. *cit.*

8 Considerandi suntseptimò, mores personæ, an perfectioni euangelicæ incumbat, an in spirituali exercitatione veterana, an verò nouitia tantum? Vtrum aliàs eam Diabolus deceperit, aut decipere nixus sit: sic *Delrius dict. quæst.* 3. *sect.* 2. *Torre dicta disput.* 3. *Sousa lib.* 1. *cap.* 39. *n.* 12. *Grauina loc. cit. lib.* 1. *cap.* 16.

9 Ex parte verò ipsius reuelationis, vel rerum reuelatarum cōsiderandum primò est, qualis sit illa reuelatio? an sit sapiens visio, & conformis sapientię, quæ de cælo est, si hominem humiliorem & māsuetionem reddat, quàm sine reuelatione; si instigat ad virtutes? Quòd si auaritię, aut libidinis, vel dominandi ingerit appetitum; proculdubio à carne, vel Dæmone procedit. Aut si suadeat aliquid falsum, vt potè contra fidem, Sacram Scripturam, traditiones Ecclesię, sacros Canones, Concilia, Leges diuinas, aut Ecclesiasticas, sinè dubio Spiritus malignus immittit. *Delrius loc. cit. sect.* 5. *Torre dict. disp.* 3. *Sousa num.* 6. *Grauina lib.* 2. *citato cap.* 5.

10 Ad hanc rem adduci potest factum memorabile, quod in hoc Siciliæ Regno accidit Anno 1635. vbi fuit quidam Carolus Taualora ex Vsumarso Calabrię Oppido approbatę Religionis Laicus professus, qui lusorijs Dæmonum re-

uelationibus deceptus, eò abductus est, vt hęresiarcha euaderet: quandoquidem se filium Dei, ac Messiam esse affirmabat, & quòd Christus solum Redemptor, non autem Messias fuerit; item se Saluatorem orbis futurum quoad efficaciam fatuè asserebat, eo quòd Christus solum quoad sufficientiam fuisset. Omnem statum ecclesiasticum ab eo renouandum, & reformandum affirmabat; nouas leges, ritus, & ieiunia ediderat; quas leges hęresibus plurimis refertas propria manu, & diuersis characteribus scripserat; sicut etiam suum Euangelium cum narratione propriæ geneologię, atque officium de eo recitandum in hac noua lege conscripserat; Scripturas varias ad sua commenta adaptabat, & vbi in sacris litteris de verò Messia Christo Domino fit mentio de se ipso loqui, & non de Christo autumabat; Miracula plurima se perpetrasse & exhibiturum iactabat. Quamobrèm ad Sanctissimę Inquisitionis Iudices delatus, comprehensus est, & ibi per quinquennium ferè auditus, examinatus, & monitus, nequaquàm ad sanam mentem, & ad veram fidem catholicam redire voluit immò errores suos tanta contentione, & audacia defendebat, vt etiam dicere auderet, ad illud Tribunal à Deo missum fuisse, vt Dominos Inquisitores ad suam nouam legem amplectendam, & promulgandam perduceret. Erat is sensu quidem integro, quoad cerebrum pertinet, sed qui tales insanias, & nugas audiret non nisi eum mēte captum esset persuadere posset. Hinc multoties Qualificatores, & Theologi Sanctissimæ In

qui

quisitionis, sicuti mos est, in hoc sacro Tribunali vocati sumus cum homine isto disputare, si fortè ad fidem, & mentem redire vellet; & tantùm abest, vt proficeremus, quòd coram Dominis Inquisitoribus, ignorantes nos vocabat, & quòd ipsi, & non nobis Deus locutus fuerit. Tamdem tamquam hæreticus pertinax, & obstinatus in publico spectaculo, & solemni actu fidei celebrato Panormi *Die 9. Septembris* 1640. *per Illustrissimos, & Reuerendissimos Dominos Don Ioannem de Torrezilla, Don Didacum de Trasmiera, & Don Consaluum Brauo, Curiæ. sęculari* traditus est vltimo supplicio plectendus, & dum ad supplicium duceretur, pluuiam *cælitus* missam expectabat, vt omnem ignem extingueret, sicut illi Diabolus promiserat; sed vt Altissimo placuit, antequam vltimum cruciatum subiret, resipiscens se delusum à *Dæmone* fatetur, veniam petijt, & sua crimina confessus est, postea strangulatus flammis inijcitur, & in cineres est redactus.

11 Altera animaduersio ex parte etiam ipsius reuelationis est, si in visione, vel reuelatione suadētur aliqua contra virtutes, aut si persuadendo aliquod bonum, simul, aut successu temporis aliqua misceantur impia, vana, & inutilia: vel si excitat ad opera egregia, quandò sunt perfectionum impeditiua; aut non congruunt professioni, officio, & conditioni personæ, cui fit reuelatio; vel si moueat ad singularia, & extraordinaria ieiunia, orationes, & ceremonias singulares; ita *Delrius* loc. *cit. sect.* 5. vbi plura refert exempla. *Torre dict. disp.* 3. *Sousa loc. cit. num.* 7.

Ex

12 Ex parte denique circumstantiarum, obseruandus est primò finis, si reuelationes, & apparitiones absque necessitate euulgãtur, & propagantur, vt si causa non est Spiritualis, sed temporalis, & propria, vel curiositas, leuitas, vanitas, cupiditas, auaritia, ambitio &c. aut si reuelata non eueniant, præsertim quę erant vtilia, & bona, inditium est reuelationem à Dæmone fuisse. *Delrius dict. qu. 3. sect. 6 vers. primò occurrit. Torre disp. 3. cit. Sousa num.* 10. *Grauina par. 2. cit. lib.* 1. *cap.* 18.

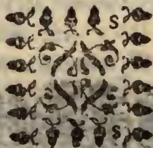
13 Obseruandę secundò sunt cogitationes, quę reuelationem præcesserunt, vel subsecutæ sunt: nam si quandò aliquis prauis cogitationibus vexatur, statim ei fit reuelatio, vel si ad reuelationem praua desideria subsequantur: præsertim si in ipsa pugna cum prauis tentationibus non appareat perfecta victoria, ex parte voluntatis resistentis, indicium est, reuelationem esse illusoriam; quandoquidem Spiritus Sanctus, & vera reuelatio non accedit ad animum prauis cogitationibus refertum; & ad ueram reuelationem semper bona desideria, & affectus boni subsequuntur. *Delrius dict. sect. 3. vers. secundò discutiendæ. Torre disput. 3. cit. Sousa num.* 9.

14 Discutiendum est tertiò, an lætitia, quæ initio apparitionis mentem demulserat, postea in horrorem, aut merorem vertatur: vel si horror, & timor, qui à principio mentem inuasit, sensim non amoueatur, hęc falsę reuelationis indicia sunt; nam diuina consolatio initio quidem hominem perturbat, & horrorem

in-

inducit; sed postmodum hac molestia, & animi anxitate depulsa, dulcedinem quamdam internam perfundit. *Delrius dict. sect. 6. vers. quintò aduertendum. Torre dict. disp. 3. Sousa n. 8.*

15 Considerandum, denique quartò, si apparitio fiat in forma bestiarum, & monstruosa; vel si fiat in forma humana non sit formosa, & benè formata: sed aliqua in ea cernantur deformia, vt si corpus sit tetrum, fœtens, gibbosum, occuli flammantes, vel in speciem nigri Æthyopis. sic *Delrius dict. sect. 6. vbi plura de hac re edoctè docet. Torre dict. disp. 6. Sousa lib. 1. cit. c. 39. num. 11.*

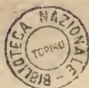
ATquè hæc ad gloriam Dei optimi, & laudem Gloriosæ Virginis Matris Mariæ. Profiteor tamen in omnibus eum sensum te-

tenere, quem Sancta Romana, & Catholica Mater Ecclesia amplectitur, & docet; à cuius vera doctrina, & catholicis dogmatibus nullatenus deuiare intendo, sed in omnibus eius iudicio me subÿcio.

FINIS

INDEX

INDEX RERVM OMNIVM, QVAE IN HOC OPERE CONTINENTVR Copiosissimus.

Primus numerus folium, Secundus verò numerum marginalem ostendit.

Abiuratio

Absolutio

Aeo-

Aeoromantia.

Angelus

Anima

Apoſtata & Apoſtaſia

Ars Notoria

Astra, Astrologia

Aruspicium

Baptismus

Blasphemia

Breuium Gestatio

Bulla Cœnę

Campana

Canonizatio, & Beatificatio Sanctorum

Cathecumenus.

Catholica Veritas.

Carcer.

Caro.

Censura.

Cen-

Chiromantia

Confessarius Solicitans.

Cón

Confessio extraiudicialis.

Confiscatio.

cor-

Correctio fraterna.

Credere

Crux

Dæmon

Defensores Hæreticorum

De-

Denunciatio

Diuinatio

Du-

2 Dubius in fide

1 Dogmatista, vide Heresiarcha.

Ecclesia

Edictum Inquisitorum

Episcopus

Eucharistia

Excommunicatio, vide Censura.

In

Fautores Hæreticorum

Fides

Filius

Fuga

Geomantia

Quǫ

Hæreſiarcha

Hæ-

Hæresis

Hæreticus

Hostia

Hydromantia

Iactantia

Idolatria

Ignorancia

Imago Sacra

Infidelis Infidelitas.

Inquisitor.

Irregularitas.

Iudaismus, & Iudæi.

Lamiæ vide Striges

Li-

Libriti prohibito.

excom-

Re-

Magia.

Magi.

Maleficium.

Matrimonium. vide polygamia, & Religiosus.

Missa.

Iu

Necromantia, & Necromantici.

Obseruantia vana.

Va-

Pactum.

Paganismus, & Paganus.

Pertinacia.

Pœnitentia.

Pœnitentiæ Sacramentum.

Polygamia.

Prælati Regulares.

Præ-

Præstigium.

Propositio.

Pro-

Protestatio.

Pyromantia.

Pythones.

Qualificatores

Relapsus.

Re-

Religiosus.

Reuelatio.

Ritus Ecclesiastici

Sacerdos.

Sagæ.

Scriptura Sacra.

Somnium

Sortilegium.

Spontè Comparens.

Quod

Striges.

Superstitio.

Suspicio hæresis.

Tempus Gratiæ.

Testis.

Tortura.

Traditio Apostolica.

Vxor.

FINIS.

ER-

ERRATA SIC CORRIGE

fol. 3. n. 7. lin. 2.	de bene	debere
fol. 8. n. 6 lin. 22.	Nabonensi	Narbonensi
fol. c n. 9 lin. 9.	Contemnit	Contendit.
fol. 13. n. 8. lin. 2.	Apostandum	Apostatandũ
fol. 15. n. 6. lin. 4.	secolari	seculari.
ibid lin. 12.	contemnit	contendit.
fol 20. n. 1. li. 4.	occultas	occultos.
fol. 21. n. 2. li. 17.	cruciatu	cruciatus.
fol. 22. n. 5 li. 4.	punire	puniri.
fol. 23. n. 6. lin 6.	delinquères	delinquentes
ibid n. 6. lin. 9.	in hæresis	ab hæresis
ibid. lin. 7.	pretestu	prætextu
fol. 25. n. 12. lin. 5.	probatus	probatur
fol. 26. n. 14. li. 4.	edita	editam
fol. 27. n. 16. lin. 5	institutus	institutum
fol. 32. n. 27. li. 1.	ab irregularitate	in irregularitate
fol. 36. n. 6. lin. 6.	ad baptismum	ac baptismum
fol 47. n. 8. lin. 1.	Ignoranti	Ignorantiam
fol. 48. n. 9. lin. 4.	tum	tunc
fol. 51. n. 4. lin. 5.	multa	mulcta
fol. 52. n. 6 lin. 7.	Religijnis	Religionis
fol. 53. n. 8. lin. 2	piædicauerit	prædicauerit
ibid n. 11. lin. 3.	peccacorem	peccatorem
fol. 54. n. 14. lin. 3.	chomeatu	comeatu
fol 59. n. 4. lin. 13.	I quï	I quia
fol. 61. n. 10. lin. 1.	distinguatur	distinguitur
fol. 67. lin. 1.	delegatis	delegati
fol 68. lin. 1.	contemptum	contentum
ibid n. 3. lin. 3.	uniuersalis	vniuersali
fol. 85. n. 1, lin. 1.	illata	in lata
fol. 87. lin. 4.	Aueruspices	Aruspices

fol.

fol. 98. li.4. ij is
fol. 103. n. 8. li. 1. qr ſumitur reſumitur
ibid. li. 2. puæritur quæritur.
fol. 103. n. 1. li. 3. tex manteius tes manteias.
fol 117. n. 4 li. 3. Sixta Sixti
fol. 122 n. 1. li. 3. Sumitut Sumitur
fol. 124. n. 1. li. 12 Delcium Delirium.
fol. 125. n. 2. li. 7 ſcientia Scientiam.
ibid. li. 8. lingua linguam
fol 147. n. 6. li. 1. Maleficio malefico
fol. 150. n. 3. li. 2. hæreſim hæreſis. (nefariæ.
fol. 152. n. 1. li. 1. Malefica nes fariæ maleficas
ibid. n. 1. li. 14. Sriges Striges
fol. 153. n. 2. li. 15. Matiam Mariam
fol. 157. n. 8. li. 18. Conſtari Conſtare
fol. 161. n. 6. li. 12. Cõmuniorì Cõmunioni
fol. 167. n. 2. li. 5. Põtificabilibus Põtificalibus,
fol. 168. n. 1 lin. 4. tyrannadis Tirannidis.
fol. 169. n. 4. lin. 6. familiariad familiaria.
fol. 172. n. 1. li. 4 Maeſtati Maieſtati
fol. 176. n. 1. lin. 6. proferr profert.
fol. 180. n. 1. li. 12. Gregori⁹ XV Gregori⁹XIII
fol. 181. n. 3. li. 2. petipetrauerint perpetrauerint.
fol. 285. n. 13. li. 8. carathire Charactere.
fol. 196. n. 16. li. 12. tibi ibi
fol. 199. li. 14. pepetrari perpetrare
fol. 201. n. 2. li. 4. ſamaritati Samaritani
fol. 202. li. 4. perpetrari perpetrare
fol. 209. n. 1. li. 1. ob Inquiſitor. ab Inquiſitorib⁹
fol. 224. n. 8. lin. 4. defferendo differendo
fol. 225. n. 13. lin. 4. naturale naturalem
f. 234. n. 9. l. 10. Gregorius XXIII Gregorius XIII

fol.

fol. 24[illegible] n. 1. lin. 7.	combuſerunt	combuſſerunt
fol. 249. n. 7 lin. 1.	vanam	vnam
fol. 255. n. 20 lin. 3.	ıbrorum	librorum
fol 275 n. 7. lin. 11.	Brixiſæ	Brixiæ
fol. 378. n. 3. lin. 2.	*dele*	diſcerni
ibid. lin. 4.	poſt alijs, *adde*	diſcerni
fol. 287 n. 9. l. 12.	inrepertrantur	interpretantur
fol. 288 n. 11. lin. 1.	Iguarantia	Ignorantia
fol. 308 n. 9. lin. 11.	fateateretur	fateatur
fol. 310 n. 11. lin. 10.	fulcimus	fulcimius
fol. 313 n. 3. lin 10.	Hoſtionſis	Hoſtienſis
fol. 316. n. 10. lin. vlt.	Inditias	inditiari
fol. 317. n. 13. li. 5.	denunciandus	denunciaturus
ibid n. 14. lin. 2.	tempu	tempus
fol. 318. lin. 4.	ſuel	vel

LAVS DEO B. M. V.

